

ȚĂLCUVIRI ȘI CĂTĂCHEZE

TĂLCUIRE LA
VIAȚA CUVIOSULUI NIL CALAVRITUL

Arhimandrit
Emilianos Simonopetritul

EDITURA SPT NECTARIE

✓

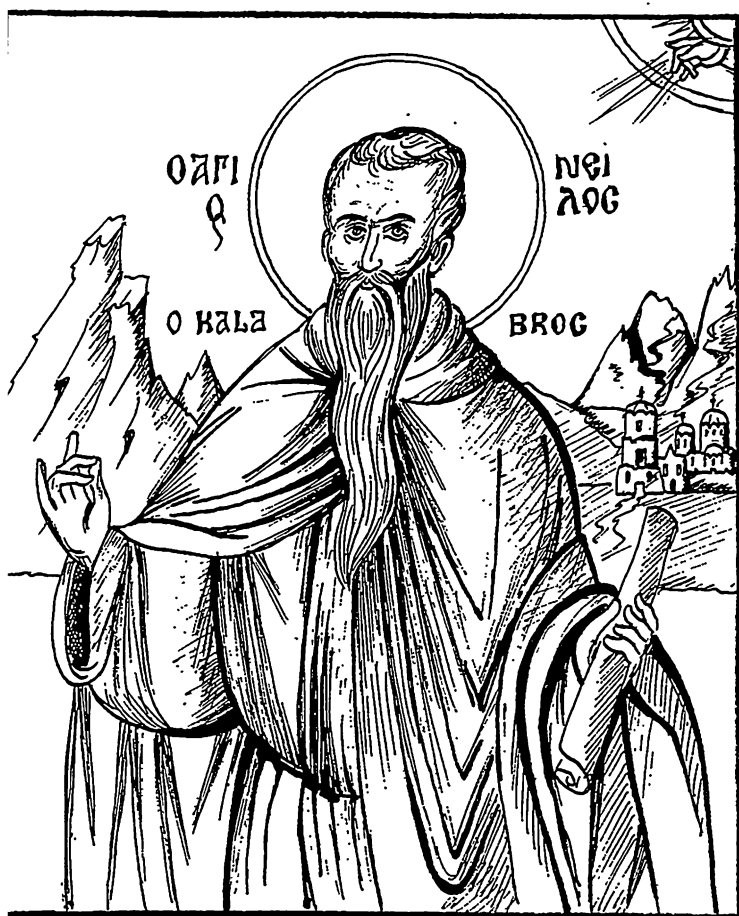
✓

✓

ARHÎM. EMILIANOS ȘIMONOPETRITUL

TÂLCUIRI ȘI CATEHEZE

1

CUVIOSUL NIL CALAVRITUL

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL

TÂLCUIRE LA VIAȚA
CUVIOSULUI NIL CALAVRITUL

Traducere din limba greacă de
Ierom. Agapie (Corbu)

Tipărită cu binecuvântarea
Înalt Preasfințitului Părinte
TIMOTEI
Arhiepiscopul Aradului

Traducătorul și Editura Sf. Nectarie mulțumesc din inimă
PREACUVIOASEI MAICI NICODIMI,
Stareța Sfintei Mănăstiri din Ormylia Halkidicii,
pentru dragostea cu care ne-a încredințat
spre traducere și tipărire
volumele acestei serii de *Tâlcuiri și Cateheze*.

Traducere după: ΑΡΧΙΜ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΣΙΜΟΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ,
ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΗ ΟΔΟΣ, Ἑρμηνεία στὸν Βίο τοῦ Ὁσίου Νείλου
τοῦ Καλαβροῦ, ΙΝΔΙΚΤΟΣ, ΑΘΗΝΑΙ 2008

© pentru ediția de față Editura Sf. Nectarie, Arad, 2009

© pentru prezenta traducere ierom. Agapie (Corbu)

Coperta: Dana Moroiu, Corneliu Alexandrescu

Imagine coperta I: Arhim. Emilianos Simonopetritul (foto), Pece-
te a Mănăstirii Simonos Petras din 1848 (centru)

flaps I: Manuscris autograf al Cuv. Nil Calavritul
(anul 965)

flaps IV: Icoană Cuv. Nil Calavritul (Staro Nagorițane,
sec. XIV)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

EMILIANOS SIMONOPETRITUL, arhimandrit

Tâlcuiri și cateheze / arhimandrit Emilianos Simonopetritul ;

trad.: ierom. Agapie. - Ed. a 2-a. - Arad :

Editura Sfântul Nectarie, 2010- 4 vol.

ISBN 978-606-92121-8-9

Vol. 1. : Tâlcuire la viața Cuviosului Nil Calavritul. - 2010. -

ISBN 978-606-92121-6-5

1. Agapie, ieromonah (trad.)

252:281.94

PROLOGUL TRADUCĂTORULUI LA EDIȚIA ROMÂNEASCĂ

„Ὁ ἐπιθυμῶν ἀεὶ τοῦ Θεοῦ
οὗτος ὁρᾷ αὐτόν”¹

Arhimandritul Emilianos Simonopetritul, egumen al mănăstirii athonite Simonos Petras între anii 1973 și 2000, s-a născut lângă Athena, în Pireu, în anul 1934, într-o familie plină de cucernicie. Bunicii săi erau din Asia Mică, bunicul Alexandru, al cărui nume îl purtase din botez și părintele Emilianos, provenea din Silivria, iar bunica, Evdokia, era din binecuvântatul pământ al Capadociei. Aceștia au venit în Grecia după dezastrul elinismului din Asia Mică și schimbul de populație dintre Grecia și Turcia. Atât bunica, cât și mama Părintelui au îmbrăcat, în ultima parte a vieții, haina monahală, prima având numele de Evtaxia, iar cea de-a doua numele de Emilia. Atmosfera de evlavie din casa părintească l-a însuflit pe micul Alexandru, astfel încât, prin citirea și studiul Evangheliei, al cărților patristice și prin îndrăgostirea de rugăciunea lui Iisus, s-a născut în el dorința de afierosire către Dumnezeu.

Terminându-și liceul, se înscrie la Facultatea de Drept din Athena, iar după doi ani se mută la cea de Teologie. În răstimpul studiilor universitare a desfășurat, împreună cu un grup de prieteni, o activitate importantă organizând cateheze, confe-

¹ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, PG 94, 856 A.

rințe și alte manifestări, care au dovedit încă de pe atunci calitățile sale sufletești, duhovnicești, organizatorice și de conducere. La terminarea studiilor se gândea să primească preoția pentru a se dedica misiunii ortodoxe în afara Greciei. S-a gândit însă că ar fi bine să-și înceapă pregătirea într-o mănăstire. Pentru aceasta s-a adresat mitropolitului Dionisie al Tricalei, la obârșie monah aghiorit din Marea Lavră, care tocmai luase conducerea acestei mitropolii și care avea faima unui episcop iubitor de monahi și de viață duhovnicească. Prin urmare, episcopul Dionisie îl tunde monah la 9 decembrie 1960, cu numele de Emilianos, în seama mănăstirii Sfântul Visarion de la Dusico. În 11 decembrie, din același an, este hirotonit diacon și trimis la diferite mănăstiri ale Meteorelor, până când, de praznicul Adormirii Maicii Domnului din 1961, este hirotonit preot. După hirotonie, s-a retras la mănăstirea Sfântului Visarion, unde a rămas până în decembrie, același an, în intensă asceză și rugăciune, în singurătate și izolare, căutându-L cu stăruință și răbdare pe Dumnezeu. Această scurtă perioadă a fost însă decisivă pentru tot restul vieții sale, deoarece prin mijlocirea Sfântului Visarion, ctitorul mănăstirii, alături de ale cărui moaște săvârșise singur îndelungi privegheri, s-a bucurat aici de trăiri dumnezeiești și descoperiri, prin care a înțeles cu toată ființa sa esența vieții monahale, a rugăciunii și a slujirii Sfintei Liturghii. Toți cei care l-au cunoscut după această perioadă au fost marcați de puterea duhului cu care slujea Dumnezeu Liturghie, de forța duhovnicească a cuvântului său și de povățuirea sa prin spovedanie. La sfârșitul lui 1961 este instalat Stareț al mănăstirii Schimbarea la Față de la Meteore. Aici, singur la început, își cultivă viața ascetică, mistică, de priveghere și de rugăciune, de studiu îndelungat al cărților patristice și bisericești. Studiază, mai ales, organizarea de-a lungul timpului a monahismului ortodox, cu precădere

al celui chinovial, aprofundând rânduielile monahale ale diferitelor Tipicoane mănăstirești.

De la 1 ianuarie 1962, mitropolitul Dionisie îi încredințează slujirea de predicator și duhovnic pentru tinerii din eparhie. Acum încep să se adune în jurul lui tineri elevi atrași de harul cuvântului său și de privegherile pe care le organiza, de puterea și duhul cu care slujea Sfânta Liturghie și de povățuirea sa duhovnicească. Aceștia sunt nucleul celor două viitoare obști de călugări, de la Simonos Petras, și de maici, de la Ormylia. De acum se cristalizează focarele de trăire duhovnicească ale acestor două obști: cuvântul povățuitor al Părintelui, privegherea personală cu rugăciunea lui Iisus și slujirea Dumnezeieștii Liturghii. Deși dorința acestor tineri de a îmbrățișa cât mai repede viața monahală era foarte mare, Părintele Emilianos a insistat ca aceștia să urmeze și studii universitare, pentru ca astfel să i se redea monahismului și demnitatea sa intelectuală pe care a avut-o și la care ținea atât de mult Sfântul Vasilie cel Mare. În plus, perioada respectivă, cu câteva excepții vrednice de notat, era caracterizată în Athos și Grecia de un monahism incult duhovnicește și submediocru din punct de vedere intelectual, cu monahi fără școală, lipsiți nu numai de o instruire omenească acceptabilă, ci și de cunoașterea și practicarea învățaturii filocalice a Bisericii.

În 1966 este tuns în Sfânta și Marea Schimă de către mitropolitul Dionisie. La temeliile vieții mănăstirești de la Meteore așază principiile patristice, precum și povățuirile primite din partea unor mari duhovnici ai vremii: Amfilohie Makris, Filothei Zervakos, Simon Arvanitis, Dimitrie Gagastakis. În aceeași perioadă face cunoștință la Athos cu Părintele Paisie, cu papa-Efrem Katunakiotul (†1998), care mai apoi îl socotea pe Părintele Emilianos noul său Stareț în locul Cuviosului Iosif Isihastul (†1959), al cărui ucenic fusese: „Mi-am găsit Starețul pierdut, un alt Ghe-

ron Iosif, pe cinstitul Gheron Emilianos, cel cu gura de aur.” În 1968 are loc tunderea primilor monahi la Meteore. Privirea străvăzătoare a Părintelui vede în ucenicul său Emanuil Raptis, pe atunci un tânăr elev de liceu, pe viitorul său urmaș la stăreția mănăstirii, căruia îi dă în mod profetic numele de Elisei.

În 1972, după multe peripeții și greutăți, primul nucleu al obștii de maici, sub conducerea actualei Măici Starețe Nicodimi, se așază la mănăstirea Sfinților Teodori, aproape de Meteore. Această obște se va muta în 5 iulie 1974 la un vechi metoc vatopedin din Ormylia, unde a ctitorit mănăstirea Bunevestiri și unde astăzi viețuiesc mai bine de 120 de maici.

Odată cu moartea neașteptată a mitropolitului Dionisie în 1970, condițiile de la Meteore devin tot mai neprielnice vieții monahale și de isihie, așa cum o dorește Părintele, datorită numărului tot mai mare de turiști și vizitatori. Începe o perioadă de căutare a unui nou loc în care obștea să-și poată duce viața potrivit principiilor duhovnicești isihaste ale monahismului răsăritean. Așa se face că mănăstirea Simonos Petras, care mai avea doar câțiva monahi bătrâni, la moartea egumenului său, arhimandritul Haralambie, îl alege stareț pe Părintele Emilianos la 25 noiembrie 1973. Obștea de monahi se mută de la Meteore la Simonos Petras, unde viețuiește până astăzi, având ca metoc Sfânta Chinovie a Bunevestiri de la Ormylia.

Ajuns în Athos, Părintele Emilianos găsește un monahism în măsură covârșitoare conformist, legalist, fără înțelegerea duhovnicească și teologică a Liturghiei, a vieții obștești și a chiliei monahului. Acel Athos care prin gura rușilor și a monahilor de la Rusikon îl numea pe Sfântul Siluan (†1938) „Sfânt blestemat”, acel Athos care refuza întoarcerea în peninsula monahală a arhimandritului Sofronie, calomniat ca spion sovietic, acel Athos care îl socotea pe Cuviosul Iosif Isihastul (†1959),

reînvietorul palamismului, drept demonizat și căzut în înșelare, acel Athos care reducea viața „duhovnicească” a monahilor la canonul de metanii și închinăciuni bătute în chilie, la participarea la slujbe și la rucodelie, fără nici un orizont mistic și patristic, acel Athos se întâlnește acum cu personalitatea luminoasă a Părintelui Emilianos, care se alătură lucrării de primenire duhovnicească a altor Stareți athoniți harismatici, cum sunt arhimandritul Efrem de la Filotheu, arhimandritul Haralambie de la Dionisiu, monahul Iosif de la Vatopedi, papa-Efrem Katunakiotul, toți ucenici ai amintitului Cuvios Gheron Iosif Isihastul; precum și Părintele Paisie sau arhimandritul Gheorghe de la Grigoriu, în strădania de readucere a monahismului athonit în adevărata sa matcă filocalică și isihastă. Lovite din toate părțile, „legiunile” oploșite în mănăstiri prin stilul de viață idioritmice se retrag de mai peste tot, supraviețuind încă pe ici și colo, mai ales sub formă de mentalitate încuiată în literă, în lege și în îngrâțenat refuz al cunoașterii și al recunoașterii adevăratelor valori filocalice. De fapt, boala cultului pentru forme fără sevă, neînțelese sau prost înțelese, a legalismului, care se pretinde păstrătorul și interpretul adevărat și unic al Tradiției, nu e nici nouă în Biserică, nici doar a Athosului. Deja în secolul „de aur” al monahismului, Sfântul Grigorie al Nyssei se plângea că „mulți din cei rândușiți la această conducere duhovnicească se străduiesc numai pentru rânduiala văzută, ca și cum ar face un lucru bun, iar despre cele ascunse, care numai de Dumnezeu sunt văzute, vorbesc prea puțin”.²

Așadar, anii '70 au marcat începutul unei uimitoare renașteri a monahismului athonit prin lucrarea Stareților amintiți și a ucenicilor lor, a căror personalitate a atras la viața de

² Sfântul Grigorie de Nyssa, *Viața lui Moise*, PG 44, 360D-361A.

mănăstire un însemnat număr de tineri cu studii universitare și postuniversitare. Așa s-a ajuns la înflorirea duhovnicească de azi a Sfântului Munte.

Astfel, odată așezat în fruntea Mănăstirii Simonos Petras, Părintele Emilianos s-a confruntat cu o serie de „tradiții” aberante legate de viața liturgică și de chilie, statornicite în Sfântul Munte odată cu trecerea timpului, precum și cu un „tradiționalism” habotnic, îngust, fără nici un orizont teologic, în schimb înverșunat. Una dintre primele sale griji a fost stabilirea unui echilibru între slujbele din biserică și programul de chilie al monahului. De aceea, a eliminat din cadrul slujbelor o serie de adaosuri analfabete liturgic și pietiste, cum ar fi citirea câte unui Acatist și/sau a Ceasurilor în timpul Sfintei Liturghii, care curmau urcușul mistagogic al Sfintei Taine, iar pe de altă parte, șterpeleau cu viclenie din timpul destinat singurătății la chilie, oferind în schimb mulțumirea înșelătoare a împlinirii unui tipic desfigurat și desfigurant. De asemenea, a redus anumite părți din citirile de la biserică, pentru ca monahii săi să se poată bucura în fiecare noapte de câteva ore bune de priveghere personală la chilie, fără a fi împovărați de o slujbă extenuantă. Un alt element asupra căruia viziunea Părintelui Emilianos s-a impus a fost frecvența împărtășirii. Deși mișcarea colivazilor învinsese, Athosul era totuși robul unor practici neortodoxe, fără fundament dogmatic, mistic și canonic, de împărtășire o dată la două, trei sau chiar patru săptămâni, sau alte soroace alese pe criterii dubioase, după îndelungi și meticuloase pregătiri, a căror importanță o depășea chiar pe cea a împărtășirii propriu-zise. Asupra tuturor acestor aspecte cititorul va găsi în acest volum remarci necruțătoare și puneri la punct insuflăte și pe deplin patristice din partea Părintelui Emilianos, care își prevenea tinerii monahi asupra morbului gândirii exterioriste

și legaliste, a cărui contaminare era cu atât mai ușoară cu cât cei care îl purtau și-l răspândeau făceau parte, exteriorist ce-i drept, din slăvita ceată a aghioriților.

În viața noii obști de la Simonos Petras un rol primordial l-au jucat sinăxele. Așa cum vom vedea, Părintele socotea cuvântul duhovnicesc drept mijlocul, prin excelență, de naștere și povățuire a fiilor săi și principalul criteriu de apreciere a duhovniciei unei mănăstiri, și deplângea lipsa acestuia din viața mănăstirilor athonite ale acelei vremi. În mod organizat, de cele mai multe ori seara, după Vecernie, undeva pe malul mării sau sus în munte, dar foarte adesea și în mod cu totul neprogramat, după cum avea Părintele insuflare la cuvânt, obștea se aduna în jurul păstorului și mistagogului ei, sorbind fiecare cuvânt ca pe un izvor de viață duhovnicească. Astfel, Părintele a tâlcuit fiilor și fiicelor sale de la Ormylia multe scrieri ascetice, cum ar fi *Rânduielele* Sfântului Pahomie, *Canoanele* Sfântului Antonie cel Mare, *Vieți* de sfinți, *Cuvintele ascetice* ale lui Avva Isaia, *Capetele despre trezvie* ale Sfântului Isihie, scrieri ale Sfântului Maxim Mărturisitorul, ale Sfântului Augustin, scrieri biblice, liturgice, canonice etc., învățându-i „să-și facă sufletele vrednice de primirea Duhului”.³ Toate acestea erau destinate numai obștii, făceau parte din viața ei de zi cu zi, erau hrana și fermentul duhovnicesc al vieții tainice în Duhul Sfânt a monahilor și nimeni nu se gândea pe atunci că ele vor deveni cândva niște cărți foarte căutate și prețuite.

Îmbolnăvindu-se în 1994, Părintele Emilianos se retrage la Ormylia, unde viețuiește până astăzi în retragere, din anul 2000 stăreția mănăstirii Simonos Petras fiind încredințată ucenicului său, arhimandritul Elisei.

După ce maicile de la Ormylia au transcris pentru prima

³ Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre nevoință*, PG 46, 288.

oară *Cateheza* Părintelui despre rugăciunea lui Iisus, catehezele și omiliile Părintelui fiind înregistrate pe casete, Maica Stareță Nicodimi a așezat textul peste noapte lângă patul Părintelui, care din pricina bolii nu mai putea vorbi sau scrie. A doua zi a găsit hârtiile pline de mireasmă duhovnicească și a înțeles de aici că are binecuvântarea duhovnicului ei să tipărească această *Cateheză*. Acesta a fost începutul. De atunci, din 1995 și până astăzi, au apărut deja opt volume de omilii și cateheze, și seria continuă.

Volumul de față, primul din seria de *Tâlcuiri și Cateheze* ale Arhimandritului Emilianos Simonopetritul, cuprinde tâlcuirea *Vieții Sfântului Nil Calavritul* (†1004), pe care Părintele a făcut-o în 1977 celor două obști ale sale, de maici și de monahi. Tâlcuirea este făcută unor texte alese din *Viața Cuviosului Nil*, fără a urma pas cu pas întreaga scriere. Textele urmăresc devenirea duhovnicească a Cuviosului Nil, de la chemarea sa la monahism și părăsirea lumii până la sfințenie. Alegerea textelor corespunde devenirii duhovnicești a oricărui monah. Sunt analizate de către Părintele, cu multă subțirime duhovnicească și psihologică, stările sufletești prin care trece căutătorul lui Dumnezeu, luptele duhovnicești, de gând, felurimea nevoițelor și ispitele care-l pândesc în fiecare moment al creșterii sale. Întâmplările din viața Sfântului Nil sunt un prilej pentru Părintele Emilianos să dezvolte teme duhovnicești de mare subțirime, cum sunt: felurile chemării la monahism, legătura dintre pustnicie și viața de obște, primirea ucenicilor de către stareț, libertatea duhovnicească, libertatea rugăciunii și canonul de rugăciune, ascultarea etc. Cititorul va găsi aici atât referiri directe, acide și uneori pline de un umor cu gust amar la anomalii și deformările vieții monahale, cât și detașări critice și ziditoare față de acestea. Cele cuprinse în carte se citesc ușor, dar se împlinesc cu trudă, cu lepădare de sine și, mai ales, cu răstignirea

minții. În special cititorul traducerii românești va găsi aici orizontul unui monahism în care contează nu alergătura Martei, ci nevoința minții, a Mariei, de a sta la picioarele Domnului și a se îndulci de cuvântul Lui (cf. Lc. 10, 39-42).

Alegerea de către Părintele Emilianos a *Vieții Sfântului Nil* spre tâlcuire nu este deloc întâmplătoare. În multe din evenimentele și trăirile duhovnicești ale Cuviosului Nil, Părintele Emilianos se regăsește pe sine și experiențele sale. Așa se face că, într-o bună măsură, această tâlcuire este și un fel de autobiografie duhovnicească, ascunsă sub vălul povestirii despre Sfântul Nil. Așa se face că citind *Tâlcuirea*, avem de multe ori simțământul că viața Sfântului Nil este tâlcuită chiar de cel ce a trăit-o.

Catehezele Părintelui Emilianos s-au dovedit deja în Grecia a fi de mare ajutor tuturor căutătorilor de viață autentică în Hristos, dar mai ales monahilor, care astăzi trăiesc cu durere „lipsa celui cuvios” și „împușinarea adevărilor de la fiii oamenilor” (cf. Ps. 11, 1), adică raritatea povățuirii duhovnicești autentice. Parcurgând cartea de față și primind cuvântul Părintelui Emilianos „nu ca pe un cuvânt omenesc, ci ca pe unul al lui Dumnezeu, care lucrează” (1 Tes. 2, 13) în cei ce-l primesc cu credință, cititorul va avea parte, în mod sigur, de adevăritarea duhului și a puterii ziditoare a acestui cuvânt. Citirea cărții, dincolo de întâlnirea cu o mare bogăție de informații filocalice, este o experiență duhovnicească, o mistagogie, o inițiere în tainele vieții duhovnicești, o împărtășire de Duh, o întâlnire cu adevărata îndrumare duhovnicească, cu chipul adevăratului povățuitor. Pe cel ce caută, ea îl va ajuta să deosebească adevărul de măsluire, lumina de întuneric, pe autenticul povățuitor de cei, mulți astăzi, care „au înfățișarea cucerniciei, dar tăgăduiesc puterea ei” (2 Tîm. 3, 5).

Textul grecesc din fruntea acestor rânduri – „cel ce do-

rește după Dumnezeu pururea Îl vede pe El“ – cuprinde în sine polii între care s-a mișcat viața Sfântului Nil: dorul după Dumnezeu și vederea Lui. În același timp, acestea sunt și orizonturile Părintelui Emilianos, care își învață monahii, iar acum și pe cititorii *Tâlcuirii*, să-L dorească pe Dumnezeu, să-L aibă, să-L trăiască, să se lase trăiți de Dumnezeu, văzuți de Dumnezeu, umpluți de Dumnezeu: Să-L vadă pe Dumnezeu.

Cele spuse în acest prolog descoperă câte ceva din măreția și sfințenia personalității duhovnicești a Părintelui Emilianos. Unele dintre aceste cuvinte nu ar fi fost scrise niciodată de ucenicii săi care, după cum îmi spunea cândva Părintele Elisei, urmașul Părintelui Emilianos la stăreția mănăstirii, mai degrabă îi tăinuiesc măreția, decât i-o dezvăluie. Dar, pentru că „nu e nimic acoperit care să nu se descopere“ (Mt. 10, 26), mi-am înșușit eu, ca un hoț de mărgăritare de mare preț, această lucrare, atât prin puținele „cuvinte întunecoase“ (Pilde 1, 3) ale acestui prolog, cât mai ales prin însăși asumarea traducerii acestor *Tâlcuiri și Cateheze*. Ele vor da singure mărturie despre adevăr.

I. A.

1

Viața Cuviosului Nil Calavritul, numit și „cel Nou“, a fost scrisă cel mai probabil de un ucenic direct de-al său. Cu toate acestea, biograful nu ne dă informații despre anul nașterii sau al adormirii Cuviosului, nici alte date cronologice concrete. Dintr-o inscripție pe o placă de marmură, pe care egumenul Nicolae al Mănăstirii Kryptoferris¹ a pus-o în zidul paraclisului ctitorilor mănăstirii, reiese că Sfântul² a adormit la anul 1004.

Așadar, Cuviosul a trăit în veacul X-XI și s-a născut, potrivit capitolului al II-lea al *Vieții* sale, la Risiano² din Calavria, un oraș pe care Maica Domnului îl avea în mod deosebit în ocrotirea ei. Cuviosul fusese un dar al lui Dumnezeu făcut părinților săi, care I l-au dat cu bucurie înapoi pentru a sluji la biserica Născătoarei de Dumnezeu.

Sfântul nostru se numește „cel Nou“ în raport cu Cuviosul Nil din secolul al V-lea. Dar este vechi, pentru că există mulți mai noi, chiar și aici la Sfântul Munte. Sfântul a trăit obișnuit și simplu, ca toți oamenii, dar în același timp

---

¹ Mănăstirea Grottaferrata de astăzi.

² Orașul Rossano de astăzi.

a avut și puțința să audă glasul lui Dumnezeu. În persoana lui se poate vedea omul care vrea să trăiască o viață ascetică. Ajungând însă în floarea vârstei, a intrat într-o ispită:

Băgând de seamă diavolul viitorul câștig duhovnicesc ce va răsări din el [din Nil], a început a lovi cu săgețile sale în femeile necăsătorite, arătându-le frumusețea tânărului. Nu numai la asta le atrăgea atenția, ci și la frumusețea cântării lui și la destoinicia și îndemânarea pe care le avea întru toate [3].

Văzând diavolul, zice biograful, că mult folos va veni de la Cuviosul și că îi va fi un mare împotrivor și dușman, a început să-și arunce neîncetat săgețile în tinerele fete, arătându-le frumusețea tânărului, și nu numai atât, ci și dulceața cântării lui, precum și vioiciunea și îndemânarea pe care le avea întru toate. Și această ispită atât de neînsemnată – nu e neapărat o ispită, ci ceva obișnuit în viață – l-a făcut să se căsătorească în cele din urmă, așa cum vedem din continuarea textului.

De aceea, nu a putut să fugă din calea feluritelor curse ale acelorale [ale femeilor]. Ci precum cerbul rănit în ficat, așa a fost vânat de una dintre acestea, care le și depășea cu mult pe celelalte în frumusețe și în bunătatea firească, dar care avea o obârșie modestă și săracă. Se căsătorește, așadar, cu ea și primul copil pe care-l au împreună a fost o fetiță.

Viața Sfântului a început cu o nereușită. Dar este nunta o nereușită? Nu, este o taină. Însă când omul dorește să-I placă numai lui Dumnezeu, atunci căsătoria este deja o întoarcere către lume. De aceea, biograful spune *nu*

a putut să fugă din calea feluritelor curse ale acelora. Adică nu a putut scăpa de cursele femeilor, ci precum cerbul rănit în ficat, a fost robit de una dintre ele, cu care s-a și căsătorit. Primul copil pe care l-au avut a fost o fetiță.

Dar pronia atoatevăzătoare a lui Dumnezeu, Care pe toate le vede mai înainte de sfârșitul lor, știind mai dinainte preamarele folos care va fi adus prin el oamenilor și că mulți se vor face prin el moștenitori ai împărăției cerurilor, nu a îngăduit ca el să se rostogolească în groapa vieții, ci îi sădește întâi în inimă pomenirea neîncetată a morții și chinul viitoarelor munci nesfârșite din iad. Apoi Dumnezeu face să îl lupte neîncetat o foarte mare frică și o fierbințeală puternică, întocmai cum ar avea în fiecare zi înaintea ochilor săi moartea cea răpitoare.

Biograful continuă să istorisească simplitatea vieții Cuviosului, din care nu știi de ce să te bucuri mai întâi: De ceea ce se pregătește pentru viitor? De ceea ce îți istorisește acum? De imaginea pe care ți-o înfățișează? De firescul vieții Cuviosului, din care Dumnezeu, ca din pietre, scoate fii lui Avraam (Lc. 3, 8)? De toate se poate bucura cineva. Cuviosul, fără să bănuiască și alte curse, – în cazul de față, cursa lui Dumnezeu – cade în prima și se însoară.

Dar pronia lui Dumnezeu, Care le cunoaște pe toate, poate și să le rânduiască pe toate fără să nimicească voința omului. Un singur lucru nu poate reuși această energie atotputernică, anume să zguduie voința omului, dar poate să folosească până și ultima picătură de vlagă a voinței unui suflet spre folosul acestuia, atunci când el se încredințează lui Dumnezeu.

În cazul nostru, fiindcă Dumnezeu știa dinainte că

Sfântul va aduce folos foarte multor oameni și că mulți vor ajunge prin el moștenitori ai împărăției cerurilor, nu l-a lăsat în lume. Asta înseamnă că dumnezeiasca pronie l-a chemat pe Cuviosul Nil la Schima monahală, fiindcă urmărirea folosul oamenilor? Nu, acest lucru nu-i adevărat. Dacă tâlcuim astfel fraza corespunzătoare, transferăm de fapt propriile noastre gânduri în duhul sfântului autor, ba chiar și al conștiinței bisericești. Cu aceste cuvinte biograful vrea să sublinieze altceva: rezultatul afierosirii Cuviosului lui Dumnezeu.

Și pentru ca Dumnezeu să-l scoată din mocirla vieții, i-a dăruit amintirea neîncetată a morții, care constituie cu adevărat o harismă dumnezeiască. Adică, avea simțământul că înaintea sa era mâna lui Dumnezeu care l-a înșfăcat și l-a mutat în cealaltă viață. Unde? În chinurile iadului.

Cum Se aseamănă Dumnezeu cu omul! Cum Dumnezeu Însuși Se face om! Cum coboară și folosește până și ultima cută a sufletului omenesc pentru ca, în cele din urmă, să-l câștige pe om din moartea cea veșnică, din despărțenia sa de Dumnezeu! Dumnezeu l-a făcut pe om pentru Sine Însuși și-l înalță către Sine prin orice mijloc, mai ales cu ceea ce-i propriu fiecăruia. Vine și îi vorbește într-un fel cunoscut, cu limba tatălui său, a mamei sale, așa cum s-a obișnuit să gândească și să trăiască de mic copil. Pe bună dreptate, apostolul zice: „Toate conlucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu“ (Rom. 8, 28).

Toate, și caracterul, și moștenirea grea, chiar și cea mai slăbănoagă constituție fizică, chiar și cea mai mare febră și cea mai înfricoșătoare durere au rolul lor îndumnezeitor, pentru că îl adună pe om în el însuși. Adică sufletul, trăind moartea, durerea, bezna iadului, nu poate decât să ceară lumina, ca să i se lumineze întunecimile. Așa

și Cuviosul, în timp ce trăia fără grijă și bucuros, ajunge la momentul în care nu mai poate spune nimic altceva decât „Doamne, luminează-mi întunericul!”. Acolo unde s-a aflat Sfântul Grigorie Palama într-un alt fel, s-a aflat și Cuviosul nostru în felul lui propriu, în propriul său loc.

Așadar, într-una din zile, fără să spună nimănui nimic și fără să-și îndoială taina vreunui om, merse la niște oameni care-i datorau o sumă frumoasă, zicându-le: „Am găsit o vie foarte bună și am nevoie de bani ca s-o cumpăr.” [4]

Trăind în această stare, se hotărăște într-o bună zi să meargă la câțiva din datornicii ce îi datorau destui bani, fără a îndoială cuiva taina sa. Asta înseamnă că Sfântul Nil avea bogății, griji, afaceri, legături. Cum le-a părăsit pe toate? Numai Dumnezeu știe.

Și fără să-și îndoială taina vreunui om. Fără nici o îndoială, putem să luăm în mod minunat cuvântul *taină* în înțelesul său teologic, anume că propria sa taină neprețuită era tocmai Dumnezeu cel zugrăvit în inima sa; cu nădejdea lepădării de lume și a intrării sale într-o nouă viață.

Așadar, ascunzând înlăuntrul său cea mai scumpă taină a vieții sale, dorul lui după Dumnezeu, merge cu tot iadul sufletului său, cu fierbințeala, cu frământarea sa – dar fără ca acestea să-l preocupe, fiindcă se lăsase în mâinile lui Dumnezeu – la unii din datornicii săi, zicându-le:

„Am găsit o vie foarte bună și am nevoie de bani ca s-o cumpăr.” Cu acest cuvânt, ca în ghicitură, pe de o parte se ascunde de datornicii săi, fiindcă ei nu erau în măsură să prețuiască ce avea el de gând să facă și l-ar fi batjocorit. Pe de altă parte, descoperă cu adevărat ceea ce credea și trăia el însuși în

propria sa inimă. O întreagă vie, le spune, un rai, o întreagă lume mi-a fost deschisă înainte de Dumnezeu și nu pot să fac nimic altceva decât să mi-o însușesc. Altfel nu pot să trăiesc.

Aici se poate vedea despărțirea, izolarea omului de lume și puțința intrării sale într-o altă lume. Când se află în lume, cel care aparține lui Dumnezeu este, în cele din urmă, un izolat, așa cum era și Cuviosul Nil. Nu era nimic ce l-ar fi putut încânta, satisface. Nimic cu care ar fi putut să trăiască, fie și pentru puțin, nici măcar femeia lui. Dacă ar fi existat chiar și cel mai mic lucru, acesta ar fi fost o mocirlă, iar acest foarte mic lucru poate fi în gânduri, în inimă, în voință, poate să fie o părere, o idee, o dorință. Dar chiar și cea mai frumoasă dorință ar fi venit în contradicție cu ceea ce căuta Cuviosul, cu *via foarte bună*.

Omul lui Dumnezeu, așadar, se izolează. Pentru el nu există nimic bun pe pământ. Singurul lui bun este ridicarea, înălțarea sa din toate.

Luând de la ei banii pe care îi aveau și lăsând restul, a plecat de acolo foarte tare fiind chinuit de boală.

Foarte frumoasă frază, foarte simplă. Biograful îl urmărește pe sfânt pas cu pas, redând toate caracteristicile personalității lui și, în același timp, descoperind mâna lui Dumnezeu care lucra în el. A luat, zice, de la datornicii săi câți bani s-a întâmplat să aibă aceștia. Nu a zăbovit să-și adune toate datoriile. Era un om liber. Ce a găsit la repezeală la fiecare, aia a luat. Cu siguranță că cea mai mare parte a banilor nu i-a luat, fiindcă oricine împrumută bani, mai ales pe termen lung, nu poate să-i înapoieze la prima solicitare, în clipa în care nu se așteaptă. Astfel, cu toții vor

fi încercat să scape și i-au dat înapoi foarte puțini bani.

Ia deci acești puțini bani care s-au găsit și pleacă împreună cu boala lui, care însă nu-l preocupa deloc. Așa cum cineva își ia toiagul, așa și-a luat și el boala, febra lui, frica pe care o trăia. Dacă presupunem că și-ar fi pierdut boala, atunci nu putem fi siguri că ar fi ajuns la măsurile de sfințenie la care a ajuns.

Un sfânt este un om ca toți ceilalți. Este supus aceluiași legi, aceleiași stricăciuni, am putea spune că trăiește între stricăciune și nestricăciune, pentru că, pe de o parte, îl trăiește pe Dumnezeu, iar pe de alta, pentru că pășește pe pământ și este atras neîncetat de acesta. Sfântul este un om care știe să iubească așa cum a iubit Sfântul Nil, știe să atragă, așa cum a atras Cuviosul, știe să fie atras, așa cum a fost atras Cuviosul, de frumusețea omului. Sfântul este cineva care poate să trăiască lumea, dar fără a găsi în ea ceva comun cu el însuși.

Pe acest om îl ia Dumnezeu, îl scoate prin legile firii și prin modalități foarte simple și îi zice: „Urmează-Mă!“ (Lc. 18, 22). Cuvântul „Ieși din pământul tău și din rudenita“ (Fc. 12, 1) este o prevestire, un cuvânt, o prorocie scrisă pentru fiecare om, pentru fiecare epocă. Întreaga fire omenască, robită din cauza căderii, a păcatului și a stricăciunii, la care participă și împreună suspină și are dureri și zidirea (Rom. 8, 22), este chemată de Dumnezeu. Am putea spune că Dumnezeu l-a așezat pe om o dată pentru totdeauna pe pânza Sa (F. A. 10, 11), în Biserica Sa, ca să fie al Lui.

Aici se ascunde taina lui Dumnezeu, Care îl vânează pe om, dar și a omului care, fără să bănuiască, se joacă. Pentru că tot ce face omul în afară căutării lui Dumnezeu este o joacă, și încă una periculoasă, pentru că până și cel mai mic lucru îl face să se complacă în lumea aceasta, să o iubească și,

prin urmare, să-și despartă inima și mintea de Dumnezeu.

L-a însoțit și un oarecare monah, Grigorie cu numele, care i s-a făcut călăuză pe calea către mănăstire.

Cuviosul Nil nu a plecat singur la mănăstire, l-a însoțit un anume monah Grigorie, care se găsea în ținutul Cuviosului, deși pe acolo nu se aflau mănăstiri. Cum l-a găsit? L-a trimis Dumnezeu ca să-l ia cu sila pe Cuviosul. Pentru că răpirea lui Nil ar putea fi privită numai ca o luare cu sila, la fel ca și a oricărui alt om din viața cea lumească. Astfel de „Grigorii” sunt foarte mulți.

I s-a făcut călăuză pe calea către mănăstire. Călăuză este luat în sensul fenomenal, exterior, și nu așa cum este în realitate, pentru că Însuși Hristos este călăuză. Dar faptul că Grigorie l-a povățuit pe Cuviosul Nil pe drumul către mănăstire înseamnă că Sfântul nu știa nici măcar unde se află mănăstirea aceasta. Dar cu toate că nu știa, s-a hotărât să meargă.

Când însă a ajuns la un râu și a intrat în el ca să-l treacă, a cunoscut atunci ajutorul lui Dumnezeu Care îl povățuia, ajutându-i și conducându-l spre împlinirea voii Lui.

Cuviosul a lăsat banii ce i se datorau, femeia sa, copilul său, și-a luat numai febra și a pornit-o la mănăstire. Până în acea clipă nu avusese nici o cercetare din partea lui Dumnezeu, nici o simțire a ajutorului Lui. Dumnezeu l-a răpit, iar el încă nu gustase din puterea Lui. Harul lui Dumnezeu l-a cercetat mai târziu, dar fără ca să facă el însuși ceva pentru a-l câștiga și fără ca harul să pară o lucrare măreață a lui Dumnezeu.

În persoana Cuviosului Nil îl vedem pe omul care are în inima sa dorul după Dumnezeu și nu îl știe deloc. Cu adevărat, orice ar face cineva, înapoia oricărei acțiuni de-a sa se ascunde dorul după Dumnezeu. Chiar și în mâncat, și-n băut, și-n îmbătat se află o nostalgie după Dumnezeu. Până și cultivarea grădinii este o amintire a cultivării raiului. Și numele pe care-l dai cuiva îți amintește de numele pe care le-a dat Adam în rai animalelor și plantelor (Fc. 2, 15). Și legătura cu animalele amintește sufletului de rai, pentru că sufletul nu și-a primit viața acum, ci în rai, de aceea își și amintește de toate. Această amintire, puterea și proveniența firii omenești din rai, ascunde în ea simțul obârșiei omului, nostalgia după Dumnezeu. Omul însă nu conștientizează aceasta.

Așadar, Cuviosul a pornit fără nici un semn de la Dumnezeu, fără nici o prezență a puterii Lui. De obicei, Dumnezeu unuia îi face o minune, altuia îi dă un vis, unui al treilea îi dă o reușită, al patrulea se roagă și primește răspuns. El însă n-a avut nimic. Singurul lucru pe care-l căra cu sine era boala lui.

Începutul spontan al Cuviosului, așa cum îl prezintă biograful, arată că cel care lucrează în om este Dumnezeu. Chiar și când tu ești cel ce vrei, și când alergi (Rom. 9, 16), și când te joci, și când priveghezi, în esență nu faci nimic de la tine însuși. Ești un automat pe care Dumnezeu îl conduce. Chiar și când gândești ceva, și aceasta este de la Dumnezeu. Prin urmare, nu ai să dai nimic pentru mântuirea ta. Totul începe de la Dumnezeu, se săvârșește prin Dumnezeu și sfârșește în Dumnezeu, Care le va și cuprinde în Sine pe toate (Ef. 1, 10). Toate converg în Dumnezeu.

Așadar, Cuviosul le-a lăsat pe toate, a pornit și a

ajuns în fața unui râu. Îndată ce a intrat în apă ca să treacă, *a cunoscut atunci ajutorul lui Dumnezeu Care îl povățuia*. Adică, trecând râul și despărțindu-se de patria sa, și-a dovedit credințioșia, iar Dumnezeu îi dă acum prima simțire a prezenței Sale. Pentru prima oară îi spune: „Vei vedea că Eu te-am condus la ceea ce ai făcut. Acum când ți-ai arătat voința, acum când Mi-ai dovedit că Mă iubești și că nu-ți pasă de nimic în afară de Mine, acum o să-ți arăt și Eu cine sunt și ce pot să fac pentru tine.“

Și conducându-l spre împlinirea voii Lui. Voia Lui este voia lui Dumnezeu cu care omul își identifică sinele său. Dar spre aceasta îl conduce Dumnezeu, pentru că și a vrea și a săvârși sunt ale lui Dumnezeu (Flp. 2, 13). Numai când omul se unește prin voință și minte cu Dumnezeu, își asigură condițiile pentru a primi lucrarea dumnezeiască și a ajunge sfânt. Adică omul care s-a separat, însingurat, excomunicat, care s-a despărțit de toate, care le-a părăsit pe toate pentru a aparține numai lui Dumnezeu. Fă-ți și tu sinele un excomunicat, și atunci poți să aparții lui Dumnezeu.

Dar pentru ca cineva să aibă parte în orice fel de întâlnire unică a vieții sale, adică să-L întâlnească pe Dumnezeu, trebuie să-l doară, să fie prigonit, fie de o febră, fie de vreo oarecare altă durere fizică, sufletească, duhovnicească. Omul pe care nu-l doare, care nu plânge, omul ai cărui ochi nu picură lacrimi nu e cu putință să-L vadă pe Dumnezeu. Numai cel care suferă dureri Îl vede pe Dumnezeu. Nu există naștere fără dureri. Numai durerea poate să-l izbăvească pe om de poftele omenești și de farmecele omenești și de sine însuși, și să-l unească cu Dumnezeu.

Din acest motiv, Cuviosul Nil răbda dureri și iubea durerea, și nu a părăsit-o până în ultima clipă a vieții sale.

Vai de omul care nu are nici o durere fără de voie! Trebuie s-o înlocuiască cu mii de dureri asumate cu voia proprie, ca să poată împlini lipsa și să-L cunoască pe Dumnezeu.

De asemenea, cine vrea să ajungă sfânt nu trebuie să-L aștepte pe Dumnezeu în chip doveditor, adică să nu ceară de la Dumnezeu semne, la fel ca și Cuviosul Nil.

Când iudeii au cerut semn din cer, Domnul i-a refuzat, dar le-a spus încă ceva: „Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi zidi iarăși“ (In. 2, 18-21), înțelegând trupul Său. Când, mai târziu, au cerut iarăși semn, le-a răspuns: Nu se va da neamului acestuia nici un semn, decât semnul lui Iona, adică îngroparea Mea cea de trei zile și învierea Mea (cf. Mt. 12, 38-40). Ori credeți în Mine că sunt viu, ori nu credeți. Semn oricum nu vi se va da.

Dar și când bogatul din pilda bogatului și a lui Lazăr îi ceruse lui Avraam să le dea un semn fraților săi, – să-l învie pe Lazăr și să meargă să le propovăduiască adevărul – ce a răspuns Avraam? „Au pe Moisi și pe proroci“ (Lc. 16, 27-31), nu li se va da semnul pe care îl cer. Iar când oamenii cereau minuni ca semne, atunci Hristos nu a făcut niciodată minuni. Dar unde exista durere omenească, foame, boală, mizerie, neputință, acolo săvârșea lucrări minunate, pentru că acolo era smerenia, căderea, lupta, tăgăduirea vieții.

Prin urmare, cel care merge la mănăstire ca să-L vadă pe Dumnezeu sau ca să devină sfânt are deja pânda lui. Cere semn, nu pe Dumnezeu Îl cere. Acest lucru este foarte semnificativ, pentru că adeseori spunem și noi că mergem la mănăstire pentru Dumnezeu, dar în realitate mergem pentru noi înșine. În orientarea noastră duhovnicească există o încântare, un individualism, o întoarcere spre noi înșine, și nu spre Dumnezeu, care se face prin ce-

rerea semnelor harului, ale dumnezeieștii iconomii, ale veseliei, ale vederii lui Dumnezeu, ale slavei lui Dumnezeu.

Dar nu pot să-L cer pe Dumnezeu? Sigur că pot, când nu cer nici un semn, când merg ca omul cel smerit, cel mic, nevrednicul, necredinciosul, netrebnicul, să mă întâlnească Dumnezeu, când mă simt ca primul dintre păcătoși (1 Tim. 1, 15) și ca ultimul dintre credincioși (Ef. 3, 8), ca omul care nu e vrednic să-I dezlege nici măcar cureaua încălțămintei (Mc. 1, 7), nici să se închine așternutului picioarelor Lui. Când mă tăgăduiesc pe mine însumi și înțeleg și zic: „Doamne, nu sunt nimic altceva decât un orb“, atunci poate Dumnezeu să vină.

Dar cum a cunoscut Sfântul ajutorul lui Dumnezeu pe când mergea către mănăstire?

Pentru că la mijlocul râului boala i-a fost luată ca o povară de pe umeri, restul drumului străbătându-l cu voie bună și, veselindu-se, cânta: „În calea poruncilor Tale am umblat, Doamne, când ai lărgit inima mea“ (Ps. 118, 32).

Sfântul își cunoștea boala, care era groaza lui, iadul lui, dar a lăsat-o în seama lui Dumnezeu cu gândul: „De ce să mă neliniștesc de vreme ce sunt al lui Dumnezeu?“ Astfel Sfântul, în călătoria lui, era împins înainte de universul său sufletesc și, de aceea, Dumnezeu l-a întărit. Adică, atunci când omul firesc nu este schimbat de fățărnicia, de dibăcia și de încăpățânarea egoismului său, este condus în mod firesc la Dumnezeu, pentru că întregul univers este chemat la Dumnezeu. Fiecare om, și fiul curvei, și fiul vameșului, și fiul celui drept, toți sunt chemați la împărăția cerurilor. Nu-izbutește să intre în împărăția cerurilor nu-

mai cel care nu vrea să reușească, cel care, pe de o parte îl urmărește pe Dumnezeu, dar în cele din urmă înstăpânește și își înalță sinele ca Dumnezeu.

Așadar, în timp ce Cuviosul mergea cu durerea și cu boala lui pe care o iubea, l-a ajuns cecetarea, ajutorul lui Dumnezeu. Boala i-a fost luată de pe umeri ca o povară grea, *restul drumului străbătându-l cu voie bună și, veselinindu-se, cânta: „În calea poruncilor Tale am umblat, Doamne, când ai lărgit inima mea.”* Era firesc să se roage cu un stih din Psalmi, deoarece Cuviosul spunea Psaltirea pe de rost.

Dar care este înțelesul acestui stih din Psalmi? Mai întâi că nu a putut să facă singur nimic, nici nu aștepta să se întâmple ceva. Mergea cu simplitate pentru a se supune, ca să se facă robul tuturor robilor lui Dumnezeu care se nevoiau acolo, fără nici un plan, fără nici o așteptare, ca și cum nu ar fi nimic. Pentru că dacă ceri sau aștepti chiar și cel mai mic lucru sau dacă socotești că ai fi ceva în mănăstire, le pierzi pe toate.

Buna-voire, dăruirea inimii, deschiderea celor lăuntrice și a cugetului nostru către Dumnezeu, ușurarea tristeții noastre, aceste semne ale harului dumnezeiesc vin când eu mă dăruiesc pe mine lui Dumnezeu cu conștiința faptului că sunt o povară grea, un sac nefolositor pe pământ, pe care ceilalți vor să-l arunce. Când nu aștept nimic de la Dumnezeu, atunci vine Dumnezeu și-mi ușurează inima.

Noi, când mergem să ne rugăm, pentru că nu avem bună-voire, pentru că nu-L simțim pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu ni se pare necunoscut, greu, mohorât, că nu ne iubește, că pentru noi nu este, noi părăsim rugăciunea. Dar tocmai când îmbrățișez povara, când înțeleg că trebuie să mă rog singur în beznă, când accept iadul

și temnița iadului meu și mă rog acolo fără nădejde, fără Dumnezeu, fără vreo rază de lumină, – pentru că nu le merit – atunci acționează Dumnezeu, atunci vine și-mi ridică povara de pe inimă, mă ușurează.

Prin urmare, iubirea lui Dumnezeu nu este atrasă de alergătura mea, ci de dăruirea mea, de osteneala mea, de afierosirea mea. Alergatul meu mi-L dă Dumnezeu în clipa în care mă voi deșerta de mine însumi și mă voi lepăda de sinele meu, acceptând să întruez în mine întregul cuget al Bisericii.

Ajungând la mănăstirile din ținutul Mercuriu și văzându-i pe acei bărbați cerești, (...) s-a umplut de lacrimi. Iar aceștia văzând cuget de om bătrân într-un trup tânăr, o purtare și o înfrânare și o stare bune, (...) au cunoscut prin darul înaintevederii harul Duhului care se va adăuga în chip bogat peste el (...) Și l-au încărcat cu multe binecuvântări și l-au întărit cu rugăciuni. Nu a trecut însă mult și au sosit la mănăstire scrisori pline de îngroziri și de amenințări înfricoșătoare de la stăpânitorul întregii țări, cum că dacă va îndrăzni cineva să-l tundă monah, să i se taie mâna, iar mănăstirea să-i fie confiscată. Spăimântându-se conducătorii mănăstirilor de aceste amenințări, s-au sfătuit să-l trimită în alt stat și acolo să fie îmbrăcat cu sfânta Schimă, iar ei să se păzească în afara ispitei venite din partea amenințării stăpânitorilor.

Cuviosul Nil era bogat și avea o poziție socială de vază. Le-a lăsat însă pe toate dintr-odată și a ajuns la mănăstirile din ținutul Mercuriului. Monahii, văzându-l, au prevăzut că harul Duhului se va înmulți peste acest om.

N-a trecut însă mult timp și rudele s-au adresat

conducătorului local. Atunci acesta a poruncit: cine va îndrăzni să-l facă monah pe Nil să i se taie mâna și averea mănăstirii să fie confiscată, iar mănăstirea închisă.

Cum au auzit hotărârea, proiestoșii mănăstirilor – în Calavria nu era doar o singură mănăstire, ci o comunitate alcătuită din multe mănăstiri, ca la Sfântul Munte – s-au înfricoșat și au hotărât să-l trimită pe Nil în alt stat pentru a primi Schima.

Bagă de seamă că și aici se poate vedea lupta dintre înger și diavol. A unuia pentru ca să-l facă pe bărbat să se izbăvească de viața aceasta tulburată și întunecată și să-l conducă la pământul făgăduinței, care e viața celor ce se nevoiesc pentru Domnul, să-l facă un casnic al lui Dumnezeu și să-l arate un alt Moisi. [Diavolul] a căutat să-l împiedice prin orice mijloc și a adunat până și pietre în cale pentru a nu împlini un astfel de bine, lucru care i-a fost însă cu neputință. [5]

Un înger și un diavol se luptă. Cine va birui? Cu siguranță că Îngerul cel de mare sfat (Is. 9, 6), Care poate să zguđuie întregul univers cu voința Sa și să stăpânească. Dar de ce se luptă? Îngerul luptă ca să-l izbăvească de viața aceasta tulburată și întunecoasă. Biograful numește viața lumească *tulburată și întunecată*, deoarece caracteristica nemijlocită a lumii este, în mod limpede, zgomotul și tulburarea. Acestea o fac incapabilă să nască sfinți și de aici decurge necesitatea ca cineva să plece din lume, să meargă în pustie și să se facă monah. Gălăgia lumii este produsă și de cauze naturale, dar și de diversitatea și de trebuințele vieții și de necesitățile în-

deletnicirilor umane. Meseria produce, de obicei, o tulburare în om, nu-l lasă fără grijă și neîmprăștiat.

Așadar, viața tulburată este nepotrivită pentru omul care vrea să fie duhovnicesc. Dacă am fi putut să creăm în lume o viață liniștită, n-ar fi existat nici un motiv să ia naștere viețuirea monahală.

Sigur că lumea a fost creată de Dumnezeu „bună foarte“ (Fc. 1, 31), dar acum nu mai este așa cum a făcut-o Dumnezeu, ci așa cum a schimbat-o păcatul. Dumnezeu l-a pus pe om într-un rai, într-o grădină a liniștii și a desfătării. Desfătarea, și mai ales desfătarea de Dumnezeu, se găsește numai în desăvârșita seninătate și isihie. Acolo poate cineva să se desfăteze și să se îndulcească de persoana pe care o vede.

După cădere, lumea s-a schimbat cu totul. De la liniștea lui Dumnezeu, de la acea frumusețe a raiului, în care se auzea cel mult „sapa“ lui Adam care cultiva grădina, am ajuns în această lume așa cum a făcut-o păcatul, și astfel misiunea ei de a aparține lui Dumnezeu și de a-l înălța pe om la Dumnezeu a fost netrebnicită. După cum firea omenească s-a stricat, tot așa s-a stricat și lumea, zidirea, cosmosul, și toate au ajuns agitate. Așadar, caracteristica nemijlocită a lumii este tulburarea, agitația, gălăgia, grija, împrăștierea.

Când însă lumea este astfel, atunci e firesc ca omul să-și uite adevărata sa fire și pe Cel ce este cu adevărat, pe Dumnezeu, așa încât în mod necesar se îndepărtează de Dumnezeu. Omul, adică, se aruncă pe el însuși în bezna ametelei, a agoniei, a problemelor, a necunoașterii lui Dumnezeu și a viitoareii vieți veșnice, neștiind unde se află. Trăiește într-o beznă deplină. De aceea și viața lui este întunecată.

Prin urmare, datorită păcatului strămoșesc, elemen-

tul indirect și derivat al vieții omenești este întunericul. De aceea, de îndată ce omul se gândește la Dumnezeu, vrea să se îndepărteze de lume. Nu e cu puțință ca iubirea de Dumnezeu să existe împreună cu iubirea lumii. Una o exclude pe cealaltă: ori Dumnezeu, ori lumea. Lumea Îl urăște pe Dumnezeu (In. 7, 7), iar Dumnezeu urăște lumea (Ps. 44, 8), pentru că nu este făptura Lui, nu este ceea ce a creat El Însuși prin Cuvântul Său.

Diavolul desigur că urmărește să-l țină pe om în viața aceasta agitată și întunecată, dar îngerul vrea să-l conducă în pământul făgăduinței, al liniștii, al păcii, al prezenței lui Dumnezeu, al luminii. Iar pământul făgăduinței este restaurarea raiului celui dintâi, pustia, calea isihastă, orice loc în care cineva poate, nevoindu-se, să trăiască împreună cu Dumnezeu. Adică, trebuie ca omul să se nevoiască pentru Domnul, toată viața lui să fie o nevoiță întru Domnul, un exercițiu, o lucrare. Îndeletnicirea lui să fie Dumnezeu Însuși.

Așadar, îngerul se luptă să-l scoată pe Cuviosul Nil din lume și să-l conducă în pustie pentru a-l face casnic al lui Dumnezeu, prieten și înrudit cu Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu-l poate face familiar cu Sine pe cel care trăiește în tulburare și în întuneric. Ar putea spune cineva că acest lucru vine în contradicție cu adevărul. Și totuși, este o realitate care nu înseamnă că nu poate exista sfințenie în lume, ci că lumea nu înlesnește sfințenia. Rămânând cineva în lume, se condamnă oarecum pe sine însuși să fie străin de Dumnezeu, pentru că este casnic al lumii. Nu le poate avea pe amândouă.

Să-l arate un alt Moisi. Îngerul se luptă să-l scoată pe Cuviosul din lume și dintr-un alt motiv, anume ca să-l facă un alt Moisi. Biograful se referă la Moisi, pentru că Moisi a

plecat din zarva lumii, a palatului, și s-a retras în pustie, unde își păștea turmele. Acolo, în mijlocul rugului, a primit cea dintâi viziune a luminii, pe care o iradia acel rug care ardea fără să se mistuiască (Ieș. 3, 2-3). Dumnezeu l-ar putea face un Moisi și pe Cuviosul Nil dacă acesta ar pleca în pustie.

[Diavolul] *a căutat să-l împiedice prin orice mijloc și a adunat până și pietre în cale pentru a nu împlini un astfel de bine, lucru care i-a fost însă cu neputință.* Spre deosebire de înger, diavolul a încercat să-l țină pe Cuviosul Nil în lume, dar n-a reușit. Această strădanie a satanei era normală, pentru că după ce a dat greș la început, acum când proiestamenii mănăstirii i-au spus să meargă în alt stat, – în realitate l-au alungat și l-au trimis iarăși în lume – era foarte ușor să-i vâre gândul de a rămâne în lume. Dar s-a dovedit a fi cu neputință.

Pentru că nu s-ar fi putut aduna la un loc toate împărățiile pământului ca să-l poată ține pe Nil de la avântul său.

Într-adevăr, nici toate împărățiile pământului la un loc nu ar fi putut să stăvilească avântul Cuviosului Nil. Vedem aici autenticitatea omului care iese din lume pentru Dumnezeu. N-au putut să-i taie avântul nici oamenii, nici împărățiile, nici patima, nici voia, nici părerile. A pornit să facă un lucru, și îl va face. Orice ar fi încercat să-l clatine ar fi fost potrivnic lui Dumnezeu, un diavol, și de aceea s-a ferit.

Așadar, omul lui Dumnezeu se gândi să meargă la mănăstirea Sfântului Nazarie și acolo să-și împlinească dorința (...) Și pe când mergea pe cale și rostea psalmi lui Dumnezeu și cântări și rugăciuni din tot sufletul (...), un barbar a trecut

prin valea seacă a pârâului și, întocmai ca vipera de odinioară pe apostolul Pavel (F.A. 28, 3), s-a prins de mâna sfântului și a mers împreună cu el înainte. Nu după mult timp, iată și o mulțime de saracini, care erau culcați la umbra pădurii, veni din dreapta, niște etiopieni negri cu ochi sălbatici, asemenea demonilor (...), căci ceilalți (...) stăteau locului ca amețiți, și doar acela care-l prinse de mână l-a întrebat cine este, de unde este, și unde merge (...).

În fața acestei ispite, Cuviosul Nil se hotărăște să meargă la mănăstirea Sfântului Nazarie și acolo să-și împlinească dorința, să ajungă monah și apoi să se întoarcă la mănăstirea pe care o alesese și pe care o iubea.

Dar pe când mergea pe cale, un barbar a ieșit dintre uscăturile ce se aflau în acel loc pustiu, l-a prins de mână și l-a îmboldit să meargă împreună. Peste puțin a apărut și o mulțime de saracini. Atunci barbarul a început să-l întrebe unde merge și ce vrea să facă. Și pentru că Sfântul era atât de simplu, i-a spus adevărul.

El i-a spus cu adevărat care e patria și neamul său și ce țel are călătoria lui. Barbarul, mirându-se de floarea vârstei sale – că încă nu trecuse de 30 de ani – și de frumusețea ștraielor lui, – căci le folosea încă pe cele din lume – dar și de înțelepciunea și de răspunsurile lui, îi zise: „Nu ar trebui ca tu, atât de tânăr fiind, să te înjugi pe sine de acum cu ostenele vieții călugărești, ci mai către bătrânețe, când nu mai poți să faci nici un rău, atunci vei putea să vii la lupta aceia, dacă, desigur, o dorești din toată inima.“ „Nu, îi răspunse bărbatul cel cunosător, Dumnezeu nu vrea să fim buni fără de voia noastră. Un bătrân nu poate să plăcă lui Dumnezeu,

aşa cum nici ție nu-ți place un ginere bolnav sau împăratului un soldat leneș. Eu vreau acum, la tinerețe, să-I slujesc lui Dumnezeu, ca să fiu slăvit de El la bătrânețe.“ [6]

I-a spus deci care este patria lui, neamul și scopul călătoriei sale. Barbarul este uimit de înțelepciunea lui, de răspunsurile lui, dar și de frumusețea hainelor sale, pentru că tocmai plecase din lume și încă nu purta haine monahale. Minunându-se însă mai cu seamă de tinerețea lui, glasul diavolului i-a spus prin gură omenească: „Bine, dar așa de tânăr cum ești n-ar trebui să pleci din lume ca să te topești cu ostenelele călugărești. Mai bine lasă asta acum și vei merge când o să îmbătrânești. Atunci nu vei putea face nici un rău și vei putea să începi această luptă.”

Barbarul, pentru că era tâlhar și știa să facă numai răul, l-a vrut și pe Cuviosul să fie asemenea lui. Dar, fără să-și dea seama, a spus un mare adevăr: când cineva îmbătrânește, ajunge incapabil și de bine, și de rău. Dar când este tânăr, le poate face pe toate. Așadar, fără să-și dea seama, i-a vorbit în mod foarte adevărat și foarte profetic. Într-adevăr, dacă Sfântul ar fi rămas în lume, orice ar fi făcut ar fi fost rău. De vreme ce Dumnezeu Se află în pustie, călătoria lui în lume nu ar fi fost o adevărată călătorie către Dumnezeu. Dar Cuviosul, cu înțelepciunea lui, îi răspunde: „La bătrânețe n-o să pot să trăiesc nici măcar în lume, iar tu îmi spui să merg la mănăstire. Acum, când pot să trăiesc în lume, acum să arăt că Îl iubesc pe Dumnezeu. Dacă nu-I dovedesc acum iubirea mea, când le am pe toate la îndemână, cum o să I-o dovedesc când voi fi bătrân? Atunci în mod silit voi fi, oarecum, nepătimăș.”

Desigur, în realitate se întâmplă tocmai contrariul.

Când omul crește și ajunge la bătrânețe, are posibilități limitate. Patimile lui, egoismul lui, voia lui, obișnuințele lui, toate se învârtosază înlăuntrul său și ajunge greu de urnit. Prin urmare, pe un om în vârstă nu poți decât să-l îngrijești, să-i ușurezi puțințel viața, ca să poți să-l păstrezi și să reușești să-i mântuiești sufletul. Cel vârstnic se pierde cu ușurință, se mânie cu ușurință, îndată este rănit, îndată deznădăjduiește. Nu mai este ușor la mișcare, nu mai poate să se schimbe. E nevoie de o putere înfricoșătoare ca să se întoarcă. Dacă ne gândim că omul nu îmbătrânește numai cu trecerea anilor, ci și cu fiecare zi pe care o trăiește în răutate, în lume, vă dați seama cât de ușor poate cineva să ajungă într-o astfel de stare.

Dacă eu în ziua aceasta, pe care Dumnezeu mi-o dăruiește, în care îmi hărăzește cu bogăție darurile Lui, în care mă îmbrățișează, în care mă primește, dacă eu nu-i răspund astăzi, mâine voi fi probabil incapabil să fac orice lucru, voi fi deja un babalâc. Când vârsta înaintează, viața mea începe să fie un munte, să se gârbovească sub greutatea tuturor celor care s-au sălbăticit în inima mea și care mă trag în jos. Acum, când sunt tânăr, pot să-I spun lui Dumnezeu că Îl iubesc. Orice amânare a hotărârii mele, a lepădării de mine însumi înseamnă deșertăciune, pentru că Îl dovedesc lui Dumnezeu că nu-L vreau. Adică, dacă Îl vreau pentru mine înseamnă că nu-L dau cu adevărat sinele meu, ci îngădui egoului meu în mod liber să-mi conducă ființa.

Un bătrân nu poate să placă lui Dumnezeu. Nu că cel vârstnic nu poate să facă nimic. Avem oameni foarte înaintați în vârstă care au bineplăcut lui Dumnezeu. Dumnezeu primește pocăința și lacrimile chiar și ale celui de pe patul de moarte. Aici însă vorbește în general despre modul în

care trebuie să se gândească cineva la viața lui. Într-adevăr, ce mai poate să facă un om în vârstă? Poate să întoarcă vremea înapoi? Dacă nu se întoarce fluviul Nil, care este lipsit de voință, de păreri, de simțire, atunci un moș care are și păreri, și voință, și simțire, și poftă, și trecut, și inimă, pe care și-a făcut-o singur așa cum a vrut, va putea oare?

De asemenea, continuă Cuviosul, tu ai accepta să-ți iei de ginere un bolnav? Ai accepta, dacă ai fi împărat, să iei ca soldat pe unul leneș, incapabil să alerge, să acționeze, să slujească? Cu siguranță, ai socoti drept o jignire dacă ți-ar aduce un astfel de om ca soldat și ai socoti o rușine dacă ar vrea să ți-l facă ginere pe unul beteag. Așa și pentru Dumnezeu ar fi o rușine dacă ar merge la bătrânețe. Așadar, mă voi duce de astăzi, pentru că e singurul lucru pe care îl am la îndemână. Vreau *la tinerețe* să-l slujesc lui Dumnezeu, ca să am înainte tot timpul vieții. Fiindcă pentru a înceta să trăiesc pentru mine însumi, pentru a muri față de lume și pentru a nimici ceea ce mi-a făcut lumea, e nevoie de mult timp. Nu-mi ajunge o viață întreagă. Cum îmi spui tu să zăbovesc?

Viața duhovnicească este, cu siguranță, rodul unei clipite în care ne cercetează Dumnezeu. Dar Dumnezeu răspunde celui care, de obicei, se luptă ani de-a rândul, celui care într-un timp îndelungat a dovedit statornicia iubirii lui, că nu există pentru el nici înălțime, nici adâncime, nici voie care să-l despartă de iubirea lui Dumnezeu (Rom. 8, 39). Dumnezeu ne iubește tot timpul, mereu este gata să ne îmbrățișeze. Dar, de obicei, eu mă separ de Dumnezeu. Orice lucru e în stare să mă îndepărteze de brațele deschise ale lui Dumnezeu. De aceea e nevoie de ani ca să dovedesc autenticitatea iubirii mele pentru

Dumnezeu, Care la bătrânețea mea mă va slăvi.

Ca să fiu slăvit de El la bătrânețe. Conjuncția finală *ca să* nu exprimă așteptarea Cuviosului, ci iubirea lui Dumnezeu. Adică Sfântul nu merge la mănăstire pentru desfătare, pentru îndulcire, ci pentru trudă, și încă una de mulți ani. Merge ca să „își chinuiască trupul și să-l supună robiei“ (1 Cor. 9, 27), să-l facă nevăzut, să-l îngroape în pământ, așa cum e îngropată sămânța și dispare din ochii noștri și putrezește și ajunge asemenea cu pământul. Asta vrea să facă și Sfântul cu el însuși: să putrezească o viață întreagă. Adică alege moartea în Hristos, botezarea lui în Crucea lui Hristos, nădăduind într-o viitoare înviere. Zice: *ca să fiu slăvit de El la bătrânețe*, pentru că își prevede la bătrânețe moartea trupească și, în moarte, învierea și îndreptarea sa.

Merită să simțim smerenia acestui om care se socotește pe el însuși nevrednic de a primi ajutorul dumnezeiesc, căldura și fierbințeala dumnezeiască, înainte de a îmbătrâni. Smerenia sa îl face să simtă că, oricâți ani ar trăi, nu va ajunge la măsura pe care o vrea Dumnezeu. Dumnezeu vrea să-l curățească, să-i învie frumusețea cea dintâi pe care i-a dat-o la facerea sa, să-l facă un nou Adam. Dar Cuviosul nostru socotește că nu sunt îndeajuns luptele unei vieți întregi pentru a ajunge astfel el, cel atât de păcătos și de nimicnicit. Chiar și numai această smerenie a lui este o dovadă că deja îl iubea pe Dumnezeu, dar el însuși nu cunoștea această iubire a lui către Dumnezeu, păstrând numai o gândire smerită despre sine însuși.

Modul de gândire al Cuviosului are o mare importanță pentru noi. Ne ajută să conștientizăm că Dumnezeu este binefăcătorul nostru, că ne cheamă din tinerețile noastre. O chemare târzie este o pierdere înfricoșătoare a unei binefa-

ceri, este pierderea unui bun prilej, arată un om – cu judecățile pe care le știe Dumnezeu – care n-a putut să-L atragă pe Dumnezeu, astfel încât să-l cheme. O chemare târzie arată un om care a robit deșertăciunii vieții lumești, care și-a amestecat mintea și inima cu lumea ca într-o frământătură, fără să-l dea lui Dumnezeu timpul și puțința de a-l chema.

Același lucru însă îl pătesc și eu în mănăstire, fără să-mi dau seama, când fac ceea ce fac și oamenii lumești: când trăiesc cu griji, cu interese, când trăiesc o viață care nu purcede de la Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, ci de la propria mea voie, când toată viața mea nu este o lucrare a harului, o lucrare și o roadă a Cuvântului lui Dumnezeu, când lucrez așa cum îmi trece prin cap, așa cum mi se năzarește, așa cum îmi place.

În mănăstire sunt un tânăr și trăiesc în tinerețe, dar fiecare lucru pe care îl fac este un viitor mormânt al meu. Însă după cum există sfințenie adăugată sfințeniei și credință adăugată la credință, tot așa există și moarte duhovnicească adăugată la moarte. Păcătuiind în fiecare zi, mor (Rom. 5, 18). Dar iarăși mor și în fiecare zi în care nu-L respir pe Dumnezeu, pentru că mă separ de viață, de Dumnezeu. Prin urmare moartea mea, despărțirea mea de Dumnezeu, viața egoului meu, răscala bruscă sau vremelnică a sinelui meu sau întârzierea mea înseamnă pierderea slavei mele, chiar și la bătrânețe. Înseamnă că viitorul meu este riscat, că nu știu unde voi sfârși. Astfel îmi pierd siguranța, îmi pierd pacea.

Este oare greu să cazi în trândăvie în mănăstire? E greu să te afli în biserică și, pentru că Starețul nu vine să vadă dacă dormi, să te predai somnului sau visării? Nu-i asta o moarte? Greu este oare, pentru că nu bate clopotul la miezul nopții,

să preferi somnul și să nu te ridici cu un salt de bunăvoie? Nu-i asta o moarte de la Dumnezeu, o trăire a sinelui tău? Sinele tău nu prinde viață, nu se bucură, nu se umflă când îți urmezi voia proprie, când faci orice lucru care te odihnește? Asta înseamnă că nu-ți mai rămâne loc și timp ca să dobândești slava lui Dumnezeu și să te desfătezi de ea.

Dar, îmi veți spune, pentru fiecare monah principiul libertății are o mare importanță. Adevărat. Dar pentru ca cineva să supraviețuiască duhovnicește, trebuie să se silească pe sine însuși. Dacă Dumnezeu nu-l primește pe babalâc, pentru că nu-i în stare să facă răul, într-un mod asemănător nu-l primește nici pe sclav, pentru că nici el nu e în starea de a face răul. Adică e silit să facă binele, pentru că i-l impune ritmul vieții mănăstirii, i-l impune altcineva. Dacă Dumnezeu nu primește să se facă monah sclavul sau cel cu datorii³, pentru că nu sunt liberi, în același fel nu se bucură nici de omul care nu are libertatea și de a păcătui și de a nu păcătui, și de a muri și de a trăi. Se bucură însă de omul care Îi oferă lui Dumnezeu întregă această libertate și se face robul lui Dumnezeu și un slobozit al lumii (1 Cor. 7, 22). Numai cu această libertate pot să fiu tânăr. Dar libertatea aceasta poate să devină și moartea mea, pentru că mă face să-mi descopăr drepturile, posibilitățile mele, elementele care pot să mă omoare.

Cuviosul Nil este simplu în gândirea sa, dar și cumpanit și înțelept. Dorul lui după Dumnezeu, alături de iubirea și puterea lui Dumnezeu fac să se ivească din el toată această filosofie și teologie, care sunt ceva trăit. De aceea se mișcă atât de tihnit și statornic.

³ Canonul 4, Sinodul IV Ecumenic, Sfântul Vasile cel Mare, *Reguli-le mari*, 11 PG 31, 948:

Dumnezeu ne-a dăruit și nouă puțința de a umbla în tihnă, dar această tihnă este oarecum puțința de a cădea în orice clipă din harul lui Dumnezeu.

Când a auzit acestea agareanul cel necredincios, ca și cum l-ar fi cuprins evlavie față de virtutea bărbatului, dar mai degrabă pentru că purtarea de grijă cea de Sus i-a schimbat inima, l-a slobozit arătându-i calea, nefăcându-i sau zicându-i nimic rău sau potrivnic, ba chiar încurajându-l, zice, și întărindu-i hotărârea cu destule cuvinte îndemnătoare la virtute.

Barbarul acesta, care mai înainte îi spusese atâtea Cuviosului, acum văzând stăruința Cuviosului, hotărârea lui ca viața să-i fie o mucenie, se preschimbă în înger. Dacă agareanul, diavolul, după cum l-a caracterizat mai înainte biograful, se miră și se uimește, se minunează și-și pierde orice putere și se schimbă înaintea cugetului martiric și a virtuții Cuviosului, cum e oare cu puțință să nu se bucure Dumnezeu? De aceea, sfinții spun că Dumnezeu Se bucură de reaua-pătimire, însă de aceea pe care o alege și și-o hotărăște însuși omul pentru sine, și că Dumnezeu îl slăvește pe mucenic și pe cel care îi imită pe mucenici. Chiar și păcătosul își înclină capul înaintea cugetului martiric pe care îl alege Sfântul. Așadar, agareanul se preschimbă și face ceea ce făcuse mai înainte monahul Grigorie. Devine călăuza lui.

Conducătorii mănăstirilor de la Mercurie îi spusese Cuviosului că există o mănăstire a Sfântului Nazarie. Dar unde se afla mănăstirea aceasta? Cuviosul o apucase deja pe un drum greșit și căzuse în mâinile agareanului. Dar acum agareanul îi arată drumul cel bun ca să ajungă la mănăstire. În plus, îi dă și multe binecuvântări și sfaturi,

îndemnându-l la virtute, pentru că a fost mișcat de duhul lui de suferință. Acest duh este cel care-l face pe satana să se piardă și care îl atrage atât de mult pe Dumnezeu.

Dar pentru că (...) saracinul acela l-a văzut că nu are cu el nici pâine, nici traistă, nici vin pentru mângâiere (...), a început să alerge în urma lui strigând să-l aștepte și numindu-l frate.

După ce s-au despărțit, agareanul a apucat-o pe drumul lumii, deși a făcut cunoștință cu drumul virtuții, iar Cuviosul și-a urmat calea pe care i-a ales-o *pronia lui Dumnezeu*. Dumnezeu desigur că a prevăzut aceasta pentru el, dar trebuia ca și el să depună propria sa trudă.

Înaintând, cade într-o a doua cursă, în mâinile unuia dintre saracinii pe care-i întâlnise mai dinainte. Dar și acest al doilea aparent dușman, văzându-l că nu are *nici pâine, nici traistă, nici vin pentru mângâiere*, e cu neputință să nu fie impresionat și să nu-l ajute. L-a numit chiar și frate al său și a vrut să-l însoțească.

După ce a străbătut restul de drum și s-a apropiat deci de deja amintita mănăstire, îl întâlnește dușmanul dreptilor în chip de 'cavaler și îi zice: „Unde mergi, clericule? Nu cumva mergi să te călugărești în mănăstirea asta? Cum de ai căzut într-o asemenea înșelare? Cu adevărat, mai bine ți-ar fi să șezi în casa ta și să-ți mântuiești sufletul decât să intri în mijlocul acestor fiare sălbatice.” [7]

După ce Cuviosul Nil a străbătut restul drumului și s-a apropiat de mănăstire, i se înfățișează acum satana

în chipul unui călăreț. Fiți atenți aici la metoda pe care o folosește. „Unde mergi?“, îi zice. „Nu cumva vrei să te faci monah? Ai greșit, te-ai înșelat. Te asigur că e mult mai ușor să-ți mântuiești sufletul liniștindu-te în casa ta decât mergând în mănăstirea asta, pentru că monahii ăștia sunt niște fiare și te vei încurca cu ei.“

Și a început să-i învinuiască pe monahi aruncând asupra lor mii de ocări și numindu-i iubitori de arginți și de slavă deșartă și de îmbuibare, zicând că „Un cazan din bucătăria lor mă încape cu tot cu cal“. Și pe când dreptul îi răspundea și îi zicea: „Cine ești tu care judeci și defăimi pe cei ce slujesc lui Dumnezeu? Pentru că vrednic este lucrătorul de hrana sa“ (Mt. 10, 11), acela, astupându-și urechile ca aspida, a plecat în galop de la el. Iar Cuviosul, însemnându-se cu semnul crucii și rugând pe Dumnezeu să-l acopere și să-l păzească de a judeca pe oricare din monahi, a intrat cu mărime de suflet în acea sfântă mănăstire.

Diavolul îi aduce cea mai mare ispită, urmărind să-l îndepărteze de viața monahală. Nu-i amintește de frumusețile vieții, nici de păcat, nici de plăcere. Doar îi vâra un gând cu care, dacă reușește, îi va răsturna toată viața. O mie de ani să rămână în mănăstire cu gândul acesta, tot nu va trăi nici o zi de viață monahală adevărată.

Continuă însă zicându-i: „Unde mergi acolo? Eu am lucrat la această mănăstire și îi știu pe fiecare. Un călugăr este îmbuibat, altul iubitor de avuții, al treilea plin de slavă deșartă. Vei putea trăi cu oamenii ăștia?“ A încercat, adică, să-i răstoarne temelia vieții monahale, acceptarea fraților și unirea sa cu ei. Monahul poate să trăiască numai dacă

privirea ce și-o îndreaptă spre orice om este o închinare la chipul lui Dumnezeu. Pentru că dacă lemnul pe care s-a pictat o icoană, chiar și când icoana s-a șters, este o icoană a lui Dumnezeu și i ne închinăm, – de câte ori nu ne închinăm la icoane al căror chip nu se mai vede deloc și, totuși, spunem că este Maica Domnului sau un sfânt – cu cât mai mult suntem datori să ne închinăm omului ca și chip și asemănare a lui Dumnezeu, ca și mădular al lui Hristos. Altfel, cum putem spune că Îl slăvim pe Dumnezeu? De aceea biograful spune că Sfântul a intrat în mănăstire cu hotărârea de a se păzi pe sine de judecarea oricărui monah. Când eu îl judec pe celălalt, cu atât mai mult când îmbrățișez judecata mea, atunci mă separ de omul judecat. Prin urmare, mă separ de Dumnezeu, al cărui chip este acest om, mă separ de Ziditorul lui, Care S-a răstignit pentru el. În plus, mă separ și de îngerul meu care se întristează pentru mine, pentru că mă îndepărtez de Dumnezeu și un hău mă separă de El.

În mănăstire poți să te mântuiești ca prin foc (1 Cor. 3, 15) numai dacă reușești să-ți unești sinele cu toți ceilalți. Pentru că ceilalți sunt sfinții, cei chemați să trăiască în Hristos, sunt mădulele Trupului lui Hristos, iar tu nu poți, odată ce te despați de aceste mădule, să mai fii unit cu Capul (Ef. 4, 15-16).

Omul dezbinat, separat de celălalt, pretențios față de ceilalți, omul gata să se vâre intermediar între om și Dumnezeu, arată propria sa îndepărtare de Dumnezeu. Numai încrederea, cinstirea, acceptarea celui alt – chiar și în ceasul în care păcătuiește, când nu crede, în care Îl respinge pe Dumnezeu – ne dau puțința să spunem că Îl iubim pe Dumnezeu. Altfel, zilele vieții noastre se scurg în deșertăciune. Iar dreptatea pe care o vedem, chipurile,

în noi înșine va fi osânda noastră, cârpa care ne înveleşte și care ne va despărți și de ceilalți și de Dumnezeu, și ne vom trezi fără haina de nuntă (Mt. 22, 12).

Dacă deci satana ar fi reușit să strecoare în sufletul Cuviosului Nil judecarea și separarea chiar și față de un singur frate, ar fi reușit mai mult decât ar fi izbândit cu nenumărate păcate. Deoarece când păcătuiesc, este nădejde să mă pocăiesc și să mă mântuiesc, dar când încep să judec păcatul altuia, nu arăt o dispoziție de pocăință. Și ce mă așteaptă? Nimic altceva decât iadul. Dar nu iadul ostinelii mele, al luptei mele, ci iadul pe care mi-l deschide înaintea cel viclean, iadul separării mele de Dumnezeu.

Nu există iad mai mare, groază mai mare, decât trăirea omului care se separă de celălalt. Vrei să trăiești iadul? Zi un „nu“ celuilalt. Până n-o să cazi să-i săruți picioarele, până nu-i vei spune: „Frate, te am în inima mea!“, nu poate fi vorba să vezi nici măcar o zi bună (Ps. 33, 13), nu poate fi vorba să te desfătezi de Dumnezeu, oricâți ani ar trece. Unde să-L afli pe Dumnezeu dacă L-ai judecat și L-ai izgonit? După cum iudeii L-au adus la judecată pe Dumnezeu cu miile de întrebări pe care I le-au pus (Lc. 20, 2), tot așa Îl aducem și noi în cazul în care ne separăm de frați. Această despărțire este o despărțire a duhului, a inimii, și nu despărțirea trupului, îndepărtarea trupeză în pustie. Pentru că în pustie mă duc împreună cu toți oamenii pe care i-am iubit și mi i-am lipit de propria-mi carne și de propriul meu duh.

Satana însă a dat greș și cu această uneltire a sa, iar acum drumul se deschide și Cuviosul intră în mănăstire.

Și după ce s-a închinat egumenului și tuturor fraților și i-a rugat ca, pentru Domnul, să se roage pentru el, a fost primit de ei ca un fiu și ca un frate iubit. Văzându-l foarte ostenit de cale, i-au dat în mod înțelept să mănânce pește și să bea vin, și celelalte ale hranei monahilor, așa cum e obiceiul la ei. El însă, trecându-le cu vederea ca pe niște lucruri nepotrivite începătorilor, mai ales celor plini de vigoarea tinereții și doritori de a lua jugul lui Hristos, și-a plinit trebuința trupului numai cu pâine și vin, socotindu-se pe sine nevrednic, din pricina iubirii lui Hristos, chiar și să guste din ele. [8]

Cum a intrat în mănăstire, a pus metanie Starețului și tuturor fraților și a fost primit de ei *ca un fiu și ca un frate iubit*. Aceia, pentru că l-au văzut obosit, li s-a făcut milă de el și i-au adus să mănânce pește și să bea vin. Însă Cuviosul, pentru că era încă în vigoarea tinereții, a refuzat peștele și vinul și a gustat numai apă și pâine.

Cuviosul a înțeles foarte bine, și a fost atent la aceasta în întreaga sa viață, că mâncarea îi dă omului un prisos de viață. Dar cu cât trăiește cineva în el însuși, cu atât încetează să mai trăiască în el Dumnezeu. Dimpotrivă, hrănindu-se numai atât cât să-și țină zilele, poate să nu-L piardă pe Dumnezeu și să trăiască o viață duhovnicească. Mâncarea este lucrul de fiecare zi al omului obișnuit, pe care o are înaintea sa în toată vremea. Omul obișnuit bea și vin, ca să se veselească sau ca să se învigoareze, din pricina sănătății șubrede, a slăbiciunii sau a altor diferite motive. Această vigoare și căldură și veselie, monahul le leapădă. Astfel, își îngustează orizontul său prin postul după putere și devine rezistent în luptele duhovnicești și în stare să-L urmeze pe Dumnezeu. Este sigur că iubirea lui Dumne-

zeu nu poate ajunge până la mine în măsura în care mă hrănesc pe mine. Cu atât mai mult când mă hrănesc cu ceva care-mi place, pe care-l vreau sau pe care-l poftesc.

De aceea accentuăm faptul că la mănăstire putem să mâncăm doar ceea ce nu ne place, ce nu vrem și ceea ce este absolut necesar pentru sănătatea noastră. Aceasta pentru că mâncarea este o neîncetată foarfecă: taie sfoara ce mă leagă de Dumnezeu, atunci când nu este absolut necesară pentru continuarea vieții mele, a luptei mele, a călătoriei mele. Prin urmare, este preferabil să slăbesc până ce ajung în starea aceluia cuvios care nu mai putea nici măcar să se urce pe catâr ca să meargă la împăratul care îl chemase⁴, decât să-mi netrebnicesc lupta, priveghearea și orice altceva printr-un astfel de mijloc.

Și mâncarea este un lucru atât de cotidian și de ușor de găsit chiar și în mănăstire, încât putem spune că seamănă cu banii de aur pe care diavolul i-a aruncat în pustie, așa cum citim în viața Sfântului Antonie,⁵ ca să-i momească pe monahi. Și după cum aceia au disprețuit aurul, tot așa trebuie să facem și noi.

Mâncarea este o cursă diabolică, o plasă de care poți scăpa foarte greu dacă nu-ți dai seama de ea. Să ne amintim de sfinții care se rușinau să mănânce înaintea altora, ca să vedem la ce măsură de sfințenie trebuie să ajungem și noi, care suntem stăpâniți de plăcerea gâtlejului sau de trebuință.

După acestea, i-a arătat egumenului toate cele despre el, precum și gândul venirii sale, rugându-l să-l îmbrace cu

⁴ *Viața Cuviosului Auxentie*

⁵ Sfântul Athanasie cel Mare, *Viața și petrecerea Cuviosului Antonie*, 12, PG 26, 861.

veșmântul Schimei călugărești, ca să nu mai stea 40 de zile în acea mănăstire, ci cu sfatul și binecuvântarea lui, să se întoarcă la sfinții părinți de care s-a legat de la început și care l-au uns cu povățuiri și învățături duhovnicești.

Cuviosul Nil s-a dus la mănăstirea Sfântului Nazarie cu un scop precis: să fie tuns monah și să plece. Un asemenea lucru este foarte rar și inacceptabil pentru rânduielile monahale. Când cineva se face monah, făgăduiește că va muri în mănăstirea sa. Dacă pleacă, e cu neputință să reușească. Plecarea este îngăduită într-un singur caz: când în mod limpede, fără voia lui proprie, este chemat altundeva de Dumnezeu. Orice alt motiv, fie bun, fie rău, îl scoate din locul în care l-a semănat Dumnezeu, iar viața lui va fi un martiriu, o nereușită, o neliniște, o moarte, nu sfântă, ci rea și vicleană. Monahul acesta va avea o personalitate dezbinată și nu va putea să se liniștească nici măcar o clipă în toată viața lui, nici să-și închidă undeva ochii în pace, pentru că Dumnezeu l-a condus la pământul făgăduinței, iar el l-a pierdut. Pământul făgăduinței este acolo unde ne așază Dumnezeu.

Cuviosul își descoperă egumenului motivul venirii sale. „Am venit, îi zice, la mănăstirea voastră ca să plec. Poți să mă îmbraci cu Schima și apoi să-mi dai binecuvântarea să mă întorc la sfinții părinți de care m-am legat? Primești, Părinte, să plec după făgăduințele tunderii, când eu n-o să-ți mai pot cere să plec? Dacă da, atunci fă-mă monah, dacă nu, lasă-mă să văd ce-o fi.” Cuviosul își înfățișă gândul cu limpezime, ca să fie în regulă cu Dumnezeu.

Apoi îi arată Starețului viața sa descoperindu-i totul. De ce? Pentru că atunci când monahul ține înlăuntrul său ceva ascuns de Stareț și de frăție, – un păcat, un gând, o nere-

ușită, o nemulțumire – nu se va simți nicicând unit cu ei. Va fi mereu un dezbinat. Du-te unde vrei, dă ce vrei, păcătuind sau sfințindu-te, du-te și-ntr-o mănăstire ascunzându-ți sinele. Vei vedea că n-o să simți niciodată căldura duhovnicească, nici nu vei putea să-ți iubești frații, nici să te bucuri cândva de iubirea lor. Legătura ta cu ei se va clătina neîncetat, pentru că păstrezi ceva al tău. Ceea ce păstrezi este centrul sinelui tău, iar atunci sinele îți rămâne ascuns, izolat.

Prin urmare, la mănăstiri nu este nimic ascuns. Nu există corespondență pe ascuns, gând ascuns, discuție secretă, pentru că orice din acestea devine de îndată pricină de separare de frăție. De exemplu, dacă-i destăinuie cuiwa un secret de-al tău și nu vrei să-l afle frăția, vei vedea că din acea clipă nimic nu te va mai odihni, n-o să mai crezi în nimic, nu te va mai mulțumi nimic. De aceea Cuviosul se dezgolește, astfel încât Starețul să-l poată cunoaște și apoi să înainteze către voia lui Dumnezeu.

Să se întoarcă la sfinții părinți de care s-a legat de la început și care l-au uns cu povățuiri și învățături duhovnicești. Ce înseamnă l-au uns? Este o imagine luată din obiceiul vechilor școli de gimnastică, unde atleții erau unși cu ulei și așa erau în stare să-și execute jocurile atletice. De aceea, antrenorul, persoana care îl pregătește și-l face capabil de exerciții și atletism pe cineva, se numește și „cel ce unge”. Fiecare atlet își are „ungătorul” său. Înțelesul mai adânc este: oricât ar vrea cineva, oricât ar urmări, oricât s-ar nevoi sau ar priveghea, nu poate să ducă o viață duhovnicească dacă nu are parte de sfătuire și povățuire duhovnicească. Prin urmare, cuvântul este singurul mijloc pe care un stareț, un părinte duhovnicesc îl are ca să-și nască propriul său fiu, un fiu al lui Dumnezeu, și să-l facă fiu al împărăției cerurilor.

Cuvântul purtător de viață este cel care dă putere sufletului, învâluie inima, este modalitatea care îi poate aduce monahului reușita. Prin urmare, o mănăstire este vie dacă are învățătură duhovnicească, cuvântul lui Dumnezeu.

Așadar, Cuviosul voia în chip foarte firesc să se întoarcă la prima mănăstire, de vreme ce acolo găsisese cuvânt, învățătură, sfătuire. Asta arată înțelepciunea lui. Pentru că nevoință, asprime, pustie, liniște ar fi putut găsi oriunde, dar cuvânt n-ar fi putut afla. Mănăstire și virtute există acolo unde există cuvânt. Te îndepărtezi de cuvânt? Te îndepărtezi de Dumnezeu, pierzi puțința de a-L avea pe Dumnezeu. Cuvântul este un mijloc de transport care-L aduce pe Dumnezeu la tine. Cuvântul, ba chiar și litera cuvântului, este o taină care-L ascunde pe Dumnezeu. De aceea, Fiul lui Dumnezeu Se numește Cuvânt și spune că omul nu trăiește numai cu pâine, ci mai ales, cu cuvântul (Mt. 4, 4). Se poate ca cineva să trăiască și fără pâine, dar fără cuvânt nu poate trăi.

Noi, monahii, uităm din păcate acest adevăr, îl uită mănăstirile, de unde se trage și nereușita mănăstirilor. Ține, dacă vrei, orice tipic, orice nevoință, tradiția și credința tuturor veacurilor. Pierzând cuvântul, Îl pierzi cu siguranță pe Dumnezeu. Cuvântul este inelul de legătură dintre tine și Dumnezeu. Deoarece cuvântul poate să umple inima, să ni-l descopere pe Hristos. Tatăl Se descoperă prin Fiul (Mt. 11, 27), iar Fiul Se descoperă prin cuvânt, pentru că este Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu. Cuvântul este cuvântul Tatălui pe care mi-l însușesc. Și este și cuvântul Duhului, pentru că în cele din urmă și Duhul strigă în noi: „Avva, Părinte!” (Gal. 4, 7). Scriptura Îl înfățișează chiar și pe Duhul Sfânt vorbind și nu insuflând. Duhul Sfânt strigă în noi: „Avva, Părinte!”, adică vorbește despre

Tatăl, descoperă, dovedește, dă putere și face palpabilă și simțită prezența, lucrarea și puterea Tatălui.

Nu există deci cuvânt duhovnicesc? Cuvântul tatălui tău pământesc și cuvântul Duhului, adică cuvântul lăuntric, contemplativ, duhovnicesc, pus în viață, însușit și trăit? Atunci îți lipsește ceea ce dă nerv duhului tău și-l face să trăiască în Sfântul Duh.

De aceea, copiii mei, v-am spus-o de multe ori și voi continua să vă spun că, dacă în mănăstirea noastră va lipsi cuvântul, putem și avem dreptul să plângem mai mult chiar și decât striga⁶ și decât iudeii care-și plâneau templul distrus (1 Ezd. 5, 60, 62). Putem să plângem mai mult decât orice văduvă, decât orice orfan, decât orice olog, decât orice năpăstuit. Dacă în mănăstire nu există cuvântul lui Dumnezeu, nu este nădejde de viață duhovnicească. E preferabil să schimbăm mănăstirea – găsim o modalitate să atragem pronia lui Dumnezeu ca să ne ia El, pentru că noi nu suntem îndreptățiți să plecăm singuri – și să căutăm pe cineva care poate fi chiar și o voce smerită, ajunge să vorbească despre Dumnezeu, decât să stăm în mănăstirea asta, chiar dacă ar exista și sfințenie în ea.

Dacă mănăstirea nu are cuvânt, putem spune că s-a împotmolit, că a încetat să mai fie casa lui Dumnezeu, pentru că atunci nu mai e cu putință ca Domnul să intre în inimă. Desigur că Hristos intră în noi prin împărtășirea din Pâine și Vin, dar în mod ființial intră în cei care-L primesc ca și Cuvânt. De aceea, a și spus: Eu sunt Cuvântul, cine mă iubește va păzi cuvântul Meu. Hristos Se face primit prin elementele naturale ale pâinii și vinului, dar numai de către

⁶ Pasăre de noapte al cărei cântec seamănă cu plânsetul unui copil.

cei în care se face simțit prin cuvânt. Cuvântul este semnul văzut în fiecare clipă, care Îl dă pe Dumnezeu cel nevăzut. Dacă îl pierzi, nu poți să mai faci nimic, măcar de te-ai împărtăși în fiecare zi. Cuvântul lui Dumnezeu este respirația ta neîntreruptă. Poți să trăiești când îți închizi organele de respirație? Cu neputință, vei muri. Exact așa se întâmplă și când doar te împărtășești sau doar te nevoiești: ești mort. Trebuie să simți nevoia cuvântului lui Dumnezeu, a cuvântului viu, care lucrează și care este pus în lucrare.

În orice caz, prezența vie a cuvântului o putem completa, o putem întregi și mări prin studiul Sfintei Scripturi și a scrierilor patristice, care spun și ele atât de multe. Nimic însă nu poate înlocui cuvântul viu. De aceea și Dumnezeu îi amenință pe iudei în Vechiul Legământ cu foamea de cuvânt. Le voi da, zice, cea mai rea pedeapsă, lipsa cuvântului (Amos. 8, 11). Să știm, așadar, că atunci când nu avem cuvânt, suntem condamnați mai rău și decât cel mai mare condamnat de pe pământ. Absența cuvântului înseamnă părăsirea lui Dumnezeu. Și atunci e nevoie să ne aplecăm asupra noastră înșine, ca să vedem ce putem să facem, doar-doar vom reuși să ne mântuim.

După ce Sfântul Nil și-a făcut datoria, adică a acționat după Dumnezeu, încât să se săvârșească această excepție, în cazul lui să devină monah și să plece, Starețul i-a răspuns binevoitor pe de o parte, dar și viclean:

Cu toate acestea, avva dorea să-l rânduiască, după tundere, chiar egumen într-o altă mănăstire de-a sa. El însă, auzind un astfel de cuvânt, i s-a părut atât de greu și de nepotrivit, încât a făgăduit lui Dumnezeu să nu primească nicicând vreo vrednicie, chiar dacă ar voi să-l facă patriarh,

ci să se îndestuleze cu a-I bineplăcea lui Dumnezeu în ceata monahilor și să nu cugete mai presus decât se cade a cugeta (Rom. 12, 3), pierzându-și întreaga-cugetare.

„Cu bucurie, îi zice, te-oi face monah imediat, o vrea Dumnezeu, dar te voi face și stareț la una din mănăstirile mele.“ Cum a auzit Cuviosul Nil una ca asta, *a făgăduit lui Dumnezeu* că nu va primi niciodată vreo stăpânire, chiar dacă l-ar face patriarh. Voia să rămână simplu monah.

Într-adevăr, cine merge să se facă monah merge să moară, să se supună, să ucenicească. Stareț însă înseamnă altceva. Vrednicia de stareț este un dar dumnezeiesc care se dă cuiva și care-l face din ucenic învățător, din supus, domn mai presus de cetăți, de stăpâniri, de suflete, îl rânduiește gură a lui Hristos. Prin urmare, cum ar fi fost cu putință ca Sfântul să meargă la mănăstire cu condiția că-l vor face stareț? Ar fi fost altceva dacă Dumnezeu l-ar fi înșfăcat și l-ar fi făcut. Atunci n-ar fi așteptat asta, n-ar fi știut-o. L-ar fi întâlnit în calea sa și, înainte să apuce să se împotrivească, l-ar fi urcat în tronul stărețesc. Dar în cazul Cuviosului era vreme și și-a dat seama. De aceea, trebuia să se păzească, să se arate înțelept, ca să nu sfârșescă în nebunie. Astfel a refuzat.

Și nu numai atât, ci și cu alte rânduieli s-a legat pe sine, din care, ținându-le, urmau să vină și toate celelalte bunuri duhovnicești vrednice de laudă și virtuți, legate ca într-un lanț. Acele rânduieli erau cele mai cuprinzătoare și mai de căpătâi. Iar ele sunt: a-și păzi trupul în neprihănire și curăție ca pe o ofrandă și dar adus lui Hristos, a fugi de iubirea de argint, rădăcina tuturor răutăților (1 Tim. 6, 10),

până la cel mai mic bănuț.

În plus, a luat asupra-și rânduială să rămână în deplină *neprihănire și curăție*, să nu măsluiască nimic din duhovnicia lui, astfel încât să se aducă pe sine lui Hristos ca un dar neîntinat. Pentru că până și gândul de a ajunge stareț l-ar fi întinat și ar fi făcut să înceteze de îndată afierosirea lui și identitatea lui monahală. Ceva asemănător s-a întâmplat cu Sfântul Theodor cel Sfințit. Marele Pahomie îl iubea foarte mult și-l rânduise învățător al turmei sale duhovnicești. Dar când i-a trecut prin minte simplul gând că este în ierarhia mănăstirii imediat după Sfântul Pahomie și când și-a spovedit gândul, Pahomie și-a acoperit capul și ochii pentru căderea suferită de fiul său și pentru grozăvia în care a intrat. „Cum ai pățit o astfel de cădere, să te gândești la luarea unei stăpâniri, să fii altceva decât ucenic supus?” L-a pus să se închidă doi ani într-o chilie liniștită ca să dispară dintre oameni, postind desăvârșit, ca să împlânzească gândul.

De aceea, cine pofteste vreo oarecare stăpânire în mănăstire, cine crede că poate să fie stareț, învățător, proiestos, preot, orice nu are legătură cu supunerea, îndată se separă de frăție. Numai puțin să o vrei – nu s-o și faci – puțințel să te strădui s-o împlinești, e o problemă dacă vei putea să-ți redobândești apoi vechea ta pace. După cum o cădere morală mică vatămă vasul și, pe de o parte, poți să primești iertare, dar nu poți să-ți redobândești neprihănirea trupului tău, așa avem întinarea întregului om prin zămislirea și gestarea ideii că poți să fii și altceva decât un simplu monah. Este îndoielnic dacă îți va îngădui să-ți redobândești neprihănirea duhului tău. Este ca și cum ai deschide larg ușa și ar intra înlăuntrul tău vrăjmașul care a câștigat deja drepturi.

Citind viețile sfinților și, în cazul nostru, viața Cuvio-

sului Nil, confirmăm în general principiile viețuirii noastre monahale, ne legitimăm liniile după care ne orientăm viața noastră, nu cumva să facem vreo greșeală. Vedem prin prisma sfinților dacă gândim drept, dacă temeliile, contraforții frăției noastre, sunt statornice, ne urmărim pe noi înșine și mănăstirea noastră dacă gândește și trăiește drept.

Acest contrafort al vieții monahale este întărit, anume că în mănăstire nimeni nu este îndreptățit să ceară vreo stăpânire sau orice altă vrednicie. Dacă cineva se gândește la ea e un pericol pentru mănăstire și el însuși a primit un șarpe înlăuntrul său. Dacă pui, de exemplu, într-un astfel de post pe cineva care dorea să ajungă proiestos, cel mai probabil este că acesta va zdruncina mănăstirea, va crea mii de probleme și va supăra întreaga frăție. Dacă-l faci preot pe un monah care a vrut asta sau dacă-i dai o vrednicie oarecare, un loc pe care și l-a dorit, omul ăsta va deveni călăul său și al celorlalți.

Un singur lucru este bineplăcut: să dorești fără a dori și să vrei fără a vrea ceea ce dorește și vrea Dumnezeu, așa cum s-a întâmplat și cu Sfântul Nil. Voia să ajungă monah în altă mănăstire și apoi să se întoarcă la a sa, dar le-a lăsat pe toate pe seama Starețului, a lui Dumnezeu. Ca om, desigur, pot să am o dorință, dacă aceasta nu mă acaparează, dacă nu nădăjduiesc în ea, dacă nu o aștept, dacă nu trăiesc cu nădejdea ei. Numai dacă trăiesc astfel sunt un monah. Dar dacă dorința mea mă sprijină, atunci este a mea și nu este nedorită. De aceea, să mă judec pe mine însumi și să mă tem de omul care are dorințe. Mai bine să iau în mână o viperă decât să am legătură cu monahul care are o dorință și, mai ales, dacă i se împlinește. Orice dorință, orice planuire este o încetare a calității de monah și o zdrențuire a Schimei monahale pe care am îmbrăcat-o

în ceasul tunderii. Cu mult mai mult atunci când poftesc conducere, stăpânire. Această poftă este o ispită pe care omul o biruiește cu greu odată ce a acceptat-o. De aceea, Sfântul Pahomie s-a temut pentru fiul său Theodor, chiar dacă i-a trecut numai un gând de stăpânire.

Din păcate lucrurile prin mănăstiri stau astăzi cu totul altfel! Vezi monahul că trăiește cu speranța că va prinde un loc de cinste în mănăstire. Monahul acesta este o relicvă netrebnicită a unui trecut ajuns la căruntețe. Este netrebnicit de demoni, și nu o podoabă a îngerilor. Este un hârb, și nu un vas reușit, afierosit lui Dumnezeu. Nu știu dacă zeci de ani de luptă și de trudă și de pocăință vor putea să șteargă răul unui astfel de gând sau al unei astfel de dorințe.

Cred că în mănăstirea noastră nimeni nu a primit vreo vrednicie, nimeni nu a primit preoția, nimeni nu a primit ceva pe care l-a căutat sau l-a vrut. Dacă cumva a existat vreo oarecare dorință era fără de voie, fără chemarea inimii, era o dorință după Dumnezeu. Dar dacă există unul, doi sau numai jumătate de astfel de monah, să știți că este un candidat nereușit, un autocondamnat, un legat cu lanțuri de fier.

După ce Sfântul nostru s-a legat pe sine cu niște condiții concrete de afierosire, cu ajutorul dumnezeiesc și al harului s-a înveșmântat cu îngereasca Schimă.

După îmbrăcarea Schimei îngerești a răbdat multe și mari ispite. Căci lupta este pururea împotriva celui rău, potrivit cu cuvântul: „În calea aceasta în care am umblat ascuns-au cursă mie“ (Ps. 141, 4). [9]

Purtând însă Schima monahală, ispitele de voie și fără de voie au ajuns multe și mari. Și este un adevăr faptul că

la mănăstire poate să reușească cineva atunci când merge să înfrunte curse. Când merge pur și simplu ca să ducă o viață frumoasă, nu poate fi vorba în nici un caz să facă ceva.

După aceste zile, Cuviosul părintele nostru Nil s-a întors la sfinții părinți din mănăstirea lui Mercurie, plin fiind de Duhul Sfânt și de credință. Pentru că fără nici o îndoială asemănătorul este atras și se leagă cu bucurie de ceea ce îi este asemănător. Când l-au văzut părinții că și-a însușit viețuirea și râvna, purtările și lucrarea apostolilor și că pe chipul său strălucește prealuminoasa smerenie împreună cu sfiala, s-au umplut de bucurie și de veselie și l-au slăvit pe Dumnezeu pentru el.

Sfântul și-a împlinit dorința și, purtat de Duhul Sfânt, s-a întors la sfinții părinți din mănăstirea lui Mercurie. Dumnezeu l-a trimis înapoi ca să se odihnească și să se bucure duhovnicește, pentru că din fire asemănătorul se bucură cu ceea ce este asemănător.

Este sigur că cineva nu se va putea odihni într-o mănăstire dacă nu este asemenea cu frații care locuiesc acolo, dacă nu are exact aceleași principii, același cuget, același duh, aceeași convingere. Se poate ca acolo să se găsească ceva rău, se poate să existe păcat, se poate să existe păcătoși, se poate să existe greșeli, dar există un simțământ, un duh, o atmosferă, o mentalitate, o minte.

Și pentru că numai oamenii care se aseamănă pot să trăiască împreună, fiecare mănăstire trebuie să primească numai oameni asemănători. Cel care nu se aseamănă, chiar dacă ar face mii de juruințe, oricât ar vrea să se nă-

voiască împreună și să spună că e gata să-și plece capul ca să-l calce alții în picioare, va fi ca o moarte în mănăstire, ca un dragon care va amenința și va asupri pacea mănăstirii. Acest om nu va putea să trăiască, pentru că va fi stăpânit de ideile sau de părerea care îl asediază. Va avea alt duh, alt simț despre monahism, altă concepție despre tradiție, despre rugăciune, despre iubire, despre sfințenie, despre komboskini⁷. Întreagă această lume îl va învălui și-l va separa de ceilalți și-l va face să nu știe cui să se împotrivescă.

Va fi o greșală dacă fiecare mănăstire va continua viața cu oameni care nu se aseamănă. Mai bine să moară. Mai bine să locuiască acolo cucuveaua, bufnițele sau broaștele – pentru că până și ele își armonizează glasurile și-l doxologesc împreună pe Dumnezeu – decât să rămână oameni care nu au un cuget asemenea. Numai oamenii care lăuntric și fizic trăiesc împreună în același loc se poate să-L slăvească și să-L mărească pe Dumnezeu.

Destrămarea duhului aduce destrămarea Trupului lui Hristos. Dar Hristos cel neîmpărțit și nedespărțit nu e cu puțință să fie împărțit și despartit. De aceea, să preferăm moartea firească a frăției noastre decât supraviețuirea ei cu oameni ale căror inimi nu vor sălta în același duh.

Mănăstirea nu este Biserica, este adunarea Bisericii. Că „porțile iadului nu o vor birui” (Mt. 16, 18), Hristos a spus-o despre Trupul Lui, despre Biserica Lui. Biserica Lui suntem și noi. Dar Biserica Lui există și fără noi. Prin urmare, mănăstirea poate să moară, așa cum mor și Bisericile locale. Lucrul spre care privim nu este veșnicia mănăstirii, ci veșnicia unității Bisericii. Iar Biserica e vrednică să trăiască

⁷ Denumirea grecească și, în general, athonită pentru șiragul de metanii.

dacă este nedespărțită, sobornicească, una, apostolică. Dacă nu este înseamnă că s-a separat, s-a dezbinat de Biserica cea una, că s-a tăiat de la Trupul lui Hristos. Așadar, „mai bine a muri și a fi cu Hristos“ (Flp. 1, 23), să murim toți, ca să fim împreună cu Hristos, decât să fim noi pricina de intrare a dezbinării, a destrămării, a schisme în lăuntru al mănăstirii.

De aceea, să ne păzim principiile noastre așa cum am făcut-o și până acum. Numai cel care, fie cu ușurință, fie cu luptă, a fost luat în stăpânire de acest duh și reușește să îl trăiască în întregime cu toată ființa lui și să se bucure și să împărațască împreună cu acest duh, numai unul ca acesta este pregătit să-i dați Schima, să-l faceți orice vreți, să-l faceți conducătorul sufletului vostru. Dar dacă nu este așa, nu-i dați nimic, pentru că mâine el va năpăstui Biserica. Celui păcătos încredințați-i-L pe Hristos, pentru că păcătosul acum păcătuiește, iar apoi zice „Doamne miluiește-mă!“. Celui care însă are altă părere, nu i-L puteți încredința nicio dată, pentru că unul ca acesta se desparte de Dumnezeu.

Pentru că fără nici o îndoială asemănătorul este atras și se leagă cu bucurie de ceea ce îi este asemănător. Cuviosul s-a dus la cei care îi erau asemenea, și aceia l-au primit tot așa, și cu bucurie l-au înconjurat. Iar când au văzut cu toții că și-a însușit viața și râvna, purtările și lucrul apostolilor și că pe fruntea sa strălucește preaîmpodobita smerenie unită cu sfiala, s-au umplut de veselie și de bucurie și l-au slăvit pe Dumnezeu. Caracteristica părinților de la Mercurie era, adică, apostolicitatea, cugetul apostolic, iar Cuviosul Nil a trăit până în ultima clipă având înaintea sa chipul apostolilor. Când s-a împrietenit cu Cuviosul Fantin, a făcut-o pentru că se asemănau. Se iubeau unul pe altul, pentru că fiecare dintre ei alesese viața apostolică.

Prin urmare, venirea mea la mănăstire are doar un singur scop: să devin apostolul lui Hristos. Chiar și când eu vreau să fiu omul rugăciunii, al nevoinței, al sfințeniei, orice mă poate separa de Dumnezeu. Și Scriptura îi desparte adeseori pe oameni de Dumnezeu și-i face eretici. Și râvna face schismatici, și toate bunele dorințe pot să ajungă pricini demonice. Dorința de a-L vedea pe Dumnezeu poate să ajungă pricină de vedere, de dobândire și de închinare a diavolului. Un singur lucru îl poate învrednici pe monah, îl poate îndreptăți în viață și să-i dăruiască bucurie în Hristos: alegerea căii apostolice. De aceea, și slujba tunderii monahale spune: „Calea apostolilor ai ales.”⁸

Prin urmare, monahii de la Mercurie au văzut că Sfântul avea o viață și o râvnă, o purtare și un chip apostolic și s-au bucurat foarte mult și L-au slăvit pe Dumnezeu. Prin aceste cuvinte biograful încearcă oarecum să acopere întreaga adâncime și lățime a înțelesului cuvântului „apostol”. Pentru că apostol este cea mai desăvârșită vrednicie. Apostolul nu aparține de nici un loc, nici lui însuși, pentru că l-a ales și l-a trimis Dumnezeu.

Totuși, chiar dacă apostolul e tot ce poate fi mai desăvârșit în lume, asta nu se datorează sfințeniei sale, virtuții sale, rugăciunii sale, închinării sale sau minunilor sale, ci faptului că nu s-a ales el pe sineși, nu s-a trimis el pe el însuși. Dar mai ales se datorează faptului că Hristos Însuși i-a înscris numele în ceata apostolilor și, prin urmare, în cărțile veșniciei. Nu vă bucurați, a spus Domnul ucenicilor Săi, pentru că faceți minuni, pentru că înviați morții, pentru că scoateți demonii. Toate acestea nu au nici o importanță. Să vă bucurați numai pentru că Dumnezeu v-a

⁸ Canonul Schimei celei Mari, Cântarea a 9-a.

scris numele în cer (Lc. 10, 20).

Apostolul este chipul desăvârșit și prototipul creștinului, creația desăvârșită a mâinilor Cuvântului lui Dumnezeu și, de aceea, viața monahală și tunderea monahală nu pot fi decât o imitare a apostolilor. Apostolul este cel separat de toți și care aparține și trăiește împreună numai cu Dumnezeu. Este cel care știe în toată clipa că a fost trimis de Dumnezeu, iar trimisul nu este preocupat de nimic, decât numai de apostolia pe care a luat-o. Orice altceva, chiar și o minune, chiar și o prorocie, chiar și virtutea pot să fie pricină de alunecare din apostolicitate, iar atunci el cade din vrednicia sa.

Apostolul are, de asemenea, o deplină libertate. Este cel chemat, dar și cel pe deplin liber, adică poate să devină un Iuda. Se poate ca cineva să îmbrace Schima monahală, care este de nerepetat și de nelepădat, dar să-și piardă apostolicitatea. El este atunci monah, dar nu este apostol, nu este un monah viu. Este o făptură moartă. Cuviosul Nil deci s-a dus în mod înțelept la mănăstirea lui Mercurie, care respira un duh apostolic.

A consimțit să devină apostol cu o preafrumoasă smerenie și sficiune. Prin urmare, punctul lui de pornire era corect. Și-a ales modul prin care cineva devine cu adevărat apostol, pe care îl vrea și Dumnezeu, și pe care și l-a rânduit ca scop al vieții. A ajuns foarte smerit. A făcut totul ca să atragă cu putere privirea lui Dumnezeu și să reușească în cele care nu sunt din lumea aceasta.

„Împărăția Mea – i-a spus Domnul lui Pilat – nu este din lumea aceasta“ (In. 18, 36). A spus asta pentru că iudeii așteptau ca Domnul să-Și revendice împărăția într-un fel omenesc. Iar când apostolul Petru a scos sabia și a tăiat

urechea slugii arhiereului, Domnul i-a spus s-o pună la loc (In. 18, 10-11), ca și cum i-ar fi spus: „Tu nu ești din lumea aceasta. Eu te-am ales apostol al Meu, te-am separat. Prin urmare, nu poți să ai nimic în comun cu oamenii.”

Așadar, când fratele de mănăstire are o astfel de concepție, o astfel de gândire, poate atunci să ajungă un adevărat monah și mădular al mănăstirii. Astfel de oameni Îl slăvesc pe Dumnezeu și în astfel de oameni Dumnezeu Se proslăvește. Altfel, e mai bună o moarte naturală a obștii, decât o înveșnicire care nu este după Dumnezeu.

Îl avem înaintea noastră pe Cuviosul atât de viu, atât de simplu, atât de smerit, atât de puternic, atât de desăvârșit, atât de plin de har, așa cum l-a vrut Dumnezeu. Văzându-l, putem și noi să ne judecăm pe noi înșine, frații mei și copiii mei, ca să vedem dacă mergem drept, dacă suntem cu adevărat monahi sau dacă suntem niște monahi nemonahi. Pentru că până și apostolul, după ce puțin mai înainte era apostol, se poate ca acum să nu mai fie.

Suntem oare noi niște monahi adevărați? De câtă priveghere e nevoie, de câtă nesecată concentrare a noastră, ca să fim siguri că L-am găsit pe Hristos întreg, că nu am căzut pe lângă, că nu vom fi aflați neiscușiți noi, care suntem cele mai vii și cele mai adevărate icoane ale lui Dumnezeu. Înfricoșat lucru să fii chipul Lui și să fii mort! Iar acest lucru se poate petrece în fiecare zi: oamenii să ni se plece, să ne vadă ca pe niște icoane ale lui Dumnezeu, dar noi să purtăm înlăuntrul nostru eșafodul morții și moartea însăși, care ne desparte de Dumnezeu și de veșnicie.

Cuviosul Nil este un prilej unic pentru a ne vedea și a ne judeca pe noi înșine. Dacă Dumnezeu are o așteptare de la noi, iar părintele de la copiii săi, care alta ar putea fi decât ca mănăstirea lui și Biserica să fie pline de astfel de vieți apostolice. De aceea, să-L rugăm pe Dumnezeu să zidească în lăuntrul nostru un cuget apostolic și să gătească din noi niște apostoli, iar atunci, fără ca s-o vrem, ne vom umple de slava lui Dumnezeu. Pentru că împărăția cerurilor nu o umplu nici rugăciunile noastre, nici dorința noastră, nici privegherea noastră, ci numai autenticitatea noastră, faptul de a fi așa cum ne-a făcut Dumnezeu, așezați în mâinile Lui.

Așadar, Sfântul a ajuns la mănăstire așa cum am ajuns și noi. Vom vedea, în continuare, cum a trăit acolo și cum a înaintat în calea sa. Una dintre caracteristicile lui este că a avut atâtea vieți câte vieți de sfinți a citit, și a imitat, și a împlinit în sine însuși. Adică era un om complex, felurit, plin de viață și înscăunase în sine tot ce găsisese bun la sfinți. I-a imitat pe toți. Noi să imităm cel puțin viața unui sfânt! Iar sfântul pe care ni-l pune în față acum Hristos este Cuviosul Nil.

Nu cumva oare Cuviosul, pentru că avea multe harisme și chipul lui arăta prezența lui Dumnezeu, a fost un caz cu totul deosebit și rar?

Cred că a avut harisme la fel ca toți oamenii, nimic deosebit. Care harismă de-a lui era deosebită? A fost atras și el de femeie, la fel ca și ceilalți. A avut bani, a făcut negoț, așa cum fac și ceilalți oameni. Faptul că egumenul de la Nazarie a hotărât, îndată ce l-a văzut, să-l facă stareț înseamnă că și-a dat seama, prin harul străvederii, ce era în omul acesta. Adică o viață, un chip, o smerenie și sficiune apostolice. De-l privea cineva, se și roșea. Dar Cuviosul avea

și hotărâre. S-a spovedit și și-a încredințat întreaga ființă Starețului și fraților ca să-l cunoască și să se poată întoarce la mănăstirea lui. Asta râvneau ei. Nu râvneau la harismele sale lumești. Dintre toate astea e ceva care vi se pare greu?

Viețuirea monahală este o desăvârșire care însă nu e alcătuită din bucăți. Este un întreg simplu pe care-l pregătește Dumnezeu Însuși, Însuși Duhul Sfânt, ajunge ca din partea noastră să existe râvna apostolică.

Atunci ce se întâmplă în realitate cu obișnuințele omenești? Fiindcă proverbul spune că „ciudățeniile“ nu se schimbă până ce omul moare.

Cuvântul acesta are în esență două înțelesuri. Mai întâi, exprimă faptul că noi, oamenii, iubim atât de mult obișnuințele noastre, încât noi înșine suntem cei care nu vrem să le schimbăm, nu că obișnuințele nu se schimbă. Ne iubim obișnuințele, le susținem, ne plac și preferăm să fim înjunghiați decât să ne schimbăm unul dintre obiceiuri. Observați că atunci când alții vor să ne schimbe vreunul din obiceiurile noastre, vreun gând, vreo părere, ne împotrivim de îndată. Îndată ne tulburăm, pentru că ne iubim obiceiul, nu că acesta nu se schimbă. Scriptura spune că și bătrânul Nicodim sau oricine altcineva poate să se nască din nou primind botezul (In. 3, 3-5). Sfânta Scriptură spune că Dumnezeu ne dă inima cea nouă, înnoindu-ne mintea, adâncul ființei noastre (Iez. 36, 26), și astfel ne înnoim din zi în zi (2 Cor. 4, 16). Prin urmare, omul se schimbă.

În al doilea rând, cele care într-adevăr nu se schimbă sunt însușirile trupești și sufletești ale omului – ambele

sunt naturale – în care încape un lucru, hotărârea noastră: le accept și înaintez. Eu, de exemplu, merg la mănăstire analfabet și vreau să mă dau învățat. E normal atunci s-o dau în bară. Pentru că dacă n-am învățat alfabetul până la 14-15 ani, după aceea n-o să-l mai pot învăța. N-o să-mi pot înlocui neștiința cu studii ulterioare, pentru că o să ajung mai rău. Așadar, să-mi accept analfabetismul, și să merg la mănăstire ca analfabet. Dacă vreau să fiu asemenea cu cei învățați, îmi voi pierde pacea.

Există multe însușiri firești. Din fire sunt extrovertit sau bolnăvicios sau deștept sau naiv sau vioi sau serios sau am acest rău sau bine. Desigur că se petrece o preschimbare cu acestea: sporire, înaintare, scădere, dar nu o schimbare desăvârșită. Ele constituie conținutul pe care ni l-a dăruit Dumnezeu, pe baza căruia înaintăm și pe care îl vom da în schimb pentru a primi harul lui Dumnezeu.

Așadar, atunci când spunem că obișnuințele omenești nu se schimbă, înțelegem fie că oamenii nu vor schimbarea, fie că este vorba de însușirile naturale și sufletești ale omului. Acestea nu ne împiedică în drumul nostru. Acestea sunt ogorul pe care trebuie să-l cultivăm, nu e nevoie ca ele să se schimbe, ci doar să le punem în slujba lui Dumnezeu. Eu îmi voi aduce bucuria mea, tu istețimea ta, celălalt învățătura sa. Dar să le aduc ca pe niște gunoaie, pentru că sunt un nimic, niște lucruri lepădate sunt, chiar dacă sunt bune, și atunci voi putea să înaintez în mod minunat. Obișnuințele, mai ales cele duhovnicești, nu se schimbă pentru că nu vrem noi. Noi le coasem pe sufletul nostru cu acel mare ac și cu odgonul⁹, acea funie groasă, care este ștreangul voinței voastre.

⁹ Cf. Textul din ediția critică a Noului Testament Nestle la Mt. 19, 24.

Și pentru că este atât de dificil ca obișnuința omului să se schimbe, de vreme ce el o iubește, este înțelept să nu vrem să-i schimbăm pe ceilalți, dar pe noi înșine să ne schimbăm. O să vezi, de exemplu, că celălalt este leneș. Nu voi să-l schimb. Te vei încredința că cel de lângă tine este vorbăreț. Acceptă-l așa cum e. Ce poți să faci numai? Când îi vezi papucii, închide-ți ușa și nu vorbi, așa încât să bată și să fie silit să plece. Sau vezi că altul e spurcat la gură: strigă, se enervează. Când se apropie de tine, spune-ți în sine: „Acuma se apropie norii, tunetele, fulgerele, o să înceapă strigătele, mâniile.“ Să te aștepti la așa ceva și să nu vrei să-l schimbi. Să nu spui: „Da' călugăr și să se mânie?“, pentru că în acea clipă propria ta viață e primejduită.

Așa cum când celălalt păcătuiește, îl îndreptăm și spunem că om e, tot așa să spunem și pentru obișnuințele celorlalți. Dar când păcătuim noi, să spunem: Omul care s-a născut din Duhul Sfânt nu poate să păcătuiască (1 In. 3, 9), pentru că păcatul este despărțire de Dumnezeu. Altceva vom spune pentru noi înșine, și altceva pentru ceilalți. Într-adevăr, este foarte naiv și *a priori* eșuat cel care primește, fie și-n mod simplu, gândul de a-i schimba pe alții. Dă greș în fiecare zi atunci când vrea să producă o oarecare schimbare în celălalt, mai cu seamă în părerile celuiilalt.

De aceea, de îndată ce-ți spune altul ceva, tu nu numai să accepți, dar și să o scoți la capăt în chip minunat. De exemplu, îți va spune că măgarul zboară. „Desigur, măgarul zboară!“, îi vei răspunde, fiindcă ți-ai dat seama că el crede că zboară. Îți va spune că pământul este plat. „Sigur, pământul este plat!“, îi vei spune, chiar dacă tu știi că pământul e rotund. Îți va spune: „În prima zi a fost făcut pământul și în

a treia zi lumina, cum zice Scriptura.“ „Desigur, o să spui, o zice Moisi, nu poate minți Moisi!“, chiar dacă tu știi că mai întâi a fost făcută lumina și apoi pământul (Fc. 1, 3-5; 9-10). Adică acceptăm tot ce spune celălalt. Atunci vei vedea în inima ta pace, bucurie, deschidere, tihnă, Dumnezeu.

Vă veți aminti de întâmplarea din Evanghelie când au venit la Hristos doi frați și i-au spus: „Împarte-ne moștenirea, Te rugăm!“ Ce le-a răspuns? „Nu-i treaba Mea“ (Lc. 12, 13-14). De ce? Pentru că ar fi venit în conflict cu voința unuia dintre ei. Niciodată Hristos nu a venit în contradicție cu cineva. O singură dată a făcut-o în cazul fariseilor, când a rostit „vai“-urile (Mt. 23, 13). El arunca în mod simplu cuvântul, învățătura lui, mreaja lui, și cum? Prin pilde. Pentru că dacă ar fi vorbit deschis, ar fi venit în contradicție cu ideile lor, cu concepțiile lor. Omul înțelege întotdeauna ceea ce vrea el. Așadar, spunea lucrurile în mod acoperit și le pricepeau cei care voiau. Cei care nu voiau ziceau numai: „Ce frumos vorbește!“ (In. 7, 46). Din gura Lui curgea miere și lapte. Așa i-a câștigat pe toți.

În curând vom ajunge la prima vedenie dumnezeiască a Cuviosului. Dar la ce măsură de osteneală ajunsese Cuviosul! Cine n-ar vrea să fie în locul lui? Dar noi nu vrem să intrăm în cărările sfințeniei lui și, de cele mai multe ori, mergem la mănăstire pentru că acolo viața ni se pare mai tihnită. Acolo Hristos Se potrivește cu mintea noastră, cu ideile noastre, cu visele noastre. Cineva citea cărți de teologie și zicea: „O să merg la mănăstire să-L văd pe Hristos.“ Și într-adevăr, merge să-L vadă pe Hristos, nu merge ca să se răstignească împreună cu Hristos. Dar Hristos nu S-a întrupat ca să fie slăvit, S-a întrupat ca să Se răstignească, să Se deșerte, „S-a deșertat pe Sine“ (Flp. 2, 7-8).

2

El îi cinstea pe toți și îi slăvea ca pe îngerii Domnului, dar mai ales a zidit o legătură și a câștigat o iubire foarte mare pentru cinstitul părinte Fantin. La rândul său, și acela îi arăta aceeași iubire, ba chiar mai mare, asemănându-se cu legătura strânsă dintre Petru și Ioan sau dintre Vasilie și Grigorie și cu nedespărțirea cugetului acelora. [10]

Când Cuviosul s-a întors la mănăstirea sa, frații s-au bucurat și L-au slăvit pe Dumnezeu. El însă îi cinstea pe toți și-i privea ca pe niște îngeri. Era normal să-i vadă așa, indiferent cum ar fi fost ei, pentru că altfel n-ar fi putut să stea în mănăstire. Fiecare om are caracterul lui, problemele lui, păcatelē lui, neputințele lui. Dacă potrivit cu judecata noastră, așteptăm ca celălalt să fie un înger, atunci nu-i cu puțință să se găsească vreunul. Numai pe noi înșine ne vom privi ca pe un înger.

El deci îi cinstea pe toți, dar avea o legătură deosebită de dragoste cu părintele Faņtin, care îi arăta încă și mai multă iubire. Această legătură a lor se datora faptului că amândoi aveau un cuget, la fel ca Petru și Ioan sau ca

Vasilie și Grigorie. Prietenia lor nu izvoră din inimă, care ușor se schimbă, ci se sprijinea pe minte.

În mănăstire e firesc să existe o cinstire obștească și o iubire obștească. Dar ce înseamnă iubire? Iubirea, de cele mai multe ori, ne duce în rătăcire atunci când este legată de sufletul nostru. Atunci ne produce impresia că avem drepturi față de celălalt. Pretindem și așteptăm. Vrem ca celălalt să ne viziteze, să ne înțeleagă, să ne bage în seamă, să alerge când avem nevoie ca să ne ajute.

Când doi oameni se întâlnesc foarte des sau se iubesc în mod deosebit, îți poți da seama că pierd vremea. Rareori o câștigă discutând și întâlnindu-se. Numai când e vorba de oameni foarte duhovnicești, care s-au înstrăinat de lume și comunică cu Dumnezeu, atunci însoțirea lor este însoțire în Hristos, și nu o simplă tovarășie în doi, și atunci se folosesc de legătura lor. Așadar, iubirea osebită este pierdere de vreme și de putere lăuntrică. Dar pierdere de vreme înseamnă a înșela legea lui Dumnezeu, a repeta neîncetat păcatul, pentru că Dumnezeu pretinde atenție și o iubire și o desfătare exclusivă de El.

Când cineva ne odihnește și îl odihnim, atunci îi spunem durerea noastră, problemele noastre, împotririle noastre, amărăciunea noastră, tristețea noastră, gândurile noastre, chipurile, ca să ne odihnească. Dar în realitate, unul îl târăște pe celălalt în hăul pierzaniei, pentru că iubirea exclusivă este o cădere continuă, o simplă legătură omenească, o deșertăciune, o simțire mincinoasă, o odihnă mincinoasă, o nădejde deșartă, pe care și-o pun unul în celălalt, este ceva vremelnic. Iar când se leagă și sufletele, atunci e tot ce poate fi mai rău, pentru că prietenia aceasta poate fi socotită statornică. Dar în lumea aceasta nimic nu este statornic în

afara existenței lui Dumnezeu. Aceasta este nedespărțită și veșnică, și cine se unește cu Dumnezeu devine și el veșnic.

Dar cel mai important lucru este că prieteșugul osebit¹ în mănăstire este izolare și separare față de ceilalți frați și, prin urmare, un păcat față de frăție. De aceea, dacă doi monahi se iubesc în mod osebit, atunci cu siguranță că într-o zi se vor separa de frăție. Iar apoi fie că vor fi amândoi foarte nefericiți, fie că vor fi răniți atât de mult de prietenia lor, încât n-o să-și mai găsească liniștea în tot restul vieții.

Așadar, prieteșugurile osebite conduc aproape întotdeauna la unul și același rezultat: cu trecerea vremii, iubiții devin incapabili să se mai iubească, să se mai vadă și să mai lucreze unul cu altul. Nu pot să mai aibă o legătură firească între ei. Cu cât mai veche este această legătură – mai ales dacă a luat naștere înainte de tunderea monahală – cu atât devine un lucru mai irațional în sânul mănăstirii, o primejdie pentru viața duhovnicească, un pericol la temeliiile frăției.

Așadar, nu pot să aștept de la celălalt iubire. Pot numai să-mi tai capul ca să-i arăt iubirea mea, nimic mai mult. Orice pretenție de iubire este un păcat față de Dumnezeu, o anomalie a sufletului, iar viitorul meu nu va fi serios și statornic. Pretinderea iubirii arată un om rănit, îndurerat, eșuat. Omul firesc nu cere niciodată iubire de la celălalt. Cine simte nevoia să fie iubit nu e cu putință să iubească pe ceilalți, nici să-I dea fie și cel mai mic lucru lui Dumnezeu. Este incapabil să-L slujească pe Dumnezeu. Poate chiar să constituie și o primejdie pentru viața Bisericii. Adică vai de omul acesta dacă ia asupra-și

¹ „Prieteșugul“ osebit este una dintre primejdiile duhovnicești asupra căreia este atenționat monahul în slujba tunderii în Schima cea Mare.

vreun loc de răspundere bisericească, dacă ajunge predicator, duhovnic, dacă primește putere de conducere, dacă ajunge episcop. Atunci el va fi un coșmar pentru mii de oameni și călăul a nenumărate suflete. Pentru că nu are o viață firească, nu poate să aibă nici viață duhovnicească, nici o legătură ființială cu ceilalți. Legătura lui este o creație artificială, o născocire a inimii sale, ceva vătămător.

Așadar, ceea ce se îndreptățește și este firesc într-o mănăstire este cinstirea de obște, simțământul unei frății pe care eu o trăiesc în viața mea zilnică în două feluri: întâi, cu experiența mea trăită launtric prin simțire a unității Trupului lui Hristos și, în al doilea fel, prin jertfirea de sine pentru ceilalți, fără să aștept nimic de la ei.

Adică este exclusă prietenia osebită în mănăstire? Dacă există, nu putem să o spargem, pentru că va împroșca cu puroi. Așteptăm să-i vină sfârșitul în mod firesc. Și va veni. Prietenia se va desface singură. Vor apărea atâtea probleme între cei ce se iubesc în mod separat, încât cu siguranță, legătura lor se va desface. Vai și amar dacă lucrurile omenești ar rămâne în mod durabil! Ar fi un rău care s-ar continua și ar ajunge veșnic.

Astfel, mănăstirea poate să îngăduie prieteșugul osebit, iar omul poate să și-l îngăduie numai când primejdia nu devine simțită în mod obiectiv, când prietenia nu generează probleme în obște. Dar din clipa în care prietenia devine o osândire a frăției, sub un pretext bun sau rău, din clipa în care se vără în problemele frăției – revendică, are pretenții de la Stareț, de la conducere, de la mănăstire – atunci trebuie în mod negreșit să fie desfăcută. Cei doi oameni trebuie de îndată ori să se despartă, ori să plece din mănăstire.

Foarte rar, desigur, – deși se poate întâmpla și acest

lucru, chiar dacă este aproape imposibil – un prieteșug osebit poate să urce la un nivel duhovnicesc. După cum am spus, tot ce este osebit, separat, în sânul Trupului obștesc al lui Hristos este nefiresc, irațional. Viața celor care au iubire osebită între ei este condusă de psihologia omului irațional, care nu se poate conduce pe el însuși. Așadar, cei ce se iubesc să-și îngăduie prietenia lor dacă au siguranța că este duhovnicească, dacă îi unește cu toți și întâi de toate cu Dumnezeu. Dar este nevoie de o desăvârșită sinceritate, astfel încât, imediat ce văd că încetează să mai fie așa, de îndată să-i pună punct.

Doi oameni pot, de asemenea, să-și continue prietenia câtă vreme simt că sunt liberi, adică nu se gândește unul la celălalt, nu îl preocupă celălalt, nu aleargă neîncetat unul la altul. Pentru că această purtare a unuia față de celălalt este păcat înaintea lui Dumnezeu. Dumnezeu pretinde ceea ce este absolut, desăvârșit, întreg în inima monahului. Prin urmare, când intră orice persoană către care înclină inima, gândul, interesul, frământarea – „Cum o duce cu sănătatea? Oare nu vrea ceva? Nu cumva a fost rău înțeles? Să merg pentru explicații, să-i arăt puțină iubire, puțină bunătate, este fratele meu, Hristos a spus să ne iubim unul pe altul” – atunci această stare este departe de comuniunea în Hristos, este dovada unui om dezechilibrat, arată o lume sufletească frământată, un univers sentimental scăpat de sub control.

O legătură sănătoasă poate să existe când ea are alte motive, și nu când este legată de inimă sau cu pierderea timpului. Așa era legătura lui Hristos cu Iacov, cu Ioan și cu Petru, dar cel mai mult cu Ioan, așa cum ne arată Evanghelia. Acolo nu poate fi vorba de o legătură osebită,

nici de o preocupare osebită, nici de discuții osebite, ci de recunoașterea persoanelor care-L iubeau în mod deosebit pe Hristos și Îi erau afierosite. Acești oameni Îi atrăgeau încrederea și Hristos putea să le descopere profunzimile înțelepciunii lui Dumnezeu. A putut să-i ia, de exemplu, sus pe Thavor sau altundeva, în situații grave; când voia să săvârșească minuni. Aceștia erau niște martori siguri.

Așadar, în acest caz nu este vorba despre un prieteșug osebit sau despre o iubire osebită, ci de recunoașterea persoanelor care, prin dăruirea sinelui lor lui Dumnezeu, se fac vrednice să fie iubite de Dumnezeu. Când Evanghelia spune „cel pe care îl iubea Hristos” (In. 13, 23) sau „cele pe care le iubea” (In. 15, 5), pe Marta și pe Maria, această iubire nu are nici o legătură cu sentimentele omenești. Este o expresie omenească prin care se arată firescul viețuirii lui Hristos, potrivit legilor omenești, precum și purtarea lui foarte simplă în mijlocul oamenilor și recunoașterea valorii lor.

Prin urmare, poate să existe ceva osebit atunci când decurge din valoarea și devotamentul omului. Să dăm un exemplu simplu de-al nostru. Vreau să însărcinez pe cineva cu un lucru în afară. Cui mă voi adresa? Celui care este om de încredere, serios, de valoare, vrednic. Celui pe care îl știu că este tăcut și că mă poate reprezenta. Asta nu este iubire osebită, este o înțelepciune elementară, o pretenție elementară a inimii mele și a poziției de Stareț pe care o am. Altfel, mă trădez pe mine însumi și îmi netrebnicesc de la început viața.

Omul care se deschide orișicui sau care folosește pe oricine nu va putea să facă ceva serios în viață. Va eșua în furtunile pe care le va întâlni și în ghirlandele în care își va încălci picioarele și nu va putea să și le descâlcească.

Așadar, altceva este recunoașterea personalității omului, altceva iubirea firească a persoanei care te atrage și altceva prieteșugul osebit.

În ce-l privește pe Cuviosul Nil, prietenia sa cu Cuviosul Fantin era o legătură firească a inimii sale iubitoare, care iubea pe toți și putea în mod sănătos să-l iubească cu osebite pe Cuviosul Fantin. Această legătură izvoră din faptul că amândoi Îl iubeau pe Dumnezeu, amândoi căutau cu mintea să-L găsească pe Dumnezeu și aveau ceva aparte față de ceilalți. Într-o obște se poate ca toți să fie nevoitori, dar fiecare are un loc aparte înaintea lui Dumnezeu. Autenticitatea prieteniei lor se vede din faptul că nu numai că nu produceau probleme în frăție, dar și ceilalți îi iubeau ca pe o „sfântă însoțire“ și alergau acolo unde mergeau ei. Cei doi nu alcătuiau un cerc închis, ci o desfătare pentru întreaga frăție, așa cum ne spune biograful, continuând *Viața Cuviosului Nil*.

Căci adeseori ședeau împreună și citeau Scripturile, iar frații se adunau în jurul lor, rugându-i să audă cuvânt de folos din gura lor.

Cuviosul Nil și Cuviosul Fantin stăteau adeseori împreună și meditau Scripturile, iar frații se adunau în jurul lor, rugându-i să audă *cuvânt de folos* din gura lor. Și pentru că erau oameni serioși, duhovnicești, cuvântul lor nu era nici o lamentație, nici de mizerie, nici de glumă, nici de șagă, nici pierdere de vreme. Era un cuvânt ziditor, un cuvânt duhovnicesc. Vorbeau despre toate câte le spusese înlăuntrul lor Dumnezeu, despre toate cele câte se revărsau asupra lor în ceasurile zilei și, mai ales, ale nopții, când se aflau înaintea

Lui. Cuvintele lor izvorau din căutarea lui Dumnezeu și din iluminare. De aceea, alergau cu toții să-i asculte.

Și auzind cuvântul harului ce ieșea din gura Cuviosului părinte Nil, văzând și harul strălucind în sfântul părinte Fantin, nu-i comparau decât cu Petru și cu Pavel, a căror viață o și râvneau spre imitare.

Tovărășia lor s-a născut din concepția comună asupra vieții monahale, din faptul că *râvneau spre imitare* viața lui Petru și a lui Pavel. Voiau să urmeze viața apostolică. Aceasta îi unea atât de mult, încât fiecare era o față a aceleiași monede. Dar fiecare avea propria sa harismă. Cuviosul Nil avea gura din care curgea harul – își deschidea gura și curgeau cuvintele harului, vorbea ca Însuși Hristos, iar părintele Fantin nu putea atât să vorbească, cât să strălucească de harul pe care-l aduna în sine.

E cunoscut faptul că Sfântul Duh îl folosește în mod deosebit pe fiecare om. Altă harismă dă unuia, altă harismă dă altuia. Cuviosul Nil, în urma meditării Sfintei Scripturi și a Părinților, dobândise harisma înțelepciunii, harisma cuvântului, care, în principal, se află înlăuntrul omului și apoi se împărtășește și prin gură. Celălalt avea înțelepciunea plină de discernământ ca să tacă, să înțeleagă și să participe la har. Chipul lui strălucea tot de harul care îl învăluia în întregime și care ieșea dinlăuntrul lui ca un prisos. Se lăsa pe sine însuși mai prejos decât harul, așa cum fac atâția cuvioși ai Bisericii noastre care au o concepție contemplativă, se umplea, se umplea de har și strălucea. Adică amândoi erau plini de har, dar fiecare în mod corespunzător cu caracterul său, cu orientarea concentrată

a minții sale. Absorbeau harul și îl reflectau către ceilalți într-un mod diferit. Unul strălucea de har. Îl vedeai și rămâneai uimit, sorbeai și te umpleai și tu din strălucirea chipului lui. Celălalt împărțea același har cu cuvântul său. Unul știa să adune, celălalt să cultive.

Această diferență între caractere i-a ajutat să nu cadă în păcatele prieteșugului osebit despre care am vorbit mai înainte, pentru că fiecare ascundea în sine o lume diferită, dar și pentru că amândoi împreună erau o dăruire către Dumnezeu.

Și să nu uităm lucrul cel mai important, anume că Fantin era omul subțire care-l atrăsese pe Nil, iar Nil era copilul alés care-l iubea pe Fantin. Prin urmare, era o legătură ca între tată și fiu. Fantin era oarecum Stărețul Cuviosului Nil, iar din această perspectivă prietenia lor firească este foarte îndreptățită.

Așadar, unii dintre frați, ducându-se să ia binecuvântarea marelui părinte Ioan, au început să-l laude pe fericitul Nil ca pe unul trimis de Dumnezeu în acele ținuturi spre folos duhovnicesc, adăugând și că nu gustă nici pâine, nici vin, urmând cea mai înaltă asceză.

Câțiva monahi din mănăstirile vecine au venit să-l viziteze pe Ioan, Stărețul mănăstirii Cuviosului Nil și i-au vorbit de virtutea și de sfințenia Cuviosului. Pe omul acesta, îi ziceau, Dumnezeu l-a trimis în patria noastră ca să aducă mult folos și va fi o mare personalitate. Dovada: nici pâine nu mănâncă, nici vin nu bea, *urmând cea mai înaltă asceză*. Când Ioan a auzit acestea, le-a spus să-l cheme îndată pe Nil.

După aceasta, marele părinte Ioan le spuse să vină Nil la el și, când sosi, porunci să-i dea un pocal mare cu vin, vrând să vadă dacă viețuirea lui este după Dumnezeu.

Deoarece Cuviosul era încă tânăr, trebuia să-i fie dovedită autenticitatea. Desigur că luase binecuvântare de la duhovnic să se nevoiască, dar binecuvântarea nu este o faptă pentru toată viața. Poate fi cercetată, poate fi schimbată. Dumnezeu astăzi îți dă sănătate, mâine îți dă o boală. Astăzi îți dă darul facerii de minuni, mâine te aruncă într-o ispită înfricoșată. Binecuvântarea este pentru astăzi, nu pentru totdeauna.

Așadar, părintele Ioan a vrut să vadă cum a folosit Cuviosul binecuvântarea, care erau cele mai profunde pricini ale nevoinței sale, pentru ca acest lucru să devină vădit tuturor. De aceea, l-a chemat și i-a dat să bea un pahar cu vin. Astfel, punea la încercare libertatea bărbatului. Pentru că bine e să nu bei vin, să nu mănânci pâine, să faci o mare nevoie. Ești însă liber? Știi să postești. Dar știi și să mănânci? Poți să te lepezi de ceea ce faci? Foamea o poți răbda. Dar să te sature poți? Atunci ai dreptul să te nevoiești. Poți să-ți schimbi regimul de mâncare îndată ce ți se spune? Poți cu bucurie și cu desăvârșită încredere, cu simplitate și naturalețe să faci tocmai contrariul? Ești chemat, de exemplu, de tăcere. Te poți duce și la arhondaric? Ești atras de isihie? Poți să mergi în cea mai socială lucrare a mănăstirii? Ai această libertate? Dacă nu o ai, nevoița ta nu are nici o valoare, e o robie. După cum există robie față de rău, tot așa există și față de bine. Robia este întotdeauna robie, nu poate duce la nimic bun.

Luând deci Cuviosul Nil pocalul și cerând binecuvân-

tare, l-a băut fără zăbavă până la fund, fără să se teamă de vătămarea ce i-ar veni de la vin și fără să-și pună judecata sa deasupra dreptei judecăți a Părintelui, ci alegând tăierea voii, fie în chip binecuvântat (εὐλόγου), fie în chip nebunesc (ἄλόγου), ca pe cea mai mare pricină a mântuirii.

Deoarece Cuviosul nu bea vin, bând acum un pahar mare, era cu putință să se îmbete. Cu toate acestea, a cerut de îndată binecuvântarea Părintelui și, fără nici o ezitare, l-a băut dintr-odată. Asta arăta că știa să postească, dar că știa și să bea, numai că nu voia. Astfel, nu s-a temut nici de vătămarea care i-ar fi putut veni de la vin, nici nu a preferat propria lui judecată discernământului Părintelui. Adică ceea ce trebuie preferat și care e de trebuință pentru mântuire nu e să fac ceea ce e corect, binele, să fac asta sau aia, ci să-mi tai orice voie de-a mea, binecuvântată sau irațională. E de preferat ca voia ta să fie irațională, păcătoasă, pentru că atunci e posibil să-ți dai seama că te slujești pe tine însuși, și nu pe Hristos, decât ca voia ta să fie rațională. Pentru că dacă este dreaptă, atunci pocăința, conștientizarea, schimbarea sunt mai greu de înfăptuit.

Pe temeiul acestui adevăr, ce mă mai interesează dacă ceea ce-mi spui este rațional sau nebunesc? Altceva este una, și altceva este cealaltă. Monahul nu analizează niciodată dacă o faptă este corectă sau greșită, cercetează dacă o vrea sau nu o vrea. În cazul în care o vrea, o leapădă. Dacă nu o vrea, atunci o săvârșește. Alege întotdeauna ceea ce-i spune celălalt. În mod evident, această atitudine a Cuviosului era dovada sfințeniei lui, dovada că putea înainta pe calea postului.

Atunci acel mare Părinte, minunându-se de înțelepciunea bărbatului și de ascultarea sa nefățarnică întru toate, (...) a zis către cei prezenți: „Nu ziceau părinții că avva Nil nu gustă vin? Precum se pare, oamenii una văd, și alta spun.“

În fața acestei înțelepciuni a bărbatului și a ascultării lui nefățarnice, Cuviosul Ioan s-a minunat, dar a zis: „Oare nu ziceau părinții că Nil nu bea vin? Se pare că nu au înțeles că, de fapt, bea. După cum se vede, una văd, și alta spun.“

Ce a vrut să spună cu asta Părintele Ioan? Că Nil nu este cel care nu bea vin și nu mănâncă pâine, ci cel care bea pe Duhul Sfânt, cel liber, cel deschis, cel ce zboară către Dumnezeu. Părinții îi vedeau numai exteriorul, nu și lăuntrul Cuviosului, ființa lui cea mai adâncă și, în realitate, îl nedreptățeau când spuneau că nu bea vin și nu mănâncă pâine. Adâncul Sfântului este dincolo de ceea ce se vede în afară. Dar cine era Părintele Ioan?

Pentru că marele Ioan zăbovea mereu în meditarea scrierilor lui Grigorie Theologul, astfel încât din multa experiență cea dobândită din acestea era cunoscut de toți ca un alt Theolog. [11]

Părintele Ioan citea în fiecare zi din Sfântul Grigorie Theologul, lucru pe care l-au făcut mulți sfinți. Se desfătau, desigur, de scrierile tuturor sfinților, le strângeau ca albinele, dar urmau un singur sfânt, pe care îl imitau, și-l însușeau, se umpleau și ei înșiși de duhul lui. Părintele Ioan se împărtășise atât de mult de duhul Sfântului Grigorie Theologul, se pătrunsese de învățătura lui, încât îl numeau Theologul.

Într-una din zile, pe când Cuviosul părintele nostru Nil citea din această carte și a vrut ca Bătrânul să-i lămurească una din învățăturile sfântului dascăl, nu i-a plăcut lui avva Nil tâlcuirea Bătrânului, pentru că nu cuprindea cu precizie scopul dascălului. Și când a vrut să facă el mai limpede înțelesul acelui text, căutând lămuriri în alt text al cărții și așa să arate care e înțelesul exact al învățăturii aceleia, marele Ioan l-a certat foarte aspru, pentru că nu-i îngăduia să cerceteze astfel de învățături, fiind tânăr și încă afundat în noroiul patimilor vieții.

Într-o zi, Cuviosul Nil citea un capitol din cartea Sfântului Grigorie Theologul. Atunci Ioan, care era și sfânt, dar avea și cunoștință, a vrut să lămurească una din învățăturile Sfântului. Dar tâlcuirea lui nu i-a plăcut Cuviosului Nil, pentru că și el îl studiasse pe Sfântul și se desfătase de învățăturile lui și, de aceea, avea o înțelegere personală. Și-a dat seama deci că Părintele Ioan nu vorbise cu precizie și i-a spus: „Iertați-mă, Părinte, ceea ce spune aici Sfântul Grigorie o spune și-n alt loc, ceea ce înseamnă că el nu înțelege asta.” Adică, s-a gândit să dovedească adevărul printr-un studiu comparativ al textelor. A căzut însă pe de lături, pentru că nu s-a îndestulat cu tâlcuirea Stareșului său, ci a vrut să explice învățătura corect. De aceea, Stareșul Ioan l-a certat zicând: „Închide-ți gura! Nu ți se cade să iscodești astfel de lucruri.”

El, auzind acestea, nu s-a tulburat deloc și nici nu și-a clintit ceva din credința și iubirea pe care o dobândise față de Stareș. Ba încă a primit aceste defăimări ca cel însetat un vas plin cu apă.

Auzind certarea, Cuviosul Nil nu s-a tulburat deloc, nici nu și-a schimbat dragostea și încrederea față de Bătrân. Ocările și prihănirile le-a primit cu bucurie, le-a sorbit așa cum cel însetat, cel ud leoarcă de transpirație soarbe un vas plin cu apă. Astfel, Cuviosul a greșit când l-a corectat pe Bătrân, dar acum s-a arătat mai presus prin smerenie, care acoperă toate patimile noastre.

Prin corectarea tâlcuirii învățăturii ce ar fi ieșit? Nimic. Câte greșeli nu se fac în fiecare zi sau câte lucruri nu se înțeleg în mod greșit! Câte păcate se săvârșesc sau încetează! Câte metanii se fac... Dar problema nu sunt acestea, ci ce va fi cu mine, al cărui suflet trebuie să pășească spre desăvârșire. Nu există un mijloc mai bun pentru a dobândi desăvârșirea decât ocările și purtarea rea a celorlalți față de noi, pe care trebuie să le primim cu atâta mulțumire ca și însetatul apa.

Una dintre marile și, am putea spune, unicele binefaceri ale chinoviei este că trăiesc împreună mulți oameni, astfel încât fiecare, având un caracter diferit, poate să devină o stâncă în viața ta. Unul cu ocară, altul cu dispreț, al treilea cu observațiile, al patrulea cu refuzul, toți nu fac nimic altceva decât să te pregătească, să te desăvârșească, să-ți deschidă gura inimii ca să poți să te umpli de Sfântul Duh. Dacă nu există astfel de oameni, atunci nu poate fi vorba să faci ceva în chinovie.

De aceea, Părinții – un motiv este și acesta – voiau ca, înainte de a merge cineva la pustie, să treacă prin chinovie și să facă ascultare și supunere. Dacă omul nu a învățat să se bucure când i se împotrivesc, când îl ceartă, când îl ocărăște altul, de îndată ce va ajunge la liniște, va deveni bucuria dracilor. Dacă nu poate să suporte obștea, îl va suporta pe cel viclean care poate să-l înșele?

Dar, poate va spune cineva, dacă fratele meu nu are dreptate? E corect să-mi facă orice vrea? Desigur, este corect și normal, pentru că omul acționează potrivit cu caracterul lui. După cum lampa luminează, după cum solul susține, după cum pereții ocrotesc de soare și de vânt, tot așa fiecare om acționează potrivit cu ce este el. Cel nervos se va enerva, cel blând se va purta cu tine cu blândețe, cel bine-crescut îți va vorbi frumos, în timp ce bădăranul e normal să-ți vorbească urât. După cum la cel bine-crescut nu poți găsi bădărănie, tot așa nici de la bădăran nu poți aștepta politețe. Fiecare își exprimă prin purtarea sa prișosul inimii lui (Mt. 12, 34). Nu poate da altceva, nu se poate să-ți dea ceea ce vrei tu. Dacă unul știe să vorbească numai cu furie înseamnă că așa-i universul lui sufletesc. Când eu vreau să mi te porți corect e ca și cum aș spune luminii: „Oprește vântul!“ sau mesei: „Vorbește!“.

Omul se exprimă la fel ca tatăl său, ca mama sa, potrivit cu moștenirea lui, cu viața pe care a trăit-o până acum. Toate acestea cad peste mine. Ceea ce pot eu să fac este să-l accept pe fiecare așa cum este, mai ales când mi se împotrivește, pentru că asta poate să mă facă sfânt.

Și îl avea pe el [pe părintele Ioan] ca pe Sfântul Ioan Botezătorul și adeseori se închina la locul unde stăteau picioarele lui în biserică, așa cum se închina la Sfântul Altar.

Pentru că Părintele Ioan era aspru – desigur aceasta pentru sfințirea fiilor săi, fiindcă nu avea nici o răutate în-lăuntrul lui – Cuviosul îl numea Ioan Botezătorul, pentru că Sfântul Ioan Botezătorul vorbea aspru. Când Părintele Ioan, care îi era o problemă, stătea undeva și apoi pleca,

Cuviosul mergea și se închina la locul unde au stat picioarele lui cu atâta cucernicie cum se închina și la Sfântul Altar.

Purtarea Cuviosului Nil nu era o politică față de ceilalți. El nu privea mărturiile și ocările celorlalți ca pe o năpastă. Nu zicea: „Ce să fac acum? Așa cum este celălalt trebuie să fac răbdare, că întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre, zice Domnul.“ Nu, se bucura de ele, le înțelegea, le socotea ceva foarte normal. Nu se frământa, nu aștepta oare când va muri celălalt sau când se va opri din purtarea cea urâtă sau când se va schimba. Nu căuta nici o schimbare. După cum primea în mod firesc soarele, tot așa primea în mod firesc orice i se întâmpla. În acest fel omul trăiește. Oricine ar fi fost Ioan, pentru Nil el era Starețul, Însuși Dumnezeu.

Toate câte le-am spus mai înainte pot să pară multora ca un munte, dar în realitate, nu sunt decât simplele litere ale alfabetului pe care le învață un copilaș. Așadar, când un monah nu se poticnește lăuntric de ele, ci se dovedește liber, atunci poate în mod minunat să iubească isihia, care este cu adevărat maica tuturor virtuților, și să câștige înțelepciune nemărginită și bogăție mare. Asta a făcut Cuviosul nostru Părinte Nil. După ce a dobândit în chinovie în chip desăvârșit înfrânarea, privegherea, ascultarea, primirea, recunoașterea și cinstirea oamenilor ca și chipuri ale lui Dumnezeu, a iubit după aceea și isihia.

S-a îndrăgostit și de isihie, maica tuturor virtuților, putând să câștige din ea mai multă bogăție și nehotărnicie înțelepciune. [13]

La liniște omul câștigă două lucruri. Primul, bogăția harismelor. Cu adevărat, harul lui Dumnezeu cade peste el ca un potop. Asta nu înseamnă că e ușor să merg la liniște. Dacă mă desăvârșesc la chinovie, care reprezintă calea împărătească, atunci pot să merg mai departe la liniște. Isihia este forma cea mai desăvârșită a vieții duhovnicești, calea cea mai desăvârșită, cea mai ideală, cea mai expresivă a iubirii de Dumnezeu pe care ne-a arătat-o Biserica noastră. Nimic nu egalează isihia și viața singuratică, dar nici nu e cu puțință ca isihia să fie ceva desăvârșit în ea însăși. Acolo trebuie să merg numai pentru Dumnezeu, și nu pentru că îmi place sau pentru că vreau să ajung cineva mare. Dacă merg pentru un astfel de motiv, atunci pustia va deveni cu siguranță mormântul meu și-mi va îngropa sufletul.

Al doilea lucru: omul câștigă în isihie *nehotărnicită înțelepciune*. Aici, înțelepciunea are mai cu seamă sensul de înțelegere, de experiență a Sfântului Duh, care-l face pe om să știe în toată clipa cum să lucreze și cum să înainteze în calea sa. Are înțelesul de discernământ și de punere în rânduală prin experiență a problemelor vieții. Nu este o înțelepciune comună sau înțelepciunea pe care a arătat-o Cuviosul Nil bând vinul.

Fără înțelepciune, fără discernământ, la pustie ești pierdut. Te așteaptă șapte morți sau, mai bine-zis, desăvârșirea morților, pentru că acolo nu-l mai ai pe Starețul tău, devii tu starețul tău. Iar dacă nu ai discernământ și desăvârșita absență a sinelui tău, în loc de Dumnezeu, vei afla moartea.

Cuviosul nostru, *putând să câștige din ea mai multă bogăție și nehotărnicită înțelepciune*, voia să meargă la pustie. Și avea, desigur, dreptul să meargă, pentru că și-l câștigase în mod personal prin moartea sa, prin oboseala sa, prin truda

sa, prin toată vrednicia sa. Dar la liniște nu te duci de capul tău. La liniște ești trimis. Tu aparții mănăstirii tale de meta-nie. Iar Cuviosul aparținea mănăstirii pe care o alesese.

Felul de liniștire pe care îl avem astăzi, cu schiturile și cu chiliile, este cu totul altceva, nu este isihia patristică pe care o cunoaștem. Aceasta se trăia în jurul mănăstirii, în jurul unui punct central, sub conducerea mănăstirii, așa cum sunt *kathisme*² Sfântului Munte. Dar chiar și lavrele – a căror imitare și rămășiță este și propriul nostru mod de a trăi isihast – erau ceva diferit de ceea ce găsim astăzi. Isihastii noștri de astăzi sunt toți cei care sunt independenți, dar Biserica noastră nu a recunoscut așa ceva.

Prin urmare, la liniște nu poți să mergi de capul tău, pentru că ești monah și nu tu ai stăpânire asupra ta. Cine merge la liniște ia împreună cu el și sinele lui, și patimile lui. Pur și simplu le strămută în pustie, iar acolo lupta lui devine înșeptită și înmiită. Cel mai probabil este că nu va reuși nimic, că va muri fără să câștige nimic. Cuviosul Nil știe aceasta și, de aceea, își încredințează dorința sa părinților, conducerii mănăstirii, ca să hotărască ei.

Și punând aceasta înaintea sfinților părinți, pentru că toate le făcea cu sfatul lor, a primit încuviințarea pentru ceea ce voia, prin înțelepciunea lor și cu împreună-lucrarea rugăciunii lor.

Ce înseamnă încuviințarea? Încuviințez înseamnă

² *Kathisma* este o casă mică, uneori cu paraclis, aflată lângă mănăstiri și în grija acestora, unde se retrag unii monahi pentru răstimpuri sau definitiv, pentru mai multă isihie. Ei sunt înscrși în monahologhioul mănăstirii, participă la privegherile mari în biserica mănăstirii și la unele munci obștești.

îmi dau acordul, aprob ceva, îl socotesc capabil să rămână. Adică trebuia să fie dovedită autenticitatea dorinței Cuviosului, să fie mărturisit faptul că ea era din voia lui Dumnezeu, și nu din voia omului. De aceea, Cuviosul și-a înfățișat gândul părinților și, *prin înțelepciunea lor și cu împreună-lucrarea rugăciunii lor, a primit încuviințarea pentru ceea ce voia*. Rugăciunile și înțelepciunea sfinților au hotărât ca el să meargă la pustie. Aceasta înseamnă că, mai întâi, ei au judecat și și-au însușit dorința lui. Desigur că singuri nu ar fi putut să-i spună să meargă la pustie, dar i-au primit gândul, propunerea. Pentru că el era un sfânt atât de mare, încât nu făcuse nici cel mai mic lucru împotriva vieții de obște, înțelepciunea părinților a acceptat gândul lui. Ei s-au sfătuit, ei au hotărât, ei au socotit că este voia lui Dumnezeu și atunci l-au umplut cu binecuvântările lor și i-au spus: „Dorința ta e un lucru binecuvântat, pentru că în felul acesta și mănăstirea noastră o cinstești și pe Dumnezeu Îl sfințești.“ Dar unde să meargă?

Nu departe de mănăstirile lui Mercurie se află o peșteră, pe buza unei prăpăstii, având și un altar în numele Arhistrategului Mihail, și e foarte potrivită pentru liniștea celor potriveți.

Nu departe de acele mănăstiri se afla un *isihastirion* pe buza unei prăpăstii, având și o bisericuță închinată Arhistrategului Mihail. Această așezare era *foarte potrivită pentru liniștea celor potriveți*, adică mai întâi de toate era o arenă de luptă ascetică, și nu un loc de odihnă, pentru că locul care oferă tihnă nu poate fi socotit *isihastirion*. Când trupul se odihnește, când ai tot ce-ți trebuie, patul tău, mâncarea ta proaspătă, tot ce dorești, atunci e limpede că

nu stai într-un *isihastirion*, ci într-un „diavolirion“.

Te gândești să mergi într-un *isihastirion* și să ai acolo puțința de a mânca sau de a te îmbrăca la fel ca în obște. Nu există nici un motiv să te duci. Condițiile vieții tale trebuie să se schimbe cu desăvârșire, să existe duhul isihast, asprimea dietei și a vieții. Iar locul să fie potrivit pentru această viață.

În al doilea rând, acest *isihastirion* avea o liniște deplină. Dacă mergi să te liniștești lângă mare și auzi în fiecare zi motoarele vapoarelor sau strigătele pescarilor, atunci asta nu-i *isihastirion*. De ce să nu stai atunci în chilia ta și să auzi glasurile fraților tăi care cântă sau îți cer ajutorul? De ce să nu rămâi în mănăstire, care e pentru orice om?

Isihia este potrivită numai celor potriviți, pentru cei care au dovedit că pot să înainteze în mod minunat acolo, pentru cei care nu se mânie, nu se înfurie, pentru cei care au ajuns la măsuri de sfințenie și acum doresc o viață mai înaltă și mai desăvârșită, și nu pentru cei care sunt împătimiți. Patimile se taie în chinovie. Isihia nu este alegerea unui drum, ci o călătorie în sus, este ultima treaptă a scării duhovnicești pe care poți să te urci. Altfel, îți slujești sinele, caracterul tău lumesc, pregătești propria-ți deșertăciune. Este ca și cum ți-ai pregăti mormântul, nu însă pentru a muri în Hristos Iisus, ci ca să-ți îngropi acolo ființa, să faci nevăzută veșnicia vieții tale.

Trebuie deci ca cel ce merge la liniște să fie potrivit pentru aceasta, să aibă capacitatea de discernământ și să nu se teamă de demoni, pentru că acolo nu-i mai are pe oameni, ci pe demoni. E nevoie de o libertate desăvârșită. Un om care nu e liber nu poate trăi în pustie. Vai lui! Va ajunge pradă focului.

Isihastul va trebui, de asemenea, să nu aibă voie și gânduri, în afară de faptul că Dumnezeu îngăduie în mod special să aibă vreun anume gând. Pentru că dacă vei avea gânduri, ce-o să faci? O să alergi pe la Bătrâni să le spui? O să faci asta o dată, de două ori, de trei ori, de cinci ori, de zece ori. Dacă vei continua înseamnă că te asemeni cu un prunc ce nu mai crește, cu un bebeluș care nu învață niciodată să mănânce.

Ce vei face apoi dacă vor da peste tine akidiile? Sau ce vei face dacă n-o să sporești în virtute? Ce vei face dacă n-o să poți lucra rugăciunea minții? Acolo măsura ta este rugăciunea, închiderea lui Dumnezeu în mintea și în inima ta. Dacă vei da greș în acestea, ce-o să faci? Isihia nu este ca să sapi în grădină sau ca să aranjezi în jurul chiliei lucrurile sau să te îndeletnicești cu construcțiile sau cu discuțiile sau cu odihna sau cu felul în care să treacă vremea. Isihia este cel mai înalt mod de desfătare de Dumnezeu. Acolo trebuie să fii un om capabil, să se fi dovedit faptul că ești potrivit pentru ea.

Cuviosul era potrivit pentru isihie și, de aceea, biograful ne înfățișează acum începutul viețuirii lui în peșteră.

În această peșteră acel bărbat, luând asupra-și râvna lui Ilie și stăruința lui Elisei și răbdarea tuturor sfinților, s-a suit cu cea mai mare bucurie și bună dorire.

Biograful arată în mod foarte general proviziile pe care și le ia isihastul pentru a merge în pustie. De ce are nevoie acolo? De *râvna lui Ilie*. Se referă la Prorocul Ilie, pentru că a fost pustnicul prin excelență. Marea lui râvnă îl mâna mereu prin pustiuri și prin peșteri. Dar e nevoie

și de *stăruința lui Elisei*, pentru că trebuie să priveghezi mereu, să fii mereu ingenuncheat, nemâncat, față în față cu cel viclean. În același timp, trebuie să fii și bucuros, sufletul tău să prăznuiască în fiecare zi. Nu e îngăduită acolo nici posomorârea, nici întristarea.

La liniște petreci împreună cu îngerii. Tu însă poți să trăiești aceasta prin bucuria ta înaintea demonilor, care îți vor trimite săgețile lor, atât de multe încât să ai nevoie și de *răbdarea tuturor sfinților*. Această răbdare, pe care a arătat-o fiecare sfânt, dar și răbdarea care este rezultanta răbdărilor tuturor sfinților, Cuviosul Nil le-a luat cu sine ca să se suie în peșteră. Oare mai există și astăzi oameni care pot să ducă viața aspră a Cuviosului într-o astfel de palestră?

Socotesc că există multe figuri atletice, dar lipsește poate cunoștința, care e elementul primordial pentru viața duhovnicească. Astfel, e cu puțință ca cineva să ostenească, dar să nu scoată nici un rod, pentru că nu-și pune ca scop pe Dumnezeu, ci ceea ce alcătuiește viața lui zilnică.

De asemenea, lupta nu este întotdeauna aceeași pentru toți oamenii. Într-un fel se luptă unul, într-alt fel altul. Lupta depinde de caracterul omului, de viața lui, de ceea ce îi pune Dumnezeu înainte. Ce ne-dă Dumnezeu, aia cultivăm în nevoința noastră. Dar elementul comun esențial al luptei este lepădarea de sine (Mt. 16, 24). Lucrul acesta îl are fiecare sfânt. Fără el nu poți să faci nimic. Trebuie să-ți tăgăduiești sinele acolo unde îl întâlnești, oriunde îl găsești. De pildă Cuviosul Nil, așa cum vom vedea mai încolo, a avut niște ispite pe care nu le mai întâlnim la majoritatea nevoitorilor. Ei au reușit fără această luptă. Dumnezeu însă a deschis alte orizonturi în viața Cuviosului Nil. Dumnezeu nu ne deschide tuturor același orizont.

Fără îndoială că și azi Dumnezeu are oamenii Lui, necunoscuți nouă. Cei pe care noi îi credem că sunt sfinți s-ar putea să nu fie nimic, în timp ce aceia pe care noi nici măcar nu-i știm sau îi disprețuim s-ar putea să aibă toată sfințenia, pentru că sfințenia nu este nici pustia, nici asceza.

Să știm însă că, de cele mai multe ori, neputința noastră, patimile noastre, și trândăviile noastre, și nereușitele noastre sunt propriile noastre realizări, ne plac. Dar ispitele morale și gândurile sunt elemente cu totul străine de fiecare om.

Există o poveste despre o vulpe căreia i-au tăiat coada. După aceasta, vulpea nu-și mai putea închipui alte vulpi cu coadă, pentru că se obișnuise cu înfățișarea ei anormală. La fel pățim și noi. Atât de mult ne-am obișnuit cu ispitele morale și cu gândurile, încât nu putem să trăim fără ele. Starea aceasta anormală ni se pare firească, în timp ce este cel mai irațional lucru în viața noastră. Un singur lucru o îndreptățește: fie nebunia noastră, fie o ispită aparte îngăduită de Dumnezeu. De aceea, când cineva este chinuit de acestea două, trebuie să ceară de la Dumnezeu izbăvirea, scăparea, ca să poată dobândi de la început normalitatea vieții lui, iar apoi această stare naturală să devină supranaturală.

Dar să înaintăm în viața Cuviosului, ca să-i urmărim luptele din isihie.

În această peșteră, petrecând singur și așteptând pe Dumnezeu sau, mai bine-zis, înaintea Acestuia stând și la Cel nevăzut privind ca la Unul văzută, s-a dăruit cu bărbăție unor multe și mari lupte, grăbindu-se să absoarbă în sine ca un burete virtuțile și reușitele cuvioșilor și dreptilor care s-au nevoit înaintea sa.

Caracteristica scrierii în această frază sunt multe gerunzii: *petrecând, așteptând, stând, privind, grăbindu-se*, care toate determină o singură propoziție principală: *s-a dăruit cu bărbăție unor multe și mari lupte*.

Prin urmare, conținutul vieții de nevoință, ceea ce merge să săvârșască în pustie omul care își cunoaște în întregime neputința, care are deplinul simțământ că este un străin pe acest pământ, pentru că a căzut din rai și trebuie să se întoarcă să-și regăsească vechea frumusețe, este reprezentat de *multe și mari lupte*, adică de nevoințele ascetului.

Ascet este luptătorul, nevoitorul. A exersa (în grecește ἀσκοῦμαι = „a exersa”, de unde provine „asceză”) înseamnă a lupta, a lucra, a acționa. Ascetul nu merge ca să aibă vedenii, ca să-L vadă pe Dumnezeu, pe sfinți, ci ca să facă asceză, să se lupte. Când ai așteptări, vine Dumnezeu și-ți dovedește deșertăciunea inimii tale și a cugetului tău. Tu te duci ca să te lupti. Prin urmare, e nevoie să fii gata pentru toate lucrurile neașteptate și să ai un cuget bărbătesc, să fii dârz, să nu-ți fixezi o limită sau vreo planuire în calea ta. Când cineva face o drumeție pe munte, vrea să ajungă în vârf. Dar vârful nostru este eshatologic, este cerul. Noi nu ne stabilim o țintă pământească.

Să vedem acum ograda, împrejurimile, elementele luptei, care dau putere nevoitorului. Primul este traiul de unul singur, însingurarea. Zilele și nopțile trec de unul singur. Prin aceste cuvinte biograful nu înțelege o simplă însingurare fizică, ci însingurarea bisericească, însingurarea înaintea lui Dumnezeu. De aceea adaugă *înaintea Acestuia stând*. Însingurarea este o legătură, un mod de comuniune. Se unește cineva cu Hristos prin căsătorie, dar se unește cu El și în singurătate. Sunt cele două moduri de

comuniune cu Dumnezeu.

De ce este nunta „taină mare”? Pentru că este comuniune cu Dumnezeu prin însoțire. Prin comuniunea omenească, ce este preînchipuire a vieții și a dorinței și a voinței și a planului lui Dumnezeu, se împlinește unirea cu Dumnezeu, se înfăptuiește pronia dumnezeiască.

Apostolul Pavel, referindu-se la nuntă, spune: „Taina aceasta mare este, iar eu zic în Hristos și în Biserică” (Ef. 5, 32). Nunta are importanță și este o Taină, pentru că e de nedezlegat, iar caracterul de nedezlegat al nunții înfățișează însoțirea nedezlegată a lui Dumnezeu cu omul. Nunta, potrivit cu înțelesul paulin și cu terminologia evanghelică, nu este o „taină mare” pentru că printr-un element văzut se transmite harul cel nevăzut, ci pentru că este ceva de nedezlegat. Când a fost descoperit acest adevăr de către Hristos și când l-a primit și l-a dezvoltat apostolul Pavel? Când s-a vorbit despre caracterul absolut și de nedezlegat al căsătoriei (Mt. 5, 31-32). De aceea apostolul, adresându-se corintenilor, zice: „Te-ai legat de femeie? Nu căută dezlegare” (1 Cor. 7, 27).

Putem oare să ne imaginăm o căsătorie de probă sau provizorie? Căsătoria asta nu va fi o taină, pentru că nu va exista elementul indisolubil care închipuiește locul lui Hristos în Biserică, nedespărțirea Capului de Trup. Așadar, căsătoria este, în realitate, o însoțire întru Hristos, prin închipuirea lui Hristos și a Bisericii.

Dar și însingurarea este o însoțire întru Hristos, cu diferența că în singurătate sunt îndepărtate toate elementele care îl împrăstie pe om și îl fac incapabil să fie absorbit de Dumnezeu. În căsătorie avem împlinirea omului, comuniunea celor doi oameni, întrajutorarea, primirea răsplății

omenești și atingerea așteptărilor omenești, dar pe Dumnezeu Îl avem absent și așteptat prin nădejde. Căsătoria este o străbateră a vieții noastre cu nădejdea că, la un moment dat, ne vom desfăta de Dumnezeu. Însingurarea, dimpotrivă, este îndepărtarea de toate elementele care devin pricina lipirii de Dumnezeu și intrarea lui Dumnezeu în viața noastră, cu Care putem să ne unim în mod definitiv.

Petrecând singur, așadar, este nunta desăvârșită și constantă și definitivă a omului cu Hristos. Este nunta care nu aduce stricăciune, nu naște prunci muritori, nu cuprinde topire, ci are parte de constanță. În această viață mă însoțesc cu Dumnezeu, iar legătura mea, însoțirea mea rămâne și în veșnicie. Am parte de o viață întregită și aici, și sus în cer.

Prin urmare, *petrecând singur*, singurătatea fizică, nu este un scop, ci o însoțire întru Hristos. De aceea, Sfânta Scriptură folosește imaginea nunții, mai ales apostolul Pavel care zice: „V-am logodit unui singur bărbat“ (2 Cor. 11, 2). Fiecare creștin se potrivește „unei singure femei“, Bisericii, sau „unui singur bărbat“, lui Hristos. *Petrecând singur* este camera de nuntă a omului care în mod feciorelnic se căsătorește cu Biserica, cu Hristos.

Premisa acestei participări absolute la Dumnezeu este însingurarea. Fără însingurare nu poți să duci lupte stăruitoare, pentru că luptele tale în lume sunt, pe de o parte, mai puternice, mai neîntrerupte, dar sunt niște lupte lumești. Sunt numai pentru a putea scăpa de primejdii și a nu-ți pierde mântuirea. Așadar, primul element al isihiei este *petrecând singur*, însingurarea.

Al doilea element este așteptarea lui Dumnezeu, *așteptând pe Dumnezeu*. De vreme ce însingurarea este o nuntă, o unire cu Hristos, înseamnă că urmărește primirea

lui Dumnezeu, vederea lui Dumnezeu, să-L primească pe Dumnezeu. Însingurarea are înțelesul că stau și-L aștept pe Hristosul meu, pe Mirele sufletului meu. Dar unde este Dumnezeul meu? Dumnezeul meu este nevăzut, necuprins, neajuns. Dumnezeul meu este Acel necunoscut pe care trebuie să-L cunosc. Ce este, așadar, așteptarea lui Dumnezeu și cum se face?

Așteptarea lui Dumnezeu poate fi pentru mine o lucrare sufletească, o trebuință, pentru că omul are nevoie de comuniune. Prin urmare, în singurătatea lui așteaptă să comunice cu cineva, în cazul de față cu Hristos. Sau se poate ca așteptarea să fie o rătăcire, o înșelare. Adică, e cu puțință ca cineva să creadă că, ațintindu-și privirea sau îngenunchind, poate să-L vadă pe Hristos. Asta-i o greșală. Se poate ca asctul să se închidă în bezna chiliei sale, așteptând să vadă oarece lumină dumnezeiască în inima lui sau în afara iniții lui.

Dar oare acesta să fie înțelesul cuvântului *așteptând pe Dumnezeu*? Înseamnă să aștept un semn de la Dumnezeu? Înseamnă ca Cel de neatins să devină tangibil pentru mine? Ca Cel nevăzut să fie văzut de mine? Înseamnă să-L văd pe Dumnezeul meu? Să-L îmbrățișez? După cum soțul are simțul femeii lui, iar femeia al bărbatului ei, tot așa trebuie să am și eu simțul Dumnezeului meu? Și dacă aceasta nu se va întâmpla nicicând, atunci ce va fi? Am eșuat cu viața mea?

Dacă așteptarea lui Dumnezeu este o tendință și o dispoziție și o așteptare a unei cunoașteri intime, sensibile a lui Dumnezeu, dacă Îl aștept pe Dumnezeu ca să mă bucur de El cu mâinile mele sau cu ochii mei, atunci sufăr de un evde-monism duhovnicesc, de o plănuire. Pun un hotar omenesc, iar de atunci viața mea poate să ajungă plină de îngrijorare,

pesimistă. Adică în locul lui Dumnezeu să cuprindă dezamăgirea și nereușita. Această însingurare poate să conducă la nereușită, la pierderea lui Dumnezeu, pentru că lupta mea își schimbă câmpul de bătaie, își pierde centrul de greutate.

Așadar, scopul meu este să aștept să-L văd pe Dumnezeu? Dumnezeu să fie Cel după care tânjesc să mi Se descopere? Cât de periculos este lucrul acesta! Se poate astfel ca toată asceza mea și toată căutarea lui Dumnezeu să fie în cele din urmă o minciună, o lucrare omenească, ceea ce fac toți muritorii asemenea să fac și eu.

Pe de altă parte, să nu-L aștept pe Dumnezeu este o înșelăciune, înseamnă că trăiesc fără Dumnezeu. Dar și să vreau să-L fac pe Dumnezeu obiectul pipăitului meu este o altă înșelăciune, pentru că Dumnezeu suflă unde vrea (In. 3, 8). Dumnezeu este liber cu desăvârșire. Dacă vrea, mă vizitează, dacă nu vrea, nu mă vizitează. Nu cunoaște granițe nici pentru prezent, nici pentru viitor, nu este închis în așteptarea inimii mele. Dumnezeu nu este cuprins de nimic. Dar dacă eu vreau să-L cuprind, cu siguranță că mă va pedepsi și nu va deveni niciodată Cel pipăit de mâinile mele.

Prin urmare, înțelesul expresiei *așteptând pe Dumnezeu* poate să devină obiectul unei răstălmăciri înfricoșătoare, pricină de nereușită a vieții mele, să mă facă să trăiesc o viață mistică mincinoasă. De aceea, sfântul biograf tâlcuiește de îndată expresia continuând: *sau mai bine-zis înaintea Acestuia stând*, ca și cum ne-ar spune „m-am exprimat greșit, voiam să spun *înaintea Acestuia stând*“. Schimbă acum cadrul și ne introduce în tărâmul siguranței și al statorniciei, în tărâmul lui Dumnezeu.

Așteptarea nu este o lucrare sufletească, nici o lipsă. Este plinătate, înfățișare înaintea lui Dumnezeu. Biograful ne

descoperă aici o însușire esențială a lui Dumnezeu, pe care n-o putem uita, anume că Dumnezeu este prezent, pretutindenea prezent. Cum e atunci cu putință să nu fie prezent aici la mine? Dacă este și-n ultimul viermișor, și în lăcusta care zboară, e cu putință să nu fie și înaintea mea? Problema este ca eu să mă înfățișez înaintea Dumnezeului Care pretutindenea este. Așadar, cel ce stă în singurătate are nevoie de cunoașterea atotprezenței lui Dumnezeu și a stării înaintea Lui.

Nu are importanță dacă eu mă ating de Dumnezeu. Nu are importanță dacă eu Îl văd pe Dumnezeu. Nu are importanță dacă eu am parte de cunoștința lui Dumnezeu. Pe toate acestea mi le va dărui Dumnezeu prin lucrarea rugăciunii, pentru că îmi deschid inima, îmi largesc viața, îmi fac dârzenia și călătoria mai cu râvnă și mai cu mărimă de suflet. Dar ceea ce îmi dăruiește siguranță este să nu uit că Dumnezeu e prezent.

Prin urmare, chiar dacă obosesc la rugăciune, în înfățișarea mea înaintea lui Dumnezeu, chiar dacă nu-L cunosc pe Dumnezeu, chiar dacă moțai sau nu înțeleg sau îmi fug cuvintele rugăciunii sau trăiesc în mii de întunecimi, sunt sigur că în această neștiință a mea, în orbecăiala mea, în acest întuneric al meu, Dumnezeu este prezent, Dumnezeu mă aude, Dumnezeu mă vede, Dumnezeu este de față. Să nu voiesc eu să mă desfățez de El. Să vreau – ca să zicem așa – să Se desfăteze Dumnezeu de mine. Să vreau ca Dumnezeu să Se bucure de mine.

Fie că dorm, fie că sunt treaz, fie că trăiesc, fie că mor, fie că sunt cu totul plin de viață înaintea lui Dumnezeu, fie că sunt un mort ori ce aș fi, ceea ce are importanță este să fiu prezent înaintea Lui. Prin urmare, ascetism, luptă ascetică înseamnă să stau înaintea lui Dumnezeu.

Biograful nu spune ca eu să-L pun pe Dumnezeu înaintea mea, ci ca eu să stau înaintea lui Dumnezeu. Să nu cer eu să-L văd pe Dumnezeu, ci ca Dumnezeu să mă vadă.

Acest înțeles îl întâlnim adeseori în Vechiul Legământ – mai ales în Psalmi – dar și în viața tuturor sfinților. Dar, îmi veți spune, eu nu-L cunosc pe Dumnezeu, am cincizeci de ani de nevoie și n-am înțeles nimic. Ce importantă are asta? Important e să fii prezent înaintea Lui. După cum mireasa stă sau se înfățișează împreună cu mirele, așa și tu ca un mădular însoțit cu Hristos, de vreme ce te-ai legat de El prin nunta monahală, ai ca lucrare a ta să te înfățișezi și să stai înaintea Lui.

Prin urmare, așteptarea lui Dumnezeu nu este o luptă sufletească, nu este o frământare, nu este o căutare sau o lipsă, ci este siguranța pe care o simte nevoitorul datorită atotprezenței lui Dumnezeu. Acest lucru este important, pentru că e cu neputință ca ascetul să dea greș atunci când are deplină cunoștință a luptei sale, când știe ce face, când se luptă așa cum vrea Dumnezeu.

Atunci, ce trebuie să vreau eu ca ascet? Să stau tihnit vreme îndelungată într-un loc înaintea lui Hristos, acolo unde nu mai sunt și alții. Dacă fac asta, e cu puțință ca Dumnezeu să nu mă vadă? Și întuneric să fie, și nori, și tunete, dracii să pută și totul să se inunde de duhoarea lor, nu are nici o importanță. Chiar și îndrăcit să fiu și pățimaș, și atunci să mă înfățișez înaintea lui Dumnezeu. Să stau aici, așa încât să vrea cândva Dumnezeu – de-ar da Domnul! – să-Și întoarcă privirea și să mă privească. O singură dată să mă privească ajunge! Dar să mă privească așa cum l-a privit pe Zahau, care era sus, în sicomor (Lc. 19, 1), cum a privit-o pe samarineanca pentru care făcuse atâta drum ca

să-o întâlnească (In. 4, 1), cum a privit-o pe curva pe care evreii voiau s-o osândească și căreia i-a spus: „Nici Eu nu te osândesc” (In. 8, 3). Cândva, fie și numai o singură dată, să mă privească Hristos. Să nu-L văd eu, să mă vadă El! Ce importanță are dacă-L văd eu și El nu mă vede? Privirea Lui să cadă peste mine, asta are importanță.

Dar ce înseamnă „cândva”, „de-ar da”? Ce înseamnă „o dată”? Este cu puțință ca Dumnezeu, Care este Cel ce vede, a Căruia privire străbate prin toate, să nu mă vadă? Prin urmare, asceza mea este înfățișarea mea înaintea privirii lui Dumnezeu. Această privire e cea care confirmă lupta ascetului.

Atunci de ce biograful folosește expresia *înaintea Acestuia stând*? Pentru că Dumnezeu este nevăzut, neajuns. Prin urmare, această expresie arată autenticitatea luptei mele, pacea sufletului meu, simțământul că stau aici, aproape de Tine, Dumnezeul meu, și Te aștept. Dar ce înseamnă că „Te aștept”? Că doar știu că mă vezi. Cuvintele *înaintea Acestuia stând* arată simțământul siguranței pe care îl are nevoitorul că Dumnezeu există și că asceza lui se face înaintea lui Dumnezeu.

Dacă Dumnezeu există, dar e nevăzut, atunci eu cum voi sta înaintea Lui? *La Cel nevăzut privind ca la Unul văzut*. Fiecare cuvânt pe care îl folosește biograful are un înțeles adânc, este strălucirea unei cunoștințe lăuntrice, nevoitoare. Fiecare cuvânt al său poate să fie experiența condensată a unei întregi vieți, poate să fie subiectul unei cercetări și discuții teologice. Doar un singur cuvânt!

Expresia *la Cel nevăzut privind ca la Unul văzut* tâlcuiește stihul din Psalmi: „Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea” (Ps. 15, 8). Cuvântul *ca văzut* înseamnă că

Dumnezeu nu era văzut. Dar Cuviosul Nil Îl vedea în chip nevăzut înaintea lui. Nu cerea ca Dumnezeu să-Şi schimbe firea, nu cerea schimbarea lui Dumnezeu, nici o mângâiere omenească. Avea siguranţa şi autenticitatea iubirii lui Dumnezeu, credea în El şi Îl trăia ca văzut. Nu îl interesa faptul că era nevăzut. Pentru el era văzut. Se poate să nu fi înţeles nimic, se poate să se fi simţit ca şi cum Dumnezeu nu-l auzea, ca şi cum nu-l vedea, ca şi cum nu-i dădea atenţie, ca şi cum i s-ar fi întors înapoi cuvintele rugăciunii, dar el continua să se roage, deoarece credea că Dumnezeu este aici prezent, numai ochi şi urechi. Dacă L-ar fi văzut, ce-ar fi câştigat? Merită a fi fericit cel care nu-L vede pe Dumnezeu (In. 20, 29), cel care Îl trăieşte pe Cel nevăzut ca văzut (Evr. 11, 27). Sigur că Dumnezeu poate să facă pogorământ şi, în chip tainic, lăuntric sau exterior, să devină văzut, dar aceasta este o economie a Sa, o atingere, nu este ceva special. Ceea ce are importanţă este ca eu să cunosc că Dumnezeu e văzut şi, prin urmare, fie că dorm, fie că sunt treaz, fie că mă rog, fie că tac, să-L am mereu înaintea mea.

Privind pe Dumnezeu înseamnă să ştiu că înaintea mea păşeşte Dumnezeu. El Se ridică, El Se aşază, El umblă, El vine înaintea mea. Nevederea lui Dumnezeu să fie pentru mine cea mai mare dovadă a prezenţei Lui. Iar atunci, când Cel nevăzut este pentru mine văzut, când eu îmi fac lucrarea mea ca şi cum L-aş vedea şi continui ca şi cum L-aş cunoaşte, aceasta este cea mai mare dovadă a iubirii mele, dovada că am mers la linişte pentru Dumnezeu, şi nu pentru mine însumi.

Aşadar Cuviosul Nil trăia nevederea lui Dumnezeu, dar o trăia cu cugetul credinţei, cu ochii credinţei, nu se îndoia deloc.

Dar este oare cu neputință să vină o clipă de împotrivire și de îndoială peste ascet? Nu. Au și sfinții clipe întunecate, care în realitate sunt mari daruri ale lui Dumnezeu, sunt niște teofanii. În aceste clipe întunecate ale înfricoșătoarei nevederi a lui Dumnezeu, ale înfricoșatei lupte, ale îndoielii, când noi credem că e vorba de necredință și ne luptăm ca și cum nu ar exista Dumnezeu, Dumnezeu vrea să ne împluternicească, să ne scoată la odihnă (Ps. 65, 11). Atunci se dovedește credința noastră ca o legătură ființială cu Dumnezeu. Pentru că dacă Îl văd pe Dumnezeu nu înseamnă că am și câștigat ceva. Pur și simplu Dumnezeu mi-a făcut parte de o atingere îndelung-răbdătoare, a consimțit să Se pogoare până la propria mea neputință. Țsta este un pogorământ dumnezeiesc, o lucrare dumnezeiască, nu e nimic mai mult pentru mine. Ceea ce mă leagă de El este această credință, care Îl face văzut pe Cel nevăzut.

Dar cum stătea Cuviosul Nil înaintea lui Dumnezeu? Cum își arăta credința că Cel nevăzut este văzut? Ce era pentru el așteptarea lui Dumnezeu? Erau luptele lui stăruitoare. *S-a dăruit cu bărbăție unor multe și mari lupte.*

Ajungem acuma și la noi. Ce înțeles are pentru monah și pentru orice credincios privegherea? De ce priveghez noaptea? Pentru că în privegherea mea stau înaintea lui Dumnezeu. Mai ales pentru asceți, privegherea era, de cele mai multe ori, un stat în picioare, o stare, și nu o ședere pe scaun. Era o luptă continuă, un „du-te-vino“. Unii însă, ca să-și facă nevoința mai aspră, stăteau în picioare în același loc ca să obosească. Stau, așadar, și eu drept înaintea lui Dumnezeu. Și cu cât mai nevăzut este Dumnezeu pentru mine, cu atât mai mare importanță are asceza mea.

Ce este postul meu? Nu e nimic altceva decât dova-

da faptului că stau înaintea lui Dumnezeu și Îl aștept, fără să m-aștept că-mi va trânti vreodată ușa în nas. Dacă fac așa ceva, voi cădea în înșelare. Așteptarea mea și întâlnirea mea cu Dumnezeu sunt foamea mea, simțirea stomacului gol, osteneala pe care o depun.

Ce înseamnă studiul meu? Nimic altceva decât că în carte este Dumnezeu și, prin urmare, neputința mea de a vedea o suplinesc oarecum cu ceea ce văd despre Dumnezeu în cartea mea.

Ce înseamnă rugăciunea minții? Că Îl aduc în mod înțelegător înaintea mea pe Dumnezeu cel prezent, iar atunci și rugăciunea mea este o așteptare, este nevoiea mea.

Prin urmare, asceza oricărui creștin ortodox – pentru că asceza este lucrarea fiecărui credincios – este să stea înaintea lui Dumnezeu.

Vedeți ce mare importanță are cunoașterea adevărului? Înțelegeți cât de mult pot greși dacă nu știu ce este asceza? E cu puțință atunci ori să-L aștept în mod greșit pe Dumnezeu, ori să mă nevoiesc în mod greșit, iar atunci asceza mea este o chinuire a firii mele, o rătăcire înapoi și încolo departe de Dumnezeu, o îndepărtare de Dumnezeu. Și e un lucru atât de obișnuit în viața de zi cu zi a asceților să-L piardă pe Dumnezeu, în loc să-L aibă.

Dar ce a făcut Sfântul nostru ca să fie insuflat în lupta sa și ca să-i verifice autenticitatea? Ce a făcut ca să poată, în mijlocul întunericii, al nesfârșitelor nopți, al ostenelilor și al ispitelor lui, să fie întărit? Ce a făcut ca să-și risipească însingurările, atunci când nu-l avea pe Dumnezeu întru cunoștință?

I-a chemat pe toți sfinții la adunare, *grăbindu-se să absoarbă în sine ca un burete virtuțile și reușitele cuvioșilor și*

dreptilor care s-au nevoit înaintea sa. Ca să le poată înțelege virtuțile și să împlinească nevoințele lor, își amintea de Sfântul X, de Cuviosul Y, și-i aducea pe toți în chilie și îi imita unuia virtutea, altuia nevoințele. Încerca să absoarbă ca un burete și să imite toate cele pe care le făcuseră sfinții. Îi avea pe toți împreună cu el prin studiu, prin amintire, prin simțământul părtășiei la Trupul cel unul al Bisericii. Se înfățișa înaintea lui Hristos împreună cu ei, lupta ca și ei, trăia ca și ei, credea ca și ei, Îl vedea pe Dumnezeu cum Îl văzuseră aceia, le folosea virtutea, realizările, rugăciunile, mijlocirile, apropierea de Dumnezeu, anularea distanței și a nevederii lui Dumnezeu la care ajunseseră aceia. Dacă el însuși nu-L vedea pe Dumnezeu, Îl vedeau însă sfinții. Dacă el nu-L cunoștea pe Dumnezeu, Îl cunoșteau sfinții. I-a luat pe toți sfinții, toată experiența și tăria lor – „mult poate rugăciunea dreptului“ (Iac. 5, 16) – și se înfățișa înaintea lui Dumnezeu. Toate reușitele sfinților le-a făcut ale lui și le avea ca pe niște mărturii puternice înaintea lui Dumnezeu și ca pe o putere a sa proprie.

Care [lupte] nimeni nu ar putea să le povestească cu cuvântul sau să le predea scrisului, pentru că le-a făcut în ascuns pentru Cel care singur cunoaște cele ascunse.

Nevoințele, luptele lui, zice biograful, erau atât de multe, încât nimeni n-ar putea nici să le scrie, nici să le spună, dar nici să le știe, pentru că le făcea întru ascuns. Cuviosul știa că fiecare sfânt are o viață ascunsă și că nu e corect să știe ceilalți ce face. De aceea, după cum trăirile lui sunt tainice, tot așa și reușitele lui sunt ascunse. Nici chiar biograful care l-a cunoscut atât de bine nu le-a știut.

Numai Dumnezeu cel nevăzut, Care-i stătea alături și le vedea, numai El le cunoștea.

Afară de faptul că cineva le-ar socoti pe acestea după sfârșitul lor, adică după slava primită de la Dumnezeu și după răsplătirea părintească. „Căci Tatăl, zice, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti ție la arătare“ (Mt. 6, 4) și „pe cei ce Mă slăvesc îi voi slăvi“ (1 Împ. 2, 30).

Numai după sfârșit poate cineva să-și dea seama de mărimea înfăptuirilor Cuviosului, să înțeleagă ce a făcut Cuviosul, adică din slava pe care i-a dat-o Dumnezeu, din răsplătirea părintească. Sfârșitul este credința că Dumnezeu îl slăvește pe sfântul Său. Iar ca să-l slăvească înseamnă că înfăptuirea sfântului este extraordinară și veșnică, adică să stea în tăcere înaintea lui Dumnezeu. Adeseori această slavă li se descoperă și altora, ajunge să fie cunoscută și de noi. Dar nu e nevoie nici măcar să o cunoaștem, fiindcă știm că Dumnezeu „a zis“, a făgăduit, Dumnezeu a vestit mai dinainte aceasta și, prin urmare, sfântul își primește slava.

Răsplătirea părintească. Dumnezeu răsplătește, dar răsplata Lui este mult mai mare decât cel mai mare efort duhovnicesc al Sfântului, care înaintea slavei lui Dumnezeu este „ușor și trecător“ (2 Cor. 4, 17) și mic. E un nimic față de ceea ce răsplătește Dumnezeu. Cu toate acestea, acest nimic este tot ce poate face Sfântul.

Prin urmare, Cuviosul pleacă în singurătate, în isihie, ca să arate lupte bărbătești și să-și exprime prin ele credința că Dumnezeu este prezent. În continuare, prin viața sa isihastă șade alături de Dumnezeu întru cunoștința faptului că Îl vede *pe Cel nevăzut ca văzut*.

Văzând norii, muntele, linia orizontului, întinericul chiliei mele, adâncimile inimii mele, tainițele minții mele, patimile mele, în realitate știu și cred că Îl văd pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu Se ascunde peste tot. Toate sunt un veșmânt al Său, semne ale prezenței Sale. Chiar și patima mea, și orbirea mea, și bătaia inimii mele, și cunoștința, și neștiința mea arată că Dumnezeu este, există, că este aici unde sunt eu. Vai, dacă nu ar fi Dumnezeu, aș muri de îndată! Puțin să lipsească, nu Dumnezeu, ci Duhul Lui, semnul Lui, m-aș pierde de îndată! „Lua-vei Duhul Tău și se vor sfârși, și în țărâna lor se vor întoarce“ (Ps. 103, 29), zice Psalmistul.

Așadar, faptul că trăiesc și că pot să păcătuiesc și să am patima mea sau să ascund în mine voile mele și poftele mele înseamnă că Dumnezeu mă îngăduie și că nu-Și întoarce privirea de la mine. Mă îngăduie semnul Lui, Dumnezeu îndelung rabdă, așteaptă, numai că nu poate lucra asupra mea, pentru că Îi pun zăgaz. El însă stă deasupra mea și mă urmărește, pregătit ca îndată ce eu Îl doresc, să mă răpească și să mă conducă în camera cea lăuntrică, în tăgăduirea, în umplerea de har a inimii mele.

Dacă Dumnezeu mă acoperă cu prezența Lui și-mi îngăduie să păcătuiesc, adică să-L provoc, și dacă până și patima mea și rușinea mea sunt o dovadă a prezenței lui Dumnezeu, atunci cu cât mai mult cele văzute și sensibile – și cu mult mai mult cele nevăzute și gândite – constituie mărturii ale prezenței Lui. Prin urmare, ascetul stă înaintea lui Dumnezeu cel prezent, Care, chiar dacă e nevăzut, pentru el este văzut.

Astfel, lupta mea este starea mea înaintea lui Dumnezeu și exprimă credința mea că Dumnezeu este prezent.

Această prezență a lui Dumnezeu este pentru mine așteptarea Lui, care nu este o lucrare psihică, sufletească, nici o lipsă, ci o trăire, o atingere de Dumnezeu cel nevăzut, o nuntă mistică, ceva pe care îl primesc neîncetat *petrecând singur*. Adică Îl primesc neîncetat pe Cel care este prezent aici împreună cu mine și înlăuntrul meu. Așadar, *petrecând singur* este pentru mine o neîncetată absorbire a lui Dumnezeu, o neîncetată unire, o continuă desfătare de nuntă, o continuă însoțire, o continuă scâldare în razele lui Dumnezeu, în dumnezeiasca energie, o continuă întrepătrundere între însușirile lui Dumnezeu și ale omului, o continuă împreună-existență a lui Dumnezeu cu omul.

Credem noi oare aceasta? Trăim astfel? Ne nevoim astfel? Când Iisus le-a vorbit ucenicilor săi despre Tatăl, Filip I-a spus: „Doamne, arată-ne pe Tatăl, și ne va fi de ajuns.“ Iar Iisus i-a răspuns: „De atâta vreme sunt cu voi și nu M-ai cunoscut, Filipe? Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl“ (In. 14, 5-9). De câte ori ar putea să ne spună și nouă Dumnezeu: „De atâta vreme, copilul Meu, eram cu tine și nu M-ai sesizat! Câtă vreme te nevoiai, eram acolo, eram gata să Mă absorb, ziceai că Mă aștepți, că Mă iubești, că trăiești pentru Mine, și nu înțelegeai ce spui. Când o să crezi? Încă nu crezi? Încă nu vezi?“ Să dea Dumnezeu clipa aceea în care ne va spune: „Acum crezi.“

Dar El ar continua: „Copilul Meu, atâția ani a trebuit să te aștept? Atâția ani să te inund? Atâția ani să te luminez? Atâția ani să năvălesc întreg asupra ta și tu să nu Mă sesizezi deloc? Atâția ani ți-a trebuit ca să te trezești puțin, și să-ți deschizi ochii, și să spui: «Iată-L!»? Dar de ce ochi ai nevoie ca să-i deschizi, fiindcă Eu ți-am dat ochii? Vrei, așadar, să Mă vezi? Vrei să Mă faci obiectul curiozită-

ții tale, al desfătării tale? Eu îți cer această credință, această desfătare, această așteptare, această desăvârșire. Când vei înțelege această măreție, atunci vei spune: «L-am văzut pe Dumnezeu!» Nu pot să zic: «Îl voi vedea pe Dumnezeu.» Pot numai să zic: «L-am văzut pe Dumnezeu.»

De atâția ani Dumnezeu este împreună cu noi și noi încă tot spunem că vrem să-L vedem. Dar nu putem zice așa ceva. Ori L-am văzut pe Dumnezeu, ori trăiesc în mijlocul întunecimilor sufletului meu. De aceea, în loc să cerem să-L vedem pe Dumnezeu, să cerem să ne risipească întunecimile minții noastre, ale inimii, poate-poate va putea să ne spună: „În sfârșit, copilul Meu; acum crezi.” Aceasta este esența viețuirii monahale, aceasta este viața noastră zilnică.

„Înțelegi oare ce citești?“, l-a întrebat Filip pe dregătorul Candachiei (F.A. 8, 27 ș.u.). O întrebare asemănătoare ne pune și nouă Dumnezeu. „Înțelegi ce fac înlăuntrul tău?” Trebuie cândva să înțelegem și noi adevărata asceză și să trăim siguranța și încredințarea lui Dumnezeu Cel prezent și Care ne stă în față. Ascetul nostru, din prima zi a vieții sale, a înțeles sensul ascezei, a avut cunoștința. De aceea, cunoștința e atât de necesară și mii de ani de luptă nu o pot înlocui.

Desigur, ce va face cu noi Dumnezeu este treaba Lui. Noi însă o singură viață avem, iar aceasta aparține lui Dumnezeu. Se poate ca astăzi Dumnezeu să nu fie în viața mea. Dar lucru sigur este că din clipa în care am început să înțelegem, din clipa în care viața noastră începe să se unească cu Dumnezeu cel neschimbat și veșnic, de îndată va începe și Dumnezeu să ne descopere sinele Lui, să Se joace cu noi, în așa fel încât vom dobândi și noi cunoștința și experiența.

Dar o asemenea asceză are nevoie de smerenie, de deșertare, de înțelegere a firii noastre. Pentru că adevărata asceză e un lucru diferit de ce cerem noi de obicei. Noi, când vorbim de viața duhovnicească, ne gândim la noi înșine, și nu la Dumnezeu. Adesea spunem: „Te iubesc, Dumnezeul meu, Te am în inimă, în fiecare vână, până și-n ultima picătură de sânge.” Dar ce înseamnă lucrurile acestea, noi nu înțelegem. Dar dacă am avea măcar o singură picătură de iubire adevărată pentru Dumnezeu, ne-am pierde, am pleca din viața aceasta. Viața ne-ar fi insuportabilă. Am vrea să ne topim în prezența lui Dumnezeu și a sfinților, pentru că pe Dumnezeu Îl găsim prin mijlocirea sfinților și „împreună cu toți sfinții” (Efes. 3, 18).

Dar dacă eu nu înțeleg lucrurile acestea, ce trebuie să fac? Trebuie să mă nevoiesc, așa cum s-a nevoit și Sfântul. Să-mi fac treaba într-o cunoștință, să stau la locul meu. Să mă doară numai pentru Dumnezeu, și Dumnezeu mi le va rândui pe toate. *Așteptând, privind, înaintea Acestuia stând*, vor veni toate, le voi găsi sub nasul meu. Pentru că Dumnezeu a venit pentru noi neputincioșii, micii, smeriții, păcătoșii, piperniciții, orbii, nenorociții. Pentru noi, viermii pământului. „Ce vom răsplăti Domnului?” (Ps. 115, 3).

Dar să nu uităm că și Cuviosul Nil avea patimile pe care le avem noi, păcatele noastre, neputințele noastre, ispitele noastre. Cândva, așa cum vom vedea în continuare, s-a dus la altarul bisericii Arhanghelului Mihail și ispititorul i-a spus: „Privește la altar, vei vedea o lumină dumnezeiască!” Era o ispită omenească, din care se vede cum exploatează satana dorința omului. Prin urmare, la fel ca toți oamenii, a avut și el aceleași ispite, aceleași greșeli. A umblat pe aceleași cărări, prin aceleași stări prin care trecem și am trecut

și noi. Toate sunt comune. Nu va fi oare comun și rezultatul, bucuria și desfătarea de Dumnezeu? Dacă strigăm către Dumnezeu, e sigur că la un moment dat vom auzi o altă voce care ne va spune: „Domnul este și te cheamă” (In. 11, 28). Să strigăm neîncetat, ca să ne strige și El cândva.

Viața duhovnicească nu înseamnă să dobândesc ceva ce nu am, ci să descopăr ceea ce am deja, să dau viață în-lăuntrul meu la ceea ce am primit de la Dumnezeu. Asta-i stagnarea noastră, faptul că nu simțim că pentru noi nu e viu ceea ce deja Dumnezeu ne-a dat. Dumnezeu Și-a săvârșit lucrarea Sa, Și-a împlinit în întregime misiunea, a dus-o la bun sfârșit, pe toate le-a făcut. A îmbogățit, a umplut viața noastră. Nu există nimic altceva pe care viața noastră l-ar fi putut încăpea. Numai că noi trăim fără această plinătate a lui Dumnezeu. De aceea spunem că viața monahală este deschiderea ochilor noștri. Să ne deschidem ochii și să vedem că Dumnezeu ni S-a dat pe Sine Însuși.

Vedem o pietricică și în ea Se află Dumnezeu, dar noi socotim că este o simplă piatră. Așa cum Mariei Magdalena i s-a părut că Hristos este grădinarul și foarte firesc l-a întrebat dacă nu cumva L-a văzut pe Domnul (In. 20, 15-16), la fel pățim și noi, și nu-L vedem pe Domnul vieții noastre.

Cine oare a fost atât de slăvit și de cinstit în generația aceasta ca fericitul acesta? Nu numai de către împărații și conducătorii credincioși, dimpreună cu arhieriei de același neam sau de altă limbă, ci chiar și de către tiranii necreștini, zic de conducătorii saracinilor. Aceștia îi cinsteau și numai numele, fiindcă fața nu i-o puteau vedea. [14]

Cine a mai fost slăvit atât de mult în vremea și-n ținutul Sfântului ca fericitul acesta? Până și saracinii îl recunoșteau. Nu-l cunoșteau personal, dar cu toate acestea, îi cinsteau chiar și numai numele. Era de ajuns să-i pome-nească numele și înceta orice sfadă.

Așa stând lucrurile, zice biograful, trebuie să vă spun și câteva din reușitele lui. Dar ce să vă spun? Vi le voi spune pe cele care pot cu adevărat să vă aducă folos, pe cele care îl vădesc pe Sfânt și dovedesc autenticitatea lui și sfințenia lui.

Acestea le înfățișăm prin cuvânt celor care vor să culeagă rod folositor din toate. Nu voi înfățișa ca dovadă minunile lui foarte mari sau uriașe, care ar uimi auzul celor mai începători sau al necredincioșilor, ci voi arăta ostenele și nevointele sale nemăsurate, în care l-am văzut și pe apostol că se laudă (2 Cor. 11, 23-33). Dar chiar și acestea adeseori pot părea de ne-crezut celor fără experiență, însă pentru cei cu oarecare trăire duhovnicească ele vor fi prilejul să-și aprindă în ei înșiși râvna și să-și înflăcăreze amintirea lor [spre a le imita].

Aici se vede consecința contemplației biografului în fapta sa. Ceea ce crede, aia scrie. Vă voi istorisi, zice, reuși-tele Cuviosului ca să aveți folos. Dar nu vă voi spune minu-nile lui, nici semnele minunate pe care le-a săvârșit, pentru că acestea îi uimesc pe necredincioși sau pe aceia care sunt prunci, foarte simpli, foarte naivi, pe femeiuștile care nu știu nimic. Minunea, dar și orice fapt duhovnicesc, sunt un rod al Sfântului Duh, nu sunt reușitele Sfântului.

Vrei să fii sfânt? Să știi că are importanță cât de mult obosești, cât de mult ostenești. Dar osteneala ta să nu fie

un „trebuie“. Când ți-l pui înainte pe „trebuie“, deoarece sinele nostru tinde spre cele de jos, spre cele ușoare, te vei întrista apoi, vei cădea în melancolie, vei fi rănit sufletește și o să zici: „Asta o să fie viața mea?“

Osteneala din obligație este pierzanie a inimii iubitoare, pierzania firească a tensiunii duhovnicești a monahului. Când însă Îl iubești pe Dumnezeu, munca ta, slujirea ta, și te ostenești pentru aceasta, munca ta se săvârșește în chip uimitor. Îl vezi, de exemplu, pe bucătar. Își face privegherea lui personală, apoi merge și gătește, în continuare se duce la biserică, la mijlocul slujbei pleacă să termine mâncarea, se întoarce în biserică să se împărtășească, pleacă să servească mâncarea și te uimești cum de le duce pe toate la bun sfârșit! Dar nu e ceva pe care el l-a hotărât, nu zice în sine: „Trebuie să nu dorm.“ Dacă ar spune așa, inima lui ar păți ceva. Osteneala lui adică este strălucirea firească a iubirii sale pentru frați, pentru slujirea lui, iar rezultatul vine foarte simplu. Același lucru e valabil și pentru priveghere, și pentru rugăciune, și pentru toate laturile vieții duhovnicești.

Eu vă voi spune câte au valoare reală, zice biograful, ca să puteți înțelege și voi adevărul. Vă voi spune ostenelele nemăsurate ale Sfântului și trudele lui. De ce spune asta? Deoarece apostolicitatea credinciosului cuprinde elementul durerii și al ostenelii și al martiriului. Apostolul Pavel, apostolul Petru și, în general, toți apostolii nu se lăudau cu nimic altceva în viață decât cu mii de morți pe care le suferiseră pentru Hristos, cu primejdii, cu prigoane, cu jertfe, cu faptul că mureau în fiecare zi (1 Cor. 15, 31; 1 Ptr. 2, 21). Nimeni dintre apostoli nu și-a dovedit apostolia făcând vreo minune. Multe au pătimit pentru

Hristos, dar își socoteau muceniciile mai presus decât orice credință. De aceea, apostolul Pavel zice: „Dumnezeu nu ne-a dăruit numai dreptul să credem în El, ci mai ales să pătimim pentru El“ (cf. Flp. 1, 29).

Așadar, o caracteristică apostolică este așteptarea lui Dumnezeu și pătimirea pentru Hristos. De aceea biograful spune: „Eu vă voi spune câte a pățimit Cuviosul pentru Hristos. Dar cele ce vă voi spune să știți că sunt socotite cu neputință de crezut de cei fără experiență duhovnicească. Dar celor experimentați li se vor face pricină de sporire a râvnei și de imitare a pătimirilor lui.“

Într-adevăr, când studiază cineva pătimirile unui sfânt, îi vine să zică: „Dar cine poate să facă așa ceva? Nu cumva nu s-au întâmplat? Stai o zi nemâncat și seara nu mai poți să dormi fiindcă ți-e foame. Cum să crezi că sfântul cutare nu a mâncat nimic patruzeci de zile. Cu neputință, zici, o să moară, omul nu rezistă. Medicina spune clar că până la o săptămână rezistă cineva să trăiască fără mâncare.“ De aceea, biograful zice că cei ce nu au experiență duhovnicească n-o să creadă nimic. Dar câți au experiență, câți s-au nevoit, s-au zbatut, au fost ispitiți în viață, toți aceștia vor mărturisi adevărul celor spuse și vor vrea să aibă parte de aceleași reușite.

Înaintând la următorul capitol, vom vedea programul ascetic al Sfântului.

Acel înger în trup și-a supus trupul și duhul legii Duhului, fără să-și lase deloc mintea să se îngrijească de cele pământești și de jos. (...) A supus trupul duhului, punându-i mari strâmtorări și subjugându-l deplin ca să fie ușor la ascultare și să urmeze lesne celui mai mic semn al conducătorului său. [15]

Cuviosul nu se îngrijea de cele care urmau să se

întâmples sau de cele trecute, pentru că acestea implică grija. Nu îngăduia minții sale să se îndeletnicească cu ceva pământesc, pentru că asta este o îndepărtare de la dragostea lui Dumnezeu. Și orice îndepărtare – chipurile pentru dogme, pentru morală, pentru Biserică, pentru neam, pentru mănăstire – vine și se duce. Câte lucruri ne frământă, ne fac să ne zbuciumăm, să vrem să le rezolvăm, dar apoi pleacă, așa cum trec valurile și vânturile, și singurul lucru care rămâne este ceea ce realizăm în viață, ce învisterim în cer. De aceea, Cuviosul nu-și lăsa inima și gândul să se lipească de cele pământești. Își supunea trupul duhului și-și rânduiseră principii în viață, își stabiliseră modul în care se cuvine să trăiască.

Și-a învățat trupul să primească hrana trebuitoare la două sau trei sau chiar la cinci zile, iar aceasta era totdeauna puțină și simplă, și să nu se lase ademenit de mâncările plăcute. (...) Pe de altă parte, își ostenea trupul cu privegheri și psalmodii, cu starea în picioare toată noaptea și cu nenumărate metanii.

A început cu trupul. Se hrănea la fiecare două, trei sau cinci zile, dar nu mânca niciodată ceva care-i plăcea. Întotdeauna rămânea flămând cu puțină și improvizată sa hrană. Ziua deci postea, iar noaptea întreagă priveghea, cântând în picioare și alternând statul în picioare cu mulțime de îngenuncheri.

De comparăm măsura nevoinței lui cu a noastră, ne vom încredința cât de trupești suntem și cât de mult căutăm odihna. Și totuși, ni se pare că trăim o viață creștină!

Dar pentru că în toate acestea se strecoară și viclenia

demonilor, care îmboldesc pe cei fără experiență și începători să depășească prin exagerări măsura, el le făcea pe toate cu măsură, așa încât, dacă se întâmpla să lase nefăcută o parte din canonul său zilnic, această parte să o socotească drept rodul lenevirii și așa să ceară de la sine însuși, ca de la un datornic, împlinirea a ceea ce făcea de obicei. Iar dacă gândul îl îndemna la mai mult, socotea aceasta ca pe o lucrare a diavolului și se ferea de acest vicleșug.

E adevărat că demonii îl ispitesc mai mult pe un asceț decât pe un om din lume. Sunt interesați mai ales să-l atingă la reușitele lui duhovnicești, pentru că acolo se înșală și crede că iubirea lui Dumnezeu e cea care-l împinge spre acestea, în timp ce în realitate este satana însuși. De aceea Cuviosul urmărea măsura, acționând cu discernământ și înțelepciune, astfel încât să nu cadă în exagerări.

Așadar, de dimineață până la ceasul al treilea scria manuscrise, folosind prescurtări și un stil propriu de caligrafie cu litere mici și dese, terminând în fiecare zi câte un caiet, plinind astfel porunca muncii (2 Tes. 3, 10).

Cuviosul Nil era caligraf. Caligrafia mulțime de codice, dar numai puține ni s-au păstrat. Caligrafia foarte frumos și foarte repede, de dimineață, adică după Utrenie până la ceasul al treilea, în răstimpul pe care-l are cineva la dispoziție pentru a dormi și nu-i vine cu ușurință să facă o lucrare mai duhovnicească. De aceea, alți asceți foloseau acest răstimp de obicei pentru a dormi. Vedeți libertatea? Unul folosește acest timp ca să doarmă, în timp ce altul care are un program diferit îl

folosește pentru slujirea lui. Există discernământ, libertate, dar rămâne aceeași premisă, anume cum trebuie să ne programăm timpul, astfel încât să poată fi afierosit lui Dumnezeu.

Folosind un stil propriu cu litere mici și dese. Scria litere mici și îndesate, ca să poată scrie mai multe, *terminând în fiecare zi câte un caiet.* Caiet înseamnă patru file, adică patru pagini. Cuviosul nu caligrafia mai mult, pentru că apoi l-ar fi apucat neliniștea. Când cineva vrea să facă mai multă muncă decât poate, obosește încercând să o termine. Dar nu caligrafia nici mai puține pagini, ca să nu-l apuce lenea. Socotise că, în mod firesc, în cele trei ore poate să termine un caiet.

Astfel, foarte de dimineață, împlinea porunca lui Dumnezeu care se referă la muncă, pentru că cel ce nu lucrează nu se îndreptățește să aibă nici un loc înaintea lui Dumnezeu.

Apoi, primind harul Duhului împreună cu apostolii, stătea până la ceasul al șaselea lângă Crucea Stăpânului, împreună cu Maria Fecioara și cu Ioan [Evanghelistul], citind Psaltirea și făcând mii de metanii. Așa plinea porunca de a ne ruga neîncetat (1 Tes. 5, 17).

Cuviosul își rânduiește viața într-un mod foarte plin de har. Până în ceasul al treilea își făcea rucodelia, apoi citea slujba Ceasului al treilea, care este o primire a Sfântului Duh. De aceea, biograful nu spune „citind Ceasul al treilea“, ci *primind harul Duhului împreună cu apostolii.* Adică nu mergea în mod simplu să citească Ceasul al treilea, ci ca să șadă împreună cu apostolii, așa încât

să primească și el pe Duhul Sfânt.

Când citim și noi Ceasul al treilea cu această dispoziție, împreună-stând și împreună-așteptând cu Sfinții Apostoli pe Sfântul Duh, nu există nici o îndoială că Îl vom primi. Dar când mergem în mod simplu să citim Ceasul al treilea, sigur îl citim, dar cu ce rezultat? Dacă fiul tău, zice Domnul, îți va cere pește, tu o să-i dai șarpe? Nu, pește o să-i dai (Lc. 11, 11). Așa deci, când mergem să cerem harul Sfântului Duh, citind foarte frumosul Ceas al treilea, Domnul ne dă harul dumnezeiesc. Sau când mergem să primim luminarea Domnului, citind Ceasul întâi, primim minunata iluminare a lui Dumnezeu. Dar când citim în mod simplu slujba Ceasului întâi sau al treilea, luăm plata unui cititor. Nu primim harul dumnezeiesc sau luminarea lui Dumnezeu.

În vremea noastră, monahul citește Ceasurile ca să parcurgă textul, iar asta-i socotită împlinirea tipicului. Dar împlinirea tipiconală a Tradiției Bisericii este o înținare, o perversitate, o veștejire, o netrebnicire a Tradiției. Nu există formă mai oribilă de împlinire și de ținere a tipicului decât aceasta. La Cuviosul Nil, dimpotrivă, observăm o atitudine autentică. Și Marele Vasile spunea, în același duh, că monahul trebuie să-și întrerupă munca la ore stabilite ca să citească slujba cuvenită.³

În continuare, până la Ceasul al șaselea, când s-a petrecut răstignirea lui Hristos, Cuviosul *stătea lângă Crucea Stăpânului, împreună cu Maria Fecioara și cu Ioan*, citind Psaltirea.

Să nu uităm că nu există o carte de rugăciuni mai deplină și mai duhovnicească decât Psaltirea. Din acest motiv, Părinții îi îndeamnă pe cei mai simpli să spună rugăciunea

³ *Regulile mari*, 37, 3, PG 31, 1013.

„Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă!”, iar pe cei mai învățați să citească mai mult Psaltirea, mai cu seamă Psalmul 50, dar și toți ceilalți psalmi de pocăință. Psaltirea este plină de rugăciune, plină de teologie, plină de trăire. Toată viața bisericească, toată Tradiția, toată istoria, de la primul zidit și până la cele din urmă ale ei, noi și vechi (cf. Mt. 13, 52), sunt cuprinse în Psaltire. Astfel, toate sunt lucrate și prelucrate în mintea și inima omului care citește Psaltirea, și atunci el trăiește împreună cu oamenii și cu îngerii.

Așadar, Cuviosul Nil stătea înaintea Crucii Domnului de la ceasul al treilea până la al șaselea și citea Psaltirea, făcând și mii de metanii, *așa plinea porunca de a ne ruga neîncetat.*

În continuare, vedem iarăși duhul întreg al Cuviosului, plinătatea sfințeniei lui. Nu era un om care credea că monahismul este să fac asta sau cealaltă, ci să-L imit pe Hristos. După cum apostolii au luat parte la viața Domnului, așa trebuie, zicea, să iau parte și eu la viața Lui. De aceea și le rânduisese pe toate în așa fel, încât în viața sa de zi cu zi totul să fie perfect.

Iar de la ceasul al șaselea până la al nouălea ședea citind și studiind legea Domnului și scrierile Sfinților Părinți și Dascăli. Căci aceasta o scrie dumnezeiescul apostol: „Ia aminte la citire” (1 Tim. 4, 13).

Iar de la ceasul al șaselea până la al nouălea ședea citind. După o noapte de stat în picioare, după ostenitoarea caligrafie și după trei ore înaintea Crucii Domnului, simțea nevoia să se odihnească, citind legea Domnului și lucrările Părinților. O etapă ducea la cealaltă. Viața lui

avea acum o destindere, o înălțare, ca un val care urcă și apoi coboară. Omul acesta este foarte firesc.

Citirea legii Domnului și a lucrărilor Părinților a lipsit aproape cu totul în ultima vreme din viața monahală. Cred că asta-i una dintre cele trei foarte mari reușite pe care le-a dobândit satana împotriva monahilor.

Întâi, a reușit să schimbe duhul ascetic, să-l transforme într-un activism, într-un „trebuie“, în timp ce scopul monahului este îndumnezeirea lui. Și astfel, conținutul monahismului din teologic și ontologic, din împărtășire de lucrarea și harul dumnezeiesc, a ajuns o treabă, o lucrare, un canon. Dar canonul ăsta schimbă duhovnicia omului și, ce e mai rău, îi dă impresia că și-a împlinit obligația. „Îmi fac canonul de monah? În regulă, zice, sunt monah.“ Sau: „Împlinesc ceea ce-mi impune Biserica, Schima mea mică sau mare, rasofoarea mea? Atunci, nu numai că nu-mi lipsește nimic, ba încă îmi și datorează Dumnezeu răsplătă pentru dreptatea mea, iar Maica Domnului – potrivit tradiției aghiorite – mântuirea mea, fiindcă mi-a făgăduit că mă va mântui. Iar dacă, să zicem, că mai fac și câte un păcat, nu se năruie lumea, tot o să mă mântuiesc.“ Această concepție, acest duh contemporan este o netrebnicie a vieții monahale, o ispravă a satanei.

O a doua ispravă a satanei este dispariția Sfintei Împărtășanii, a primirii lui Dumnezeu prin taina Sfintei Euharistii. Ceea ce este, să zicem așa, „pita și clisa“⁴ omului, hrana zilnică a omului, leacul pentru păcat, pentru boală, pentru lene, pentru patimi, pentru vină, l-am transformat

⁴ În original ψωμοτόρι = „pâine și brânză“, cea mai la îndemână și răspândită mâncare, accesibilă oricui, având ca echivalent în românește expresia folosită de noi în text (n. tr.).

în zilele noastre în cel mai pompos lucru. Adică putem să ne împărtășim la fiecare zece, cincisprezece zile sau o dată pe lună, după ce ne-am pregătit foarte bine, după ce-am postit trei zile sau chiar patruzeci de zile, după ce... În cazul acesta Taina, în cele din urmă, rămâne nelucrătoare, devine o faptă solemnă la care mergem numai ca să luăm parte. Această Dumnezeiască Euharistie nu aduce absolut nici un rod, ci numai ne amintește ce făceau cei mai vechi. În același timp, totuși, păstrează și ceva din duhul ascetic al Bisericii prin impunerea unei asceze înainte de Dumnezeiasca Împărtășanie. Dar această asceză este desființarea unui alt adevăr, al trebuinței de împărtășire deasă.

A treia ispravă a satanei este desființarea primirii lui Hristos ca și Cuvânt prin lucrarea tainică. Adică dracul a reușit să desființeze primirea neîncetată a Sfântului Duh, care se face în mod evident prin învățătură și prin studiu. Din păcate astăzi la Sfântul Munte, dar și mai departe prin mănăstirile noastre, nu mai există nici învățătură, nici studiu. Cine mai citește Sfânta Scriptură? Cine citește din Părinți? Citirea Sfintei Scripturi se limitează numai la profeții, la Faptele Apostolilor, la Epistole sau la Evangheliile care se citesc la slujbele din biserică, iar citirea lucrărilor patristice se limitează la citirile corespunzătoare de la trapeză sau din biserică. Dar în realitate, chiar și citirea de la trapeză este o alterare a duhului monahal, pentru că a fost introdusă din motive ascetice sau de păstrare a liniștii în timpul mesei monahilor, și nu ca ei să prindă cu mintea înțelesuri.

Noi le-am restrâns pe toate în biserică și în trapeză, iar studiul a dispărut. Așa că monahul nu mai are nevoie nici de lampă în chilie, fiindcă ziua hămălește și seara, după oboseala zilei, merge să doarmă. Se poate ca cel mult să-și facă

metaniile, care n-au nevoie de lumină, după Pavecerniță și până s-adoarimă sau dimineața, înainte sau după slujbă.

Aceste trei mari victorii ale vicleanului fac astăzi monahismul incapabil și fără vlagă, dar constituie niște imagini palide ale slavei lui de odinioară.

Cuviosul Nil însă avea simțământul deplin al ade-văratului monahism. De aceea, de la ceasul al șaselea până la al nouălea, citea și studia legea Domnului și scrierile Părinților, ca să vadă ce au făcut sfinții, cum gândeau, și să-și întipărească în inimă aceste lucruri. Muncă, rugăciune, starea înaintea lui Hristos și studiul erau viața lui.

După ce săvârșea Ceasul al nouălea și înălța cântarea de seară către Dumnezeu ca pe o tămâie, ieșea afară într-o plimbare îmborsăvârșindu-și puterile și odihnindu-și puțin mintea ostentă de truda zilei. În același timp, spunea cu gura și cuvintele apostolului: „Cele nevăzute ale lui Dumnezeu se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte” (Rom. 1, 20) și: „Din fapte Îl cunoaștem pe Ziditor” (Înț. Sol. 13, 5).

După ce citea Ceasul al nouălea, în care Domnul Și-a dat duhul, adică după ce trăise înfricoșatul fapt al morții Domnului și după ce săvârșise și Vecernia, – întotdeauna Ceasul al nouălea a fost unit cu Vecernia – făcea o plimbare ca să se odihnească puțin. Aici vedem din nou simplitatea, naturalitatea, frumusețea acestui luptător duhovnicesc, diversitatea și frumusețea vieții lui, care ne amintește de apostolii Bisericii noastre. Unde e tipicaria și duritatea călugărului care nu recunoaște pe nimeni, nu înțelege pe nimeni, ci numai vrea să facă ceea ce el a învățat?

Cuviosul Nil îi imita pe sfinții Bisericii noastre, odih-

nindu-și puțin simțirile și osteneala minții, ieșind și admirând frumusețea naturii, care nu-i nimic altceva decât o reflectare și o oglindire a frumuseții lui Dumnezeu, a Mirelui ceresc. Se suia pe munții din jurul *isihastirionului* său, coboră, se bucura de natură, fiindcă ostenise cu trecerea zilei.

Era oare un închinător la natură? Nu, grația cu mintea întru Domnul (Ps. 118, 27). Era momentul în care, pentru a se odihni, cugeta. Cugetarea, înlănțuirea gândurilor, care pentru lumea apuseană constituie piscul rugăciunii minții, era odihna lui, pauza Sfântului. Citiți cum înțelege Apusul rugăciunea. Citiți viața Sfintei Tereza de Avila. O să vedeți că dialogul launtric este dovada spiritualității. Stau și cuget. Asta pentru Răsărit este odihnă. Mergea deci și se odihnea în natură, în frumusețile ei, între cele văzute și create, dar și între cele nevăzute și contemplate ale lui Dumnezeu, după cum spune apostolul. Le privea pe toate și Îl înțelegea și Îl primea pe Dumnezeu Ziditorul *din făpturi*, și Îl mărea:

În ziua lui era o plinătate, o vioiciune, un element personal. Cuviosul avea o viață personală. În această viață nu încapă nici oboseală adevărată, nici plictis, nici egoism, nici nimic altceva. Cu acest fel de tihnă și frumusețe zilnică poți să trăiești o viață întreagă.

Am văzut că Sfântul Nil știe să-și rânduiască timpul cu înțelepciune, așa încât să nu aibă de împlinit un orar dur, așa cum vedem la omul raționalist și tehnicist al vremii noastre. Astfel, întreaga lui viață era un salt bucuros, o zburdare zilnică împreună cu Hristos.

Învăța pe de rost și multe cuvinte și texte ale Sfântului

Grigorie Theologul, precum și ale altor Învățători, exersându-și cu ele neîncetat mintea, nedându-și vreme să viseze, și prin învățare își ascuțea duhul. [16]

Așa cum v-am spus mai sus, zice biograful, Cuviosul citea mulți Părinți ai Bisericii și, mai ales, pe Sfântul Grigorie Theologul, ale cărui cuvinte și expresii le învăța pe de rost. În felul acesta își ascuțea mintea ca să nu se netrebnicească, așa cum se netrebnicește mintea monahilor de azi. Monahul de azi citește numai textele pe care le-a rânduit biserica în cărțile liturgice și nu-l interesează ce ferment sau ce concepție vor aduce ele înlăuntrul lui. Îi ajunge să fie citite. Aici însă mintea Cuviosului Nil se face mai capabilă, mai ascuțită, ca să-L poată prinde și pe Dumnezeu. De ce copiii învață la școală poezii pe dinafară? Ca să-și exerseze astfel mintea și s-o facă mai ascuțită. În paralel, mintea este preocupată de ceva și nu visează. Dar chiar și în clipele lui de visare, de cugetare în Hristos, Cuviosul își aducea în minte toate textele acestea și își petrecea ziua bucurându-se.

Iar când soarele apunea, mergea la masa aceea – și aceasta era o piatră foarte mare, pe care, drept farfurie, se afla un ciob dintr-un urcior spart – și pe ea mânca ceva din hrana sa obișnuită, cu mulțumire. Uneori mânca pâine goală și apă cu măsură, iar alteori boabe fierte. În vremea rodirii pomilor se îndestula numai cu fructele acestora.

Când apunea soarele, Cuviosul venea la masă. Sfântul biograf a trăit împreună cu el, era un om de-al lui și, de aceea, spune *masa aceea*, ca și cum am cunoaște-o și noi. Dar își amintește că cei ce citesc *Viața* sunt străini și explică

îndată ce fel de masă era aceea. Era o piatră mare, simplă, și pe ea se afla un ciob dintr-un vas de lut, adică un fel de blid. Acolo mânca Sfântul cu mulțumire. După o zi așa de intensă, era cu puțință ca mâncarea lui să nu fie cu mulțumire?

Dar ce mânca el? Uneori mânca numai pâine cu puțină apă, iar alte ori numai boabe, și atunci nu mai avea nevoie să mănânce și pâine. Asceții foloseau boabele de tot felul, pentru că le puteau usca și păstra fără să aibă nevoie de locuri speciale pentru depozitare. Sfinții nu aveau mijloace tehnice. Așadar, Cuviosul Nil lua cu el ceea ce se putea păstra în mod natural, un săculeț de boabe, care erau de ajuns pentru tot anul. Nu-i era teamă că va rămâne fără mâncare.

Toți sfinții au făcut la fel. Ce se găsea la ei în zonă, aia mâncau. Nu intrau în osteneala căutării și aducerii unor lucruri de departe. Se găseau acolo pere? Pere mâncau. Se găseau smochine? Smochine mâncau. Astfel, în perioada în care se găseau fructe, fiindcă natura îi dăruise fructe, mânca numai dintr-acestea. O viață foarte firească și foarte frumoasă. Uneori noi le căutăm pe cele care nu există atunci. Când se terminau fructele, foloseau iarăși boabe, iar acestea în zilele îmbelșugate. Mâncarea lui obișnuită era pâine și apă, iar apa nu întotdeauna.

De multe ori voinicul acesta se nevoia să se îndeestuleze numai cu ghinda sălbatică din pădure și cu fructele de mirt, cu merișoare și cu altele asemenea. Dar pentru că stăpânul casei (adică trupul), care ajunsese cu adevărat ca un „foale în fum“ (Ps. 118, 83), nu le primea, a fost silit să se întoarcă iarăși la pâine.

De multe ori voinicul acesta a încercat să se satu-

re numai cu ghinda sălbatică din pădure, cu fructele de mirt sau cu fructe de merișor, pentru că, din câte se vede, creșteau în locul acela. N-a putut însă să trăiască așa și s-a întors iarăși la pâine. Din această faptă a lui tragem concluzia că Sfântul Nil era o personalitate cu cunoștință și răspundere față de viață. Ce înseamnă expresia *de multe ori voinicul acesta se nevoia*? Înseamnă că se lupta, că încerca. Am spus că e nevoie de discernământ. Discernământul nostru se vede din făptuirea noastră, din faptele noastre.

Uneori mă întrebați: „Gheronda, câte metanii să fac? Să fac atâtea?” „Fă, și mai vorbim”, vă răspund. Sau mă întrebați: „Să mănânc așa? Să vin la biserică la cutare oră?” „Încearcă, și o să vedem”, e răspunsul meu. Lucrarea personală, experiența personală ne arată măsura noastră proprie. Așadar și Cuviosul a făcut încercări, – mai ales că era și singur – dar cu mult firesc și frumusețe, cu simțământul că-i înaintea lui Dumnezeu și cu libertate lăuntrică. „Ia să-ncerc!”, zicea. De multe ori, săracul, a dat greș, pentru că organismul lui nu-i îngăduia. „Să mai încerc o dată, zicea, a doua oară.” Își venea în sine, încerca și a treia oară, iar când dădea greș din nou, atunci spunea că Dumnezeu nu vrea asta.

Dar de ce să mai lungesc vorba? La atâtea feluri de nevoiță s-a dat câte a citit că a făcut fiecare din Părinții cei de demult. Nu a postit patruzeci de zile fără să mănânce nimic, fiindcă se temea de pizmătărețul ce se ascunde în spatele laudei oamenilor și ca să zdrobească puterea înfricoșătoare a mândriei. Dar de trei ori a petrecut câte douăzeci de zile fără să mănânce nimic, doar gustând ceva de două ori, pentru că așa citise în „Istoria monahilor din Siria” a lui Theodorit că a făcut o femeie

iubitoare de Dumnezeu.⁵ De aceea, după ce a încercat cu fapta același lucru, a văzut că cele scrise acolo erau adevărate.

Nu vreau să vă obosesc mai mult cu încercările Cuviosului, zice biograful. Pur și simplu vă spun că imita ceea ce citea la Sfinții Părinți. Și ne înfățișează aici câteva dintre reușitele pe care a încercat să le atingă. De exemplu, când a aflat că mulți sfinți nu au mâncat nimic vreme de patruzeci de zile, îl îmboldea ispita și voia să facă și el așa. Dar se temea pentru că nu rezista. Era bolnav, iar boala îl prigonea, era crucea lui.

Dumnezeu ne dă tuturor câte o cruce, care sunt diferitele neputințe trupești, sufletești și duhovnicești. Neputințele trupești sunt diferitele boli ale trupului, pentru care nu suntem noi vinovați, ci se datorează unor motive organice. Neputințele sufletești sunt lenea naturală a organismului, mintea greoaie, melancolia, neputința adunării minții. Iar bolile duhovnicești sunt egoismul, fanatismul, pornirea exagerată pentru ceva... Dintre aceste trei categorii, cele mai înfricoșate sunt bolile duhovnicești, pentru că sunt mai adânci. Dacă vrem să scăpăm de această cruce a neputințelor, nu vom reuși, doar ne vom pierde vremea. Dacă însă o ridicăm, vom înainta în lupta noastră și toată viața noastră va deveni un poduleț care ne va duce în cer.

Cuviosul Nil avea o boală trupească, dar după cum poate v-ați dat seama, avea și o neputință sufletească, pe care a transformat-o într-o bărcuță ca să-l ducă mai repede în cer. Avea o înclinație spre mâhnire și, de aceea, biograful spune mereu că voia să fie bucuros, zâmbăreț, că „se bucura

---

⁵ PG 72, 1492 B.

cu duhul“. Adică își înlocuia această înclinație a sa cu bucuria duhului său, astfel încât starea de neputință să devină un foarte rapid mijloc de transport către Dumnezeu. Dar cel mai mult se temea de egoism. Pentru că era singur, se gândea ca nu cumva satana să-l lovească din dreapta. Așadar, ce a făcut, astfel încât și să rămână patruzeci de zile nemâncat, dar nici să nu se poată lăuda că a postit patruzeci de zile? Râvna lui l-a povățuit să se poarte în mod isteț.

Cuviosul Nil citise în *Istoria* lui Theodorit, așa cum ne-a spus biograful mai înainte, că o femeie iubitoare de Dumnezeu găsisese o modalitate să postească, lucru care i-a plăcut foarte mult, fiindcă și egoismul îl lovea, și săvârșea și asceză. Această femeie voia să postească patruzeci de zile. Ca să reușească, a împărțit răstimpul în trei intervale în care gusta puțină hrană. Astfel, când o întrebau alții dacă postește patruzeci de zile, ea răspundea că poate posti numai cel mult treisprezece zile. Cuviosul a încercat și el aceasta și a găsit că e adevărat.

Un an fără o lună a petrecut fără să guste nici un fel de băutură, iar seara, după apusul soarelui, gusta pâine uscată, prin aceasta împlinind două mari nevoințe și păzind una din cele patru virtuți generale, întreaga cugetare – pentru că urmărirea cu râvnă să-și izbăvească trupul până și de scurgerea sa firească, lucru pe care cei mai mulți dintre sfinți l-au reușit. Mult ajută la aceasta lipsa apei, precum a spus unul dintre sfinți – precum și a tăia flecăreala cu gândurile care se îndoiesc și nu cred în cele înfăptuite cu durere de Sfinții Părinți în chip mai presus de fire și minunat.

Altă dată, când a avut multă râvnă, a mai făcut o în-

cercare. Un an întreg, fără o lună, nu a gustat nici un fel de băutură, nici măcar apă. Doar seara, după apusul soarelui, mânca puțină pâine uscată. Sigur, ar fi vrut să ajungă să nu bea nimic douăsprezece luni, dar nu a reușit. Nu s-a întristat însă, nu a căzut în mâhnire, nu a zis: „N-am reușit.“ Nu avea pretenții absurde de la el însuși. A putut unsprezece luni? „Slavă lui Dumnezeu, zicea, pentru cele unsprezece luni în care m-a ajutat.“ Asta-i adevărata luptă. Niciodată strâmtoare, niciodată întristare, niciodată amărăciune. Asta înseamnă sfințenie și duh luptător. Sfântul este un om dinamic, un flăcău. Înaintează neîncetat. După ce a atins o etapă, trece la următoarea.

A ales acest fel de nevoință, să nu bea nimic, pentru că de multe ori simțea o ispită îndoită. Una era trupească, cealaltă spirituală, în gând. Ispita trupească consta în faptul că dorea să dobândească o desăvârșită întreagă-cugetare, feciorie, iar un sfânt spusese că aceasta se dobândește prin uscarea trupului și izbăvirea lui de scurgerea firească. Iar Cuviosul avea osârdia să vrea să nu mai aibă nici scurgerea de sămânță, așa cum au reușit cei mai mulți dintre sfinți. Câtă smerenie! Cum auzea de un fel nou de asceză, îl primea și se grăbea să-l îplinească.

A doua ispită era gândul care îi spunea: „Haide, pârli-tule, chiar crezi câte se scriu despre Sfinți? Se poate așa ceva? Exagerări, bineînțele!“ El însuși, cu siguranță, nu se simțea sfânt, – cum să se gândească la așa ceva! – ci cel mai mare păcătos. Dar gândul îl supăra neîncetat. De aceea, cu trupul lui smerit și păcătos a încercat să imite câte au făcut și sfinții, pentru ca atunci când îi vine acest gând, să-și spună luiși: „Dacă ai făcut-o tu, nu puteau s-o facă și sfinții?“ Se ajuta pe el însuși, dovedind cu experiența lui reușitele sfinților.

Căci am auzit cu toții de cel care a slujit timp de trei ani la cuptor fără să bea nimic, și așa a murit.

Aici se referă la una din întâmplările pe care le citim în paterice, despre care Cuviosul Nil se vede că se îndoia. Un oarecare monah slujea la cuptor. Era un cup-tor din cele vechi cu lemne, care dădeau o mare căldură, iar ochii lăcrimau de fum și sudoarea curgea peste tot, și voiiai să bei puțină apă ca să mai scapi puțin de dogoare. Totuși, monahul acesta nu a băut apă deloc vreme de trei ani. Se vede că pe Cuviosul l-a stânjenit acest exemplu și, de aceea, se referă la el în mod deosebit. Prin urmare, a încercat și el vreme de unsprezece luni întregi și nu a băut apă deloc.

De care întâmplare amintindu-și fericitul acesta, s-a temut ca nu cumva desăvârșita uscare a plămânilor să-l ducă în primejdie și s-a oprit din această nevoie. Pentru că, după cum el însuși istorisea, setea nu-l mai supăra deloc, ci suferise doar până în a opta zi. Spunea asta cu toată convingerea, pentru că împlinise cuvântul „Lipitu-s-a de pământ sufletul meu, viază-mă duple cuvântul Tău“ (Ps. 118, 25); iar apoi: „Deșteptat-ai suflarea mea și cu mângâierea aceasta am tră-it“ (Is. 38, 16). Adeverește cele spuse acela care zice: „Setea vindecă setea, dar foamea nu potolește foamea.“⁶ [17]

Când Cuviosul Nil și-a amintit că lucrătorul de la cuptor a murit după trei ani, s-a temut să nu pățească și el cumva la fel. Vedem acum elementul omenesc. Se vede că atunci când a rămas multă vreme fără apă, a simțit o gre-

⁶ Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, 14, 21.

utate. S-a temut deci, și după unsprezece luni a început iarăși să bea puțină apă.

În același fel a făcut multe încercări. După cum muritorul de rând depune neîncetat strădanii ca să-și îmbunătățească munca – de exemplu, își schimbă mașinăriile, ca să aibă o producție mai mare și să câștige mai mulți bani – așa și Cuviosul se lupta cu trupul său, ca să-și îngrijească fiul cel unul-născut, sufletul său, care este lucrul cel mai de preț. Și de îndată ce reușea ceva, încerca apoi și altceva, până când își găsea propria sa măsură. Legat de apă, a ajuns la concluzia că poate cu ușurință să ajungă până la opt zile fără să bea. Dar în răstimpul celor opt zile se topea, se usca de tot. Gâtleejul lui, plămânii, rinichii, trupul său se topeau cu totul. Dacă ne gândim că făcea și multe metanii, ne putem da seama de cât lichid avea nevoie organismul lui.

Iar când ajungea către sfârșit, era atât de epuizat, încât își amintea de Psalmist și spunea: „*Lipitu-s-a de pământ sufletul meu, viază-mă dupre cuvântul Tău.*” Dumnezeu meu, dă-mi iarăși viață, după cuvântul Tău! Și apoi, numai ce bea puțină apă, se făcea iarăși bine și zicea: „*Deșteptat-ai suflarea mea și cu mângâierea aceasta am trăit.*” Astfel a înțeles din experiența lui câtă dreptate are cel ce zice: „*Setea vindecă setea, dar foamea nu potolește foamea.*” Când cuiva îi este foame și continuă să nu mănânce, foamea care se adaugă nu alungă foamea de dinainte. Foamea rămâne, dar setea, când te oprești să mai bei apă, dispare. Singurul lucru care ți se întâmplă este că organismul ți se topește și simți că parcă te-ai lipi de pământ.

Sfântul se gândește, încearcă și apoi își rânduiește

viața. Asta lipsește monahilor de astăzi, fiindcă a intrat în mod îngrozitor elementul lipsit de libertate al canonului obligatoriu, care desființează persoana.

Iar Sfântul și Marele Post al Patruzecimii îl străbătea fără să guste nimic altceva decât anafură, iar aceasta pentru că cerea în fiecare zi „pâinea cea spre ființă”. Dar de multe ori, și aceste zile le petrecea fără să bea ceva.

În Sfântul și Marele Post voia să nu mănânce nimic. Dar pentru că era un om simplu, o inimă simplă, și în același timp și foarte plin de har, când zicea cuvintele „pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi” din rugăciunea *Tatăl nostru*, îl supăra gândul și îi zicea: „Dacă nu mănânci pâinea cea spre ființă, atunci de ce o ceri de la Dumnezeu?” El însă nu voia să mănânce pâine, dar nici să-I spună minciuni lui Dumnezeu. Ca să-și dezlege problema, a hotărât să mănânce anafură. Astfel, și gândul a fost pus la punct, și Cuviosul a rămas postind. De multe ori se întâmpla să petreacă aceste patruzeci de zile fără apă, numai cu anafură. Acesta este un obicei vechi. Mulți monahi și mulți sfinți au trăit vreme de patruzeci de zile, desigur în afara sâmbetelor și duminicilor, numai cu anafură.

Fiecare zi și-o petrecea în luptă, săvârșindu-și în mod neschimbat canonul. Noaptea, de asemenea, și-o petrecea la fel, cu aceleași rânduieli de necălcat. O oră o dădea împlinirii trebuinței somnului – pentru că nici nu avea alt timp să cheltuie cu odihna. Tot restul îl petrecea cu citirea întregii Psaltiri, cu facerea a 500 de metanii și cu citirea slujbelor Miezonopticii și Utreniei.

Cuviosul Nil, așadar, și-a stabilit un program propriu, condensarea propriei sale experiențe, un canon personal, pe care îl împlinea zi și noapte. Cu discernământul său a descoperit că putea să trăiască cu o oră de somn, după mâncare. Pentru că atunci când cineva mănâncă, – ce mânca Sfântul? Puțină pâine, și asta când și când – trebuie ca stomacul să facă digestia. Dar cum s-o facă atunci când te miști, când priveghezi? Atunci sângele se cheltuiește cu mișcarea, iar stomacul digeră cu greutate. De aceea, Cuviosul dormea o oră. Atât avea nevoie ca să digere puțină pâine pe care o mânca. Într-un stomac normal s-ar fi mistuit în zece minute. Dar în al lui, așa cum îl obișnuise cu puțină sa mâncare, trebuia mai mult. În acest fel se achita și de obligația somnului.

După puțină odihnă, se scula și citea Psaltirea întregă, făcând și 500 de metanii, de asemenea citea și Miezonoptica și făcea slujba Utreniei către sfârșitul nopții, când începeau zorile. Așa își săvârșea programul în întregime.

Adeseori îl purta gândul care-i zicea că cei din chinovie își petrec zilele muncind cu post, iar noaptea priveghează, stăruiind în cântări și citire, înălțând atâtea și atâtea imne. Fac și multă milostenie și găzduiesc mulți închinători. Noi însă, stând în această părută isihie, dacă nu vom prisosi în dreptate și în râvnă dumnezeiască, atunci zadarnică e nădejdea noastră și modul viețuirii fără rod.

De multe ori avea o ispită pe care o au mulți monahi. Îngrozitoare ispită! Celor din chinovie vicleanul le strecoară gândul că trebuie să meargă la pustie, iar pustnicului îi zice: „Ce șezi aici, puturosule? Du-te în obște! Nu vezi cum

trăiesc acolo chinoviții? Noaptea priveghează cu cântări și citiri, iar ziua postesc. Iar tu șezi în isihia ta și lenevești? Nici milostenii nu faci, nici străini nu primești. Ce ești? Un om pierdut.“ Atunci, ca să-și biruiască gândul, își zicea: „Dacă cei din chinovie priveghează noaptea cu citire și rugăciune, iar ziua postesc, va trebui ca noi, pustnicii, să-i depășim, ca să avem un motiv pentru a rămâne în pustie.“

Îmbrăcămintea lui era un sac din păr de capră, unul pentru un an, și altul pentru următorul. Cingătoarea lui era o sfoară pe care nu o dezlega decât o dată pe an. De aceea și îndura cu răbdare mulțime de păduchi fără să simtă scârbă sau mâncărime din partea lor. Înaintea peșterii lui însă se afla o tufă în care-și aveau cuibul nenumărate furnici. Cuviosul și-a aruncat acolo sacul pe care furnicile l-au curățat de viermii aceia. Pentru că așa trebuie să-i numim, fiindcă odată cu trecerea timpului se îngrășaseră, dar și-au primit pedeapsa, pentru căte îi făcuseră Cuviosului, de la furnici.

Ca haină avea doi saci de păr pe care îi schimba în fiecare an. La brâu era încins cu o funie, drept cingătoare, pe care n-o dezlega decât o singură dată pe an. Pentru că purta un timp atât de îndelungat aceeași haină de păr, care produce mâncărime, și cingătoarea nu și-o desfăcea deloc, era normal ca Sfântul să se umple de păduchi care îl mâncau. Păduchii crescuseră atât de mult, încât le spunea viermi. El însă, din motive de netulburare și înfrânare, nu a făcut niciodată vreo mișcare ca să-i alunge. Îndura cu răbdare toată supărarea pe care i-o făceau, pentru că nu voia să facă ceva care nu arăta netulburare. Dar răul trebuia cândva să se oprească. Ce a făcut pentru asta? În afara peșterii sale era o tufă în

care locuia o armată de furnici. Și-a aruncat acolo sacul, așa încât furnicile să se sature, iar păduchii să plece, primindu-și pedeapsa: sânge au supt de la Sfânt, sânge trebuiau să verse și ei. Dreptatea dumnezeiască trebuia să fie satisfăcută. Și în această faptă vedem naturalețea Cuviosului.

Nu avea pat, nici scaun, nici cufăr, nici pungă cu bani sau traistă și nici măcar un vas pentru cerneală când stătea să scrie. Ci ungea o scândură cu ceară topită și cu un lemn a scris mulțimea de cărți. Am arătat, desigur, cele care pentru el erau fără importanță, dar pentru alții era foarte important, nu ca să adaug ceva la faptele lui mari și așa, ci ca să cunoaștem până unde s-a întins cu dobândirea virtuților. [18]

Monahii nu aveau, desigur, pat. Cuviosul nu avea nici scaun, nici ladă, nici casetă sau pungă cu bani, nici desagă, nici măcar călimară. Ungea cu ceară topită o scândură, o lăsa să se usuce și așa caligrafia mulțime de manuscrise.

Dar vărsările lacrimilor fierbinți și suspinurile amare și lovirile pieptului și zgomotele lovirii frunții de pământ, cine le-ar putea pricepe sau povesti după vrednicie?

Ce să mai zicem, scrie biograful, de vărsările lacrimilor fierbinți și de suspinurile amare și de lovirile cu pumnii în piept? Și zgomotele lovirii frunții de pământ. Cuvântul ἀραγμός (zgomot), provenit din verbul ἀράσσω (a lovi, a bate în ceva, a suna un clopot), înseamnă „sunet care provine din ciocnirea a două obiecte dure sau din ceva care este zdrobit“. Asta înseamnă că Sfântul își lovea fruntea de pământ, de credeai că și-o sparge, exprimându-și astfel

simțirea adâncă a păcătoșeniei. Cine ar putea să înțeleagă toate acestea sau să le povestească așa cum merită?

De asemenea, cine ar putea spune batjocurile cu care se lovea pe sine și ocările și istovirile pe care și le aducea asupra-și totdeauna, ca un dușman al său propriu?

Este o concepție fundamentală a Bisericii noastre, dar și o experiență a vieții zilnice, faptul că nimeni nu se poate sfinți dacă în jurul lui nu se găsesc oameni care să-l stârnească mereu, cu felul lor de a fi, cu ocările lor, cu observațiile lor, cu lenea lor, cu răutatea lor, cu calomniile lor. Dacă nu ai astfel de oameni sau dacă ți se pare că e rău ceea ce îți fac și nu le ești recunoscător, ci te împotrivești, pentru tine nu există mântuire, nici înaintare duhovnicească, pentru că lucrurile acestea îl maturizează pe om. Acestea îl smeresc – nu în înțelesul smereniei sfinților, e departe de aceasta – și îl fac capabil să trăiască în viață. Cine nu are oameni care să-i pună neîncetat piedică nu e cu puțință să trăiască în viață, devine un om iute la mânie. Iar dacă mai e și monah, anii lui se scurg în zadar. Dacă este căsătorit, ajunge la divorț.

Cuviosul Nil înfrunta deci ispita și gândul că la chinovie sunt alții care cu batjocurile lor, cu rănilor, cu ocările lor te nimicesc, te smeresc și te fac vrednic să primești pe Duhul Sfânt. În peșteră nu e nici unul. Cine să te batjocorească? Cine să te rănească? Cuviosul a dezlegat această problemă luând asupra lui sarcina celorlalți. Adică, s-a pus pe el însuși să se lovească pe sine ca un dușman al său, ca să-și nimicească eul. Ce nu i-au făcut ceilalți, a făcut-o singur. „Ticălosule!”, își zicea sieși și se ocăra, se batjocorea, se terfelea pe el însuși.

Iar uneltirile și războaiele și atacurile demonilor prin gânduri și năluciri (...) abia de ar putea el însuși care le-a pățimit să le spună. Adeseori a fost luptat groaznic de ei ca să-și părăsească isihia și să meargă la chinovie, pentru ca apoi ticăloșii demoni să-l poată învinovăți de fugă și lașitate.

Cine ar putea să vorbească despre gândurile viclene pe care le strecura demonul și motivul pentru care făcea aceasta? După cum am spus, demonul îi războiește pe chinoviți ca să-i scoată din obște – chipurile din ispitele chinoviei, care de fapt, acestea îl sfințesc pe om – și să-i trimită la liniște, ca să-i arunce în moleșală, să-i facă să piardă controlul asupra lor, să cadă în lipsă de discernământ sau să ducă o luptă zadarnică. Cuviosului Nil însă, care era isihast, îi spune să meargă în obște pentru ca, odată ce ajunge acolo, să îi spună: „Nu ți-e rușine, lașule? Ți-ai lăsat isihia și ai venit în obște? Ești un fugar, un dezertor.“

Această ispită a satanei era de multe ori atât de mare, încât Cuviosul nu mai știa ce să facă. În mod evident, nu mai era nimeni lângă el ca să-l ajute, nici prietenul și Starețul său Fantin ca să-l sfătuiască. Peștera lui era sus, pe un vârf. Unde să meargă să-și spună gândul? Demonii îl loveau, iar el simțea că-și va pierde mințile.

Deci când aceștia l-au adus în mare strâmtorare cu gândurile, (...) luându-și haina de păr pe care o avea pentru anul următor, a pus-o pe umăr, ducând-o cu un lemn, pentru că nici măcar toiag nu avea, și a coborât până la mijlocul drumului. Acolo era un copac înalt în care și-a agățat haina și o privea ca și cum ar fi, chipurile, Cuviosul Fantin sau unul dintre sfinții părinți. Apoi, după ce a pus metanie la copac,

stătea ca și cum l-ar fi întrebat Părintele, iar apoi îi răspundea arătându-i pricina venirii. Apoi stătea iarăși, ca și cum părinții și frații l-ar fi batjocorit zicându-i: „Iacă și isihastul!”

Aici se vede caracterul Cuviosului, voinicia lui, lup-ta lui, harul lui Dumnezeu și sfințenia lui. În aceste clipe grele, a luat cea de-a doua haină de păr pe care o avea pen-tru anul următor, a agățat-o într-un lemn, pentru că nici toiag nu avea, și o purta pe umăr, ca s-o aibă tovarășă de drum și să nu fie cu totul singur. Când ajungea la mijlocul drumului care ducea la mănăstire, își oprea călătoria în locul unde era un copac înalt. Pe acesta îl socotea ca fiind Cuviosul Fantin sau unul din părinți, și i se închina.

Atunci simțea că presupusul Cuvios Fantin îl în-treba: „Ce cauți aici? De ce ai venit?” Iar el îi spunea de îndată motivul. Cum auzea Cuviosul Fantin pricina, îl batjocorea zicând: „Nu ți-e rușine? Isihast ești tu? Dezer-torule, leneșule, nu poți nici gândul să ți-l birui și vii să stai de vorbă cu mine?”

Vedeți cât de binefăcătoare este prezența fraților care ne ironizează și ne batjocoresc? Fără ei nu există înaintare.

În aceste feluri și cu astfel de gânduri se împotriva vrăj-mașilor care îl războiau, iar apoi se întorcea în peștera ca într-o temniță, răbdând și zicând întru sine: „Mai bine este mie să mor decât să-mi zădărnicească cineva lauda” (1 Cor. 9, 15).

După ce își învingea dușmanii în acest fel, se în-torcea în peștera lui, unde îl așteptau iarăși ispitele, gân-durile, greutățile. Peștera lui era mai rea decât o temni-ță. Uitați-vă însă ce înseamnă consecvență călugărească!

Orice monah care evită ispita ajunge un fugar. Fuge de o ispită și dă în alta. Din aceasta în cealaltă. De aceea, stai acolo unde ești, și vei birui. Așadar și Cuviosul s-a închis în sihăstria lui ca într-o temniță – așa o simțea – *răbdând și zicând întru sine: „Mai bine este mie să mor decât să-mi zădărnicească cineva lauda.”*

Cuviosul știa că există patimi, sugestii lăuntrice, omul inferior, trupul, satana. Dacă ar fi dat înapoi, unde să se ducă? Îl aștepta coborâșul. De aceea, își spunea: „Mai bine să rămân aici în locul muceniciei mele și să mor, decât să mă lipsesc de lauda mea.” Moartea lui ar fi fost o biruință, ar fi fost un martiriu, care înseamnă o cunună a sfințeniei. Fuga, dimpotrivă, ar fi fost o dezertare. „Cum să fac, își zicea, ceea ce adeseori nu fac nici oamenii din lume?” Și cu aceste gânduri se închidea iarăși în temnița lui, ca să-și continue lupta sa, am zice cea cumplită.

Programul Cuviosului, așa cum am văzut, este foarte firesc, foarte duhovnicesc, foarte ascetic și original. Insistența lui pe martiriu descoperă autenticitatea vieții sale monahale, iar neînfricarea sa față de satana este uimitoare. Nici nu-l lua în socoteală. Ce sugestii îi strecura, ce ispite, ce gânduri! Nu s-a plecat niciodată înaintea lui.

Când ți-e frică de satana, îți aduce și mai multe ispite. Un motiv principal pentru care îți strecoară sugestii este ca să te încerce dacă nu cumva ți-e frică. De ce face de multe ori zgomote pe acoperiș? Ca să vadă dacă te sperii. Frica ta e biruința lui. Când intri în panică, atunci când zici: „Ce să fac, Dumnezeu! meu, ca să nu pățesc nimic?”, atunci satana te-a învins cu adevărat. După cum lupul urmărește să vadă dacă se teme câinele și, dacă se teme, să-l atace, iar dacă nu se teme, s-o șteargă, tot așa face și satana.

Dar Cuviosul se închidea cu mulțumire în temnița lui, fără să se teamă de nimic. Era un nevoitor desăvârșit, deși încă nu îl cercetase dumnezeiescul har. Ascetul merge la liniște pentru asceză, și nu pentru harul dumnezeiesc, pentru desfătări, pentru vedenii dumnezeiești, pentru viziuni dumnezeiești și contemplații. Ca monahi, nu ne fac vrednici nici vedeniile, nici viziunile, ci martiriul nostru înaintea lui Dumnezeu. Un monah atât este monah cât mucenicește personal pentru Dumnezeu.

Fapta fiecărui monah și a fiecărui sfânt este ceva care se înfățișează în cursul vieții lui, vine ca un rezultat al vieții sale de zi cu zi. Astăzi trăiește așa, mâine altfel. Dar ceea ce are importanță și formează centrul de greutate al vieții sale este duhul, mentalitatea, viziunea sa teologică, astfel încât călătoria lui, cu diversitatea sau cu monotonia ei, să fie conformă cu Tradiția, o neîncetată dezvoltare a aceluiași curent al Bisericii. De aceea, trebuie să ne străduim să deslușim adâncimea gândirii și a concepției Sfântului, ca să intrăm în spațiul duhovnicesc al minții sale.

3

După ce am văzut programul Cuviosului în răstimpul celor 24 de ore, lupta lui trupească, ispitele sale și osteneala-i zilnică, să trecem acum la luptele lui duhovnicești, cu toate că sfinții vorbesc foarte puțin despre ele.

Adeseori, pe când se ruga sau cânta, îi ziceau gândurile: „Privește spre jertfelnic, poate că un înger sau o pară de foc sau Sfântul Duh ți se va arăta pe el, așa cum mulți au văzut.“ [19]

De multe ori, în timp ce Cuviosul se ruga și cânta, gândurile îi spuneau să-și arunce privirea la altarul bisericii sale, în nădejdea că va vedea ori vreun înger ori vreo flacăra sau chiar pe Sfântul Duh, așa cum L-au văzut mulți.

Îi ziceau gândurile. E un lucru sigur faptul că gândurile omului sunt ceva nefiresc în viața lui, la fel ca și imaginația. Cine este condus de imaginație, de gânduri sau de ispite trupești nu este condus de legile Duhului, pentru că toate acestea sunt, mai cu seamă, reflexe ale voinței omului sau ale ființei lui celei mai profunde, ale subconștientului, cum am

zice astăzi. Conțin ceva care este voit de noi. Într-un anume fel, le provoacă omul însuși, în afară de două situații.

Prima, care se îndreptățește pentru un anumit timp, are legătură cu schimbarea vieții unui om. Când cineva a trăit în păcat, e normal ca atunci când își schimbă viața, să fie chinuit pentru un anumit timp de gânduri sau de imaginații sau de diferite ispite. Dacă însă își duce lupta sa fără să-și asuprească trupul, ci încercând să se izbăvească de orice lucru sensibil care îl atrage, și își dă inima lui Dumnezeu punându-și nădejdea în Sfântul Duh, atunci toate cele de mai sus se risipesc pentru totdeauna.

A doua situație se referă la ispite identice venite direct de la diavolul. Este o îngăduință specială din partea lui Dumnezeu. Dar să vedem problema mai analitic.

După cum este cunoscut, omul este făcut să tindă din fire către Dumnezeu, duhul lui să se înalțe ca să-și întâlnească obârșia, izvorul lui, pe Dumnezeu, Care prin suflare i-a dat omului existență. Dar când duhul se dedă unei lumi inferioare prin mijlocirea gândurilor, atunci e normal ca omul să aibă o viață împotriva firii, îngerul să cadă în noroi. Dar această cădere nu poate fi niciodată un lucru firesc, pentru că îngerul este plăsmuit ca să trăiască numai cu firea înțelegătoare, cu Dumnezeu.

Acum, când diavolul ia îngăduință de la Dumnezeu și-l ispitește pe om, omul duhovnicesc, pentru că este sensibil și nu vrea să cadă atât de jos, suferă dureri și este mult vătămat. Trăiește, am spune, o stare bolnavă, în care Dumnezeu l-a lăsat pe demon să-l cearnă, să-l tiranizeze, ca să dovedească fie iubirea lui pentru Dumnezeu, iar aceasta va fi biruința, fie nepăsarea și lipsa iubirii lui, când el se va fi predat deja înclinațiilor omenești și va duce o

viață pierdută și afundată în durere duhovnicească. O astfel de ispită aparte sunt gândurile Cuviosului Nil în capitolul la care tocmai ne-am referit.

Gândul, ca element împotriva firii prezent în om, este o ieșire a minții din ea însăși. În timp ce mintea este făcută să scruteze și să cerceteze adâncurile ființei sale – „căci cine știe cele ale omului decât duhul omului care este întru el?” (1 Cor. 2, 11) – și să pătrundă în tainele negărite ale Sfintei Treimi prin contemplarea Ei, prin pătrunderea sa în lumile Duhului, mintea iese prin mijlocirea gândului și cutreieră prin lume, într-o lume străină, și așa se pierde înapoi și încolo. Ieșind, își pierde oarecum propria sa putere și ipostas și trăiește departe de țara sa, ca un străin într-un loc străin.

Mult mai mare, mai scabros și mai carnal este răul când această ieșire a minții se săvârșește prin imaginație. Imaginația îl întinează într-un mod mult mai sensibil pe om, iar atunci nu mai poate să intre în mod subțire în lumea cugetului, în cele înțeleghătoare. Omul care se lasă pradă imaginației sale nu e unit niciodată cu lumea lăuntrică și, de aceea, nu poate să pătrundă la Dumnezeu cel foarte simplu. Trebuie să fie simplu, neamestecat, dintr-o bucată, ca să poată să încapă la Dumnezeu.

În sfârșit, pofta trupească este zdrențuirea și sfâșierea ipostasului celui mai adânc al omului, a tuturor elanurilor sale sufletești, care ies acum în mod nefiresc din om și, în loc să-l îmboldească spre o unitate, îi sfârâmă ipostasul și mai mult, și trupește, și sufletește. Astfel, îl fac să se lupte cu el însuși și să se rupă în două, încât una să vrea și alta să facă. Altceva să hotărască, și altceva să săvârșască. Să vrea să trăiască undeva și, în cele din urmă, altundeva să

trăiască. Adică arderea trupului este un element cu totul străin, care a intrat în firea omenească după păcat.

În cazul Cuviosului, avem punctul de plecare al răului, gândul cel nefiresc, care provine în mod clar de la cel viclean. Orice gând al omului decurge din voința sau din partea sa sufletească volitivă sau poftitoare. Tot ce pofteste omul, la aia se și gândește, și-o imaginează, aia trăiește, și când e treaz, și în somn. Aici Cuviosul nostru este nepărtaș la această răspundere, deși ispita lui este îngrozitor de subțire. Îi cerè, nici mai mult nici mai puțin, să încerce dacă crede în Dumnezeu sau dacă nu crede.

„Uită-te, îi zice, către altar și dacă Îl iubești pe Dumnezeu, de crezi în El, vei vedea și tu ce au văzut toți cei ce L-au iubit pe Dumnezeu și au crezut în El. După cum și-a ridicat privirea Sfântul X și a văzut limbi de foc sau Sfântul Y care L-a văzut pe Sfântul Duh trecând, așa vei vedea și tu. Dacă nu vezi înseamnă că nu crezi sau că nu-L iubești pe Dumnezeu sau că Dumnezeu nu-ți dă nici o importanță, nu te aude, nu există pentru tine, și atunci îți pierzi vremea degeaba pe aici.“

Adică i-a săpat la temelia armoniei lăuntrice, vrând să-l arunce fie în deznădejde, fie în egoism. În deznădejde, în caz că nu ar fi văzut nimic. În egoism, în caz că ar fi poftit sau ar fi încercat să vadă sau chiar ar fi văzut ceva. Ar fi putut, în cele din urmă, satana să-l arunce și în înșelare, înfățișându-i-se într-una din aceste forme. Vedeți labirintul, confuzia în care urmărea să-l arunce?

În capul precedent l-am văzut pe Cuviosul având ispite trupești îngrozitoare, boli grele, dureri de nesuportat. A ajuns la punctul să-și trăiască atât de mult singurătatea și greutățile, încât chilia să-i fie de nerăbdare și să meargă la

un copac spre a-și găsi tovarășie și dezlegarea greutăților, apoi să se întoarcă din nou la chilie ca într-o temniță. Cu toate acestea, nici nu a plecat, nici nu a cerut ajutor dumnezeiesc. S-a dovedit un luptător adevărat.

Acum însă ispita lui era duhovnicească, ceva mai lăuntric, periculos, care urmărea să clatine temeliile vieții lui duhovnicești, și singurul care îl putea izbăvi era Însuși Dumnezeu. Ce trebuie deci să facă? Întâi, să-și păstreze sinceritatea inimii, în al doilea rând, lipsa de vinovăție, să nu păcătuiască, adică să nu dea loc celui viclean, și în al treilea rând, să-și găsească izbăvirea.

El însă, închizându-și ochii, se topea în osteneala multor metanii, încât sudoarea îi cădea ca o apă pe pământ. I-a mai adus vicleanul și o aprindere foarte mare în trup, dar el, frecându-se cu spini și cu urzici, a stins plăcerea cu durere.

Cuviosul, închizându-și strâns ochii, ca să nu dea ascultare celui viclean care-i spunea să privească spre altar, s-a ostenit pe sine foarte mult cu metanii, astfel încât sudoarea îi cădea ca apa pe pământ. Dacă mai luăm în considerare că bea și foarte puțină apă și că mânca foarte puțin, putem să ne dăm seama că se topea cu adevărat. Mai ales, la sfârșitul celor opt zile, când bea apă, simțea că viața i se lipise de pământ și că plămânii n-o să-i mai funcționeze de uscăciune. Atunci, cum asuda așa de mult? Unde găsea sudorile? Ce luptă! Prin ce ispită trecea!

Și nu a ajuns numai atât, dar satana i-a mai adus și un astfel de război trupesc, încât nu știa ce să mai facă. De aceea, a luat spini și urzici și le-a frecat de trup, ca să poată să uite de plăcere din pricina durerii și să o biruiască.

Odată, pe când stătea după priveghere, l-a prins puțină moleșeală din pricina osteneții. Atunci i s-au înfățișat doi demoni care aveau în mijloc pe un al treilea. Acestuia i-au sfărtecat pântelele, i-au scos măruntaiele și i le-au aruncat pe jos. Cuviosul s-a ridicat repede îngrozit și, de îngrețșare, a vomat fiere amară ca otrava. De atunci încolo s-a ferit pe sine.

Odată, după priveghere, Cuviosul era rupt de oboșeală și nu mai putea să facă nimic. Cum s-a așezat puțin ca să se odihnească și să-și continue lupta, a căzut ca într-o stare de letargie, între somn și veghe. În astfel de momente diavolul obișnuiește să-i ispitească pe oameni, pentru că atunci ispita este mai simțită și mai nemijlocită, iar omul se sfâșie în două, pentru că din pricina neputinței și a lipsei de experiență nu știe dacă e treaz sau dacă doarme. Pătesc asta adeseori cei care priveghează și după două-trei ore se odihnesc, ca să meargă apoi la Liturghie sau ca să-și continue lucrarea duhovnicească.

Așadar, în vreme ce străbătea acea perioadă de război îngrozitor și era lovit precum caracatița¹ și în trup, și în duh, adică avea ispitele cele mai subțiri, iar sufletul lui sensibil suferea mult din cauza lor, i se înfățișează înaintea doi demoni, având între ei pe un al treilea. Sfărtecând pântelele celui de-al treilea demon, i-au scos afară măruntaiele și le-au aruncat înaintea Cuviosului Nil. O imagine de ți se face părul măciucă! Văzând Cuviosul măruntaiele, s-a ridicat de îndată, ceea ce arată că era treaz, și de scârbă a vomat, și așa s-a mai liniștit puțin. Dar *de atunci încolo s-a ferit pe sine*, a fost atent și a privegheat și mai mult, și

¹ După ce e capturată, caracatița trebuie lovită de câteva zeci de ori cu putere de o piatră pentru a deveni comestibilă.

nu și-a mai îngăduit nici această mică odihnă.

Odată s-a dus la Roma să se roage și să caute niște cărți. În biserica Sfântului Apostol Petru a văzut în trecere o femeie de neam german, foarte frumoasă și bine împlinită la trup. Chipul ei i s-a întipărit în minte, iar viclenii i-l arătau sfântului și la cântare, și la citire, și când scria, și când făcea orice alt lucru.

În acea perioadă în care Cuviosul avea nevoie să-și tragă puțin sufletul, să se odihnească puțin după lupta sa, a mers la Roma să se roage în catacombe, la mormintele martirilor, ca să le ceară ajutorul. De asemenea, voia să găsească niște cărți, fie ca să le citească, fie ca să le copieze.

Când s-a dus să se roage în biserica Apostolului Petru, a văzut o nemțoaică trecând prin fața lui, înaltă și împlinită trupește, plină de frumusețe și de forță ispititoare. Câte femei nu va fi văzut Cuviosul pe drum fără să-i producă nici o impresie! Acum însă, în mod limpede, are parte de o ispită demonică. Demonii îi întipăresc în minte această femeie trupeșă. Astfel, când s-a întors în sihăstria lui, fie că voia să cânte, fie să citească, fie să scrie, nu vedea înaintea nimic altceva decât pe această femeie.

Fiind stăpânit de un astfel de război și neavând nimic să spună sau să facă împotriva celor care-l luptau, a alergat la Dumnezeu vestindu-I neputința sa.

Toate luptele Cuviosului Nil, toate ostenele lui, toate posturile, toate strădaniile lui de a nu bea apă, toate erau pierdute. Nu puteau să-l ajute să se izbăvească de ispite. Nu exista nici un mijloc pe care să nu-l fi folosit și

nu știa ce să facă. Asceza lui ajunsese mai presus de orice măsură, nu exista măsură mai înaltă. Duhul lui, cugetul lui, inima lui, le supusese pe toate ascezei și le făcuse ca pe un arc întins. Prin urmare, omenește vorbind, nu mai era absolut nici o nădejde de mântuire. Iar acum avea și această nouă ispită, care creștea neîncetat, fără să i se poată împotrivi cu nimic. Ce să facă?

A alergat la Dumnezeu vestindu-I neputința sa. Vedem aici omul care este un ascet autentic și dobândește o profundă cunoaștere și conștiință a neputinței sale. Din ispitele sale își dă seama că toate reușitele lui, ascezele lui, curăția lui, truda lui, dar și duhovnicia pe care s-ar putea s-o aibă, cinstirile pe care i le dau ceilalți nu au nici o valoare. În realitate, nu face nimic, este „pământ și cenușă“ (Fc. 18, 27), este un bolnav. De aceea, se întoarce la ceea ce este el cu adevărat, dobândește cunoașterea de sine, că „nu este tămăduire în trupul lui“ (Ps. 37, 8). Adică, pentru o clipă își deschide inima și mintea, nu mai stă în ispită, nici cu mâna pe arme și în luptă, care s-a dovedit îngrozitoare și obositoare, o luptă pentru cei întemnițați, ci ajunge la temelie, la punctul de plecare, la propria sa slăbiciune, și scapă la Dumnezeu. „Dumnezeul meu, Îi zice, eu sunt neputincios, chiar și când mă înalți pe piscurile virtuților și când duhul meu se suie în sânurile Tale părintești.“

De îndată ce Cuviosul nostru dobândește cunoaștința deplină a firii sale omenești, imediat descoperă și ce trebuie să facă. Trebuie să înceteze să mai nădăjduiască în lupta sa, să înțeleagă că asceza lui nu îl face mare, ci recunoașterea neputinței, a bolii sale și deplina sa întoarcere către Dumnezeu. De aceea, Îi spune: „Dumnezeul meu, pentru toate eu sunt de vină! Dar stau aici ca să faci Tu ce

vrei cu mine.“ Această cunoștință este mai lăuntrică, iese cu sinceritate din cele lăuntrice ale sale.

Și aruncându-se înaintea jertfelnicului cu inimă zdrobită și smerită, a spus către Mântuitorul: „Doamne, Tu știi că sunt neputincios. Miluiește-mă și ușurează-mă de războiul necuraților demoni, că deznădăjduiesc de viața mea.“

Silirea și durerea sunt ceva zilnic în viața luptătorului. Acestea îl fac părtaș vredniciei apostolice și un îndreptățit pentru împărăția cerurilor. Acestea îl încurajează a nădăjdui că sus, în cer, și-a adunat comori pe care le va găsi când va merge acolo.

Caracterul ascetic este, am putea spune, singurul mod de exprimare a simțămintelor noastre față de Dumnezeu, a iubirii noastre, a dorurilor noastre, a smereniei noastre, a așteptării noastre. Noi, creștinii, putem numai să suferim dureri, ca să fim părtași astfel la viața lui Hristos. Asta înseamnă să ducem mereu în trupul și în duhul nostru Crucea lui Hristos, să transmitem durerile răstignirii Lui până la ultima noastră picătură de sânge.

Dar în acest punct străbatem o îndoită primejdie: întâi, să credem că prin asceza noastră ajungem ceva sau că facem ceva și, în al doilea rând, să credem că avem dreptul să ne desfătăm de Dumnezeu, să-L vedem, nu într-un mod adevărat, ci într-unul ispititor și căutător al fericirii. După cum iudeii încercau de multe ori să-L ispitească pe Domnul (Mt. 16, 1), tot așa facem și noi acum. Ne rugăm, de exemplu, și așteptăm să vedem ceva, să simțim ceva. Vrem să-L simțim pe Hristos, să ne dăm seama că ne aude, vrem de toate. Asta arată că nu-L iubim pe Dumnezeu, ci pe noi înșine.

Așadar, dintre aceste două primejdii, una este supraestimarea ascezei, faptul de a da o valoare mai mare ascezei și să o transformăm în scop, iar cealaltă este a crede că, făcând asceză, suntem ceva. Atunci Dumnezeu este de neînduplecat, pentru că aceste două primejdii, pe de o parte, ne fac viața obositoare, iar pe de alta nu duc niciăieri, nu conduc la har, la libertatea duhului, la descătușarea de sinele nostru, nici nu-L lasă pe Hristos să ne dea ceea ce El vrea și când vrea.

Prin urmare, Cuviosul a ajuns în acest punct pentru a se izbăvi de aceste două primejdii, mai cu seamă de a doua, în care din pricina sfințeniei sale era foarte ușor să cadă. Și într-adevăr, Dumnezeu a făcut să iasă un rod din această ultimă ispită: Cuviosul și-a recunoscut neputința și a înțeles că asceza în ea însăși nu duce niciăieri. A căzut atunci înaintea *jertfelnicului cu inimă zdrobită și smerită*, – este cu puțință să facem asceză fără inimă smerită, iar atunci în zadar ne luptăm – zicând către Domnul: „Știi că sunt neputincios, miluiește-mă, ușurează-mi războiul demonilor necurați, că m-a cuprins deznădejdea. Singur nu izbândesc nimic.“

După ce a zis acestea, așternut fiind la pământ, l-a prins puțin un somn ușor și a văzut stând înaintea lui Cinstita Cruce și pe ea, spânzurat și viu, Domnul nostru. Între ei atârna un vâl de mătase curată, foarte subțire. [Iar Nil] strigă atunci cu frică multă și cu glas puternic: „Miluiește-mă, Stăpâne, și binecuvintează pe robul Tău!“ Atunci Mântuitorul, desprinzându-și mâna dreaptă de pe Cruce, l-a binecuvântat de trei ori, și apoi vedenia dumnezeiască a luat sfârșit.

Mai înainte, între somn și veghe, văzuse acea ve-

denie satanică. Acum, când *l-a prins puțin un somn ușor*, vede o vedenie dumnezeiască. *A văzut stând înaintea lui Cinstita Cruce și pe ea, spânzurat și viu, Domnul nostru.* Biograful folosește cuvântul *viu*, pentru că Dumnezeu nu moare. Hristos, chiar și în jertfa Sa din Dumnezeiasca Euharistie, identică cu cea de pe Cruce, este viu. Trupul Lui ni se împărtășește viu.

Participiul *viu* ne amintește de părtășia Cuviosului Nil la însușirea unică și primordială a apostolilor, la faptul că L-au văzut pe Hristos viu. Domnul, după răstignirea și învierea Lui și înainte de a Se înălța la ceruri, „S-a arătat viu“ (F. A. 1, 3) înaintea ochilor ucenicilor Săi. A făcut aceasta pentru a le rămâne neștearsă amintirea prezenței Sale vii, astfel încât să poată mai târziu să mărturisească tuturor că Hristos cel răstignit a înviat și e viu.

Prin urmare, fie că Îl simțim pe Domnul, fie că Îl uităm, fie că avem cunoașterea Lui, fie că n-o avem, fie că ne aflăm în păcat, fie că nu, fie că ne sfințim noi înșine, fie că nu ne sfințim, Domnul este viu. Asta înseamnă că pentru mine nu e pierdută niciodată nădejdea, nu se pierde niciodată această siguranță. De vreme ce eu stau în fața Domnului celui răstignit, mă aflu întotdeauna înaintea lui Dumnezeu și aproape de harul Lui, de mâna Lui care poate să mă răpească.

Așadar, Cuviosul Nil L-a văzut pe Domnul *viu și spânzurat pe Cruce*. Pe crucea ortodoxă Hristos este întotdeauna liniștit și senin, are toată pacea și măreția împăratească.

Între ei atârna un văl de mătase curată, foarte subțire. Între cruce și Cuviosul Nil era agățată o pânză foarte subțire din mătase curată, care îi îngăduia să-L vadă pe Domnul. Probabil că nu era prea mare pânza, dar exista o

oarecare distanță între ei, deoarece Cuviosul suferea, răsufla cu greu. Ar fi avut dreptul să nu fie nimic înaintea lui, nici acest vâl subțire, dacă s-ar fi curățit de orice povară și ispită. Iar aceasta s-ar fi putut întâmpla, pentru că vâlul era ușor de dat la o parte, fiind și foarte curat și subțire, ceea ce arată curăția dispoziției Sfântului.

Sfântul, văzându-L înaintea lui pe Domnul, a strigat cu mare teamă ca să-l miluiască. Atunci Mântuitorul Și-a desprins mâna din pironul de pe cruce și l-a binecuvântat de trei ori.

Vedenia Sfântului este, într-adevăr, foarte vie și nimeni nu se poate îndoi că a fost o arătare dumnezeiască plină de dramatism, dar și de măreție și dinamism dumnezeiesc. Acest dinamism era necesar ca să-l spijine pe Sfânt în ispite și să-i schimbe viața, adică să fie punctul de plecare pentru o nouă viațuire. Astfel, ceea ce Cuviosul nu-și putuse nici măcar închipui sau reuși cu ostenele lui a reușit cu plecaciunea sa.

Faptul că L-a văzut pe Hristos viu și a strigat cu multă teamă *Miluieste-mă, Stăpâne, și binecuvintează pe robul Tău* ne asigură că Sfântul nu-și pierduse simțirea, că duhul lui priveghea. Este cu putință ca cineva să doarmă, dar duhul lui să privegheze, fie din pricina luptei, fie a durerii, fie a nădejdi, fie a iubirii. Cu atât mai mult priveghea duhul Cuviosului, fiindcă se lupta între viață și moarte, între păcat și sfințenie, între demon și Dumnezeu. Acum trebuia ori să învingă și să ajungă la nepătimirea pentru care a ieșit din lume, ori, așa cum spusese biograful în capitolul anterior, să moară, pentru că moartea este de preferat unei astfel de vieți dureroase. Dumnezeu nu ne-a chemat ca să suferim; nici ca să fim ispitiți, nici ca să fim o

sfârșământură a vieții, nici ca să trudim. Ne-a chemat să fim plini de pace, plini de plinătatea Dumnezeirii Lui.

De aceea la strigătul Cuviosului, Hristos răspunde, am zice, atât de lămurit, atât de viu, desprinzându-și mâna din cuiul care o țintuia pe cruce și binecuvântându-l de trei ori, astfel încât Cuviosul să conștientizeze bine ceea ce i se întâmplă: desăvârșirea și plinătatea întâmplării.

[Și atunci vedenia dumnezeiască a luat sfârșit] și împreună cu ea și tot războiul și scurgerea firească. Ce nu au putut să facă multele posturi de mâncare și băutură și privegherile, au putut smerenia și recunoașterea propriei neputințe.

Ultima frază a textului descoperă foarte limpede temelia, punctul de plecare al vieții duhovnicești, teologia la care ajunge Cuviosul Nil după sfârșitul luptei sale. Luptătorul nostru se dovedește cu adevărat un om duhovnicesc. Nu vrea să lupte în zadar. Simte neputința firii omenești și scapă la ajutorul lui Dumnezeu.

Și împreună cu ea și tot războiul și scurgerea firească. Atunci când biograful spune că a încetat războiul, nu înțelege prin aceasta că Sfântul nu a mai fost ispitit de cel viclean, ci că vicleanul nu mai are dreptul să-i iscodească cele lăuntrice și să-i pună ființa sa duhovnicească la încercare. Acest lucru nefiresc va dispărea de acum din viața lui. Îl va avea iarăși pe satana, va avea lumea când se va întoarce în ea, va continua să-și aibă eul său, dar în paralel va avea și o curăție lăuntrică și ispita va fi deja îndepărtată, va putea să lovească mai ales trupul. Acum ispita va fi exterioară. Conținerea acestui război arată o tămăduire duhovnicească. Dar pentru că Sfântul căuta siguranța și

nepătimirea, a vrut un semn care să-i dea certitudinea că Dumnezeu a săvârșit o minune cu el.

În capitolul precedent am văzut că oprirea scurgerii firești, adică uscarea desăvârșită a organismului, care produce și o anumită fierbințeală, fie că omul doarme, fie că este treaz, se realizează prin lipsirea de apă. De aceea, Cuviosul a încercat să nu bea apă unsprezece luni. Cu toate acestea, n-a reușit. Ceea ce n-a reușit cu zece luni de însetoșare, de metanii și de privegheri, a reușit acum cu smerenia în care a căzut. Prin asceza lui și-a arătat toată bunăvoința inimii lui, tot dorul fecioriei sale, neîntinarea duhului său, pe care îl voia întors cu totul către Dumnezeu și lipsit de orice lucrare simplu naturală. Cerea ceea ce au căutat toți sfinții Bisericii. Și-a uscat trupul și nu mai exista puțința odrăslirii firești a vreunei poște trupești. Atunci tot războiul a luat sfârșit. Avem, așadar, în față o minune cu totul duhovnicească, singurul lucru pe care l-a cerut Cuviosul. Nu a cerut nimic altceva de la Dumnezeu pentru sine.

Prin urmare, ce este asceza? În realitate, este viața de zi cu zi a omului duhovnicesc, respirația lui. Ce este inspirația și expirația pentru omul firesc, același lucru este și asceza pentru cel duhovnicesc. Scoate dinlăuntrul lui tot ce este pământesc, trupesc, omenesc și Îl introduce pe Dumnezeu. Omul își exprimă prin asceză dorul lui după Dumnezeu și își recunoaște propria neputință. Osteneala noastră, asceza noastră nu ne arată vrednicia, ci voința noastră.

Oricât ai osteni, oricât ai trudi nu înseamnă că faci ceva esențial pentru Dumnezeu, pentru că Dumnezeu vrea un singur lucru de la noi: smerenia, să înțelegem că suntem întru toate neputincioși și păcătoși. Le facem pe toate ca să ne arătăm smerenia, că suntem un nimic, și

atunci vine harul lui Dumnezeu. Adică ostenelele noastre nu decurg din sfințenia noastră, ci prin ele cerem de la Dumnezeu să ne dea pocăința, iertarea, harul.

Cu postul, cu privegherea, cu rugăciunea, cu culcarea pe jos, cu reaua-pătimire Îi arătăm lui Dumnezeu zdrențele noastre, așa cum un sărac își arată zdrențele semenilor, ca să le stârnească mila și să-l ajute, sau așa cum orbul striga după Hristos ca să-i dăruiască lumina (Mc. 10, 46-52). Așa și noi Îi arătăm sărăcia noastră și Îi cerem să ne deschidă ochii, ca să înțelegem că suntem păcătoși, și așa să ne pocăim și să ne ierte.

Dar și când primim iertarea, ne continuăm asceza ca să primim harul. Apoi facem iarăși asceză, ca să Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru câte ne-a dăruit. Prin urmare, și începutul și mijlocul și sfârșitul luptei noastre se exprimă în același fel, prin asceza noastră.

Cuviosul nostru, prin asceza lui, cu multa trudă pe care a depus-o, a simțit foarte adânc faptul că el însuși nu este absolut nimic, că este un incapabil și un nevrednic, orice ar face. Atunci a alergat să scape la Dumnezeu, nu ca să-I vestească ispitele sale, bolile sale, ci neputința sa.

Ce nu au putut să facă multele posturi de mâncare și băutură și privegherile, au putut smerenia și recunoașterea propriei neputințe. Această frază ne duce într-o înalțuri, dându-ne și nouă curaj. Este ca și cum ne-ar spune: „Dacă, măi nenorocitul, te ostenești, dacă trudești, dacă priveghezi, nu le faci ca să reușești tu ceva. Ce poți tu să reușești? Ostenelele tale se fac ca să-I arăți lui Dumnezeu neputința ta. Celelalte le face Dumnezeu.”

Satana, exploatând caracterul Cuviosului, neputința lui sufletească, așa cum exploatează și propriul nostru carac-

ter, i-a sporit elementul anormal al alcătuirii sale sufletești și l-a făcut să se zbată, să sufere atât de mult, încât să nu-l mai încapă peștera și să fie silit să iasă afară. Dar prin ajungerea ispitei la culme, a ajuns și el la o cunoaștere mai deplină, care a adus harul dumnezeiesc, și toate s-au risipit.

Prin urmare, toată asceza tinde spre un scop: să înțeleg că sunt un bolnav, nu pentru că am făcut păcatul acesta sau acela, – asta este altceva, este o vinovăție – ci pentru că firea mea este bolnavă. Eu, înlăuntrul meu, în cele mai adânci părți ale ființei mele, sunt un paralytic, un orb, un netrebnic, un om scheletic, neavând putința să-mi mișc nici degetul cel mic. Dacă înțeleg aceasta, trebuie apoi să-mi exprim dorința învierii mele, a izbăvirii mele de către Dumnezeu. Atunci dă Dumnezeu izbăvirea. Adică din clipa în care înțelegem lăuntric propria noastră neputință și reușim să-I exprimăm lui Dumnezeu așteptarea și dorința noastră de a fi izbăviți, din clipa aceea începem să-L respirăm pe Dumnezeu. Dar până în acel ceas suntem loviți ca și Cuviosul. De acum înainte începem să avem drepturi de părtășie dumnezeiască, pentru că l-am arătat lui Dumnezeu adevărata noastră dorință.

Dar Dumnezeu nu știe ce am eu în adâncurile mele? Nu vede de ce m-am făcut monah și că asta am vrut de mic copil? Dumnezeu nu vede nimic, pentru că a învățat să-l cinstească pe om și să-i răspundă numai când omul înțelege ce caută, când simte ce este lucrul pe care-l cere cu gura sau cu inima, când nu-l mai interesează nimic altceva în viața sa. Dumnezeu este un izvor, este o vistierie. Poate să ne dea îndată cele de care avem nevoie, poate să ni le dea și înainte de a le cere. Dar când este ceva serios, ceva mareț, așteaptă să ne lovim noi cu lipsa acelora, pe de

o parte, ca să ne maturizăm și să le înțelegem mărimea și valoarea, iar pe de alta, ca să le dorim. Atunci ni le dă.

Prin urmare, avem nevoie întâi de toate să ne smărim, ca să punem temeliile vieții launtrice. În al doilea rând, în mijlocul lipsei, al durerii și al întunericii ne este încercată iubirea noastră pentru Dumnezeu și credințioșia noastră. Asta este o ispită îngrozitoare, pentru că acum vom arăta dacă iubim și dacă credem în Dumnezeu. Dacă nu cedăm acestei ispite, dovedim că dorul nostru după Dumnezeu este adevărat. Și dacă am crezut în El când eram în întuneric, cu cât mai mult vom crede în El mâine, în lumină. În al treilea rând, acum cunoaștem din cele contrare, din neputința pe care am trăit-o, cât de mare este darul pe care l-am primit și, cu siguranță, n-o să dorim să schimbăm lumina pe întuneric, sănătatea pe boală, pe Dumnezeu cu diavolul.

Așadar, acum avem puțința să fim mai statornici în ceea ce am primit. Pentru că dacă din întâmplare cădem și îl pierdem, este foarte greu să-l dobândim iarăși. Este ca și cum am cere ca Dumnezeu să ne dăruiască o nouă pocăință. În aceste cazuri Dumnezeu, pe de o parte, este foarte aspru, iar pe de alta, omul ajunge aproape incapabil să se ridice. Ridicarea este dificilă, pentru că prin cădere omul arată că Îl disprețuiește pe Dumnezeu și darurile Sale. Și în mod sigur disprețuitorul e cu neputință să primească neîncetat daruri de la Dumnezeu, pentru că se învârtosează tot mai mult, se moleșește și se îndepărtează de Dumnezeu. Acum însă, după toate aceste încercări, există siguranță. Noi am arătat că vrem, Dumnezeu vrea, și mergem împreună, Dumnezeu și omul.

Cât de frumos a ajuns la acest punct Cuviosul nos-

tru! A obosit, am zice noi. Dar care a fost oboseala lui? Toată osteneala lui, toate nevoințele lui erau „ușoare și trecătoare“, pentru care Cuviosul acesta mic și smerit a primit „o slavă veșnică și covârșitoare“ (2 Cor. 4, 17), și putere, și sfințenie, și Dumnezeuire, el, care de la atâta micime a ajuns atât de înalt! Cu acest consimțământ dumnezeiesc și prin lucrarea dumnezeiască a trecut dincolo de toate.

Socotesc că nu există o imagine mai frumoasă care să arate că Dumnezeu ne poate ajuta decât cea pe care a văzut-o Cuviosul: mâna lui Hristos cel răstignit să se desprindă din cuiul de pe cruce și să-l binecuvânteze. Cu cât mai mult ne va binecuvânta Hristos pe noi, dacă pentru noi El nu este Cel răstignit, ci Cel pe care L-am vârat viu în inimile și-n mintea noastră, nu pentru o clipită, într-o vedenie, ci neîncetat, desfătându-ne și îndulcindu-ne și asimilând cuvântul Lui și primind în fiecare zi Trupul și Sângele Lui, dacă Hristos a ajuns una cu ființa noastră!

Cuviosul Nil a trăit tot dramatismul luptei sale, dar i-a trăit și măreția. Văzând propriile lui suferințe, putem să ne simțim și noi propria păcătoșenie, fără să cădem în râul înflăcărat al încercărilor în care a căzut el. Dar vom cădea dacă inimile noastre vor rămâne învârtoșate. Vom cădea, dacă va trebui, pentru că Dumnezeu vrea să ne mântuiască, să ne scoată la lumină. Iar dacă noi nu putem ieși, îngăduie toate aceste ispite și în acest fel călătorim cu voia, dar și fără să înțelegem cum, către vederea lui Dumnezeu cel atotțiitor. O singură dată să se petreacă așa ceva cu omul și îi ajunge pentru întreaga sa viață! Dar s-ar putea petrece duhovnicește și în fiecare clipă, ajunge numai ca în fiecare clipă să avem cunoștința neputinței omenești pe care o avea Cuviosul.

Sfârșitul primei perioade de luptă a Cuviosului

este minunat. Am văzut până unde coboară omul cu toată sfințenia lui. Până în măruntaiele iadului, am putea spune. Dar și unde îl înalță Dumnezeu! De obicei însă, e nevoie de un mare interval de timp ca Dumnezeu să ne înalțe, pentru că suntem destul de învârtoșați. Dacă un muncitor, ca să taie o stâncă, folosește uneori tesla, alteori barosul, alteori alte scule, ia gândiți-vă, de ce are nevoie Dumnezeu ca să ciocănească propria noastră împietrire și să o risipească! Lungimea intervalului de timp corespunde întotdeauna gradului nostru de învârtoșare.

Dar oare Cuviosul Nil era foarte învârtoșat? Nu, pentru că nu a fost supus la acest tratament mulți ani. Toate câte le-a făcut nu au arătat învârtoșarea lui, ci iubirea lui, cât de mult Îl căuta pe Dumnezeu. Tot ce a făcut nu era nici o chestiune de timp, nici de învârtoșare, era sensibilitatea lui. Era un caracter sensibil și melancolic. Oamenii care înclină spre o oarecare melancolie și însingurare pot fi loviți foarte ușor și se rănesc ușor, au ispite neîncetate. Dar satana, de cele mai multe ori, duce asupra sfinților ispite trupești. Cuviosul Nil însă nu s-a oprit deloc, nu s-a întors înapoi. A mers numai înainte până a primit ceea ce voia.

Nu cumva oare ar fi putut Cuviosul să se poarte și altfel în ispite?

Cu siguranță nu, pentru că el acționa în mod foarte firesc, după cum trăia, după cum simțea. Un altul ar fi putut să facă altceva. Dacă se presupune că Sfântul ar fi căzut în păcat, ar fi avut toată răspunderea păcatului său, fiindcă păcatul este o capitulare a voinței noastre. După cum Dumnezeu i-a îngăduit satanei să-l ispitească pe Iov (Iov 1, 6), dar nu și să-i ia viața, așa și aici. Nu l-a lăsat pe

satana să-l arunce pe Sfânt în păcat, l-a lăsat să-l lovească atât cât a vrut, dar voința Sfântului a rămas liberă.

Într-adevăr, cum ar fi păcătuît Cuviosul, de vreme ce le-a făcut pe toate? Satana ne poate arunca în păcat, atunci când voința noastră dă înapoi. Atunci dă înapoi și Dumnezeu, iar satana dobândește drepturi. Dar Sfântul s-a împotrivit ispitei. Tot ce i-a ieșit în cale a folosit: spini? Spini a folosit. Putea să facă metanii? A făcut metanii. Avea pe jos piatră? Își lovea fruntea de piatră. Nu s-a pre-dat deloc ispitei.

Un altul ar fi putut, bineînțeles, să facă altfel, mult mai liniștit, dar cu aceeași smerenie și simțire a neputinței sale ca și Sfântul. În mod sigur, asta nu înseamnă că Domnul a rânduit dinainte pentru fiecare lupta sa. Nu, chestia asta-i protestantă! Dumnezeu nu predestinează. Noi le facem pe toate. Prin urmare, fiecare dintre noi poate să ajungă la desăvârșire.

După arătarea dumnezeiască, adică după vederea lui Hristos cel răstignit, încep să vină tineri la Cuviosul Nil ca să-i fie ucenici. Primul lui ucenic l-a părăsit. Al doilea a rămas și s-a sfințit. Mai apoi, mulți dintre ei au plecat, pentru că asta nu depinde de învățător, ci de ucenic. Ucenicul trebuie să-și aleagă învățătorul, să poată să-i înțeleagă limba. Apoi, înainte de a-i spune: „Gheronda, o să rămân la tine!“, trebuie să se cerceteze pe sine să vadă dacă e hotărât să rămână și să moară împreună cu el. Dacă nu este, trebuie să plece, nu să-și schimbe viața, ci să-și schimbe starețul, dar înainte de a face făgăduința. Cred că

lucrul acesta se poate vedea în cel mai scurt timp.

Cu toate acestea, cel mai important lucru este ca cel ce dorește să fie monah să vrea să înțeleagă. Fiindcă omul înțelege, de obicei, ceea ce vrea. Dacă tu vrei, le înțelegi pe toate. Dacă nu vrei; nu înțelegi nimic. Înțelegerea depinde cu desăvârșire de voința omului. Ai pe unul care este un sufletel simplu și-l înveți teologie: El nu pricepe. Dar dacă-l întrebi: „Ce ai înțeles?“, „Toate le-am înțeles“ îți va răspunde. Și asta este adevărul. Sufletul lui simplu, dispoziția lui îl face să înțeleagă în duh. Este vorba despre înțelegerea lăuntrică a inimii, a dispoziției lăuntrice, a voinței omului. Nu este o chestiune de istețime a lui. Ca să-l înțeleg, e nevoie să-l îmbrățișez, să-l accept, să-l vreau, este ceva mai profund.

Nu cumva ucenicii nu înțelegeau ce le spunea Hristos? De aceea le făcea mereu observație: „Tot nu înțelegeți?“ (Mc. 8, 17, 21). Atât de naivi sunteți? Nu înțelegeți? Dar ei răspundeau că le pricepeau pe toate, pentru că Îl aveau la inimă, Îl iubeau, aveau inimă bună și simplitate și venea și luminarea Sfântului Duh.

Dar oare fără povățuitor, numai cu studiul și meditația, poate cineva să înainteze în calea sa duhovnicească? În mod sigur nu atât de mult. Altceva este studiul personal, – deși este în parte un lucru mare – și altceva prezența vie a Starețului. Starețul este un ipostas viu, o personalitate, nu este o carte.

Așadar, înțelegerea depinde de cât de mult vrei să înțelegi, de ceea ce vrei să înțelegi și de cât de mult îți identificești ființa ta cu Starețul, cu învățătorul. Dacă te separi pe tine și zici: „Eu și el“, dacă ceea ce spune Starețul socotești a fi ideile lui personale, atunci nu poți să asimilezi, să înțelegi cuvintele lui, cuvintele lui Dumnezeu.

Aşadar, Cuviosul petrecea în tihnă şi bucurie şi veselie duhovnicească (...). [20]

Cuviosul trăia acum etapa tihnei, a bucuriei şi a veseliei duhovniceşti, starea firească a omului lui Dumnezeu. Omul nu e făcut nici pentru dureri, nici pentru sudori. Toate acestea ni se întâmplă pentru că suntem de nimic şi Dumnezeu vrea să ajungem mari, să ajungem la starea firească a tihnei, a bucuriei şi a veseliei duhovniceşti.

Dar cum înfruntăm noi greutăţile noastre? Să zicem că avem o neputinţă, că nu suntem oameni bucueroşi şi că ne întristăm. De ce ne întristăm? Sigur că nu pentru Dumnezeu, ci pentru noi înşine, pentru că nu avem bucurie. Privim omeneşte la neputinţa noastră. Un lucru asemănător a păţit şi apostolul Pavel când I-a cerut lui Dumnezeu să-i ia boala. Atunci Dumnezeu i-a răspuns: „Îţi este de ajuns harul Meu“ (2 Cor. 12, 9). Adică: „N-ai înţeles? Dacă îţi iau boala, eşti în primejdie să te pierzi. Cu ea vei călători către cer.“

Caracterul nostru, neputinţele noastre, toate devin cele mai rapide mijloace de transport ca să ajungem la Dumnezeu. Dacă noi zăcem în ele, cauza este egoismul nostru. Înseamnă că Îl părăsim pe Dumnezeu, că nu ne pasă de Dumnezeu şi de harul Lui, ci de sinele nostru. În loc să-L avem pe Dumnezeu ca Dumnezeu al nostru, avem ca dumnezeu sinele nostru. După cum cineva îşi foloseşte frumuseţea ca să ajungă curvar, altul îşi foloseşte puterea ca să facă tâlhării, al treilea îşi foloseşte banii ca să ajungă un ticălos, un neruşinat, aşa şi fiecare dintre noi îşi foloseşte sinele pe post de dumnezeu.

Prin urmare, dacă cineva nu are tihnă, bucurie, ve-

selie înseamnă că n-a ajuns încă la comuniunea cu Dumnezeu. Iar dacă este un îndurerat, unul care-și face probleme, un nefericit, dacă este izbit de ispite, de greutăți, înseamnă că încă nu l-a iubit pe Dumnezeu, că nu s-a încredințat în mod liber Domnului, încă se luptă între stricăciune și nestricăciune.

Omul lui Dumnezeu este cel plin cu desăvârșire de pace, nici cel mai mic lucru nu-i umbrește pacea. Nu există nici un nor, pentru că soarele îl bate în față și le risipește pe toate. Se poate să aibă necazuri, adică să-l lovească lăuntric greutăți, dar nu-i produc o problematizare lăuntrică, o durere lăuntrică. După cum rugul ardea, dar nu se mistuia (Ieș. 3, 2), pentru că acolo era Dumnezeu, tot așa se întâmplă și cu sfântul. Poate să ardă de ispite, de greutăți sau de prezența lui Dumnezeu, Care nu-l lasă să se liniștească, ci îl face să Îl caute tot mai mult și mai mult pe Dumnezeu, dar nu se mistuie. Este omul îndumnezeit, părtaș dumnezeieștii firi (2 Ptr. 1, 4). Nu e cu puțință să sufere sufletește, nici duhovnicește. O singură suferință are numai, o durere, suferința lui Hristos. O singură frământare are, frământarea desăvârșirii. O singură greutate are, setea după Dumnezeu.

A venit la el un frate rugându-l să rămână cu el, poate așa se va mântui prin ajutorul lui. Dar de îndată ce și-a atins scopul, a zis către Cuviosul: „Părinte, am trei monede, ce poruncești să fac cu ele?” Iar el a zis: „Du-te și dă-le la săraci. Apoi ia-ți Psaltirea și urmează poruncilor Mântuitorului.” Și acela îndată a făcut așa.

Așadar, pe când Cuviosul petrecea în tihnă și bucurie și veselie duhovnicească, a venit la el un frate și l-a rugat să-l

țină la sine. Vă dați seama ce jertfă mare era pentru Cuviosul să accepte să rămână cu el un alt om, un om necunoscut.

Poate așa se va mântui prin ajutorul lui. Dintr-o rădăcină bună și un început bun iese un copac bun și un rezultat bun. Dar ucenicul acesta nu avea încredere în Cuviosul Nil, pentru că i-a spus: „Poate mă voi mântui cu ajutorul tău.” De vreme ce nu avea deplină încredere în el, ar fi trebuit să plece. Cum te încredințezi cuiva dacă nu ai încredere în el? Ori lovește-te mult, suferă mult, plângi mult, roagă-te mult și, dacă primești harisma încrederii, rămâi sau, dacă n-o primești, îți rămân două lucruri: unul este moartea în încercarea de a te încredința cuiva și de a te mântui – în cazul acesta moartea este izbăvire și mântuire – și altul este fuga, dar înainte de a te încredința pe tine Stareșului tău, pentru că odată ce i te-ai încredințat, nu mai există pentru tine plecare.

În plus, fratele avea și trei monede și l-a întrebat ce să facă cu ele. Dar simplul fapt că a păstrat trei monede și l-a întrebat ce să facă cu acestea arată că ținuse pentru el însuși voia sa, că ținea ca administrator sinele său. Este ca și cum ar spune: „Aceste trei monede sunt ale mele, dar vreau binecuvântarea ta, Gheronda, ca să le administrez.” Ce să faci cu binecuvântarea? Dacă ai fi vrut-o cu adevărat, ai fi dat banii Stareșului tău. Dacă întrebi înseamnă că împarți voința ta cu voința Stareșului și, dacă îți place ce-ți spune, o să faci. Dar dacă nu-ți place, o să întrebi: „Gheronda, am binecuvântare să fac asta?” Ce să-ți mai spună atunci? Va încuviința ceea ce vrei.

Prin urmare, în primul rând, ucenicul îl duce în ispită pe Cuvios. În al doilea rând, se face pe sine orânduitor. Nu zice: „Gheronda, ia banii ăștia și fă cu ei ce vrei,

nu sunt ai mei.“ Se vede însă că a făcut sărmanul și un oarecare efort. De aceea, Starețul îi spune: „Du-te și dă-i săracilor.“ În mod normal însă ar fi trebuit să-i spună: „De ce mă întreb? Nu sunt ai tăi? Cum mergi la Hristos și îți ceva care-i al tău?“ Cu toate acestea, Cuviosul i-a dat fratelui răspunsul potrivit neputinței acestuia. Așa face Starețul întotdeauna. Dacă copilul lui poate să ridice 20 de grame, îi va da 20 de grame. Dacă un kilogram, un kilogram. Dacă 50 de kilograme, 50 de kilograme. Și potrivit cu greutatea pe care o ridică, va fi și plata copilului de la Dumnezeu. „Așadar, îi zice, du-te și dă banii săracilor, și ia-ți Psaltirea, singurul lucru pe care ești îndreptățit să-l ai ca ucenic al meu, și urmează poruncile Domnului.“

Îi îngăduie să ia numai Psaltirea, pentru că psalmii au toată teologia, filosofia și asceza monahală. De aceea, Părinții Bisericii au iubit atât de mult psalmii, iar noi trebuie să-i citim mult. Nu citești Psaltirea? Nu sporești. În epoca veche, pentru ca cineva să ajungă monah sau episcop, i se punea drept condiție să știe bine Psaltirea.

Și îndată fratele făcu precum i-a zis Starețul său. Avea, săracul, o dispoziție bună. S-a dus imediat și a dat banii săracilor, a ținut numai Psaltirea, o citea și încerca s-o împlinească. Dar nu ajunge numai dispoziția bună. E nevoie ca omul să urmeze calea în mod desăvârșit. Dacă ține ceva al lui, are o porțiță de dezertare de la legea lui Dumnezeu. Cuviosul Athanasie al Meteorelor spune că dacă monahul are o para, un bănuț, și crede că poate să facă ceva cu el, a încetat să mai fie călugăr și nu are dreptul să se împărtășească.² Până nu se pocăiește, până nu-și

² *Rânduielele* Sfântului Pahomie 49, 139, 140. Canonul II al Sinodului al VII-lea ecumenic.

plânge păcatul, nu fiindcă are un bănuț, ci pentru că a crezut că poate avea ceva al său, trebuie să fie lipsit de Sfânta Împărtășanie. Nu are parte cu Hristos. Tu vrei, ca monah, să ai ceva? Un bănuț sau orice altceva? Du-te în lume și însoară-te! Ce ștezi în mănăstire? La ce mai iei cinstita Schimă? De ce batjocorești pământul și cerul? De ce necinstești viețuirea îngerească?

Dar de îndată ce și-a atins scopul. De îndată arată că Sfântul l-a necăjit pe ucenic, nu l-a primit fără să-l necăjească. I-a arătat cât de aspră este viața lui și l-a întrebat dacă poate să facă ceea ce face și el.

După ce a rămas cu stăruință lângă cuviosul Părinte puțină vreme, a învățat de la el meșteșugul foarte greu al caligrafiei. Dar fiindcă îi era împovărătoare hrana și modul de viațuire și cu totul fără mângâiere nevoița, a început să „izvodească răspunsuri pentru păcate“ (Ps. 140, 4) și să caute pricină de ceartă, ca să-l facă pe Părinte să se mânie.

Dar ucenicul, după ce a rămas stăruitor alături de Cuvios foarte puțină vreme și a învățat arta grea a caligrafiei, a început încet-încet să obosească. I s-a părut greu să caligrafieze cu litere mici. Dezbinarea sufletului său îi producea osteneală. Oboseala omului, mai ales cea sufletească, este un rod al dezbinării lăuntrice. Iar când omul începe să se dezbine înlăuntru, atunci are probleme în primul rând cu slujirea lui: e neglijent la munca lui, uită de ea, produce pagube, cere schimbarea slujirii. Dacă cineva nu-și face cum trebuie slujirea sau o lasă pe jumătate făcută, să fiți siguri că nu va înainta bine în viața sa monahală. Cine nu se mișcă iute la munca sa, cu siguranță, echili-

brat, arată că nu are dispoziția lăuntrică pentru a înainta în calea lui către Dumnezeu.

Ucenicul, de asemenea, a mai obosit și din pricina vieții aspre și a ascezei fără mângâiere. A căutat deci pretexte ca să-l stârnească pe Stareț, astfel încât, la mânie, acesta să-i spună: „Haide, copilul meu, pleacă!” Astfel ar fi avut și îndreptățirea să plece.

Dar să vedem simplitatea, frumusețea și harul Starețului înaintea ucenicului.

Dar el având pururea în minte poruncile Stăpânului, ca și cum ar fi fost spuse numai către el, și amintindu-și că „cel ce zice fratelui său: Racca, vinovat va fi focului gheenei!” (Mt. 5, 22), nu a spus niciodată către acesta vreun cuvânt rău.

Aici se face referință la ceea ce spun Părinții, anume că legea lui Dumnezeu este valabilă pentru fiecare personal, și nu pentru alții. Nu poți pretinde de la celălalt să împlinească legea. Deci, dacă te frământă de ce el nu o împlinește, de ce nu lucrează poruncile lui Dumnezeu, de ce nu face asta sau cealaltă, – „Da' ăsta-i călugăr?” – de ce trăiește așa, de ce doarme, de ce lenevește, din acea clipă pretinzi ca celălalt să împlinească legea lui Dumnezeu și astfel rupi cămașa necusută a lui Hristos, vii în contradicție cu unitatea Trupului lui Hristos, introduci o dezbinare nefirească în Hristos și atunci zbori afară din viața lui Dumnezeu. Legea e valabilă numai pentru tine. Tu o împlinești sau o calci. Pentru ce face celălalt, are un judecător care îl va judeca. Pentru tine există o singură dezlegare: toți sunt sfinți, toți acționează corect, numai tu nu ești în regulă. De îndată ce pretinzi ceva de la celălalt este

ca și cum ai da într-un cui cu ciocanul și cuiul ar zbura cât colo. Așa zbori și tu departe de viața lui Dumnezeu.

De aceea, Cuviosul Nil avea neîncetat în mintea sa poruncile lui Dumnezeu, ca și cum ar fi fost spuse numai pentru el, și-și amintea că nu are dreptul să-l numească pe fratele său „racca“, netrebnic, nenorocit. Pentru că și asta este o judecată care, chiar dacă nedeplină, mică, ne face vinovați focului gheenei.

Judecarea este o provocare a lui Dumnezeu Însuși. Când judeci pe cineva și-l scoți rău sau leneș sau puturos sau curvar, prin intervenția ta în viața lui îți însușești dreptul și autoritatea lui Dumnezeu. Îl înlocuiești pe Dumnezeu-Tatăl, Care ține pentru Sine toată judecata – pe care o va da în cele din urmă lui Hristos – și te faci tu tată.

Așadar, dacă Sfântul ar fi răspuns provocărilor fratelui, ar fi fost ca și cum l-ar fi judecat. De aceea nu a spus nici un cuvânt. Vedeți câtă simplitate și câtă atenție are Starețul, așa încât să nu păcătuiască deloc? Dacă i-ar fi spus un singur cuvânt, n-ar fi avut siguranța că acesta nu ar fi fost părtaș la o oarecare judecată lăuntrică și a preferat să tacă și să le rabde pe toate.

Gândiți-vă la câte vorbe spunem noi altora! Toate acestea le vom găsi sus, în cer. De obicei, când spunem ceva altuia, ne îndreptățim zicând: „Dar m-a stârnit, a făcut de răs mănăstirea! Dar ăsta nu aude, nu înțelege, nu vrea!“

Ți-a scăpat însă o vorbă? Nu se mai întoarce nici dacă verși râuri de lacrimi. I-ai spus fratelui tău: „Ce mai vrei, bre, și tu?“, problema s-a terminat. Varsă-ți sângele, taie-ți capul, cuvântul tău rămâne. De aceea, Părinții spun: putem să avem în noi patimi, să avem nu o legiune, ci legiuni de draci, care să ne arunce jos și să spumegăm, nu contea-

ză. Cuvântul pe care-l vom spune despre altcineva este mai rău decât acestea. Legiunile le scoate Hristos de îndată și le aruncă în prăpastie, în marea gadarenilor. Dar cuvântul pe care-l vom spune nu-l poate îndrepta. Cuvântul devine o pasăre, o lance aruncată³, care zboară unde vrea. Îți împrăștie păcatul și-l descoperă tuturor sfinților și tuturor îngerilor; și-l vei găsi acolo sus, în cer. Se poate să fii iertat pentru ceea ce ai făcut, dar cuvântul tău este adunat și suie sus, în cer. Ocărăște-ți sinele, așa cum s-a ocărit Sfântul, dă-i cu tifla, fă-i ce vrei, dar nu ocări pe altul. Dacă nu ai dreptul să rupi o cămașă străină, cu atât mai puțin vei avea dreptul să rupi Trupul lui Hristos. Iar celălalt este mădular al lui Hristos.

Dar când fiul l-a ațâțat, Cuviosul îi răspunde cu blândețe și îngăduință:

„Preacinstite frate, Dumnezeu ne-a poruncit să trăim aici în pace și în iubire și în blândețea duhului, și nu în amărăciune și mânie și iuțime. Dacă eu, smeritul, atât de mult te împovărez și am ajuns de nesuportat în ochii tăi, du-te în pace unde vrei, iar pe mine, păcătosul, nu mă stânjeni. Pentru că știi că nu poți, mai bine-zis nu vrei, să îndepartezi de la tine duhul iubirii de stăpânire și dorința de a ajunge preot, care te stăpânesc. Pleacă deci, și-ți împlinește voia, și vei găsi locul potrivit.“

Pentru prima oară acum, Starețul intră în viața fratelui ca un sfătuitor plin de iubire și îi descoperă adevărul, zicându-i: „Copilul meu, Dumnezeu nu ne-a adus aici ca

³ Expresia ἔπεα πτερόεντα, folosită de P. Emilianos la singular, apare la Homer (Iliada, 1, 201) cu sensul de cuvinte azvârlite ca niște lănci sau care își ating scopul (n. tr.).

să ne sfădim și eu să zic alfa, iar tu omega. Ne-a adus ca să fim într-un cuget. Din clipa în care intră între noi o deosebire încetăm să-L mai slăvim pe Hristos, încetăm să-L mai binevestim pe Dumnezeu.”

„Preacinstitul meu frate – cât de frumos i se adresează! Într-adevăr, nu era oare și el chipul lui Dumnezeu? – Dumnezeu ne-a chemat aici ca să avem între noi iubire și pace. Dar văd că tu ai obosit, că nu poți să urmezi modul meu de viață. De aceea, cel mai bun lucru pe care poți să-l faci este să mergi altundeva. Alege-ți alt stareț și du-te să trăiești bucuros împreună cu el, pentru că aici n-o să faci nimic. Dar să-ți mai spun ceva. Văd că nu te trag după ele cele despre care îmi vorbești în fiecare zi. Toate acestea sunt numai niște pretexte. În adânc se află *duhul iubirii de stăpânire și dorința de a ajunge preot*. Dacă iubești stăpânirea și, mai ales, preoția, du-te la un episcop, roagă-l să te facă preot, și Dumnezeu cu tine. Nu mai sta aici, pentru că aici ne luptăm pentru alt lucru, pentru desăvârșire. Dacă vrei să capeți preoția, este foarte ușor. De ce să mă chinui pe mine? De ce să mai stai în acest loc de nevoie? De vreme ce nu poți împlini voia lui Dumnezeu, există un singur mod ca să dobândești pacea: să-ți faci voia proprie. Du-te, dară, la o episcopie, și te vei liniști, pentru că toate depind de voia ta.”

Când cineva intră într-o poftă, din acel moment nu se mai poate liniști. Până nu-și împlinește pofa, se zbate neîncetat. Se lovește, suferă, toate i se par strâmbe și pe dos. Când și-o împlinește, atunci se liniștește. Dar a pierdut singura ocazie de a se smeri, de a-I arăta lui Dumnezeu că trăiește pentru El, și nu pentru ceva al său propriu. A pierdut prilejul să-I spună: „Dumnezeul meu, sunt o hârtie nescrisă, vreau să scrii tu pe ea.”

Dar fratele, fiindcă i-a dat pe față gândurile cele ascunse, i-a zis mânios: „Dă-mi cele trei monede și plec. Că ce nevoie am avut să le dau săracilor dacă nu aș fi ascultat de porunca ta?”

Dar fratele, pentru că Sfântul i-a descoperit adâncurile conștiinței sale, pentru că i-a spus adevărul, n-a avut blândețea să se smerească și să primească adevărul și, de aceea, înfuriat, îi zice: „Dă-mi cele trei monede! Ce nevoie aveam să le dau săracilor dacă n-aș fi ascultat de porunca ta? Cum să călătoresc acum fără parale?”

Cuviosul sigur că i-ar fi putut spune: „Fratele meu, m-ai întrebat ce să faci cu ele și eu ți-am spus părerea mea, iar tu singur te-ai dus la săraci. Acum, cu ce-ți sunt eu dator?” Nu i-a răspuns însă așa, ci numai i-a zis:

„Scrie-mi, frate, pe o bucată de hârtie că mă împrumuți cu suma asta ca să o primesc eu ca răsplată în împărăția cerurilor și pune hârtia pe jertfelnic, iar eu îți voi da în curând cele trei monede.”

„Scrie, frate, pe o hârtie că-ți sunt dator cu ele, ca să primesc eu de la Dumnezeu plata acestor monede în împărăția cerurilor și lasă hârtia pe Sfânta Masă, și în scurt timp o să-ți dau banii.” Starețul a făcut așa pentru că nu era ușor să găsească banii. Dacă ar fi lăsat problema în seama lui Dumnezeu și ar fi ostenit să obțină banii, și-ar fi pierdut răsplata sa în ceruri pentru osteneală.

Dar acela vrând să vadă de unde oare va avea Cuviosul bani să-și îplinească făgăduința, că nu avea nici măcar un bănuț, a scris cu mâna sa porunca pe o bucată de hârtie și a

pus-o pe jertfelnic. Atunci Părintele îl luă și coborâră la chiovvia Castelli și, acolo, împrumutând trei monede, le-a dat cu dragoste fratelui. Acesta, primindu-le, a plecat și a făcut cu voia sa toate câte i le spusese dinainte Părintele, și după puțin timp a murit. Iar cuviosul Părintele nostru Nil s-a întors în peștera lui și, șezând cu răbdare și stăruință multă, în puține zile a copiat trei Psaltiri – le-a terminat, se istorisește, pe toate în patru zile – și așa și-a plătit datoria pentru porunca lui Hristos. [21]

Fratele cel sărac – cine are voie proprie este întotdeauna un sărac – voia pe de o parte să ia banii, iar pe de alta să-l încerce pe Stareț – să vadă unde o să-i găsească, de vreme ce el nu avea nici o para – și, de aceea, a scris cu mâna lui hârtia și a pus-o pe altar. Bineînțeles că i-a trecut prin cap și gândul că Starețul avea pe undeva bani doșiți. Când puținătatea credinței e prezentă de la început, toate sunt apoi explicate după părerea noastră.

Atunci Starețul l-a luat cu sine și au coborât la mănăstirea Castelli. Acolo, fără să-l provoace în vreun fel pe ucenicul său, le zice fraților: „Pentru că mă aflu în foarte mare trebuință, vă rog să-mi dați cu împrumut trei monede și o să vi le dau înapoi foarte repede.” Frații au împlinit pe dată rugămintea Starețului, care le-a dat apoi ucenicului zicându-i: „Uite, copilul meu, banii tăi! Ia-i și mergi cu bine!” Acela i-a luat și a plecat.

Cum a plecat fratele, Starețul, care mai înainte lucra trei ore pe zi, acum a lucrat zi și noapte vreme de patru zile. Adică a lăsat deoparte rugăciunea și slujbele, pentru că datoria este o povară de neridicat. Ai datorii, nu te poți liniști. Cine are datorii nu poate să fie nici monah, pentru că e un om legat.

Așadar, Cuviosul a ostenit vreme de patru zile copiind trei Psaltiri, în vreme ce, de obicei, scria patru pagini în fiecare zi, și cu munca asta și-a plătit cele trei monede. Astfel, pe de o parte și-a primit și aici, și în cer plata, iar pe de alta, fratele a mers pe calea lui, urmându-și voia. Foarte curând însă a părăsit această lume pentru a se muta în cealaltă viață.

Înfricoșat lucru este voia omului. Este pârghia care-l mișcă pe om și locul pe care se sprijină și face ce vrea. „Dați-mi un punct de sprijin și voi mișca pământul“, a spus Arhimede. Omul mișcă și cerul, și pământul. Îi coboară din cer pe demoni și îi înalță de pe pământ la cer. Singurul lucru pe care nu-l poate face Starețul este să schimbe voia unui om. Tocmai de aceea lucrează și orânduiește lucrurile potrivit cu voința ucenicului. Numai dacă ucenicul i-a încredințat toate, poate și el să le facă pe toate, pentru că atunci Dumnezeu este lăsat liber. Dar, de cele mai multe ori, le rânduiește pe toate potrivit cu voința ucenicului.

Întreabă ucenicul: „Câte komboskinii să fac, Părinte?“ Starețul îl scrutează ca să vadă câte vrea. Vrea trei? „Trei, copilașul meu, îi răspunde, și mai vedem după aceea.“ Și de la trei poate să ajungă la trei sute și la trei mii, întotdeauna potrivit cu ce vrea ucenicul. Între un răspuns și altul al Starețului la o întrebare de-a ucenicului se poate să fie o distanță cât de la pământ la cer. Tot atât de mult poate să difere și voința aparentă a omului de cea care este cu adevărat. De aceea, să fim cinstiți cu noi înșine. Să ne uităm întotdeauna la ce vrem în sufletul nostru.. Nici o putere nu se poate împotrivi acestei puteri subterane înfricoșătoare pe care o avem în noi și care este sinele nostru.

Nici rugăciunile sfinților, nici Dumnezeu nu ne poate

ajuta când noi vrem ceva. Și cel mai mic lucru dacă-l vrem, în cele din urmă o să facem ceea ce vrem. Așa suntem noi, oamenii. Chiar și toată Sfânta Treime să fie plecată peste noi, nu va putea să scoată nimic. Atât de dură este voia omului, încât nu se schimbă deloc prin rugăciunile sfinților și voia lui Dumnezeu. Este un monstru înfricoșător pe care-l avem înlăuntrul nostru. Astfel, ceea ce ni s-a dat pentru mântuirea noastră devine acum catastrofa noastră. Mântuirea noastră se realizează prin identificarea voinței noastre cu voința lui Dumnezeu, iar catastrofa noastră prin deosebirea voinței noastre de voința lui Dumnezeu. Lucrurile ne vor conduce atunci spre ceea ce înțelegem, credem și acceptăm. Toate vin în modul cel mai firesc și facem lucrul pe care-l vrem. Găsim îndreptări, dovezi, de toate.

Așadar, rugăciunea noastră nu poate intra în voința altuia, nici chiar într-a noastră. Oricât m-aș ruga, dacă nu vreau să mă mântuiesc, nu mă mântuiesc. De aceea, trebuie ca mereu să ne cercetăm sinele, să fim cinstiți, să-l întrebăm ce vrea.

Deci văzând vrăjmașul dreptilor că e învins în toate încercările și că e călcat de bărbatul cel drept, și-a mutat lupta de la omul dinlăuntru la cel dinafară și a început să-l lovească cu dureri groaznice și cu boli trupesti, așa încât să-l împiedice de la slujba sa zilnică și de la rugăciunea care duce la cer și lui îi e dușmană. Ce unelti deci împotriva lui? I-a produs un cancer îngrozitor și o durere de nesuportat la organele vocii, lăsându-l fără glas și cu totul neînstare să mai mănânce mâncarea lui obișnuită.

De acum începe cea de a doua etapă a vieții Cuviosului Nil. Sfântul a dobândit nepătimirea, a ajuns foarte puternic. Sfințenia lui este mărturisită de Domnul Însuși, așa cum s-a întâmplat și cu dreptul Iov și cu toți sfinții. De aceea, Hristos îl folosește acum pe cel viclean ca să-l sfințească și mai mult și să-i dea o cunună și mai mare. „Dacă cineva nu greșește în cuvânt, acesta este bărbat desăvârșit“ (Iac. 3, 2), zice Iacov, fratele Domnului. Așadar, dacă nu ai spus nici un cuvânt și te-ai dovedit desăvârșit, vino acum, îi zice Hristos, să mergem mai departe. Dacă ar fi spus ceva, totul ar fi fost pierdut. Și atunci demonul s-ar fi dus să adune alți șapte demoni și ar fi venit să intre în el (Mt. 12, 45). Acum însă nu mai poate să facă nimic. Hristos îi îngăduie numai să chinuie trupul Cuviosului, să-l lovească în afară. Dar Cuviosul și-a încredințat lui Dumnezeu sinele și s-a dovedit desăvârșit.

Motivul pentru care demonul a adus boli trupești asupra Cuviosului a fost ca să-l împiedice din liturghia sa zilnică și din rugăciune. Cuvântul „liturghie“, în terminologia ascetică, înseamnă asceza, programul ascetic al monahului, mai ales cel din vremea nopții. Cuviosul Nil avea o voce frumoasă și îi iubea pe cei care cântau frumos. Fiecare are darul său, ceva care vine de la sine. Când a mers la mănăstire, glasul lui a plăcut mult fraților și l-au pus mereu să cante. Ciripea, nu cânta. Satana atunci l-a lovit în darul său, în neputința lui. I-a produs un cancer la gât atât de avansat, încât nu mai putea să mănânce nimic, nici puținul pe care-l mânca de obicei. L-a făcut *cu totul neînstare să mai mănânce*.

Dar și în această uneltire vrăjmașul a fost rușinat și învins. Căci pe cât își închidea Cuviosul glasul cel cântător

de psalmi și de imne, pe atât mintea i se înălța către Dumnezeu și se desfăta neîmprăștiat de înțelesuri dumnezeiești și mărețe. Iar ca să nu moară de foame, a înmuiat pâinea uscată în apă și așa o folosea ca mâncare.

Satana lovește acolo unde te doare. Ai egoism? Îți lovește egoismul. Îți iubești mama? Îți lovește mama. Te temi pentru sănătatea ta? Îți lovește sănătatea. Te temi de moarte? Neîncetat te aduce la un pas de ea. Cuviosul avea o voce frumoasă. L-a lovit în ea. Dar pe cât satana îi închidea *glasul cel cântător de psalmi și de imne*, el nu spunea „Dumnezeul meu, doar un glas am și mi l-ai luat și pe acesta; dă-mi-l, te rog, înapoi!“, ci a făcut ce putea. Vedem aici realismul Cuviosului. S-a gândit: „Chiar dacă nu am gură, am însă minte.“ Astfel *mintea i se înălța către Dumnezeu și se desfăta neîmprăștiat de înțelesuri dumnezeiești și mărețe*. Dacă ne gândim că Sfântul era subțire, bine-crescut, sensibil, felurit, cu multe harisme, ne putem închipui ce însemna pentru el acest martiriu. Cu toate acestea, nu s-a plecat ispitei.

Dacă ar fi vrut să se facă bine și să cânte, ar fi căzut în melancolie. Acum însă neputința lui o transformă în putere. Închiderea căii interioare a mâncării, o face deschidere a unei căi mai mari. Îi zice celui viclean: „Mi-ai luat gâtlejul? Te canonisesc eu. Cu mintea mă voi sui până la cer, în timp ce gura rămâne jos.“ Satana a vrut să-l vatăme, dar a reușit tocmai contrariul: l-a făcut mai bun, l-a înălțat la o măsură mai mare de sfințenie și de contemplație.

Iar ca să nu moară de foame, a înmuiat pâinea uscată în apă și așa o folosea ca mâncare. Am văzut că apă bea o dată la opt zile. Acum, când s-a umplut de cancer, primește să se smerească. Fără nici o împotrivire, își schimbă

de îndată modul de viață: înmoaie în apă pâinea uscată, ca să se înmoaie și să treacă prin gât. Face ce poate. Mai poate acum să cânte cu gura? Nu. Dar cu gândul putea să se înalțe la Dumnezeu. Mai poate să-și mănânce pâinea sa uscată? Nu. Putea însă să o înmoaie.

Nu după multă vreme, a venit în vizită Sfântul Fantin, pentru că ei se întâlneau din vreme în vreme, luminându-se astfel unul pe altul ca două stele luminoase. În plus, marele Fantin îl convinsese prin multe rugăminți pe Cuviosul Nil să primească pâine o dată pe săptămână, iar el îi răsplătea acestuia cu lucrul mâinilor. Deci, când l-a văzut într-o asemenea stare, după multe rugăminți, l-a dus în grabă jos la mănăstire. Dar l-a rugat și pe Dumnezeu din tot sufletul pentru sănătatea Cuviosului. [22]

În timp ce Cuviosul Nil se găsea în această stare dureroasă, vine în vizită Sfântul Fantin. După cum avem întâlniri ale stelelor, așa îi avem și pe acești doi uriași ai Duhului care se întâlnesc unul cu altul, întâlniri în care se lumineau unul pe celălalt. Cum l-a întâlnit, văzându-l atât de chinuit, l-a rugat la început să mănânce pâinea pe care o rânduise, pentru că era deja a șaptea zi. Apoi l-a dus la mănăstire, rugându-L pe Dumnezeu să-l tămăduiască. Cuviosul Nil nu arăta nici un interes față de sănătatea sa, socotea boala ca ceva ce îl smerește. Ce să vrea să-i facă?

Atitudinea față de boală în vremea noastră este foarte diferită. Astăzi ți se spune: „Te doare ceva? Operează-te. Simți ceva? Aleargă la doctor, fă radiografie.” Cuviosul nu a făcut nici măcar o rugăciune pentru sănătatea lui. Rugăciunea pentru sănătatea noastră personală este

întotdeauna o neputință, este lume, este cuget lumesc.

Iar mult răbdătorului Nil, neputând să guste nimic altceva decât apă, și aceasta cu greu și cu durere, vreme de multe zile, i-a spus gândul: „Dacă aș avea o bucățică de pește, aș lua din ea și mi s-ar deschide gâtul ca să pot mânca.“

Și în timp ce Cuviosul nu putea să mănânce nimic și chiar apa o bea cu greutate și cu multă durere, vicleanul i-a strecurat un gând: „Dacă aș avea puțin pește fraged și l-aș mânca, mi s-ar deschide gâtul și aș putea să mănânc.“

A luptat mai bine de opt zile ca să nu spună nimănui gândul, deși vedea în fiecare zi cum trece prin fața lui un frate care mergea să pescuiască și se întorcea cu pești. După multă luptă și cu acest gând, iată că îl cercetează un mirean având un coș plin cu pești, unii pentru prăjit, alții pentru grătar, rugându-l și implorându-l să guste din ei. „Când – i-a spus – am auzit aseară cele despre tine, m-am dus să pescuiesc în sfântul tău nume și, fiindcă rugăciunile ne-au fost ascultate, am prins destui pești și trebuie, Părinte, să guști din ei.“

Cu toate acestea, Cuviosul n-a descoperit nimănui gândul, nu cumva să consimtă cu gândul și să mănânce. Când gândul nostru iese din gura noastră ca și cuvânt înseamnă consimțire. E ca și cum am fi semnat cu cerneală roșie, ca și cum am fi pus pecetea noastră. Cuviosul însă, deși vedea că un frate merge în fiecare zi la pescuit și se întoarce cu mulți pești, nu și-a spus gândul.

După ce a luptat opt zile cu acest gând, a venit un mirean și i-a adus un coș plin cu pești, unii pentru prăjit,

alții pentru grătar, rugându-l să-i mănânce. „Am auzit, îi zice, de marea ta faimă de nevoitor – nu știa nimic de ispita lui – și am mers la pescuit chemând numele tău. Cu rugăciunile tale am prins mulți pești, dar pentru că ți-i datorez ție, se cuvine să îi iei. Sunt ai tăi.“ I-a vorbit așa, pentru că pe de o parte era bolnav, iar pe de altă parte, avea nevoie de el Biserica și societatea. Dar cum i-a răspuns Cuviosul Nil acestui mirean bun?

Atunci fericitul Nil l-a slobozit pe omul acela binecuvântându-l și mulțumind mult pentru osteneala sa. Dar gândului său i-a zis: „Nu Dumnezeu le-a pregătit pe acestea, nici vreun înger, pentru că eu nu sunt dintre cei ce se tem de El ca să-mi facă pe plac. Ci asta este lucrarea diavolului, care și-a dat seama că am ajuns robul acestei pofti. Fiindcă zice Scriptura: «Să nu poftești» (Ieș. 20, 17) și «Viu este Domnul!», nu voi pune nimic în gură din acești pești.” Se afla atunci acolo un monah din părțile de sus (nord), pe care Cuviosul îl iubea foarte mult pentru că era psalt și avea un glas foarte frumos. Pe acesta l-a chemat și i-a dat coșul așa cum era, zicându-i: „Ia blagoslovenia aceasta pe care a trimis-o Hristos pentru tine.” Iar acela, luând coșul, a plecat.

Cuviosul Nil s-a purtat cu multă bună-cuviință și subțirime. I-a mulțumit, l-a binecuvântat și l-a condus. Dar înlăuntrul său, ca să nu dea înapoi, nu a acceptat că peștii au fost trimiși de Dumnezeu sau de un înger. „Pentru că Dumnezeu, zicea, face numai «voia celor ce se tem de El», iar eu nu mă tem de Dumnezeu ca să-mi facă voia. Așadar, nu este o binecuvântare de la Dumnezeu, este cursa sata-nei. Satana a văzut că am căzut rob poftii mele – ce poftă?

numai un gând a avut! — și mi-a adus pești. Dar n-o să-i mănânc, pentru că Domnul nostru zice să nu poftim.”

S-a întâmplat să fie acolo un monah din părțile de sus, pe care Cuviosul Nil îl iubea foarte mult pentru că aveau o voce frumoasă. L-a chemat deci, și i-a dat peștii ca binecuvântare dumnezeiască, iar acesta i-a luat și a plecat.

Văzând Dumnezeu marea lui răbdare și stăruință, S-a grăbit să-l ajute și să-l izbăvească de durere și de boala aceea drăcească. Umflătura din gât i s-a spart și a ieșit pe gură mult puroi. Cum a dobândit puțină ușurare, Cuviosul s-a suit iarăși în peștera lui și a început din nou viața sa obișnuită, iubind din inimă isihia ca pe mama lui adevărată. Dar diavolul nu a încetat să scrâșnească din dinți împotriva lui, și să încerce, desigur dacă i-ar îngădui pronia lui Dumnezeu, chiar și să ia viața bărbatului drept.

Văzând Dumnezeu marea răbdare a Cuviosului Nil, I s-a făcut milă de el și S-a grăbit în ajutorul lui. Atunci umflătura i s-a spart și i-a ieșit pe gură mult puroi. Cum a găsit puțină ușurare, Cuviosul s-a întors iarăși la peștera lui și a început din nou asceza. Când satana a văzut că-și începe din nou asceza, nu l-a lăsat liniștit. Scrâșnea din dinți și se străduia ca, dacă îi va îngădui Dumnezeu, să-i ia chiar și viața.

Iată că într-o noapte, pe când Cuviosul se liniștea ca de obicei și priveghea cu psalmi și metanii în mica sa peșteră, pe care o săpase el însuși în stâncă, iar luna începea să lumineze toate cu strălucirea ei, — căci era vară — i se înfățișă înaintea diavolului sub forma unui etiopian. În mână avea un ciomag cu care l-a lovit în cap pe Cuviosul, l-a trântit la pământ și

l-a lăsat pe jumătate mort. După un ceas, Cuviosul și-a venit în simțire și a înțeles pizma și răutatea nesfârșită a diavolului împotriva sa. Dar pentru că suferea de durere la cap foarte tare, iar ochiul stâng și jumătatea stângă a feței erau umflate și învinețite, în timp ce mâna stângă îi era paralizată, nu a putut să stea în picioare ca să-și facă privegherea. [23]

Altădată, când Cuviosul Nil priveghea în timpul unei veri, i se înfățișează satana ca un etiopian având în mână un ciomag, cu care l-a lovit în cap și l-a lăsat pe jumătate mort, arătându-și astfel ura împotriva lui. Când Cuviosul și-a venit în fire după o oră, capul îl durea îngrozitor, fața și ochiul stâng erau umflate și învinețite, iar mâna paralizată și uscată. Atât de mult se chinuia, încât nu putea nici să stea în picioare ca să-și facă mai departe canonul privegherii.

Zăcând pe pământ, Îl chema pe Domnul: „Dumnezeule, zicea, întru ajutorul meu ia aminte, Doamne, spre ajutorul meu grăbește! Să se rușineze și să se întoarcă rușinați cei ce caută sufletul meu“ (Ps. 69, 2) și celelalte ale psalmului. Așa a petrecut tot timpul, cu mii de dureri și necazuri de nespus. Deși mulți l-au sfătuit să primească o îngrijire doftoricească, el nu a încuviințat defel, pentru că știa că durerile care erau stârnite din lucrarea diavolească nu se puteau tămădui de mâna omului.

Ar fi putut totuși, zăcând la pământ, să-L cheme pe Domnul. Acum ne putem minuna iarăși de realismul Cuviosului, care făcea ce putea. În acest fel a străbătut toată acea perioadă de timp, înfruntând mii de dureri și de necazuri de nesuportat. Mulți l-au îndemnat atunci să primească o îngrijire medicală, dar el nu a fost de acord. În *Regulile*

sale *ascetice*, Sfântul Vasilie se referă la situațiile în care este îngăduit să mergem la medic și în care să evităm aceasta. Una dintre situațiile în care nu este îngăduit să mergem e și aceasta: când boala provine dintr-o lucrare demonică.⁴ Ce folos poate veni în acest caz de la un medic? De aceea nici Cuviosul nu s-a dus. Dar în această clipă dificilă se întâlnește din nou cu sufletul acela ales, cu Cuviosul Fantin.

După ce a mai trecut un timp și a sosit sărbătoarea Sfinților Apostoli, au venit în chinovie ucenicii acestora, Fantin și Nil, ca să prăznuiască împreună și să se mângâie duhovnicește unul pe altul, ca niște fii adevărați ai apostolilor. În timpul privegherii de toată noaptea și când frații se desfătau de învățătura celor doi sfinți și de tâlcuirea Scripturilor, marele Fantin l-a rugat pe Cuviosul Nil să se ridice și să citească un cuvânt de laudă la Praznicul Apostolilor, scris de cel întru Sfinți Ioan Damaschin, alcătuit din versuri multe în metru iambic. Iar fericitul Nil, necunoscând nicicând neascultarea, deși era aproape pe jumătate uscat, s-a ridicat cu bucurie și râvnă. Pe când a început să citească, și boala aceea a început încet-încet să dea înapoi.

Timpul a trecut, a sosit prăznuirea Sfinților Apostoli, ai căror imitatori erau Fantin și Nil, și cei doi cuvioși au venit la chinovie ca să prăznuiască pomenirea pildelor lor. Biograful ne-a spus de la început că cei doi semănau cu Petru și cu Pavel, pentru că se iubeau unul pe celălalt și urmau calea acestor apostoli.

În timp ce se săvârșea privegherea, Fantin l-a ru-

---

⁴ *Regulile mari*, 55, 4, PG 31, 1049.

gat pe Nil să se ridice și să citească un cuvânt de laudă în cinstea corifeilor apostolilor. Cuviosul, căruia nu i-a trecut niciodată prin minte să facă vreă neascultare, deși nu putea să se miște pentru că era pe jumătate uscat, cum a auzit cuvântul lui Fantin, fără să se gândească la ceva, s-a ridicat cu mărime de suflet și a început să citească. În timp ce citea, încet-încet boala i-a părăsit trupul.

Despre acest neașteptat ajutor simțit fericitul Nil nu a spus nimănui nimic până la sfârșitul Utreniei. Iar atunci, punând metanie dreptului Fantin, i-a mulțumit, pentru că datorită lui s-a izbăvit de ispită. Acesta însă pune minunea vindecării pe seama ascultării lui și a cercetării apostolilor, stăruind în smerită cugetare, slăvind cu toții pe Dumnezeuul minunilor.

Îndată ce a simțit Cuviosul Nil acest ajutor neașteptat, n-a spus nimănui nimic până la sfârșitul Utreniei. Doar atunci s-a apropiat de Cuviosul Fantin, i-a pus metanie și i-a mulțumit ca fiind pricina tămăduirii lui. Într-adevăr, Cuviosul Fantin se ruga în taină pentru sănătatea Cuviosului Nil, dar a pus vindecarea pe seama ascultării lui și a iubirii Sfinților Apostoli, și nu a rugăciunilor sale.

Am fi putut să vedem numai elementele fundamentale ale vieții Cuviosului Nil, dar este atât de plin de har! Fiecare detaliu are semnificația lui, este desăvârșit. Pe baza celor pe care le-am văzut până acum, putem să verificăm și noi câteva din principiile viețuirii noastre monahale, pentru că principiile unei mănăstiri sunt temeliile zidirii

duhovnicești. Și dacă temelile sunt puternice, zidirea stă minunat. Dacă nu sunt, e în primejdie.

Prima temelie este bucuria. Biserica ne vrea totdeauna bucuroși, nu îngăduie multe pleoștite, nici nu încurajează întristarea prefăcută și mincinoasă pentru Dumnezeu. „Întristarea pentru Dumnezeu” (2 Cor. 7, 11), bună și adevărată, darul Duhului, este diferită de propriile noastre întristări, care decurg din separarea noastră de Dumnezeu. O dovadă a autenticității noastre este bucuria noastră și pacea.

Atmosfera în care poate fi cultivat sufletul și în care să-L vadă și să se desfăteze de Dumnezeu este bucuria firească și duhovnicească. Se desăvârșește însă de către Sfântul Duh și devine constantă și nelipsită și de Dumnezeu dăruită după ce trece prin darul lacrimilor. Aceste lacrimi sunt durerea subțire a sufletului pentru că a căzut și a fost alungat departe de rai în acest pământ și acum trebuie să se întoarcă. Adică este durerea pe care o încearcă sufletul când dobândește cunoștința bolii sale. Dar această întristare și aceste lacrimi dăruiesc veselia Duhului, plăcerea și desfătarea raiului, nu fac să contenească bucuria. Bucuria rămâne ca o atmosferă constantă. După cum omul nu poate trăi într-un aer poluat, tot așa nu poate trăi nici fără bucurie. Întristarea după Dumnezeu, așadar, lacrima fierbinte și de bucurie făcătoare, întărește pe mai departe bucuria, o sporește și o face mai statornică și mai adevărată.

Prin urmare, omul care nu este bucuros nu poate fi monah, pentru că lipsa bucuriei arată că ceva nu merge bine. Așa cum dacă ai febră, știi că ești bolnav, tot așa când cineva nu e bucuros, să nu creadă că asta se datorează iubirii lui Dumnezeu sau greșelii altuia sau greutăților, vremurilor, sănătății... El însuși greșește. S-a separat de

Dumnezeu. Așadar, o temelie de primă importanță a unei mănăstiri sănătoase este bucuria.

O a doua temelie dintre cele pe care le întâlnim în *Viața* Cuviosului Nil – mai ales veselia pe care a încercat-o și a căutat-o de la începutul lepădării sale și în tot restul vieții – este pacea, tovarășa apropiată a bucuriei.

Pacea este ceva mai adânc. Este simțământul unității existenței noastre omenești. Pacea presupune, întâi de toate, desăvârșita unitate și identitate a puterilor sufletului, a voinței, a părții raționale și a celei a iușimii. Când una dintre acestea este fisurată, pacea se pierde. Așadar, pacea se clatină când se clatină puterile sufletului, când pătrunde între ele un dezechilibru. Acest dezechilibru arată că omul nu calcă bine în viața sa duhovnicească, arată că nu e absorbit de Dumnezeu, că nu are nici măcar simțirea lui Dumnezeu. Prin urmare, nici armonie launtrică nu are, nici în armonie cu Dumnezeu nu e.

Omul tulburat arată că L-a pierdut pe Dumnezeu, pentru că lucrarea dumnezeiască nu poate ajunge până la el, nu poate să devină un locaș constant al lui Dumnezeu. Și aceasta se datorează faptului că partea lui conducătoare – duhul care se află în om, care poate primul să se unească cu Dumnezeu și să-L facă proprietate a sa și apoi să-L transmită și omului întreg – nu se află într-o legătură bună cu celelalte puteri ale sufletului.

Cine se tulbură este un om sufletesc, trăiește cu vederi și desfătări josnice. Sufletul lui se amestecă cu acestea și duhul lui se pierde între ele și naufragiază, căzând în cele din urmă în carnalitate. Omul acesta ajunge un vierme aruncat pe pământ, în timp ce e făcut să fie vultur. Vulturul a căzut pe pământ, în mocirlă. Cine mai poate

fi acum liniștit? Cum poate să simtă în mod simplu și să trăiască aici pe pământ? Trebuie ca unitatea să fie rezidită înlăuntrul său prin intrarea Sfântului Duh, Care să-l lumineze, astfel încât să cunoască pricinile mai adânci ale bolii sale și atunci să ceară, mai întâi, vindecarea sa lăuntrică și apoi refacerea legăturilor sale cu Dumnezeu.

Pacea se pierde, de asemenea, când nu ne identificăm în mod desăvârșit cu ceilalți și nu îi recunoaștem. În acest caz avem, cum am mai spus, o rupere a Trupului lui Hristos, intrarea acestui element nefiresc în firescul vieții noastre duhovnicești și, atunci, netrăind unitatea și sobornicitatea Trupului celui Unul, nu putem să avem simțirea lui Dumnezeu și pacea înlăuntrul nostru. Adică, cea mai mică despărțire de Dumnezeu sau de orice om, dar chiar și cea mai mică împotrivire a noastră față de cosmosul natural ne face să pierdem pacea, pentru că zidirea întreagă s-a unit cu Dumnezeu, își recunoaște Făcătorul și nu îngăduie în sine împotrivire și lipsă de echilibru. Zidirea „împreună suspină și împreună are dureri“ (Rom. 8, 20-22) cu omul, pentru că a căzut de la Dumnezeu și caută unirea ei din nou cu El, nașterea ei din nou. Vrea să vadă în ea însăși „un cer nou și un pământ nou“ (2 Ptr. 3, 13).

Astfel, de îndată ce te necăjești și spui: „De ce-i muntele ăsta aici în fața mea, de ce trage curentul, de ce iarăși plouă, ce-i cu umezeala asta?“, adică de îndată ce vii în contradicție cu un fenomen natural al cerului sau al pământului, chiar și numai când spui: „Ce nevoie e de viermi, de șopârle, de târătoare?“, îndată îți pierzi pacea. Dacă vii în contradicție cu natura care Îl caută pe Dumnezeu și își unește lacrimile ei cu lacrimile tuturor sfinților, – până când se va petrece izbăvirea ei în ziua cea de pe urmă

(Rom. 8, 21) – tu produci o dizarmonie care te separă de întreaga natură, de tot cosmosul, de Dumnezeu întreg.

Dacă nu-ți identificezi însă sinele și cu cel din urmă păcătos și nu recunoști că el este o parte a propriei tale existențe, adică dacă nu-ți unești sinele și cu ultimul vierme al pământului și dacă nu recunoști că Însuși Dumnezeu te unește și pe tine și pe el cu cerul, atunci n-o să poți niciodată să simți adevărata pace. Această pace este ceva mai adânc decât bucuria, ceva mai durabil, pentru că nu dă numai mărturie în mod simplu despre cum sunt eu, ci despre unde mă duc, dacă merg greșit sau corect.

Așadar, un criteriu al călătoriei noastre este bucuria, care arată unde mă găsesc, și pacea, care arată încotro merg. Dacă nu am pace înseamnă că am apucat-o pe un drum greșit. Putem îndrăzni să spunem că, dacă pacea mea mi-o găsesc în păcat, este preferabil să merg în păcat. Atunci păcatul este pentru mine mai de preț decât sunt toți arhanghelii la un loc. Desigur, a doua treaptă ar fi să merg din păcat în rai. Pentru că, în realitate, nu este cu puțință ca păcatul să dea pacea. Păcatul este cea mai mare provocare și pentru Dumnezeu, și pentru om. Cu toate acestea, dacă mie mi se pare că găsesc pacea în păcat, să merg acolo. Importanță are pacea. Numai ea poate să-mi dăruiască o oarecare rază, care apoi mi-L va descoperi pe Dumnezeu.

Al treilea principiu important pe care trebuie să-l repetăm este voia proprie întru simțirea de sine și întru libertate. Dumnezeu nu ne-a făcut pentru robie, ne-a făcut pentru libertate, mai ales pentru „libertatea cu care Hristos ne-a slobozit“ (Gal. 5, 1). Dar această libertate este un cuțit cu două tălșuri, care ne face copii fie ai raiului, fie ai iadului. Este ceea ce alegem, este balanța sau cântarul care

judcă dacă-L iubim pe Dumnezeu sau nu. Această balanță este atât de sensibilă, încât dintr-o clipă în alta poți să te vezi pe tine altfel. Acum înger, mai apoi satană. Voia proprie este strălucirea libertății noastre, elementul care ne face niște buni „aghiotanți“ înaintea lui Dumnezeu și îndreptățiți ai harului dumnezeiesc.

Prin urmare, fără libertate omul lui Dumnezeu nu poate să trăiască. Dar libertatea aceasta devine apoi o dăruire de voie a sinelui nostru lui Dumnezeu, o robire de voie a întregii noastre existențe pentru Dumnezeu. Copiii lui Dumnezeu se robesc în mod cu desăvârșire liber pe ei înșiși lui Dumnezeu.

Biograful relatează că Sfântul s-a făcut rob cu bucurie și în mod liber Stareșului și fraților. Această sclavie este cea mai înaltă libertate, însă când o fac eu însumi. Ceilalți trebuie să mă lase cu desăvârșire liber, astfel încât să pot face ce vreau, dar eu să fac numai ce vrea Dumnezeu. Dar chiar dacă mă costă, chiar dacă mă doare, chiar dacă înseamnă moarte sau mii de mucenicii, nu există altă cale pentru mine, dacă sunt cu adevărat liber, decât această moarte. Criteriul libertății adevărate și desăvârșite este „încă nu v-ați împotrivit până la sânge păcatului“ (Evr. 12, 4) și față de orice altceva. Nu v-ați împotrivit, zice apostolul, păcatului până la sânge, până la moarte, încă nu ați murit.

Așadar, a treia temelie a vieții noastre, desăvârșita libertate, este vărsarea sângelui, moartea noastră pentru Hristos. Prin urmare, libertatea își dobândește desăvârșirea ei prin vărsarea sângelui, prin desăvârșita noastră abandonare în sânul lui Dumnezeu, așa cum făcea papa-Tihon. Își umplea pumnii cu lacrimile sale pe care le arunca apoi pe crucea din chilia sa, exprimându-și așa durerea și dorul său pentru

învierea sa și pentru slobozirea lui din trup. Adică suferea pentru că trăia, voia slobozirea chiar și de această viață.

După cum mucenicii își luau în mâini capul și îl duceau lui Hristos sau își umpleau palmele cu sângele lor și îl dăruiau lui Dumnezeu, doar atât pot să fac și eu dacă vreau, într-adevăr, să fiu cel cu adevărat liber. Liber nu e cel care face ce vrea, ci cel care, în timp ce poate să facă tot ce vrea, își varsă în mod liber sângele său și sudoarea înaintea lui Hristos cel răstignit, ca să fie povățuit la înviere.

Dar ca să fim monahi adevărați și să avem dreptul să locuim sus pe o stâncă sau pe un stâlp între cer și pământ sau să fim zăvorâți, întemnițați în aceste chilii, avem nevoie de încă ceva, de transcendență, pe care o întâlnim la Cuviosul Nil de la începutul hotărârii sale de a se face monah până în ultima clipă. Adică, fie că Sfântul era treaz, fie că moțăia, fie că dormea, trăia în altă lume. Chiar și-n clipele muceniei sale trăia împreună cu Dumnezeu cel viu, care a putut să-Și întindă mâna Sa și să-l binecuvânteze.

Numai astfel poate să fie și propria noastră viață o viață transcendentă, o împreună-trăire cu Dumnezeu cel viu, o depășire a legilor firii și o supunere, o împlinire a poruncilor Sfântului Duh și a legilor harului. Acestea trebuie să lucreze în monah. Monahul nu este cârmuit de către voința și rânduiala omenească, ci de ceea ce Duhul cel Sfânt poruncește, de locul în care suflă, de ceea ce Dumnezeu rânduește. Asta este viața lui. Nu trăiește pentru lume, nici în lume. A fost izbăvit de toată pofta și trăirea pământească și a dobândit așezarea desăvârșitei mortificări trupesti, a mortificării celei din urmă simțiri și trăiri omenești, a ultimei bucurii omenești, pentru ca totul să fie în el transcendent, dincolo de lume.

Această transcendență a monahului ajunge și până la desăvârșita unire a trupului (συνσωμύτωση) și a duhului său (συνπνευμάτωση) cu Hristos, până la îndumnezeirea sa, care se săvârșește prin neîncetata împărtășire tainică, măncarea și băutura Trupului și Sângelui lui Hristos, și prin părtașia la Dumnezeire prin neîncetata rugăciune a minții, care este modul de viață cel mai desăvârșit și mai duhovnicesc.

Așadar, dacă râd, dacă plâng, dacă lucrez, dacă mă joc, dacă muncesc împreună cu ceilalți, dacă fac ascultare, dacă cred că măgarul zboară, făcând ascultare fără deosebire, dacă mă sui pe munte, dacă merg la biserică, le fac toate ca să ajung la plinătatea rugăciunii lăuntrice, care este deplina strămutare a vieții mele și răpire a minții mele în Dumnezeu, prin desăvârșita pătrundere a lui Dumnezeu în trupul meu, în caracterul meu muritor și în micimea mea. Adică, are loc un schimb între însușirile lui Dumnezeu și ale omului. Eu pătrund în lumile mai presus de lumea aceasta și lumile cele de sus pătrund în caracterul meu muritor și îi dăruiesc veșnicia, îl fac cer, împărăție a cerurilor.

Prin urmare, caracterul meu duhovnicesc este, în esență, și o depășire a timpului, a orizontului acestei lumi, o moarte a toate, o stare eshatologică. De aceea, împlinirea mea, odihna mea, le pot găsi numai în cealaltă viață. În măsura în care sunt în această viață de dincolo și în măsura în care sunt un adevărat monah, nu e cu puțință să mă încante ceva, să mă satisfacă, nici să mă îndestuleze, încât să spun: „Ajunge, până aici!“ În fiecare clipă, chiar și când văd îngeri și arhangheli, chiar și cu ochii trupului meu, nu numai cu ai duhului, nu pot să spun nimic altceva decât ceea ce spun adeseori asceții: „Na, uite un călugăr mincinos!“ Într-adevăr, sunt un mincinos. Voi fi adevărat numai

când voi ajunge acolo sus, când va avea loc înlăturarea elementelor văzute și a tainelor, și voi împărați față în față cu Dumnezeu, și Dumnezeu va împărați înaintea mea.

Până atunci însă, nu este cu putință să simt bucurie pentru ceva, nu sunt îndreptățit – în afară de păcatul meu – să plâng pentru altceva, nici pentru moartea tatălui meu, nici pentru pierderea cunoștințelor mele, nici pentru sărăcia mea, nici pentru bogăția mea, nici pentru laudă, nici pentru blestem. Ba încă am putea să spunem, într-un sens duhovnicesc, că nici păcatul meu însuși nu e cu putință să schimbe seninătatea duhului meu. Nimic nu are importanță, nici pământul, nici cerul, nici înălțimea, nici adâncurile, nici reușita mea, nici nereușita mea. Absolut nimic.

Singurul lucru care are importanță pentru mine este să ajung acolo sus, când va veni ceea ce este desăvârșit, când toate, și viața, și moartea, și eu însumi vor fi predate la picioarele lui Iisus Hristos. Când Tatăl – Care a spus Fiului Său: „Șezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale“ (Ps. 109, 1) – va preda toate Fiului sus, pe jertfelnicul ceresc, și Fiul Își va primi locul Său firesc, de-a dreapta Tatălui, așa cum ne vestesc dinainte profețiile Psaltirii, atunci voi putea și eu să aflui odihnă și să zic: „Aici voi locui, că l-am ales“ (Ps. 131, 14). Pentru aceasta m-am luptat, pentru aceasta am ostenit. „Acum slobozește pe robul Tău“ (Lc. 2, 29), Dumnezeu meu, acum sunt liniștit. Și acest „acum slobozește“ va fi veșnicia, pentru că se vor sfârși timpul, istoria, lupta, tradiția, dogma, universul. Și ce rămâne? Ceea ce nu se sfârșește niciodată, adică Dumnezeu și tot ce este luminat întru Dumnezeu, toate stelele luminate de lumina Dumnezeirii cea cu trei sori, stele care se pierd în ea, pentru că acum toate sunt una. Această stare

paradiziacă, plinătatea eshatologică a înduhovnicirii noastre, este singurul lucru pe care-l poate dori monahul.

Acestea sunt temeliile, aspirațiile, stâlpii, tot ce poate închide un monah în inima sa. Dar până să ajungem acolo sus, să ne rugăm ca viața noastră să fie o aplecare înaintea Domnului răstignit. O aplecare pașnică, o pace, care este cea mai mare luptă și cel mai mare strigăt înaintea lui Dumnezeu și se exprimă prin cuvintele: „Binecuvântează-mă, Dumnezeul meu!“ Înfațișarea noastră zilnică înaintea lui Hristos și simțirea și priveliștea noastră să fie Hristos cel răstignit, Care își desprinde mâna din pironul de pe cruce și binecuvântează propria noastră micime, pentru ca să ne facă mărunți și netrebnici pentru viața de aici și folositori pentru împărăția cerurilor.

Altădată, iarăși l-a trimis Părintele pe Ștefan la Risiano, ca să cumpere piei pentru pergamente. Și mergând acela, s-a întors împreună cu un bătrân dintre cei mari și puternici ai Castrului pe nume Gheorghe. [32]

În capitolul 20, l-am văzut pe primul ucenic al Cuviosului. După el vine un al doilea care provenea de la sat și din părinți săraci. Îl chema Ștefan, avea cam 20 de ani și a ajuns sfânt.

Odată, Cuviosul l-a trimis la Risiano ca să cumpere piei pentru pergamente. Mergând acolo, Ștefan l-a întâlnit pe bătrânul Gheorghe, care era căsătorit și una dintre căpeteniile, dintre cei mari și de viță bună ai Castrului, și s-au întors împreună la peșteră.

Acesta, întrebând fiind de sfântul Părinte ce vrea, a răspuns zicând: „Într-una din zile, stăteam la mine în casă și, pe când mă gândeam la deșertăciunea vieții și la păcatele mele, a venit asupra mea frica morții și a răspunsului ce-l voi da la Judecată. Gândindu-mă deci la acestea, am ațipit puțin și m-am văzut intrând prin poarta mare a cetății în care este zidită o biserică a Sfinților Apostoli. Din ea se auzea glas de cântare dumnezeiască, cum nu am mai auzit vreodată, și m-am îndreptat într-acolo ca să văd cine cântă. Și am văzut tot altarul plin de eunuci frumoși la chip și strălucitori ca îngerii și împreună cu ei te-am văzut stând pe tine, pe care te văd acum. Pe tronul episcopului stătea unul mai tânăr și foarte frumos și preastrălucitor, a cărui frumusețe e cu neputință de povestit. Când am intrat eu în biserică și am văzut acele frumuseți strălucite și am auzit acea cântare minunată, văd doi îmbrăcați în alb venind la mine, la semnul celui de pe tron, și zicându-mi: „Vino, te cheamă Stăpânul!“ Iar eu, cu multă frică mergând și stând în fața lui, l-am auzit zicându-ți: „Mergi și tunde-l monah!“ Tu, mergând, m-ai tuns și m-ai făcut monah. Deci, îndată ce m-am trezit, am început să mă îndoiesc în gând și să-mi zic: „Ce mi s-a arătat e o lucrare a imaginației, și nu un lucru dumnezeiesc, pentru că eu niciodată nu m-am gândit să mă fac monah.“

Când au ajuns la sihăstrie, Starețul a vrut să afle motivul venirii lui Gheorghe. Atunci Gheorghe a început să-i spună cele pe care tocmai le-am citit. Cu toate că Gheorghe nu dorise niciodată să se facă monah și era și în vârstă, căsătorit și de viță nobilă, s-a grăbit să înțeleagă ce vrea Dumnezeu. Nu și-a dat el singur răspunsul, pentru că dacă și l-ar fi dat, l-ar fi dat după inima sa, iar inima

lui era la femeia lui, la casa lui. În plus, era și căpetenie.

„Dar m-am socotit în mine însumi și am hotărât că, dacă în acea zi va veni în casa mea vreun frate de la mănăstiri, atunci cu adevărat este voia lui Dumnezeu să mă călugăresc. Iar de nu va veni nici unul, atunci să nu dau nici o importanță visului, pentru că nu e de la Dumnezeu. După ce m-am tot gândit mult, am ieșit în curtea din față și l-am văzut pe fratele Ștefan stând. Aflând de la el pricina venirii, am rânduit în grabă toate ale mele și am venit la Sfinția Ta. Acum deci, după cum va fi plăcut lui Dumnezeu și ție, sfinte Părinte, fă cu mine.“ [33]

Prin urmare, s-a încredințat lui Dumnezeu și și-a refuzat orice drept să ia vreo hotărâre pentru propriul viitor, stabilind un criteriu obiectiv. Adică, a făcut o înțelegere cu el însuși. Dacă va veni vreun monah la el acasă în acea zi, asta va însemna că era voia lui Dumnezeu să devină și el însuși monah. Și în timp ce se gândea la astea, a ieșit în curte.

Văzându-l pe Ștefan, i-a cerut să-i spună, să-l informeze de pricina venirii sale. Îndată ce a aflat-o, și-a orându-it degrabă socotelile și a venit să se predea Cuviosului, punându-se în întregime în mâinile lui și ale lui Dumnezeu.

Auzind aceste cuvinte, de Dumnezeu purtătorul Părinte îi zice acestuia: „Noi, preacinstite frate, nu ședem în pustia aceasta pentru Dumnezeu, nici pentru virtute, ci pentru că nu putem răbda greutatea vieții de obște ne-am izolat de oameni, ca niște leproși și necurați. Tu deci bine faci că te îngrijești de mântuirea sufletului. Mergi, așadar, la chinovie, unde te vei odihni și cu sufletul și cu trupul.“ Acesta însă,

după cum oțelul rămâne nestricat sub loviturile fierului, așa a primit cuvintele Părintelui, care voia să-l încerce.

Când de Dumnezeu purtătorul Părinte a auzit cuvintele lui, i-a zis: „Noi, preacinstite frate, nu ședem în pustia aceasta pentru Dumnezeu, nici pentru că am fi virtuoși. Dimpotrivă, pentru că nu putem ridica greutatea vieții de obște, ne-am izolat de oameni, ca niște leproși și necurați. Oricum, bine faci că te îngrijești de mântuirea sufletului. Mergi, așadar, la chinovie, unde te vei odihni și cu sufletul, și cu trupul.” Acela însă a rămas neclintit ca un diamant sub loviturile ciocanului și a primit fără nici o schimbare launtrică toate cuvintele Părintelui, care voia să-l încerce.

Când a venit ziua duminicii, în care la chinovii monahii au parte de o mică mângâiere trupească, Părintele l-a luat la mănăstirea Castelli. După ce s-au săturat de bucate și au băut vin cu măsură, ridicându-se de la masă, Părintele a zis către bătrân: „Domnule Gheorghe, rămâi aici puțin timp până ce, mergând eu să vizitez niște frați, mă voi întoarce.” Dar aceasta a zis-o vrând să-l lase acolo de tot. Lucru pe care înțelegându-l bătrânul, a răspuns îndată: „Nu e drept, cinstite Părinte, ci unde e stăpânul, acolo va urma și câinele.” Mulțumit fiind deci Părintele cu pilda pe care i-a dat-o, l-a luat cu sine și s-au întors împreună într-un cuget.

Atunci Părintele a acceptat ca Gheorghe să rămână o săptămână la peșteră, ca să obosească și să sufere de foame, iar duminica, atunci când monahii din chinovii își îngăduie o oarecare mângâiere trupească, l-a luat și au mers la mănăstirea numită „a lui Castelli”. Acolo s-au îndestu-

lat cu mâncarea din belșug pe care le-au dat-o și au băut și vin, desigur nu mai mult decât trebuia. Când s-au ridicat de la masă, Cuviosul Nil i-a zis lui Gheorghe: „*Domnu-le Gheorghe, rămâi aici puțin timp până ce, mergând eu să vizitez niște frați, mă voi întoarce.*” Dar aceasta a zis-o vrând să-l lase acolo de tot. Gheorghe și-a dat seama însă și a răspuns pe dată: „*Nu e drept, cinstite Părinte, ci unde e stăpânul, acolo va urma și câinele.*” Uimitoare e smerenia omului acesta care a hotărât să se dea lui Dumnezeu. Ne aduce aminte de femeia hananeiancă (Mt. 15, 21-28). Cum să nu binecuvânteze Dumnezeu un astfel de om! Și cum să nu fie mișcat și mulțumit Părintele! De aceea, l-a luat cu el și s-au întors în sihăstrie, după ce deveniseră deja un suflet. L-a luat și pe el în spinare.

Pe drum, i-a zis Gheorghe: „Crezi, cinstite Părinte, că acasă la mine nu am avut un trai bun și toată bogăția, și crezi că o să mă înșeli ca pe un prunc dându-mi mâncare din belșug? Fii sigur că n-o să mă sperii nici cu înfrânarea, nici cu altă rea-pătimire. Pentru că am călătorit mult pe mare și prin multe țări am umblat, trecând prin multe, și bune, și rele. În plus, Dumnezeu poate, pentru rugăciunile tale sfinte, să-mi dea putere să rabd, așa cum le-am răbdat pe acelea pentru slava lumii, așa pe acestea pentru dragostea Lui. Nu te mai gândi deci la nimic. Dumnezeu m-a trimis la tine și, de aceea, e cu neputință să mă despart de tine.” [34]

Auzindu-le pe acestea, marele Părinte a hotărât să-l primească cu iubire și de atunci încolo l-a avut ca pe un tată. Acesta, după ce s-a împlătoșat cu încrederea în Cuviosul și a crezut că prin el va câștiga împărăția cerurilor, l-a iubit ca pe Însuși Dumnezeu. Iar cuvintele pe care le auzea din gura

lui, când îi dădea sfaturi sau când îi tâlcuia Scripturile, le primea și se veselea de ele, ca cel ce a zis: „Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decât mierea în gura mea“ (Ps. 118, 103). De aceea și răbda acea asceză de nespus la care s-a strămutat dintr-odată de la viața lumească. Mulți au încercat să intre în această viețuire ascetică și să rabde, dar au dat înapoi repede și au plecat.

Când a auzit marele Părinte cuvintele bătrânului, a pecetluit legătura lor, a hotărât să-l primească cu iubire și pe mai departe l-a avut ca pe un tată. Gheorghe s-a încins cu multă încredere în Cuviosul și l-a iubit ca pe Dumnezeu, iar cuvintele cu care îl sfătuia sau îi tâlcuia Scripturile le primea ca pe o miere. De aceea, s-a întors dintr-odată de la obiceiurile lui lumești și a răbdat acea asceză de nedescris, pe care mulți au încercat să o îmbrățișeze și să arate răbdare, dar repede au dat înapoi și au plecat.

Plecând de la chemarea lui Gheorghe la viața monahală, putem să vedem, în general, diferitele feluri de chemare la monahism. Propria lui chemare este una din cele rare, pentru că rar găsești atâta iubire la oameni. De cele mai multe ori, avem oameni care se gândesc toată viața lor să se facă monahi, dar nu ajung niciodată. Și dacă ajung vreodată cumva, ar fi foarte normal și pe drept să zici: „Mai bine nu s-ar fi făcut!“

O formă de chemare este exprimată printr-o dorință lăuntrică după monahism. O altă formă îi vizează pe oamenii care pe baza alcătuirii lor sufletești tind către

însingurare, către tăcere, către liniște sau către starea de a fi supuși altor oameni și-și văd idealul acesta împlinit în mănăstire. Așadar, căutând să tacă și să se liniștească față de lume sau căutând să se supună altuia, găsesc forma cea mai ideală, ce-I place și lui Dumnezeu, și merg la mănăstire.

Mai sunt alții iarăși, a căror chemare monahală decurge dintr-o analiză pur logică, rațională, sau mai bine-zis, a valorilor. Aceștia nu vor să rămână pe dinafară în calea lor, vor să reușească și, de aceea, spun: „Dumnezeu mi-a dat viață ca să-L iubesc și vrea de la mine să mă mântuiesc. Unde voi reuși asta mai ușor? În lume sau în mănăstire? La mănăstire, pentru că viața monahală este calea cea mai sigură. Așadar, o să merg la mănăstire.“

Mai există, desigur, și unii care gândesc puțin altfel: „Căsătoria este binecuvântată. Dar Dumnezeu ce preferă? Ce vrea Biserica? Dumnezeu, în mod clar, preferă viețuirea monahală, la fel și sfinții. Biserica cinstește monahismul, pentru că e atât de departe de căsătorie ca cerul de pământ. Așadar, fără nici o îndoială, o să mă fac monah.“

Prin urmare, fie că pornesc cu mintea de la niște principii de valoare, fie de la ce vrea Dumnezeu și Biserica, sunt conduși la aceeași concluzie și se fac monahi. Pot oare să reușească în chemarea lor monahală oamenii aceștia? Sigur că pot. E nevoie însă de destulă putere, pentru că nu pornesc cu inima. De obicei, când facem ceva pe care noi îl vrem, noi îl alegem, e ușor. Dar cu aceștia e altă situație, e vorba de o alegere obiectivă. În această situație inima, printr-o lucrare lăuntrică puternică, este supusă obligației să primească și să iubească ceea ce este drept în mod obiectiv. Avem, de asemenea, chemarea oamenilor care au fost conduși la mănăstire de trebuința imperioasă

a pocăinței din pricina unei căderi. Pentru că au păcătuit înaintea lui Dumnezeu, acum vor să se pocăiască. Ei se gândesc în felul următor: „De vreme ce am păcătuit și de vreme ce calea cea mai plăcută lui Dumnezeu este viețuirea monahală, nu există o soluție mai bună decât a mă face monah.“ Cineva a căzut mai demult în curvie sau preacurvie și nu a găsit un mod mai bun de pocăință decât să urmeze viețuirea monahală, pentru că fecioria (παρθενία) este mai înaltă și decât întreaga-cugetare (σωφροσύνη). Așadar, a urmat viața feciorească.

Cineva a preacurvit și s-a dus la duhovnicul său ca să-și spovedească păcatul. Acela i-a spus: „Dacă vrei să te mântuiești, atâția ani să postești, să faci atâtea metanii, să fii credincios soției. Dar dacă vrei să-i plăci și mai mult lui Dumnezeu, dacă vrei o întoarcere adevărată, fă-te monah.“ Și-ntr-adevăr, s-a făcut monah.

Altă chemare monahală este cea a lui Gheorghe. Dintr-odată Gheorghe, un mirean și un conducător căsătorit, se află la o răscruce, descoperind o cale pe care nu o cunoștea deloc. Nu și-a imaginat niciodată că ar putea să devină cândva monah. Dar iubirea lui foarte puternică pentru Dumnezeu l-a făcut să se hotărască. Iar dacă cineva Îl iubeste pe Dumnezeu, nu încapă nici o îndoială că va birui, după cum va birui și când se pocăiește pentru că L-a amărât pe Dumnezeu, și nu pentru că el a păcătuit.

Există deci foarte multe chemări. Cea mai desăvârșită, cu siguranță, este cea care îi vine omului din pocăința sa, pocăință care îl împinge spre adevărata refacere a legăturilor sale cu Dumnezeu. Aceasta este, cu adevărat, calea pocăinței și adevăratul monahism.

O chemare desăvârșită este și strădania omului de

a-și păstra fecioria sa, sfințenia sa, de a nu-și strica ipostasul său duhovnicesc, de a-L urma neîmpiedicat de lume și de păcat pe Dumnezeu. Adică, de a se încredința Făcătorului său întocmai cum Acesta l-a adus la viață și, astfel, să fie reaşezat în dreptatea dintru început.

Aceste două chemări, a omului care a păcătuit și a celui care s-a păzit pe sine în starea fecioriei și a sfințeniei, sunt foarte puternice.

Mai există, de asemenea, și chemarea care vine din studiul Sfintei Scripturi, precum și cea care vine din grija deosebită a lui Dumnezeu prin mijlocirea unor diferite situații. Lucrul sigur e că Dumnezeu dorește pentru toți oamenii calea monahală, dar nu toți conștientizează această pronie dumnezeiască. Chemările aparte ale lui Dumnezeu le conștientizează numai cei care au o sensibilitate, o subțirime. Cei mai mulți nu le înțeleg. Nu înțeleg iubirea și pronia lui Dumnezeu. Se poate ca cineva să meargă o dată la mănăstire, să vadă cele mai înalte ale vieții monahale și să spună: „Aici voi locui“ (Ps. 131, 14), pentru că simplul fapt că Dumnezeu m-a adus aici nu e un lucru mic. Dar există și alții care petrec zile și nopți în mănăstire și nici măcar nu le trece prin cap că Dumnezeu i-a condus acolo și că le dă prilejul să se facă monahi.

În sfârșit, chemarea monahală în aspectul ei de zi cu zi, în împlinirea ei și în fundamentul ei, este o legătură cu un om anume, care pentru monah este Dumnezeuul său văzut. Odată ce a primit cineva chemarea sa și s-a făcut monah, nu face nimic altceva decât să jure o legătură de căsătorie cu Dumnezeu printr-un anumit om. Legătura se stabilește între Stareț și începător. Dar cum se realizează?

Ne-am mai referit la această problemă și înainte,

când am vorbit despre iconomia și înțelepciunea Starețului. Dar modul în care ucenicul se împletește cu Starețul este ceva foarte simplu și se exprimă în text prin cuvintele: „Dumnezeu poate, pentru rugăciunile tale sfinte, să-mi dea putere.” *Auzindu-le pe acestea, marele Părinte a hotărât să-l primească cu iubire și de atunci încolo l-a avut ca pe un tată.* Aici s-a creat deja legătura.

Cât de firească, de plină de har, cât de dulce și de întru Dumnezeu este viața monahală! Când cineva o simte, când o trăiește, nu are să se gândească la nimic altceva, nimic altceva să dorească, nimic să ceară, pentru că aceasta cucerește întregul suflet al omului, întregul spațiu al inimii lui, întregul timp, întregul său interes.

Dacă Gheorghe a avut o astfel de vedenie care l-a condus la Stareț și a ajuns monah, fără ca mai înainte să-i fi trecut prin minte un astfel de gând, vă dați seama că ceva asemănător s-a petrecut și cu noi. Mulți dintre noi nu ne-am imaginat vreodată să fim monahi. Și totuși, unul printr-un vis, altul prin studiu, altul prin întâlnirea sa cu monahi încă din vârsta copilăriei, L-am cunoscut pe Dumnezeu și am fost tunși de către un Stareț.

Fiecare chemare monahală este un somn, ca cel al lui Adam, pe care Dumnezeu îl aduce peste noi, o tăiere a unei părți din coasta noastră, din inima noastră. Acesta este înțelesul locului corespunzător din Sfânta Scriptură (Fc. 2, 21-22). Adică, Dumnezeu ne scoate inima noastră, voința noastră, visul nostru, dorințele noastre, toate, și ni le dă ca pe o altă Evă, sub forma Bisericii, și ne spune că de acum încolo trupul tău și viitorul tău sunt luate în stăpânire de Biserică.

Un astfel de somn, un astfel de vis, o astfel de pri-

velişte cuprinzătoare, o astfel de tundere ca ale lui Gheorghe am dorit şi noi, şi la o astfel de tundere ne-a condus Dumnezeu, şi un astfel de orizont ne-a deschis. Bine ar fi ca inimile noastre să-L slăvească în fiecare zi! Bine ar fi să înţelegem odată această taină a lui Dumnezeu, cum ne-a deschis ochii şi cum ne-a scos din deşertăciune! Înţelegeţi ce fel de iubire preainaltă a lui Dumnezeu este tunderea monahală şi ce descoperire a adevărului se face de către Dumnezeu şi ce comoară se deschide din inima lui Hristos şi se varsă în fiecare dintre noi? Acest fapt este atât de mare, încât cred că e cu neputinţă să-i înţelegem măreţia şi semnificaţia. Trăim înlăuntrul unei comori, înlăuntrul iubirii lui Dumnezeu, şi nu înţelegem aceasta. Se poate să ne jucăm, să râdem, dar nu înţelegem ceea ce a făcut Dumnezeu înlăuntrul nostru.

Să ne rugăm ca, măcar în cele din urmă, Domnul să ne deschidă cugetul ca să înţelegem „cele săvârşite întru noi“, după cum zice imnograful la mărimurile Întâmpinării Domnului. Pentru o minte lumească este atât de serios şi, în acelaşi timp, atât de greu să înţeleagă aceasta. Dar măcar la bătrâneţe, fie ca să pricepem ce a săvârşit Dumnezeu cu noi!

Am spus înainte că pentru mântuirea noastră nu este de ajuns buna noastră intenţie, e nevoie şi de voinţă. Dar ce legătură are intenţia, dispoziţia omului, cu voinţa?

Voinţa omului, de care depinde libertatea lui, este trăită pur personal ca o rădăcină, ca un trup şi ca un rezultat. Când cineva îşi cercetează voinţa, găseşte două elemente: ceva aşezat în adâncime, o înclinaţie profundă

pe care, în mod simplu, o numim dispoziție (διάθεσις). Aceasta este o cauză lăuntrică, o stare lăuntrică, pe care apoi omul și-o însușește în mod conștient. Dacă cineva nu are nici o dispoziție, oricât l-ai îmbrânci, nu poate să-și dea seama de ce se întâmplă. Îi vorbești, de exemplu, despre iubirea lui Dumnezeu, că Hristos S-a răstignit pentru el, iar el nu este mișcat deloc. Un altul este fiul unor părinți creștini. De mic cade într-un păcat. Îi vorbești despre viața de feciorie și nu înțelege absolut nimic. Nu este nici un punct de legătură între el și ceea ce îi spui. Prin urmare, dispoziția este starea, punctul de pornire, cauza, rădăcina, așezarea lăuntrică ce există în noi.

După ce conștientizăm dispoziția aflată în lăuntru nostru, trebuie ca apoi să ne-o împrăpiem. Mulți oameni au, de exemplu, dispoziția de a se face monahi, dar nu suportă să se supună unui Stareț. De ce? Fie pentru că Starețul nu este sfânt, fie pentru că se tem pentru viitorul lor, neștiind unde o să-i ducă o astfel de supunere. Alții, iarăși, nu se hotărăsc niciodată, pentru că nu vor să obosească sau pentru că li se pare că la mănăstire vor suferi de plictiseală. Există, pe de o parte, dispoziția lăuntrică, dar nu există însușirea, împrăpierea acestei dispoziții, care se săvârșește prin mai multe mijloace.

Nu putem face acum analiza împrăpierii dispoziției, dar un element fundamental și primordial al ei este ca atenția mea să se întoarcă spre conținutul acestei dispoziții, așa încât să îl studiez, să-i ies în întîmpinare, așa cum a făcut Gheorghe. Cum a avut acea vedenie, ar fi putut să spună: „E nălucire, pentru că eu sunt căsătorit și bătrân.“ Dar el nu a lăsat-o să treacă neobservată, ci s-a întrebat dacă nu cumva este de la Dumnezeu. Adică, dezvoltarea

dispoziției tale este, întâi, să iei în serios și să cercetezi ceea ce există înlăuntrul tău sau ceea ce ți se întâmplă.

În al doilea rând, întorcându-te în mod conștient spre dispoziția dinlăuntrul tău, trebuie să iei hotărârea ca poziția ta față de tine însuși să fie definitivă. În această etapă, vei străbate la început o șovăială, un „da sau nu“, o rupere în două a persoanei tale, care trebuie să ia o hotărâre și să ajungă undeva, la un „da“ sau la un „nu“. Atunci te vei liniști. Poți, desigur, să spui și „nu“, ești liber. Numai pentru că ai o anumită dispoziție sau pentru că tu vrei așa nu înseamnă că ești obligat să te faci monah.

De obicei, hotărârea definitivă sfârșește cu renunțarea, pentru că înclinăm spre ceea ce-i ușor, spre ceea ce-i al nostru, spre cele cu care ne-am obișnuit. După cum apa curge prin șanțuri la vale, tot așa și noi mergem în jos. Există însă și oameni care se hotărăsc să meargă către cele de sus, să se tăgăduiască pe ei înșiși. Aceștia pun capăt dezbinării lor, luând o hotărâre eroică. Cu toate acestea, nici asta nu e de ajuns, pentru că se poate să hotărăști să devii monah, dar să nu ajungi niciodată. Acum vine etapa a treia, cultivarea înclinației lăuntrice, a dispoziției.

Recapitulând, putem spune că avem la început dispoziția, apoi atenția, adică să luăm dispoziția în serios, urmează criza, șovăiala, din care ieșim printr-o eroică hotărâre, când se pune capăt crizei, iar apoi avem un nou element, cultivarea. Adică, pentru ca hotărârea ta să aducă roadă, e nevoie să cultivi ceea ce ai reușit să faci până acum. Altfel, voința ta ajunge o țarină stearpă. Această cultivare constă în a găsi oamenii potriviți și locul potrivit, în a face cele ce trebuie, astfel încât flăcăruia care s-a aprins în tine mai întâi să fie pusă la încercare și apoi să devină un foc mistuitor.

La început trebuie să-ți asiguri și să-ți ocrotești sinele față de lume și față de influențele ei, pentru că dorul tău este ceva străin de lume, de educația omului, de trup, de cele obișnuite. Așadar, ca să păzești acest lucru străin, e nevoie să iei măsuri cu totul speciale de prevedere și să te păzești de schimbările pe care le poți suferi din pricina influențelor. Dar mai ales, trebuie să te fortifici cu harul lui Dumnezeu, să te încredezi harului lui Dumnezeu.

Va trebui, de asemenea, ca lucrul pe care ți l-a deschis înainte Dumnezeu să-l pătrunzi cu înțelepciunea, să-l cunoști, pentru că până acum l-ai iubit, l-ai vrut, dar nu-l cunoști. Și îl vei cunoaște dacă te apleci asupra lui și ajungi cu adevărat un filosof, pentru că viețuirea monahală înseamnă o viață conformă cu filosofia.⁵

Dacă îl cultivi, te vei încredința apoi că e nevoie și să îl urmezi pe o cale definitivă, cu devotament, cu stăruință, care cer durere și osteneală și luptă și constanță. Adică cer întoarcerea întregii tale ființe în mod definitiv către acesta, cu întreaga ta voință. Desigur, se poate ca cineva să se arate de la început un om chibzuit, dar voința lui nu poate sta fără stadiile precedente.

Voința, ca o pecetluire a tuturor stadiilor precedente sau ca un element care există împreună cu acestea, este supapa de siguranță care asigură și legitimează și permanentizează înclinația lăuntrică. Prin urmare, voința pusă în practică (θέλησις), adică dăruirea statornică la osteneală, și cuvântul lăuntric alcătuiesc voința (βούλησις) omului. Așa încât partea volitivă a sufletului, voința, are aceste două elemente: înclinația lăuntrică și însușirea ei.

⁵ Sf. Vasilie cel Mare, *Cuvânt ascetic*, PG 31, 881 B.

Asta înseamnă „dacă vrei“ (Mt. 16, 24).

De aceea, în pilda semănătorului sunt multe categorii de oameni. Toți aceia care au primit sămânța au vrut, dar nu au înaintat la însușirea ei (Mt. 13, 3).

Chemarea se face, desigur, fiecărui suflet. Fiecare credincios este chemat să fie monah, fiindcă este chemat la desăvârșire. Și de vreme ce desăvârșirea se împlinește în viața monahală, fiecare credincios poate în chip minunat să fie monah. Dar problema este: întâi, să-și întoarcă dispoziția sa spre acest lucru și, în al doilea rând, să îl aleagă, să îl prefere și să se hotărască pentru el.

Aceasta este libertatea desăvârșită și iată unde te conduce. Eliberează-te de patimile tale, de voile tale, de lume, de toate, prin a te face robul Mielului și a-L urma „oriunde merge“. Unde este Domnul, Stăpânul tău, acolo ești și tu. „Căci sunt feciorelnici. Aceștia sunt care merg după Miel oriunde se va duce“, zice Apocalipsa (Apoc. 14, 14).

Cuviosul Nil nu a reușit să rămână singur în isihie, ci a fost silit să primească cu el și alți frați. Dintre aceștia, cei mai mulți au plecat, pentru că el a impus aspra sa viață ascetică și fiilor săi. Din acest motiv, îi întreba mereu dacă nu cumva le este greu și vor să plece. Nu accepta în nici un chip ca în învățătura și formarea lui să intre îngăduința. Putea să fie foarte îngăduitor față de neputința oamenilor, dar nu putea să fie îngăduitor în educare. Pentru că atunci când cineva coboară înțelesul mistic, voia dumnezeiască, mintea Domnului (1 Cor. 2, 16), atunci face mântuirea oamenilor dificilă și îi lipsește de dreptul de a ajunge la desăvârșire.

Cuviosul însă nu-i judeca pe cei cărora le era greu cu el. La fel și noi, nu e corect să judecăm și să ne întrebăm de ce cutare șade în mănăstire câtă vreme nu împlinește cele ale viețuirii monahale sau ce mănăstire mai e și asta în care monahii nu se poartă cum trebuie. Fiindcă pentru o mănăstire și pentru istoria finală a sufletului omului nu are importanță păcatul lui, nici măcar virtutea lui. Păcatul lui îl poate duce în rai, cum a condus-o pe curvă (In. 8, 11) și pe tâlhar (Lc. 23, 43), nu poate să nimicească planul lui Dum-

nezeu și iubirea Lui. Dimpotrivă, îl poate aduce pe păcătos mai aproape de împărăția cerurilor, de vreme ce Îl va iubi cu adevărat pe Dumnezeu. Dar nici virtutea omului nu este un element esențial, pentru că este pur și simplu o mică strălucire a iubirii și a iconomiei lui Dumnezeu, un reflex al darului dumnezeiesc. Dacă eu am o virtute, o puțință, o anume dreptate, aceasta este un dar al lui Dumnezeu. Dar în comparație cu dreptatea sfinților, a Maicii Domnului, a lui Hristos, este un semn foarte întunecat, inexistent înaintea lui Dumnezeu. Așadar, nici păcatul meu nu are ipostas, nici dreptatea mea, de vreme ce dreptatea mea este umbra dreptății lui Dumnezeu, iar păcatul meu este lipsa binelui.

Are însă importanță un alt lucru: calea desăvârșirii, voia lui Dumnezeu cea bineplăcută și desăvârșită (Rom. 12, 2). Iar mănăstirea este tocmai locul în care cineva este povățuit către desăvârșire. Ce este însă desăvârșirea?

Desăvârșirea este imitarea vieții lui Hristos, simțirea și cunoașterea voii desăvârșite a lui Dumnezeu, care sfârșește prin a fi cunoaștere a lui Dumnezeu Însuși. Dar nimeni nu poate să-L cunoască pe Dumnezeu și, odată cu El, desăvârșirea dacă nu-L iubește, și nimeni nu poate să-L iubească dacă nu-L cunoaște. În acest fel sporește neîncetat setea înlăuntrul omului, acest cuptor nesfârșit, care îl face să se învârtă neîncetat în jurul lui Dumnezeu. Dar dacă omul restrânge dimensiunea mistică a vieții celei mai desăvârșite și își coboară căutările, scrutările, dorurile, atunci candidatul de om duhovnicesc devine candidat de om trupesc.

Astfel, când într-o mănăstire există eventual vreun păcat, dar în același timp și căutare a lui Dumnezeu, atunci această mănăstire este o casă a lui Dumnezeu. Dimpotrivă, dacă într-o mănăstire există dreptate, dar nu există

cunoaștere a desăvârșirii, această mănăstire e o casă care Îl provoacă pe Dumnezeu, pentru că restrânge, coboară binele dumnezeiesc. Adică, nu putem ști care sunt criteriile drepte ale mântuirii noastre și ale desăvârșirii noastre. Atunci pentru care motiv să stăm în mănăstire?

Prin urmare, pentru obște are o importanță primordială care este lucrul pe care-l caută, pe care-l dorește, hotarul către care călătorește. Și, în mod evident, viața de zi cu zi a monahului este o continuă osteneală și durere care țintește spre cucerirea lui Dumnezeu.

De la oamenii care au venit lângă el, așadar, Cuviosul Nil avea pretenții și prefera ca ei să plece decât să le restrângă și să le coboare dorul și să facă pogorământ. Pogorământ înseamnă, în cele din urmă, o nereușită. De aceea, când trei frați au încălcat odată rânduiala, Starețul le-a spus:

„Voi sunteți frații mei (...) și nimeni nu vă silește în afară de alegerea voastră. Deci aceasta știind, să nu faceți niciodată ceva în afară de ce vă este rânduit.” Iar ei auzind, au pus metanie și au făgăduit că se vor îndrepta. [38]

„Voi sunteți frații mei și nu e nimeni care să vă oblige în afară de voința voastră. Din această pricină nu faceți niciodată nimic potrivit față de ceea ce vă spunem, chiar dacă vi se pare foarte greu.” Le-a vorbit așa, pentru că povara o ridică Dumnezeu, iar atunci povara devine ușoară (Mt. 11, 30). Dacă însă le-ar fi netrebnicit alegerea întorcând-o spre cele de jos, atunci nimeni n-ar fi putut să le înalțe mintea. Frații, cum au auzit cuvintele Cuviosului Nil, i-au pus metanie și i-au făgăduit să se îndrepte și să rămână credincioși vieții lui foarte aspre.

Având Cuviosul în suflet nedespărțite poruncile Evangheliei și cuvântul: „Să nu vă numiți Rabbi, nici învățători“ (Mt. 23, 8), nu a primit niciodată să audă vreun cuvânt care să-i aducă slavă. (...) De aceea, în timp ce fiii pustiei se înmulțeau și sporeau în fiecare zi duhovnicește, păstoriți potrivit cu Evanghelia, el a încredințat vrednicia de egumen altuia. [40]

Cuviosul se socotea pe sine însuși mai prejos decât toți și nevrednic să-l cinstească. De aceea, când fiii pustiei au început să se înmulțească și să se renască în fiecare zi din el însuși și să fie păstoriți potrivit cu Evanghelia, a rânduit vrednicia de egumen unui alt frate, pentru tot restul vieții sale.

Tâlcuind textul de mai sus, putem să ne aplecăm asupra a trei puncte. Primul este expresia *în timp ce fiii pustiei se înmulțeau*. Prin aceasta biograful nu vrea să sublinieze atât atracția pe care o exercita Cuviosul, cât vrea să descopere slava Bisericii și a lui Hristos, pentru că întoarcerea oamenilor la viața de sfințenie și, întâi de toate, sporirea numărului fiilor pustiei dovedesc cel mai mult slava lui Dumnezeu. Adică, în perioadele în care Biserica are lucrare și viață duhovnicească se înmulțesc și locuitorii pustiei. Monahul, orice ar fi, nu este un om lumesc, nu aparține unei femei, unor copii, unui tată sau unei mame. Le-a părăsit pe toate și aparține lui Dumnezeu. Prin urmare, este ceva cu desăvârșire străin de lume, este un lucru aferosit lui Dumnezeu. Și nu încetează să fie al lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi un vas oricât de fals și de măsluit și de lutos.

Prin urmare, este o amintire a faptului că toate aparțin lui Dumnezeu, că sunt averea lui Dumnezeu. Toate ale Tale sunt, Dumnezeu! De aceea, monahul este ceva unic, o unică prezență a slavei, a puterii și a biruinței lui

Dumnezeu, o dovadă zilnică a faptului că Dumnezeu cucerește, că Dumnezeu are drepturi în viață și că oamenii le recunosc și că se conformează acestor drepturi. Adică există o legătură ființială între suflete și Dumnezeu.

Când fiii pustiei se împuținează înseamnă că Biserica pierde teren. Desigur că Biserica nu pierde niciodată, dar cetățile, satele, veacurile trec, se pierd, dispar. La fel se pierde și neamul și locul unde pustia nu naște fii. Nenașterea pustiei sau puținătatea fiilor ei descoperă faptul că oamenii au încetat să-L recunoască pe Făcătorul lor și pe Cel în drept, în timp ce boul Îl cunoaște, iar măgarul Îl pricepe (Is. 1, 3). Descoperă faptul că oamenii nu Îl percep și, de aceea, stau reci și nesimțiți în fața marelui Dumnezeu, în fața Capului preînalt al Bisericii. În fiecare zi se închină la mii de lucruri și se bucură de ele, timp în care uită de unicul Dumnezeu.

Biograful descrie aici cu multă bucurie acest adevăr, anume că fiii pustiei se înmulțesc, ceea ce înseamnă că slava lui Dumnezeu se lățește neîncetat. Las' să existe, în general, răutate, pentru care plângea Cuviosul Fantin, las' să existe mizerie! Important este că Dumnezeu putea să câștige. Și ceea ce poate Dumnezeu să scoată – chiar și într-o singură clipă – din omul care îi aparține, din monah, ne dăm seama cât de important este, pentru că altceva este să fii al Lui, și altceva să fii un străin.

Al doilea punct la care ne putem opri este propoziția: *sporeau în fiecare zi duhovnicește sub povățuirea lui*. Această propoziție ne conduce la concluzia că altceva este prima naștere, și altceva sporirea și apoi neîncetata naștere a fiului de către părinte. Mijlocul prin care părintele poate să nască nu este nici viața lui, nici voința lui, nici sfințenia lui. Este unul și unic: cuvântul.

Cuvântul este mijlocul de inițiere în taină, care dă hrană duhovnicească omului, este aducătorul, purtătorul Sfântului Duh, prin a Cărui umbrire și lucrare se săvârșește fiecare zămislire duhovnicească și feciorească și fiecare naștere. Cuvântul este sabia, cuțitul, arma unică pe care Starețul o are în mâinile sale și cu aceasta naște. Dar e nevoie să se audă și din gura și din inima candidatului de fiu: „Iată, robul sau iată, roaba Domnului!” Unde există această predare, are loc de îndată zămislirea.

Desigur că, odată ce fiii s-au născut, deja sunt fiii tatălui, dar această primă naștere a lor se continuă ca o renaștere, ca o sporire duhovnicească „până la măsura vârstei-deplinătății lui Hristos” (Ef. 4, 13), ca o continuă întregire înaintea lui Dumnezeu. Adică, după cum există o dreptate care sporește, o răutate care sporește, o minciună care se întregește, adevăr care se adaugă altui adevăr, tot așa se întâmplă și cu nașterea. Pentru fiul duhovnicesc are tărie ceea ce Tatăl ceresc a spus Domnului: „Eu astăzi Te-am născut” (Ps. 2, 7). „Copilul meu, te-am născut cândva, dar te nasc și în fiecare zi cu durerea mea, cu plânsul meu, cu sudoarea mea, cu dorința mea, cu sfatul meu, dar mai întâi de toate cu cuvântul meu, deoarece cuvântul este elementul care dă ființă celor lăuntrice ale tale și le înfățișează înaintea lui Dumnezeu.”

Cuvântul „Eu astăzi Te-am născut” trebuie spus de tată copilului său în fiecare zi, pentru ca fiul să poată să aibă o viață vie înaintea lui Dumnezeu. Pentru un fiu duhovnicesc nu există cinste mai mare decât să-i poată spună tatălui său „tu astăzi m-ai născut”.

Stihul din Psalmi „Eu astăzi Te-am născut” este cea mai mare dovadă că Fiul, la Care se referă, este rodul pân-

tecelui lui Dumnezeu, Dumnezeu deoființă cu Tatăl, împreună-părtaş la drepturile și la viața Tatălui ceresc, având nașterea ca însușire ipostatică.

În mod asemănător, când un fiu duhovnicesc – prin predarea sa zilnică, prin „Iată, robul tău!“, prin înnoirea sa zilnică și noua și mai buna sa așezare împreună cu Dumnezeu, prin deschiderea zilnică a întregii sale ființe înaintea părintelui său – poate să spună părintelui său că „tu m-ai născut astăzi“, acest fiu este deja copilul viu al lui Dumnezeu și are toată slava Tatălui ceresc, este într-adevăr un dumnezeu. Pentru că această naștere a sa nu este pământească, ci duhovnicească și o naștere de fii nestricăcioasă. Prin urmare, acest fiu mărturisește că are înălăuntrul său pe Duhul Sfânt „curgător“ (In. 4, 14) și „grăitor și lucrător“.¹ Adică, însușirea de adevărat fiu pentru un fiu duhovnicesc, îndrăzneala cu care poate să-i spună părintelui său: „Știu, sunt fiul tău, pentru că astăzi m-ai născut, nu ieri, nu alaltăieri, pe acestea nu le iau în socoteală, nu mi le amintesc, le-am uitat“ sunt o mărturie că fiul se împărtășește de viața veșnică, se îndumnezeiește, înaintează în viața întru Hristos și cucerește un loc în veșnicie.

Al treilea element important este cuprins în cuvintele *povățuiți potrivit cu Evanghelia*. Această expresie se referă iarăși la Stareț, care începe toată această luptă slăvită și care nu arată nimic altceva decât că Domnul este Domnul Savaot, Domnul Puterilor, Domnul biruințelor. Păstorul, ca să fie în regulă înaintea Domnului, e dator să-și păstorească turma în mod evanghelic. Cuvântul său, viața sa să fie Evanghelia. În fiecare zi să împărtășească Evanghelia în

¹ Utrenia Cincizecimii, stihira a treia a Laudelor.

felul în care o propovăduiește Dumnezeu. Lucrarea sa, adică, este păstrarea turmei sale întru păzirea legii evanghelice, întru propovăduirea evanghelică nemăsluită, este păstrarea tradiției care trebuie predată fiului și, prin fiul, să ajungă la nepot. Lucrarea păstorului este autenticitatea educării fiilor pe temelia Evangheliei, a apostolilor, a martirilor, a lui Hristos Însuși, piatra cea din capul unghiului a întregii propovăduiri evanghelice și a trăirii evanghelice.

Fără nici o îndoială, nu se află o imagine mai frumoasă decât cea a celor *păstoriți potrivit cu Evanghelia*, a celor păstoriți cu evanghelică autenticitate, care arată prezența lui Dumnezeu acolo unde este adevărul, unde este propovăduire evanghelică. Iar adunarea celor *păstoriți potrivit cu Evanghelia* – locuțiunea adverbială *potrivit cu Evanghelia* (εὐ-αγγελικῶς) Îl mărturisește pe Cel care dă binele (εὖ), pe Hristos Însuși – reprezintă cea mai frumoasă înfățișare a împărăției cerurilor și a unității Bisericii, a Trupului lui Hristos.

Dar de vreme ce Cuviosul voia să-și păstorească oile potrivit cu Evanghelia, a simțit de la început nevoia să facă ceea ce au făcut aproape toți marii Părinți, care au luat asupra-le duhovniceasca naștere de fii: să încredințeze altuia egumenia. Așadar, în mod foarte firesc *a încredințat vrednicia de egumen altuia*.

Întotdeauna grija unui egumen a fost găsirea unei persoane potrivite care să-l înlocuiască la egumenie. Supraviețuirea unei mănăstiri depinde întotdeauna de existența unei persoane capabile, care în viitor va putea să povățuiască potrivit cu Evanghelia pe fiii pustiei, pe fiii lui Dumnezeu. Dacă Starețul nu va fi urmat de o astfel de persoană, fiii vor eșua în viața lor, pentru că omul este atât de sărac și de neputincios, este lovit așa de ușor de păcat,

are strecurată atât de mult coada șarpelui, încât nu poate să trăiască singur, are nevoie neîncetată de propovăduire dumnezeiască și de prezența născută a lui Dumnezeu. E nevoie deci de un semn văzut, pe de o parte, ca să-i transmită toate puterile și harurile lui Dumnezeu, iar pe de alta, ca Dumnezeu să-i poată vorbi fără conținere, să comunice cu el și să-i împărtășească iconomia Sa dumnezeiască.

Prin urmare, există egumen într-o mănăstire? Fiii cei sfințiți continuă să se sfințească și să renască. Nu există? Fiecare suflet pățește ceea ce a pățit un ogor ce și-a pierdut lucrătorul: se pârlogește, ajunge înțelenit. Pârlog ajunge și sufletul când nu mai are un părinte duhovnicesc. Dar când există Stareț, însușirea primordială a ucenicului este voința și dispoziția renașterii sale zilnice. Dimpotrivă, când nu există, avem primejdia desăvârșitei nereușite. Copacii pier, frunzele cad, sufletele se năruie, satana învinge, când nu există un părinte să-l nască neîncetat pe om și să-l învieze în Hristos.

Din acest motiv, cel mai frumos lucru pe care ar fi putut să-l facă Tatăl ceresc, dovedindu-Și aplecarea asupra omului și faptul că încă lucrează – „Tatăl Meu până acum lucrează și Eu lucrez” (In. 5, 17) – este că îi dă omului ceva din propriul Său loc și îl rânduește tată. El fiind Tată, naște tați, care apoi Îi vor da pe propriii lor fii, iar El le lucrează pe toate prin Fiul (Ef. 3, 9). Dacă nu există un astfel de tată, Starețul, avem de-a face cu sterpiciune, la fel cum dacă Tatăl ceresc nu ar fi întâlnit frumusețea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, atunci Fiul nu S-ar fi putut naște ca om, iar Tatăl ar fi trebuit să aștepte veacuri până să se găsească vasul ales, ca să poată purta în pânțelele-său pe Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu. În același fel, Dumnezeu așteaptă până se

găsește omul potrivit care va putea naște fii.

Astfel de oameni pot, desigur, să fie mulți, știuți sau neștiuți. Dar și numai unul este o dovadă îndestulătoare că Tatăl ceresc este plecat asupra firii omenești, că nu a încetat să lucreze. Numai un părinte duhovnicesc este în măsură să dovedească prezența lui Dumnezeu pe pământ. Mii de copii nu pot să facă un părinte și, prin urmare, nici să dovedească prezența lui Dumnezeu.

Cuviosul Nil, cu toată simplitatea lui, a înțeles această taină și a vrut să-și rânduiască un urmaș. Îl îmboldea firea sa ascetică, dispoziția sa monahală, cunoașterea faptului că trebuie ca în locul său să vină o persoană care să poată face ceea ce nu a putut face el, pentru că el își avea bolile lui, durerile lui, lupta lui zilnică pentru Dumnezeu și voia pustia. Dăr neavând o turmă mare ca să-și poată alege urmaș, încredința de fiecare dată altcuiva egumenia, *el a încredințat vrednicia de egumen altuia*, pe de o parte ca să rămână fără de griji, iar pe de altă parte, ca să încerce care dintre fiii săi ar putea în cele din urmă să-l înlocuiască. Astfel, nici nu se lepăda de răspunderea și de frământările de Stareț, nici nu și-a uitat datoria de a-și alege un urmaș.

Schimbările cu siguranță îl vor fi obosit. Cine știe de câte ori l-au făcut să plângă și să-L roage pe Dumnezeu să arate El pe cineva! Se vede însă treaba că unul dintre frați l-a odihnit în cele din urmă.

Unul dintre ei, care a fost și primul egumen, a fost într-un tot fericitul și de trei ori cuviosul Proclu, bărbat care avea o educație enciclopedică și își făcuse inima o vistierie, și de cărți ale înțelepciunii din afară [de Biserică], și ale noastre [bisericești].

Acesta a fost *de trei ori* cuviosul Proclu, bărbat care avea o educație enciclopedică. Educația enciclopedică este necesară; în timp ce lipsa ei e un factor negativ în om. Când cineva nu este educat și învățat, este periculos, pentru că înlocuiește lipsa sa de învățătură cu alte elemente, care îl robesc și nu-l lasă să meargă liber. În mod sigur, un egumen incult este o problemă pentru obște, iar semidocul este moarte. Cel cult se poate să nu facă nimic, dar cel puțin în această chestiune nu reprezintă o problemă.

Proclu cunoștea și scrierile lumești, și pe cele bisericești. Din învățătura din afară a citit atât de mult, încât își făcuse inima o vistierie în care își păstra cunoștințele dobândite din cărți.

Dar cine era în realitate Proclu, pe care Cuviosul Nil l-a încercat mai mult decât pe toți?

Despre el se povestește că, înainte de a fi monah, pe când era încă tânăr și locuia în Castru, avea următoarea lucrare duhovnicească: postea în fiecare zi până la apusul soarelui citind cu stăruință, ferindu-se de mâncărurile și băuturile care ațâță patimile și produc plăcere. De la apusul soarelui și până dimineața trecea pe la toate bisericile din Castru, citind toată Psaltirea și făcând la ușa lor metanii, al căror număr doar el îl știa. Pentru că nimeni nu cunoștea în amănunt viața sa duhovnicească ascunsă.

Pentru ca cineva să ajungă egumen trebuie ca întreaga lui viață să fie o pregătire. Nu e cu putință să ajungă egumen unul care își cheltuie anii cu felurime de lucrări, cu probleme, cu pretenții, cu o viață comună. Cel care-și pierde timpul, care trăiește și nu trăiește, care discută înconti-

nuu și-și pierde ziua e cu neputință să nu-și piardă și veșnicia. De ziua de azi depinde și ziua de mâine a omului.

Dacă eu mă plec astăzi asupra durerii mele, asupra problemelor mele, peste ce faci tu sau mă îndeletnicesc cu studii și preocupări străine de Dumnezeu, tot așa va fi și ziua de mâine, viitorul și veșnicia mea. Un prezent mort, moartă e și veșnicia mea. Dar cine urmează să ajungă Stareț trebuie să se adape din sânurile lui Dumnezeu toată viața sa și, de aceea, alegerea lui trebuie făcută cu multă atenție.

Când mă preocupă mii de lucruri, miile acestea sau chiar numai cele mici sau puține vor fi desfătarea mea zilnică în întreaga mea viață. Dacă astăzi îmi iubesc dreptatea mea, confortul meu, pe cutare sau pe cutare persoană, aceleași lucruri le voi iubi în toată veșnicia. Nu voi putea niciodată să-L iubesc pe Dumnezeu. De aceea, apostolul zice: „Până ce putem zice astăzi“ (Evr. 3, 13), până nu se înserează, până nu apune soarele, schimbă-ți viața, renaște-te astăzi!

Iar dacă aceasta are putere pentru un Stareț, de ce să nu aibă putere și pentru fiecare monah, fiindcă paternitatea se transmite, în mod duhovnicesc, și fiecărui monah? Adică fecioria nu este nimic altceva decât părăsirea nașterii muritoare și trupești pentru cea duhovnicească, pe care o fac înlăuntrul meu. Prin urmare, fiecare om este chemat să trăiască o astfel de viață însingurată, fără diversitate și exclusivă. Această viață naște sfinți. Sfinții nu s-au îndeletnicit cu nimic, nu s-au interesat de nimic, n-au fost târâți de nimic, nu s-au diversificat cu nimic decât cu Unul, Care era Dumnezeu, sfințenia. Aceasta și-au pus-o înaintea ca scop și au reușit.

Dar cu toate că de trei ori cuviosul Proclu a făcut atât de multe, *nimeni nu cunoștea în amănunt viața sa duhovnicească ascunsă*. Fie ca istoricul inimii noastre să poată

spune aceasta și despre noi. Pentru că să nu uităm că ceea ce se face într-un ascuns are cea mai mare valoare.

Acesta, intrând în arena monahală de luptă și primind pecetea viețuirii virtuozității de la cuviosul Părintele nostru Nil, s-a predat la atâta înfrânare și asceză, încât a omorât toate „mădularele cele de pe pământ” (Col. 3, 5) și s-a luptat cu amare boli până la ultima sa suflare.

Când Proclu s-a făcut monah, a avut atâta înfrânare și asceză, încât a reușit să mortifice tot ce este pământesc în el și să se lupte cu boli amare până la cea din urmă a sa suflare.

„Mădularele cele de pe pământ” sunt sufletul și trupul nostru. Omul întreg trebuie să se mortifice ca să nu mai existe viață păcătoasă, patimă mișcându-se în lăuntru nostru. Omul trăiește ca din Adam cel vechi să devină cel nou, al doilea Adam, ca să devină Hristos. Se botează și apoi se tunde ca să ajungă la desăvârșire, nu la cea a primului, ci la a celui de-al doilea Adam, a lui Hristos. Prin urmare, omul Îl cinstește pe Dumnezeu și Îl slăvește și dovedește că Îi îngăduie să lucreze în lăuntru său atunci când ajunge nepătimitor, când dovedește că patima, păcatul, voia proprie sunt nelucrătoare în viața sa.

Orice am face noi, chiar dacă am mântui mii de oameni cu predicile noastre, nu vom face nimic spre slava lui Dumnezeu. Dar a ne face mădulare nelucrătoare pentru păcat, pentru patimi, pentru înclinații e cu adevărat slava lui Dumnezeu. Când omul crede că nu poate să ajungă la acest punct, devine eretic, – o spune aceasta și Sfântul Simeon Noul Teolog – devine un pericol pentru Biserică, pentru că micșorează puterea lui Dumnezeu, scoboară lu-

crarea izbăvitoare a jertfei de pe Cruce a lui Hristos și îi face pe oameni incapabili să ajungă la desăvârșire, la care a vrut Dumnezeu să-l înalțe pe om.

Așadar, primul stadiu al vieții duhovnicești, anticamera care ne poate duce oriunde, este nepătimirea. Dacă Dumnezeu nu poate să ne facă nepătimiși, atunci ce poate să facă? Atunci în zadar S-a răstignit, în zadar lucrează în inimile noastre sau, mai bine-zis, atunci puterea lui Dumnezeu nici nu există înlăuntrul nostru. Dacă iarăși noi suntem de vină că nu suntem nepătimiși, asta înseamnă că încă nu L-am iubit pe Dumnezeu cât trebuie, că mădulele noastre sunt încă moarte pentru Dumnezeu, că nu le-am afundat încă în apa botezului duhovnicesc.

Foarte frumoasă este predania care spune că atunci când un copil se botează și unul dintre mădulele trupului său nu e afundat în apă, demonii își fac sălaș în acesta și demonizează copilul sau îi provoacă boli. Această foarte frumoasă viziune a poporului exprimă trebuința afundării omului întreg în Dumnezeu. Așadar, cel pătimăș arată că, într-un anumit fel, este demonizat, că este purtat de draci, că încă nu s-a afundat întreg în apa nemuririi, în revărsările apelor dumnezeieștii iubiri, că nu a intrat încă în cele lăuntrice ale lui Dumnezeu. Dacă ar fi intrat, ar fi ajuns la nepătimire.

Dar poate că cineva se va întreba: „E cu puțință ca eu să ajung nepătimăș?” Desigur, fiindcă pentru cine a venit în lume Hristos dacă nu pentru mine și pentru noi toți, pe care ne-a chemat la vrednicia apostolilor? Nepătimirea este datoria noastră, altfel Îl necinstim pe Dumnezeu. Și să nu avem impresia că se află înlăuntrul nostru vreo vlagă dacă nu avem nepătimire. Dacă se află, atunci e cu desăvârșit trecătoare și mâine se poate pierde.

Câtă vreme avem împătimire, atracție către ceva, înseamnă că există încă elanul lăuntric spre păcat, că primejdia este înscăunată în măruntaiele noastre, că e normal să cădem. Șarpele nu e ascuns în iarbă, ci în inima noastră. Încă nu am ajuns fii ai lui Dumnezeu, nu ne-am renăscut din iubirea Tatălui. Dimpotrivă, cu nepătimirea Îl cinstim pe Dumnezeu și ne dovedim autenticitatea. De aceea, Proclu nu și-a conținut înfrânarea și asceza până ce și-a mortificat mădulele sale cele de pe pământ.

Câtă vreme nu există nepătimire, nu există întâi de toate siguranța că Îl iubesc pe Dumnezeu. Pentru că dacă Îl iubesc, atunci de ce încă nu m-a făcut nepătimaș? Prin urmare, se petrece ceva înlăuntrul meu. În al doilea rând, nu există siguranța veșniciei, pentru că mă aflu în primejdie de a cădea. De asemenea, nu pot să știu când stau și când cad. Numai când ajung la nepătimire pot să știu asta. În al treilea rând, câtă vreme nu există nepătimire, nu pot să mă împărtășesc de Dumnezeire, fiindcă Dumnezeu vrea un loc curat ca să intre.

Dar, în timp ce împătimirea este un rău atât de mare, nepătimirea nu este lucrarea mea proprie. Pentru că ce pot eu să fac ca să scap de patimă? Pot, în mod sigur, să nu vorbesc, să nu osândesc, pot să-mi închid gura când tu mă lovești, pot să-mi plec capul atunci când mă nedreptățești, pot să renunț la dreptatea mea, dar patima nu pot să o birui. Inima mea este un adânc foarte mare. În profunzimile ipostasului meu numai Dumnezeu ajunge. Dumnezeu, Care este și în înălțurile munților, și în adâncuri, și în oceane, este și în inima mea și, prin urmare, în orice clipă îmi poate dărui nepătimirea. Dacă o vreau și dacă o cer cu adevărat, atunci o voi primi. Dacă nu primești, zice Iacov, fratele Domnului, asta se dato-

rează faptului că cereți rău. Prin urmare, dacă cer drept și adevărat, nepătimirea este problema lui Dumnezeu.

Acest lucru foarte ușor, nepătimirea, înțelegându-l greșit, noi credem că este cel mai greu lucru din viață. Asta este o reușită superbă a satanei prin pervertirea conștiinței și a gândirii noastre, așa încât să credem că nu putem ajunge nepătimași. Astfel, rămânem neîncetat robiți trupului – trupul în înțeles evanghelic – și satanei, care reușește să ne taie aripile, vârandu-ne această idee în inimă.

Dimpotrivă, cugetul drept, gândirea ortodoxă, adevărata concepție creștină, adică dorința după nepătimire, îl schimbă îndată pe om, îl umple de nădejde, de rai, de bucurie și de întinderea cerului întreg. De ce? Pentru că înțelege de îndată că eu, cel de trei ori foarte rău, pot să ajung de trei ori cuvios, de îndată ce doresc aceasta și de îndată ce o cer de la Dumnezeu. Dar dacă Dumnezeu îmi cere zece, douăzeci, treizeci, șaptezeci de ani de luptă? Și ce sunt șaptezeci de ani față de veșnicia în care vom trăi? Un abur.

Proclu a înțeles aceasta și s-a dedat la atâta asceză, *încât a omorât toate „mădularele cele de pe pământ” și s-a luptat cu amare boli până la ultima sa suflare*. Sintaxa acestei propoziții concluzive arată că bolile cu care se lupta Proclu nu erau din cele pe care le dă Dumnezeu, – în mod sigur, cu îngăduința lui Dumnezeu sunt toate – ci dintre cele care le fac cinste sfinților, monahilor, boli care provin din asceză, din reaua-pătimire, din asprimea vieții.

Prin urmare, fraza de mai sus arată întâi că a căzut în multe boli – cine știe câte – din pricina înfrânării, a ascezei, a refuzului oricărei tihne elementare pentru trup, la care este îndreptățit fiecare om. Nu am dreptul să rămân în păcat, nici să aleg tihna. Am numai dreptul să sufăr, să am

parte de reaua-pătimire. Asta făcea și Proclu. Și încă atât de mult, încât trupul i s-a epuizat cu desăvârșire și „nu mai era vindecare în trupul lui” (Ps. 37, 4). Și este cu adevărat un om fericit, pentru că a urmat pilda multor sfinți, care nu numai că nu au umblat pe la doctori, dar s-au și îmbolnăvit de la post și de la moartea zilnică la care se supuneau.

În al doilea rând, fraza aceasta subliniază importanța bolii pentru viața duhovnicească. Omul sănătos nu știu dacă e cu puțință să-L iubească pe Dumnezeu. Omul care nu suferă, care nu știe să rabde și să zâmbească bolii sale nu știu dacă e cu puțință să ajungă la capătul nepătimirii. Dar ce zic la capăt? Nu știu dacă e cu puțință să înceapă vreo-dată viața duhovnicească! De aceea și Domnul spune că îl bate și-l pedepsește și-l îmbolnăvește pe omul pe care El îl iubește (Pilde 3, 2) sau pe cel care Îl iubește pe Domnul.

La fel spune și apostolul că dacă pot să mă laud pentru ceva, astea sunt bolile pe care le port în trupul meu chinuit, care se strică în fiecare zi (2 Cor. 12, 5-10). Dar și Marele Vasilie se lauda pentru un lucru, anume că nu știa dacă trăia sau murise și pentru că se îndoia că ar putea să mai stea drept dacă i-ai fi suflat în față.² Același cuget l-au avut toți sfinții, se nelinișteau când erau sănătoși.

Așadar, a doua parte a acestei fraze vrea să arate necesitatea bolilor pentru viața duhovnicească și bucuria pe care omul trebuie să o aibă în timpul bolilor sale.

Dimpotrivă, neliniștea pentru sănătatea mea, nu cumva să mă îmbolnăvesc și, cu atât mai mult, dispoziția de a mă face bine sau dorința de a-mi micșora durerea sau de a-mi schimba viața, de a o face mai ușoară, sunt ceva

² *Epistolele 137 și 193*, PG 32, 577, 750.

cu desăvârșire carnal. Doar dacă Dumnezeu poruncește în mod limpede tratarea bolii mele, pot să spun că am posibilitatea și obligația să mă îngrijesc de sănătatea mea. Dacă fac altfel, nu pot să mă laud cu grija pentru sănătatea mea. Grija pentru sănătatea mea este una din caracteristicile bolii duhovnicești, a neputinței omenești, a absenței lui Dumnezeu din om. Această grijă este mai degrabă alcătuită din mai multe patimi și neputințe ale omului.

În sfârșit, fraza amintită arată că Dumnezeu Se veselește de boli. Ciudat lucru însă! În timp ce l-a făcut pe om foarte sănătos, în timp ce vrea bucuria și pacea lui, îi dă boală. De ce? Fiindcă atunci când omul o simte, când o iubește, când scoate din boala lui concluzii pozitive, când se predă din pricina ei lui Dumnezeu, atunci boala este cel mai iute mijloc de cucerire a nepătimirii și a mântuirii. De aceea Dumnezeu, ca un bun pedagog, când avem păcate, mai ales ascunse, ne lovește cu boli, ca să nu ne pedepsească în cealaltă viață. Oamenilor care au o sfințenie ascunsă le dă, de asemenea, boală, ca să nu se desfăteze de plata lor aici pe pământ, ci în veșnicie. În sfârșit, boala este unul dintre cele mai frumoase daruri ale lui Dumnezeu pentru om, poate fi mai de dorit chiar și decât cele mai poftite, decât cele mai duhovnicești dorințe ale inimii sale.

Pentru motivele la care ne-am referit, de trei ori cuviosul Proclu era vrednic să ajungă egumen. Dar aceste motive sunt și cele tainice ale fiecăruia dintre noi, pentru că fiecare dintre noi trebuie să fie un părinte duhovnicesc al fiilor săi, adică al reușitelor sale duhovnicești.

Mergând mai departe, biograful ne relatează că la Risiano a plouat mult și s-au întâmplat îngrozitoare distrugerii. Auzind despre acestea, Cuviosul Nil a rămas mirat și s-a dus să vadă ce se întâmplă, după ce mai întâi și-a luat măsurile necesare pentru a nu fi recunoscut.

Felul în care el a intrat în cetate a fost următorul: Pe drum a găsit aruncată o blană de vulpe. După ce și-a legat-o în jurul capului și și-a luat mantia pe un băț pe umăr, s-a învârtit așa prin tot Castrul fără să-l recunoască cineva. Copiii, îndată ce l-au văzut cum arată, au început să arunce cu pietre după el strigând: „Hei, călugăre bulgar!“, iar alții îi ziceau franc sau armean. Dar el tăcând s-a dus peste tot și, pe când s-a înserat, a mers la biserica mare. După ce și-a scos blana de pe cap și și-a luat mantia pe umeri, a intrat plin de dor și de lacrimi de străpungere ca să se închine Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, povățuitoarea și ocrotitoarea lui. [41]

Văzându-l paraclisierul, pe care-l chema Canisca, cel care fusese odinioară învățătorul lui, și câțiva preoți, l-au recunoscut că e Marele Părinte și au venit și i-au căzut la picioare, plini de uimire pentru neobișnuita sa înfățișare. El, după ce le-a spus tuturor cuvinte ziditoare și i-a folosit mult duhovnicește, i-a lăsat să plece. A rămas cu învățătorul lui în biserică, sfătuindu-l să lase lumea și să-și mântuiască sufletul, pentru că niciodată nu avusese legături cu vreo femeie, nici nu era robul pântecelui sau al traiului molesit. Dar de iubirea de arginți era atât de stăpânit ca o muscă prinsă în plasa unui păianjen. [42]

După ce Cuviosul le-a spus tuturor cuvinte ziditoare, i-a lăsat să plece și l-a ținut numai pe Canisca, pentru că

știa că este un om care ar putea să ducă o viață duhovnicească. Dar cu toate că acesta lucra în biserica lui Dumnezeu și era unul din stâlpii ei, Cuviosul i-a zis: „Dacă vrei să-ți mântuiești sufletul, lasă lumea și vino la mănăstire!” I-a vorbit așa, pentru că nu era legat cu legăturile căsătoriei, nu era stăpânit nici de lăcomia pânteceului, nici de plăcerea gâtlejului, nici de traiul moleșit, adică nu avea dispoziția omului atent la sine însuși, la părul lui, la hainele lui, așa încât să fie un om îngrijit, care este condus la o stare de fleșcăială, de moleșeală, la o stare în care nu suportă viața aspră a petrecerii monahicești. Dar paraclisierul, în timp ce nu se îngrijea de sine însuși, avea totuși o scădere serioasă: era prins în lațul iubirii de arginți. De aceea, Cuviosul s-a gândit dacă nu-l poate cumva răpi. Dar un om rob de o patimă importantă nu poate să Îl urmeze pe Hristos, pentru că dumnezeul lui este deja patima lui.

De aceea și Părintele i-a spus această pildă: „Cei siliți de nevoia firească pe drept stau la vespasiană. Dar tu, care ești fără această trebuință, de ce stai în zadar lângă cei care-și deșartă mațul gros și le sorbi duhoarea?”

Expresiile pe care le folosește aici Cuviosul pentru a-l îngrozi pe paraclisier sunt semnificative. „Cei care sunt siliți, îi zice, de nevoia lor trupească, pe drept rabdă să stea prin latrine. Dar tu care nu ai această nevoie, ștezi fără nici un motiv lângă ei și te desfătezi de duhoarea lor?”

Această imagine a lumii este îngrozitoare, dar autentică și adevărată. Lumea seamănă cu o groapă cu căcat, unde oamenii merg de-și slobod căcații. Cu aceste cuvinte dure, Cuviosul vrea să arate realitatea, că lumea zace într-o

cel rău (1 In. 5, 19). Toate duhurile lui, tot ce îți oferă și tu primești, vrând și nevrând, este o duhoare. Atunci paraclisierul îi răspunde: .

„Cu adevărat, cinstite Părinte, suntem mulți care-ți fericim felul de viețuire și adesea ne-am gândit să ne facem monahi lângă Sfinția Ta, dar pentru că nu putem trăi fără vin, ne-a fost teamă să o facem.“ Marele Părinte i-a zis: „Veniți și faceți-vă înlăuntrul vostru burdufuri noi, bine închise, umpleți-le de vin și scoateți neîncetat și beți.“

„Părintele meu, mulți dintre noi îți fericim viețuirea, te laudăm și ne mirăm de felul în care trăiești. De multe ori ne-am gândit să venim și noi la Sfinția Ta, ca să trăim cu tine, dar pentru că nu putem să trăim fără vin, ne-am temut să o facem. Așa cum dacă stai pe o înălțime și te uiți în jos, te ia amețeala, sau când vezi înălțimea, te sperii, așa și noi ne-am îngrozit“.

Deoarece Canisca nu i-a pomenit Cuviosului decât de vin, Cuviosul i-a răspuns potrivit cu cuvintele sale. „Veniți, îi zice, și faceți-vă voi înșivă *burdufuri noi bine închise*, ca să le umpleți cu vin și să scoateți neîncetat și să beți.“

Expresia aceasta ne amintește de textul profetului Isaia: „Cei însetați mergeți la apă și câți nu aveți argint, mergând, cumpărați-vă, și mâncați și beți fără de argint și fără de preț vin și grăsime“ (Is. 55, 1), precum și de textul din Noul Legământ: „Pentru că zici: «Sunt bogat și m-am îmbogățit și de nimic nu am nevoie!» și nu știi că ești cel ticălos și vrednic de plâns și sărac și orb și gol, te sfătuiesc să cumperi de la Mine aur lămurit în foc, ca să te îmbogățești“ (Apoc. 3, 17-18). Veniți să cumpărați de la Mine

aur, zice Dumnezeu, și să mâncați și să beți în dar, pentru că Eu, Dumnezeu, le am pe toate. Ca și cum Cuviosul i-ar fi spus paraclicerului: „Ceea ce cauți, o să găsești cu adevărat la mănăstire.“

Dar el nu a putut să depășească nevoia de a trăi în lume și a rămas în afara mănăstirii. Cu puțin înainte de moarte, i-a scris Cuviosului o scrisoare și i-a spus: „Părinte sfinte, te rog, vino degrabă să iei banii cei mulți pe care îi am, nu cumva să-i înșface diavolul, adică să pună mâna pe ei alții și să pierd astfel câștigul. În biserică am crescut, la biserică vreau să mergă.“ Citind scrisoarea Cuviosul, pentru marea sa milostivire a vrut să mergă să-și vadă învățătorul. Dar pentru că l-au apucat niște dureri trupești insuportabile, nu s-a mai dus. Însă nepotului aceuia, care adusese scrisoarea, i-a spus:

„Hristos nu are nevoie de banii unchiului tău. Căci El a zis: «Dați Cezarului cele ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu» (Mt. 22, 21).“ [43]

Adică e ca și cum i-ar fi spus: „Hristos vrea inima noastră, dăruirea noastră, totul, ce este desăvârșit. Ce să faci cu banii noștri? Tu însă, îi zise nepotului aceuia, du-te îndată, poate îl mai apuci în viață“. Dar când acela a ajuns la unchiul său, l-a aflat mort, iar averea i-o luase primăria.

În acest punct s-ar putea ca cineva să se întrebe: Oare de ce Cuviosul Nil gândește așa despre lumea pe care Dumnezeu a iubit-o (In. 3, 16) și în care Biserica are întreaga ei organizare ierarhică? În sânul lumii se mărește și se slăvește întreaga Biserică. Este satana stăpânitorul acestei lumi, dar în cele din urmă este biruit. Atunci de

ce lumea pe care Dumnezeu a făcut-o bună foarte, pentru care Și-a vărsat sângele, în care se scrie istoria Bisericii, este astfel privită de către omul acesta sfânt? De ce oare Cuviosul vede puțința de a exista burdufuri noi, bine închise — pline de vin curat, din care cineva poate să bea neîncetat — numai la pustie, la liniște?

Cercetând duhul Cuviosului, vedem că ceea ce are mănăstirea să opună tuturor bunătăților lumii este isihia, lipsa de grijă, puțința inimii de a se ruga neîntrerupt și de a comunica cu Dumnezeu. În lume ești legat în mod silit, ai griji, te frământă, nu poți să urci la cer. La mănăstire dimpotrivă, neavând nici o grijă, poți să bei fără împrăștiere adevăratul vin, pe Hristos, Care veselește inima și sufletul și duhul omului.

Adică, ceea ce mănăstirea are să opună lumii este liniștea, lipsa de grijă. Nu e nici măcar sfințenia, deși sfințenia în pustie înflorește, pentru că se știe că nouăzeci la sută din sfinții Bisericii noastre au trăit prin pustii, au fost monahi. Cu toate acestea, nu e nici sfințenia, nici organizarea, nici rânduiala, nici altceva, pentru că nu există o deosebire de valoare în Biserica noastră între cele două forme de viață. Vă amintiți și din *Viețile Sfinților* că mulți dintre aceștia au trecut prin ispite, gândindu-se că în lume se țin predici, se fac litanii, sunt frumuseți, sunt toate bunătățile, sunt moaște sfinte. Noi, ziceau pustnicii, ce avem în pustie? Nimic. De ce să mai rămânem?

Iar răspunsul Marelui Vasile și al tuturor Părinților noștri a fost că în pustie nu le ai pe toate acestea, dar ai altceva: isihia, pe care nu o poți găsi niciunde, nicăieri altundeva. Pentru această isihie ieși din lume și această isihie este atmosfera care te introduce în împărăția cerurilor, îți dă

dreptul și puțința să te muți și să te împărtășești de veșnicie. Adică, dacă în cele din urmă lumea te amăgește, asta se datorează faptului că are multe care-ți pot atrage privirea. Iar atunci, fie că ești om lumesc, fie credincios, fie mirean, fie cleric, fie monah, fie că te numești om duhovnicesc, fie pă-mântesc, în realitate trăiești împreună cu toți în același loc. Trăiești în gălăgie, în frământare, în arșița verii și în frigul iernii, și nu poți niciodată să rămâi singur cu Dumnezeu.

Așadar, ceea ce mănăstirea și pustia au să opună lumii, lucrul care are un corespondent ființial și învisterit în ceruri și care îl îndreptățește în cele din urmă pe monah este isihia, locul inimii care se roagă neîncetat. Nu e cu puțință să fie imaginat un monah care să săvârșească un lucru mai dumnezeiesc, mai împărătesc și mai cinstit decât acesta. Monahul, la fel ca și fiecare om, – ba, am zice, și întreaga natură – este chipul lui Dumnezeu. Acest chip păstrează adevăratul său caracter prin părtășia sa cu prototipul, prin participarea sa la viața prototipului. Încet-încet, ajunge să fie absorbit de prototip, să se amestece cu el și să devină una cu el, prin mijlocirea acestei dispoziții spre părtășie, care este rugăciunea.

Pune un monah să nu facă nimic altceva decât să se roage. Este un monah desăvârșit. Pune-l să le facă pe toate, dar să nu se roage. Nu reușește nimic.

Și în mod limpede, atunci când spunem rugăciune, nu înțelegem doxologiile, mulțumirile, cântările, paraclisele sau ecteniile de cerere. Biserica, și mai ales tradiția noastră ascetică, ni le-a lăsat pe toate acestea sub numele de psalmodie, și nu de rugăciune.

Când spunem rugăciune, înțelegem rugăciunea unică a celui credincios, rugăciunea care ne unește, ne îndumnezeiește, care adevărește lucrarea izbăvitoare a lui

Hristos și împlinește scopul pentru care a venit Hristos. Dar acest scop este golirea de orice – ceea ce tocmai pustia este, goală de toate – pentru a se săvârși umplerea omului de către Dumnezeu.

Dar nu cumva mănăstirea, locul lui Dumnezeu, poarta cerului, poate să ajungă o groapă cu căcat, asemenea aceleia la care s-a referit mai înainte Cuviosul Nil? Sigur că poate să ajungă, și nu numai prin păcate. Poate să ajungă așa prin orice neliniște sau preocupare, cu orice rătăcește ochiul și-l face să privească altundeva, și nu la Dumnezeu. Am, de exemplu, în fața mea o biserică foarte frumoasă și în spatele ei un pom. Jumătate de pas mai încolo, dacă privesc spre biserică, îi pierd din vedere frumusețea, Îl pierd pe Dumnezeu din fața mea, văd numai pomul. Așadar orice altceva, în afară de Dumnezeu, îmi poate schimba pustia, poate prefăce mănăstirea într-o cloacă.

Dar în orice caz, pustia rămâne întotdeauna locul puținței de sfințire a omului. De aceea, cred că inimile noastre trebuie să-L slăvească pe Dumnezeu deoarece ne-a adus într-un loc pustiu, chiar dacă și locul ăsta are problemele lui. Dar o mie de probleme de-ale pustiei nu au puterea unei probleme de-a lumii, pentru că în lume nu există nădejde de schimbare, există numai nădejdea veșniciei. Acolo nu există nădejdea că lucrurile vor fi altfel vreodată. Există numai nădejdea că, odată și odată, Dumnezeu ne va mântui cu mila Lui, cu îndelunga Lui răbdare și cu propria noastră răbdare în mijlocul tuturor acestor furtuni. La mănăstire, dimpotrivă, îți poți făuri lumea ta, poți să-ți rânduiești călătoria ta, să-ți crezi condițiile tale, astfel încât să fii cu adevărat un om înaripat, duh care se înalță împreună cu Sfântul Duh.

Cuviosul nostru, după ce a depus toată strădania ca să-l scoată pe paraclisier din lume și tot nu a reușit nimic, s-a întors amărât la mănăstirea lui, la isihia lui. Omul acesta ar fi putut să ajungă vultur, dar a rămas o broască țestoasă.

Pe când frații lucrau în munte și cărau copacii uscați pentru a face un loc bun de arat în locul pădurii, Sfântul Duh i-a spus slujnicului Său: „Du-te în munte la cei ce se trudes acolo, pentru că vrăjmașul nostru diavolul umblă căutând pe cine să înghiță“ (1 Pt. 5, 8).

Dar Cuviosul Nil n-a apucat să se liniștească și Duhul Sfânt l-a trimis în munte la frații care tăiau copaci și acum îi cărau, ca să facă loc pentru a cultiva grâu de pâine. Adică Sfântul Duh i-a zis: „Du-te la frații care se ostenes în munte, pentru că demonul umblă prin preajma lor cu scopul de a găsi pe vreunul pe care să-l devore.“

Vedem aici că și la pustie este de lucru, dar munca aceasta este lipsită de răspundere, lasă duhul liber cu desăvârșire ca să zboare la cer.

Sculându-se îndată, a mers acolo și toată acea zi nu a încetat trecând pe la toți frații, grăindu-le și poruncindu-le să se roage neîncetat și cu numele lui Iisus Hristos să izgonească pe împotrivorul.

Adică singurul lucru de care le-a adus aminte Cuviosul fraților când s-a dus la ei în munte este cel pentru care au venit în pustie, neîncetata rugăciune în numele lui Iisus Hristos.

Deci văzând diavolul ocrotirile conducătorului și zidul făcut de cei ascultători, a aruncat pe la ceasul al zecelea un copac mare și, ucigând un câine, a plecat rușinat. Dar pentru că unii dintre frați erau întristați pentru câine, Marele Părinte a zis: „Bine m-a îndemnat, o, fraților, dumnezeiescul glas să ne rugăm neîncetat, ca să nu intrăm în ispită (Mt. 26, 41). Pentru că vrând diavolul să-și verse mânia peste vreun frate, a vărsat-o peste câine, fiind împiedicat de îngerul lui Dumnezeu, după cum zice psalmul: «Străjuî-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de dânsul și va izbăvi pre ei» (Ps. 33, 8).“

Pentru că satana nu a putut să învingă nici un monah, a aruncat la pământ un copac uriaș, ca să facă gălăgie, a omorât și un câine și a plecat rușinat.

Pentru că unii frați s-au întristat pentru pierderea câinelui, Cuviosul a găsit prilejul să sublinieze puterea rugăciunii folosind cuvintele Domnului: „Rugați-vă neîncetat, ca să nu intrați în ispită“ și ale Psalmistului: „Străjuî-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de dânsul și va izbăvi pre ei.“ „Același lucru, le-a spus, s-a întâmplat și cu noi. Pentru că v-ați rugat, satana nu a putut să vă vatame, împiedicat fiind de îngerul Domnului.“

Deci văzând diavolul ocrotirile conducătorului și zidul făcut de cei ascultători. În acest text observăm, mai întâi, importanța pe care o are pentru mănăstire conducătorul. Conducătorul nu stăpânește asupra celor ascultători cu voia sa proprie, ci cu cea a lui Dumnezeu. Este, am putea spune, o victimă, un organ în slujba lui Dumnezeu, o icoană a lui Hristos.

Și dacă presupunem că în mănăstire viețuiesc sau

sunt stabiliți episcopi sau alți clerici, iar conducătorul, egumenul este simplu monah, el este icoana lui Hristos pentru mănăstire.. Pe el l-a ales Dumnezeu și l-a așezat ca slujitor al Său, ca trimis al Său, ca purtător al Său de cuvânt și, prin urmare, pe el îl poate asculta și primi. Mii de strigăte de-ale celor din ascultare nu fac cât un cuvânt al persoanei răspunzătoare, al Starețului mănăstirii.

Locul Starețului are mare importanță, pentru că constituie siguranța mănăstirii, ajunge numai ca Starețul să-și țină toiagul și să privegheze. Astăzi să-l lovească pe cel viclean, mâine să-I poruncească lui Dumnezeu, poimăine să poruncească îngerilor, să facă ce vrea, numai și numai pentru că acesta este locul pe care i l-a rânduit Dumnezeu.

Siguranța mănăstirii este exprimată aici prin prezența Cuviosului Nil în mijlocul ucenicilor săi, străduindu-se să-i învețe să nu facă nimic altceva decât să se roage neîncetat. Adică, ceea ce îi împrejmuiește pe monahi ca o linie de apărare este atmosfera isihastă, care însă își zidește fortărețele și zidurile ei prin rugăciune.

Și zidul făcut de cei ascultători. Monahii sunt ascultători. Așa cum spuneam înainte, monahul este lipsit de răspundere, de aceea este și ascultător, are capul plecat. După cum Starețul are puterea să poruncească, așa și monahul are puterea și dreptul să asculte. Dumnezeu nu așteaptă altceva de la el. Dacă monahul va vrea să conducă împreună cu Starețul, dacă vrea să aibă un cuvânt de spus, să fie consecvent cu conștiința lui, urmărind și străduindu-se să prindă greșelile Starețului său, monahul acesta va cădea cu desăvârșire din vrednicia lui, va ajunge altceva, va aduna în inima lui toate scârnăviile lumii și se poate să umple cu duhoarea lor toată mănăstirea. Dacă monahul

are vreo valoare, atunci o are pentru că este ascultător.

Zidul împrejmuitoar al monahului, în afară de duhul lipsei poverii răspunderii, de duhul supunerii, al ascultării, care este ceva mai lăuntric, o golire de voia sa proprie, depinde însă și de un al doilea element, de rugăciunea în numele lui Iisus. Această rugăciune este singura rugăciune desăvârșită și arhanghelicească. Este rugăciunea tuturor sfinților, dar în același timp cuprinde toate strigătele inimii noastre, toate rugăciunile stăruitoare ale Bisericii noastre, tot pulsul Trupului lui Hristos. Acest puls îl transmite în cer și Îl coboară pe Dumnezeu Însuși pe pământ, pe care îl preface în cer.

Prin urmare, diavolul se teme de siguranța pe care o aduce prezența conducătorului și de zidul împrejmuitoar al monahilor, de ascultarea lor și de rugăciunea lor. De aceea, Cuviosul Nil nu a încetat în întreagă acea zi să-i îndemne pe frați să se roage neîncetat. Dar oare ei nu știau că trebuie să se roage? Sigur că știau! Dar altceva este să o știe, și altceva este prezența vie a Starețului în viața monahilor.

Prin aceste cuvinte și pilde îi învăța să se roage pururi și în tot locul, și astfel să risipească uneltirile demonilor. Iar ca să îi izbăvească și de împătımirea după cele pământești și ca să-i învețe să prefere ascultarea chiar și acestei vieți, a mai făcut alt lucru vrednic de a fi pomenit. [44]

Cu astfel de cuvinte și purtări, Cuviosul se străduia să facă din rugăciune o avere constantă a inimii lor, dar și să îi izbăvească de împătımirea pentru ceva, pentru că și cea mai mică împătımire pentru un lucru, adică alipirea de ceva, este potrivnică rugăciunii și o risipește. Chiar și cel

mai mic interes transformă îndată chiar și cea mai înflăcărată inimă într-una de țărână, pentru că o împovărează.

Ca să-i ajute să prefere ascultarea chiar și vieții lor, a făcut ceva la care merită să ne referim.

Fericitul avea obiceiul, dobândit din virtute și nu din fire, să se prihănească pe sine în tot lucrul. De aceea, adeseori se gândea la dulceața isihiei și la lipsa de grijă a neagoniselii și că nevoitorul care șade cu frații nu sporește în virtute nici cu silință și că pierde. Gândindu-se la acestea, a simțit ca pe o povară împreună-locuirea sa cu mulți și suferea chiar și de la cea mai mică întâlnire cu ei, pentru că îl împiedicau de la contemplația minții și de la lucrarea tainică lăuntrică. Pe aceasta au gustat-o numai cei care i-au imitat pe de Dumnezeu purtătorii părinți Antonie, Arsenie și Ioan Colov. Acestor gânduri le stătea împotriva cu cuvintele apostolului Pavel: „Nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui, ca să se mântuiască“ (1 Cor. 10, 24; 33).

Am văzut că Sfântul Nil lucrase multe virtuți datorate moștenirii sale. Dar avea și o virtute pe care o dobândise cu trudă. Asta era *să se prihănească pe sine în tot lucrul*. Făcea aceasta pentru că, locuind cu alți frați, formau cu toții împreună o lume. Ce înseamnă aceasta?

Unii spun că monahismul înseamnă ieșire din lume. Sigur că este ieșire, dar în înțelesul lumii care nu e cer, nu însă și în înțelesul de societate. După cum fiecare om are lumea lui, societatea lui, locul lui, așa și monahul își stabilește propria lui societate, propria lui lume. Concepția că monahul este nesocial e cea mai mare naivitate. Cel mai sociabil om este monahul. Dar întotdeauna tovărășia are

căldura ei, frumusețea ei, afecțiunea ei, bucuria ei, alinarea ei, iubirea celuilalt, mângâierea ei. Toate acestea fac tovărășia mai ușoară, în timp ce scopul monahului e să sufere, să aibă dureri, să ostenească, să fie singur, să poată în desăvârșită singurătate, lipsit de toți, să urce către Dumnezeu. Tocmai pentru aceasta Cuviosul se prihănea pe sine.

Faptul de a te afla cu alții te împiedică să-ți faci lucrarea ta ascunsă, rugăciunea ta. Te împiedică și de la vederea lui Dumnezeu, iar atunci toate ostenele și durerile tale sunt pierdute. Poți să propovăduiești Evanghelia lui Hristos în toată lumea, poți să schimbi întreaga lume, dar tu să rămâi un zero înaintea lui Dumnezeu. Lucrarea lăuntrică ascunsă, zicea Cuviosul, au gustat-o numai cei care i-au imitat pe purtătorii de Dumnezeu Părinți Antonie, Arsenie și Ioan Colov. Acest adevăr l-a făcut pe Cuviosul să încerce dacă era voia lui Dumnezeu să-și părăsească ucenicii și să trăiască singur, sau să rămână cu ei, dar să trăiască într-un mod mai isihast.

Isihia are, într-adevăr, o mare importanță pentru viața de obște, pentru că e cu puțință ca un frate de-al tău să nu te lase liniștit. Dacă e un om cu probleme, dacă are voie proprie, dacă răstălmăcește, dacă se enervează, dacă se întristează, dacă toate îi greșesc, dacă vrea răzbunare, dreptate, iubire, atunci nu poți să trăiești cu el. Ar fi fost mai bine să te căsătorești decât să ai un astfel de monah în obște.

Cuviosul a luat în socoteală și pe apostolul Pavel care zice: „Nu căuta numai folosul tău, ci și pe al fraților pe care ți i-a trimis Dumnezeu.”

Așadar, a socotit că e bine să-i încerce pe ucenici dându-le o poruncă nebunească. Iar dacă va vedea că o primesc

fără cârtire și fără întrebări, să rămână împreună cu ei, pentru că așa și ei vor putea să se mântuiască și el să-și păstreze propriul fel de trai. Dar dacă vor face ceva contrar, atunci el să aleagă singurătatea. Deci, din această pricină, după terminarea slujbei de dimineață, când s-au adunat cu toții, le-a spus Marele Părinte:

În cele din urmă, a hotărât să-i pună la încercare printr-un lucru lipsit de rațiune, ceea ce Stareții fac foarte adesea. Aceasta e cel mai bun mod ca să vezi dacă monahul este cu adevărat monah sau este un om lumesc.

Așadar, ce-a făcut? După slujba de dimineață, pe când erau cu toții adunați, le-a spus:

„Am plantat multă vie, o, părinților, și asta ni se socoțește ca lăcomie, pentru că e peste trebuința noastră. Haideți să mai tăiem din ea și să lăsăm doar cât ne e de trebuință.”

Biograful ne-a spus în capitolul precedent că frații au ostenit tăind mulți copaci ca să transforme locul în vie și câmp de cultivat. Acum Cuviosul le spune: „Părinții mei, mi se pare că am tăiat foarte mulți copaci și avem multă vie. Țsta este cuget lumesc. Să mergem deci și să tăiem butucii de care nu avem nevoie și să lăsăm numai cât ne este de trebuință. Sunteți de acord?”

Zicând acestea și văzând că ei sunt de acord, a luat toporul pe umăr și s-a îndreptat spre partea cea mai frumoasă și mai bună a viei. La fel și ei l-au urmat cu toții pe Cuvios fără să spună nici un cuvânt. Nu au spus: „Omul acesta a înnebunit, nu mai știe ce face! Niciodată nu s-a mai văzut,

nici nu s-a auzit așa ceva. " Ci făcând rugăciune, au început să taie de dimineață până la ceasul al treilea. Atunci, cunoscând Părintele ascultarea fiilor asemenea istorisirilor de demult, a făgăduit lui Dumnezeu să nu mai aleagă altceva în afară de fiii săi până la ultima sa suflare. [45]

După ce a văzut că frații au fost de acord, și-a luat securea pe umăr și a alergat primul în cea mai bună și mai frumoasă parte a viei. Atunci l-au urmat îndată cu toții fără să scoată nici un cuvânt. S-ar fi putut, probabil, întreba: „Săracul Părinte, ce-o fi pățit? Ce să ne facem? E Starețul nostru, să mergem cu el.“ Nu le-a trecut nici un gând prin minte. Numai ce a spus-o Părintele lor, l-au urmat cu toții. Și după ce au făcut rugăciune, au început să taie butucii, lucrând de dimineață până la ceasul al treilea.

Când Cuviosul a văzut ascultarea lor și că aceasta nu era mai mică decât a sfinților Părinți de demult, s-a întors către Dumnezeu zicând: „Dumnezeul meu, îți făgăduiesc pentru tot restul vieții mele să-i port în spate pe fiii mei, nu se poate să-i las! Pentru asemenea copii merită să-mi jertfesc isihia.“

Uneori monahii, necunoscând ce însemnează să fii monah, au pretenții de la stareții lor. Dar monah înseamnă: Poți să strici ceea ce te-ai ostenit să faci? Poți să te tăgăduiești pe tine însuși? Poți să recunoști că logica este din lumea aceasta și că numai nebunia „nu este din lumea aceasta? Poți să primești o lege dumnezeiască diferită de cea pe care ai împlinit-o tu? Atunci ești monah. Dar când ești purtat de elementele și de legile lumii acesteia, de logica oamenilor și când gândești ca ei, atunci care este folosul? Pentru tine toate sunt pierdute.

Vestea acestei fapte minunate a ajuns până la Sfântul Munte și până în Sicilia și nimeni nu putea pricepe motivul ei. Unii ziceau că monahii se îmbătaseră, alții că Părintele s-a mâniat și, de aceea, a dat o asemenea poruncă, iar alții că via fiind multă, nu se mai puteau îngriji de ea. Dar ceea ce e și mai minunat e că nici cei care o tăiaseră nu știau pentru care motiv o taie, ci numai câțiva cărora Marele Părinte a vrut să le descopere taina.

Faima acestei întâmplări a ajuns până la Sfântul Munte, dar nimeni nu putea să înțeleagă motivul. Unii ziceau că monahii s-au îmbătat, alții că Starețul s-a mâniat și, de aceea, a dat o asemenea poruncă, iar alții că via fiind multă, nu se mai puteau îngriji de ea. Într-adevăr, nimeni n-a putut să înțeleagă sensul adânc al acestei fapte, nici chiar cei ce tăiaseră via nu știau de ce o taie, pentru că Părintele nu a descoperit taina decât la câțiva pe care el însuși i-a socotit vrednici.

Odată, în Sfânta și Marea Joi, cineva a adus un coș plin cu pești mari și buni la mănăstire, ca să facă frații puțină mângâiere după lungă și marea postire și înfrânare. Dar Părintele, când a văzut că ei s-au bucurat puținel văzând peștii, i-a lăsat să-i curețe, să-i spele și să-i pregătească pentru prăjit. Însă, îndată ce a venit un om sărac la mănăstire după ajutor, i-a dat toți peștii, fără să țină nici unul. În acest fel îi învăța, astfel încât să cânte din inimă: „Doamne, înaintea Ta este toată dorirea mea“ (Ps. 37, 10) și „Partea mea ești, Doamne, și moștenirea dorită“ (Ps. 15, 5-6; 118, 57).

Dar, îmi veți spune, rău era că frații s-au bucurat văzând peștii? Desigur, pentru că inima lor s-a întors într-aco-

lo, spre ceva pământesc. Prin faptul că există ceva care-ți place, pe care-l vrei sau îl preferi, mănăstirea poate să devină o cloacă. Adică și cel mai mic lucru poate să devină prilej de păcat dacă monahul nu le leapădă pe toate.

Ce însemnează versetul din Psalmi: „Doamne, înaintea Ta este toată dorirea mea”? Fiecare dorință de-a mea, întreaga mea ființă este întoarsă către Tine. Dar dacă mai am și altceva în afara Domnului care îmi dă fie și numai puțină veselie, asta mă împiedică să spun „Doamne, înaintea Ta este toată dorirea mea”. Țasta este adevărul. Dar în practică, adică atunci când împlinim cuvintele Domnului, acestea ni se par de obicei aspre, de neînțelese, chinezești.

„Partea mea ești, Doamne.” Tu, Doamne, ești partea mea, numai la Tine mă gândesc, numai de Tine mă interez, numai pe Tine Te doresc zi și noapte. Vechiul Legământ spune că tuturor semințiilor lui Israil le-a fost dată o parte de pământ, „le-au căzut sorți”, dar leviților le-a căzut cea mai bună moștenire, adică niciuna (Num. 34, 13). Singura lor parte, sorțul lor, era Însuși Dumnezeu.

Biograful ne vorbește foarte simplu și frumos, pentru că și viața monahală este simplă și firească atunci când cineva o înțelege, când îi intră în minte. De aceea, Domnul zice: „Cel ce poate înțelege să înțeleagă” (Mt. 19, 12). Dacă cineva simte că nu poate să meargă la mănăstire, cauza este neputința lui de a înțelege ce este viețuirea monahală. Dacă și noi suferim în mănăstire, dacă avem probleme, dacă ne întristăm, dacă, fie și pentru puțin, ne lipsește pacea, dacă avem și cea mai mică frământare, asta

se datorează faptului că uităm și nu cunoaștem ce lucru împărațesc este monahismul. Nu există în lume nimic asemănător cu viața monahală, în afara îngerilor. Dacă ceva dă din aripi în lume, aceasta este prezența nevăzută a puterilor îngeresti. Viețuirea monahală este imitarea acestei cete îngeresti. Cât de mult o coborâm noi atunci când ne stabilim mii de scopuri și mii de interese în viața noastră!

Într-unul din antifoanele glasurilor cântăm în biserică: „Fericită este viața pustnicilor“, dar nu înțelegem ce înseamnă nici acolo, nici în chilia noastră. Suferim, râdem, trăim pământește, pentru că nu suntem monahi, pentru că nu am înțeles ce este monahul. Dacă e cu puțință ca Duhul Sfânt să facă ceva din câte le facem noi, atunci avem dreptul să le facem și noi. Dar dacă nu e cu puțință, atunci nu avem dreptul, pentru că întregirea și descoperirea personalității noastre se face prin împărtășirea de Duhul Sfânt. Prin Duhul avem prezența neîntreruptă a lui Hristos în viața noastră. De aceea Hristos, când urma să se înalțe la cer și să trimită pe Duhul Sfânt, a spus: „Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele“ (Mt. 28, 20).

Fiecare om se descoperă în Biserică. Fiecare om devine străveziu înaintea lui Dumnezeu și dobândește o unitate duhovnicească, personalitate numai prin împărtășirea de Duhul. Dar cum poate să existe această împărtășire dacă monahul este răspândit în diferite lucruri și trage la alt jug? Cum poate să existe împărtășirea dacă nu stă întotdeauna într-o înălțimi, împreună cu Duhul, dacă nu-L are înaintea lui pe Dumnezeu?

Duhul este cel ce face totul în Biserică, și într-un mod foarte firesc. Monahul care a înțeles acest adevăr este frumos, plin de har, bogat, îngeresc, dumnezeiesc. Cel

care însă nu l-a înțeles este lovit, se clatină, este prins în furtuni, suferă mereu în viața sa fără să-și găsească vreodată calea. De ce? Pentru că a uitat pentru ce scop a lăsat lumea și a venit la mănăstire. Seamănă cu cineva care s-a dus la cumpărături și, când a ajuns în piață, a uitat de ce s-a dus și a început să se întrebe: „Ce caut aici?” Și se învârtea fără să știe ce vrea. Așa pățim și noi.

Așadar, sensul versetului „Doamne, înaintea Ta este toată dorirea mea” este foarte simplu. Adică, am venit la mănăstire ca să Te privesc, Dumnezeuul meu, și mai ales cu poftă, singurul meu sorț să fii Tu.

Dar când vă văd glumind, hârjonindu-vă – semn al imaturității duhovnicești – alergând, râzând, țopăind, fără să fiți în regulă la munca voastră, mă întristez foarte mult. În felul acesta, copiii mei, Îl pierdem pe Dumnezeu. Știți ce ușor e? Pe cât de ușor este să închizi ochii și să te trezești pe întuneric, să-i deschizi și să vezi iarăși soarele, tot așa de ușor e și să te muți de la lumină la întuneric cu un gând, cu o dorință, cu o îngâmfare, cu o micime de suflet, cu o rătăcire prin lume. Dar și cu un semn de pocăință este foarte ușor, de asemenea, să-ți deschizi ochii și să te afli din starea de stricăciune în starea de nestricăciune, a întregimii duhovnicești. Asta este mănăstirea.

Sigur că în vremea noastră avem greutate. Nu mai există pustiile ca odinioară. Unde era pe atunci pustie, acum este lume, strigăte. Cât de multe probleme firești putem să avem! Cu toate acestea, când inima noastră Îl dorește numai pe Dumnezeu, cu toții găsim modalitatea. Dar când nu Îl dorește, toate ne greșesc, toate ne vatămă. În realitate, ne lipsește Dumnezeu.

Monahul este cel mai puternic om în lume. Pe toate

le poate face numai mișcându-și degetulul. Și demonii se tem de el, și sfinții îl slujesc. Toate le are în mână sa. Dar poate să ajungă și o făptură neputincioasă, anemică. Ne văd atunci sfinții și se întristează pentru noi. Păcat să fim așa!

În istoria Bisericii noastre întâlnim, de multe ori, monahi sfinți înaintea cărora până și îngerii se rușinau. La fel se întâmplă și cu Domnul, S-a minunat în fața hananeencei (Mt. 15, 22-28), deși nu era fiică a lui Israil. Așa trebuie să fim și noi, ca sfinții să stea uimiți înaintea noastră. Când înțelegem asta și o dorim, dobândim premisa sfințeniei. Celelalte vin singure. Pentru că Dumnezeu, Care i-a sfințit pe sfinții Bisericii noastre, este și Dumnezeuul nostru. Un Tată avem cu toții. Suntem un trup cu sfinții și Hristos este Capul nostru.

Pe sfinții noștri îi avem și la slujba din biserică, și în chilia noastră, peste tot. Cum le-a făcut Dumnezeu pe toate, încât să fim uniți cu ei nedespărțiți! Ne-a unit pe veci într-un singur trup. Un lucru pe care mintea omenească nu și-l putea imagina, Dumnezeu l-a făcut realitate. De aceea, nu vom avea nici o îndreptățire dacă suntem lipsiți de El. Noi îl vedem pe cel de lângă noi și nu vedem norul sfinților care sunt cu noi. Ochii noștri bolesc, nu văd.

Toți acești sfinți sunt ca generatorul pe care îl pornești îndată ce se ia curentul și îți dă pe loc energia lui. La fel și sfinții ne ajută, de îndată în neputințele noastre, în problemele noastre, când sunt cu adevărat niște neputințe ale firii noastre și nu ale voinței noastre. Voința noastră nu o poate schimba nimeni. Dar când sunt neputințe ale firii noastre, vin de îndată ajutători noștri și ne întăresc. În Trupul lui Hristos toate sunt atât de frumos rânduite, încât după cum sfinții sunt și în cer, sunt și cu noi, așa și noi putem să fim încă din această viață împreună cu ei sus, în cer.

Am spus mai înainte că în chinovie există iubirea. fraților, afecțiunea, mângâierea. Cum e cu puțință să existe în același timp și lipsa mângâierii?

Chinovia este calea împărătească, este pentru cei neputincioși. Asta desigur nu înseamnă că cine se crede puternic poate să meargă la pustie, pentru că se vede cine e cu adevărat puternic. Dar și în chinovie poate să existe lipsa mângâierii atunci când cineva Îl trăiește cu adevărat pe Hristos, mai ales în isihia lui.

Dar când chilia te obosește și te scoli să ieși afară sau când vezi pe cineva care-ți poate ține tovărășia sau auzi un zgomot și te uiți să vezi cine este, atunci cu siguranță suferi schimbări. Și dimpotrivă, când trăiești cu adevărat tovărășia fraților – nu gașca, flecăreala – și, în paralel, îți trăiești și singurătatea ta la chilie, atunci Dumnezeu îți dă greutate, boli, îți pune piedici dumnezeiești, elementele fără sens de care vorbește aici, ca să înlocuiască mângâierea chinoviei. În orice caz, viața de obște este în general mult mai ușoară, dar este și ea imitarea viețuirii îngerești.

La pustie poate să trăiască cel care a biruit la chinovie. Dacă o poțtești tu, care nu ai biruit, și ajungi pustnic nu înseamnă că o'vei duce bine. Trebuie să le primești pe toate la chinovie și să le depășești. Altfel, o să ajungi un puf în ghearele satanei și te vei clătina în fiecare zi. Vei citi *Viețile* marilor sfinți, Antonie, Arsenie, Ioan Colov, și o să crezi că și tu ești sfânt, că ești mare, că i-ai depășit. Ah! Am și asta – vei spune – am și cealaltă, fac și cutare lucru. De aceea, Dumnezeu ne-a adunat la chinovie.

Oricum, Sfântul a pățit-o când i-a pus la încercare

pe ucenicii săi. Altfel, ar fi putut să plece. După încercare s-a întristat mult, cu siguranță, dar deja își dăduse cuvântul lui Hristos că îi va căra în spate.

Să nu uităm că toate, într-o bună zi, vor fi adunate împreună și predate Domnului, vor deveni așternut picioarelor Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, ale lui Dumnezeu cel în Treime. Să fim atunci și noi printre cei care se vor preda lui Hristos. Există și unii însă care nu se vor preda, pentru că Dumnezeu cinstește libertatea omului chiar și în veșnicie. Fie să ne aflăm și noi în cer „înjunghiați” (Apoc. 6, 9) sub jertfelnic pentru iubirea Lui, îmbrăcați cu veșmintele necazurilor noastre, pe care se presupune că le răbdăm pentru Hristos, astfel încât Tatăl să aibă atunci ușurința de a ne înfățișa și pe noi Fiului și să-I spună: „Ai Tăi sunt aceștia, comoara Ta, poporul Tău, moștenirea Ta.”

Hristos este partea noastră, iar noi suntem partea lui Hristos, pentru că El a unit definitiv firea umană cu Sine Însuși și a făcut-o partea Sa, și de atunci rămâne nedespărțit de ea. Și-a lăsat trupul omenesc în mormânt, când a murit, și El S-a pogorât la iad. Și când S-a dus în rai, a mers „cu trupul însuflețit cu un suflet rațional”³, adică împreună cu firea omenească.

Unde S-a dus Hristos, ne-a cărat cu El, ne-a dus în spate. Cel imaterial și Cel fără de trup a purtat trupul nostru, pentru ca noi să fim îndreptățiți să avem veșnica desfătare și îndulcire. Ce păcat însă dacă ceea ce a făcut Dumnezeu cu atâta putere pentru noi se pierde! Am pri-

³ Sfântul Athanasie cel Mare, *Tâlcuire la Psalmul 23*, PG 27, 141 C.

mit atât de ușor descoperirea „tainei celei din veci ascunse“ (Col. 1, 26)! Pizmuia atunci satana, pizmuiau chiar și îngerii, pentru că această taină era ascunsă față de toată zidirea înțelegătoare și zidită. O taină ascunsă, adâncă!

Dar oare nu rămâne și acum o taină pentru mintea noastră luarea firii omenești de către Domnul? A luat firea noastră și nu se mai desparte de ea. S-a căsătorit cu ea, a unit-o cu Sine, adică pe noi pe toți. De aceea, să rămânem astfel, nedespărțiți. Dacă a făcut-o Dumnezeu, ce ne costă să rămânem uniți cu El?

Evangelhia spune ca, înainte să te afierosești, să-ți faci socoteala cheltuielilor ca să nu te răzgândești (Lc. 14, 25-31). Ne facem și noi socoteala cheltuielii, pentru că nu ne costă nimic. Aceasta o spune, desigur, ca să răspundă gândului omului lumesc care crede că face ceva mare. O să-mi las femeia, banii, asta, aia. Dar ce-o să lași? N-o să lași nimic. „Ce ai pe care nu l-ai primit?“ (1 Cor. 4, 7). Toate ni le-a dăruit Dumnezeu, toate sunt darurile lui Dumnezeu. Așadar, nu te costă nimic.

Eu te-am luat în spate, ne spune Dumnezeu, Eu te-am făcut, Eu ți-am dat viață, Eu te țin viu cu prezența Mea și îți dau slava veșnică, sfințenia Mea veșnică. Ar trebui ca inima și mintea noastră să-și iasă din sine în fața acestor măreții ale lui Dumnezeu. Și totuși, nu ne uimim, pentru că nu le înțelegem. Dacă le-am înțelege, am cădea în extaz.

Iar dacă Dumnezeu Își ascunde sfințenia și caracterul Său luminos ca să nu murim, ca să nu ne pierdem vederea, ca să nu ne pierdem mintea în fața acestei descoperiri înfricoșătoare, bine! Dar dacă asta se datorează voii noastre, nepuținței noastre, nepăsării noastre, micimii noastre?

Dumnezeu S-a îmbrăcat cu noi, copiii mei, iar aceasta înseamnă că și noi ne-am îmbrăcat cu El. Merită deci să cântăm pentru aceasta, merită să ne bucurăm. Când noi, preoții, ne înveșmântăm, luăm mai întâi stiharul, care simbolizează faptul că eu, omul, mă îmbrac cu Dumnezeirea. Luăm și al doilea veșmânt, care simbolizează că Eu, Hristos, Mă îmbrac cu omenitatea. Adică Eu, Hristos, Eu și omul. Ca om, mă îmbrac cu Hristos. Ca Hristos, ca Dumnezeu, Mă îmbrac cu omul.

Așa să trăim, așa să umblăm, având această cunoștință. Și când mintea noastră este încă atât de mică și de greoaie și nu poate pricepe aceste lucruri, credeți că nu sunt adevărate, că sunt mincinoase, că nu sunt realitate? Cu siguranță că sunt realitate. Dacă deci în această viață umblăm prin credință, împreună cu credința noastră să avem și cunoștința acestui adevăr, anume că-L purtăm pe Dumnezeu peste noi și că și pe noi ne poartă Dumnezeu. Prin urmare, deschiderea și închiderea ochilor noștri și a gurii noastre, zâmbetul nostru, orice lucru al nostru să fie răspunsul și starea pe care o luăm înaintea acestei taine adevărate. Să pătimim această taină, dacă nu o înțelegem. Să suferim, dacă nu o facem noi înșine. Astfel, vom fi înălăuntrul vieții lui Dumnezeu.

CUPRINS

Prologul traducătorului la ediția românească	7
CAPITOLUL 1	17
CAPITOLUL 2	69
CAPITOLUL 3	139
CAPITOLUL 4	205

ÎNSEMĂRI

ÎNSEMĂRI

.

ÎNSEMĂRI

ÎNSEMĂRI

ÎNSEMĂRI

•

,

La Editura Sfântul Nectarie, în seria

ȚĂLCUIRI LA FILOCABLE

au apărut:

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL
Tâlcuire la Avva Isaia, Cuvinte ascetice (vol. 1)

*

MONAH THEOCLIT DIONISIATUL
*Tâlcuire la Sfântul Diadoh al Foticeii,
Capetele despre cunoștință (vol. 2)*

*

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL
Tâlcuire la Sfântul Isihie, Despre trezvie (vol. 3)

*

ARHIM. EVSEVIOS VITTIS
*Tâlcuire la Sfântul Nil Ascetul,
Despre rugăciune (vol. 4)*

Alte apariții:

MONAH DAMASCHIN GRIGORIATUL
Părinți athoniți pe care i-am cunoscut

*

MONAH IOSIF VATOPEDINUL
*Trăiri ale dumnezeiescului har:
O epistolă despre viața lui Gheron Iosif Isihastul,
Epistole inedite*

*

MONAH DAMASCHIN GRIGORIATUL
*Povățuiri din Sfântul Munte,
convorbiri cu Părinți athoniți contemporani*

*

PARACLISELE SFÂNTULUI NICOLAE

În curând la Editura Sfântul Nectarie, în noua serie

ARHIM. EMILIANOS SIMONOPETRITUL
ΤΑΛΚΥΡΙ ΣΙ ΚΑΤΗΧΕΖΕ

a apărut

Dumnezeiasca închinare. Cateheze liturgice (vol. 2)

vor apărea:

Tâlcuire la Psalmi (vol. 3)

*

Popasuri în viața duhovnicească (vol. 4)

Alte traduceri aflate în pregătire:

SFÂNTUL GRIGORIE DE NYSSA

Omilii la Praznice Împărătești

Editura **SPÂNTEL NECTARIE**
Arad, str. Tudor Vladimirescu nr. 5
Tel: 0740 300 874; 0733 694 301
0723 367 686
Fax: 0257 255 735
email: sfnectariear@yahoo.com

Difuzare:
S.C. EGUMENIȚA S.R.L. Galați
O.P. 1, C.P. 150 Cod 800720, Galați
Tel./Fax: 0236-326.730
E-mail: editura@egumenita.ro
www.egumenita.ro

Tipărit la **S.C. DON-STAR S.R.L. Galați**
Str. 1 Decembrie 1918, Nr. 23 Tel/Fax: 0236/420100
e-mail: donstargalati@yahoo.com